

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DEPREME KARŞI ALINABİLECEK ÖNLEMLERİN
VE DEPREMLERİN ZARARLARININ EN AZA
İNDİRİLMESİ İÇİN ALINMASI GEREKEN
TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA
KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU

(10/3200, 3361, 3362, 3364, 3365)

TUTANAK DERGİSİ

2'nci Toplantı
25 Kasım 2020 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Sayfa

II. OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Recep Uncuoğlu'nun, Komisyon gündemine ilişkin açıklaması

III. SUNUMLAR

1.- Afet ve Acil Durum Yönetimi (AFAD) Başkanı Mehmet Güllüoğlu'nun, afet ve afet yönetimi hakkında sunumu

2.- Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK) Yönetim Kurulu Üyesi ve Koordinatörü Erdal Turgut'un, deprem olmadan önce ve depremden sonra DASK'ın yaptığı çalışmalar hakkında sunumu

3.- Maden Tetkik ve Arama (MTA) Genel Müdür Yardımcısı Ercan Demiryürek'in ve MTA Jeoloji Etütleri Dairesi Yer Bilimleri Araştırmaları Koordinatörü Selim Özalp'in, Türkiye'de depreme yönelik olarak MTA Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmekte olan ve planlanan çalışmalar hakkında sunumu

4.- Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Haluk Özener'in, Enstitü tarafından yürütülmekte olan çalışmalar ve projeler hakkında sunumu

5.- TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi Başkanlığı Yer ve Deniz Bilimleri Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Abdullah Karaman'ın, deprem zararlarının azaltılmasına yönelik yaptıkları çalışmalar ve projeleri hakkında sunumu



**DEPREME KARŞI ALINABİLECEK ÖNLEMLERİN VE DEPREMLERİN
ZARARLARININ EN AZA İNDİRİLMESİ İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN
BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/3200, 3361, 3362, 3364, 3365)**



**2'nci Toplantı
25 Kasım 2020 Çarşamba**



I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Depreme Karşı Alınabilecek Önlemlerin ve Depremlerin Zararlarının En Aza İndirilmesi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 14.34'te açılarak iki oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Recep Uncuoğlu, Komisyon gündemine ilişkin açıklama yaptı.

Afet ve Acil Durum Yönetimi (AFAD) Başkanı Mehmet Güllüoğlu tarafından, afet ve afet yönetimi;

Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK) Yönetim Kurulu Üyesi ve Koordinatörü Erdal Turgut tarafından, deprem olmadan önce ve depremden sonra DASK'ın yaptığı çalışmalar;

Maden Tetkik ve Arama (MTA) Genel Müdür Yardımcısı Ercan Demiryürek ve MTA Jeoloji Etütleri Dairesi Yer Bilimleri Araştırmaları Koordinatörü Selim Özalp tarafından, Türkiye'de depreme yönelik olarak MTA Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmekte olan ve planlanan çalışmalar;

Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Haluk Özener tarafından, Enstitü tarafından yürütülmekte olan çalışmalar ve projeler;

TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi Başkanlığı Yer ve Deniz Bilimleri Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Abdullah Karaman tarafından, deprem zararlarının azaltılmasına yönelik yaptıkları çalışmalar ve projeleri

Hakkında sunum yapıldı.



25 Kasım 2020 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.34

BAŞKAN: Recep UNCÜOĞLU (Sakarya)

BAŞKAN VEKİLİ: İlyas ŞEKER (Kocaeli)

SÖZCÜ: Selahattin MİNSOLMAZ (Kırklareli)

KÂTİP: Lütfi KAŞIKÇI (Hatay)

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Değerli Komisyon üyelerimiz, çok kıymetli milletvekillerimiz, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Depreme karşı alınabilecek önlemlerin ve depremlerin zararlarının en aza indirilmesi için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla kurulan Meclis Araştırma Komisyonumuzun 2’nci toplantısını açıyorum.(*)

Toplantı yeter sayımız vardır.

Toplantımız hayırlara vesile olsun inşallah.

II. OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Recep Uncuoğlu’nun, Komisyon gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, değerli arkadaşlar, bugün, daha evvel de size ulaştırdığımız Komisyon gündemimizde sunumlar var. Öncelikle Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığımızın Başkanı Sayın Doktor Mehmet Güllüoğlu’nun sunumunu alacağız. Ardından Doğal Afet Sigortaları Kurumu Yönetim Kurulu üyesi ve koordinatörü Sayın Erdal Turgut’un sunumlarını dinleyeceğiz. Yine arkasından, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğümüzün Genel Müdür Yardımcısı Ercan Demiryürek ve Jeoloji Etütleri Dairesi Yer Bilimleri Araştırmaları Koordinatörü Doçent Doktor Selim Özalp’i inşallah dinleyeceğiz. Yine, Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü Müdürümüz Profesör Doktor Haluk Özener’i ve ardından da en son olarak TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi Başkanlığı Enstitü Müdürü Sayın Profesör Doktor Abdullah Karaman’ın sunumlarını, deprem konusunda hem alınabilecek tedbirleri hem çalışmaları hem ilgili kurumlarımızın gerçekleştirdiği uygulamaları almak üzere, inşallah dinleyeceğiz.

Sunumları hep birlikte inşallah yarım saat zarfında tamamlayıp ardından da değerli Komisyon üyelerimizin de sorularını almak üzere toplantıyı soru-cevap şeklinde icra edeceğiz.

Bu şekilde önümüzdeki hafta ve ondan sonraki haftaki toplantılarımızda da ilgili kurumlarımızın sunumlarını almaya devam edip onlarla birlikte de diğer gündemlerimizde olan hem müzakere amaçlı toplantılarımızı hem ziyaret toplantılarımızı hem yakın tarihte deprem gerçekleşmiş illerimizi ve bu potansiyeli taşıyan illerimizin ziyaretlerini değerli Komisyon üyelerimizle hep birlikte planlayarak çalışmalarımızı inşallah hızla sürdüreceğiz.

Evet, ben şimdi, sunumlarını yapmak üzere değerli Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığımızın (AFAD) Başkanı Değerli Hocamız Doktor Mehmet Güllüoğlu’na sözü veriyorum.

Buyurun, sizi dinliyoruz Değerli Hocam.

(*) Coronavirus salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

III. SUNUMLAR

1.- Afet ve Acil Durum Yönetimi (AFAD) Başkanı Mehmet Güllüoğlu'nun, afet ve afet yönetimi hakkında sunumu

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Sayın Başkanım, kıymetli milletvekillerim; hepinizi saygıyla selamlıyorum

Tabii, yarım saat olduğu için zamana riayet etmeye çalışacağım ama yaptığımız faaliyetleri, bizim açımızdan deprem başta olmak üzere, afet nedir, afet yönetimi nedir, bunları özetlemeye çalışacağım.

Sunumumda size Türkiye'nin afetselliğini, afet acil durum yönetiminin dönüşümünü, depremlerin izlenmesiyle alakalı yürüttüğümüz süreci, deprem tehlike haritasını, aslında bu vesileyle de tehlike ve risk kavramlarını, Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı olarak ifade ettiğim UDSEP'i ve depremlere hazırlık kapsamındaki faaliyetlerimizi ifade etmeye çalışacağım.

Sayın Başkanım, kıymetli milletvekilleri; bu görmüş olduğunuz haritada Türkiye'nin deprem tehlike haritasını paylaşıyorum. Türkiye için deprem, en fazla can ve mal kaybına sebep olan afet türü. 7 ayrı üniversiteden 20 akademisyen, ayrıca MTA, AFAD uzmanlarıyla beraber üç yıl süren çalışmanın sonucunda hazırlanmış bir harita bu. Eskiden kullanılan "1'inci bölge, 2'nci bölge, 3'üncü, 4'üncü, 5'inci bölgeler" ifadesi yerine her bir nokta için bir ivme değerini veren ve bu ivme değeriyle beraber inşaat mühendislerinin ve mimarların nasıl bir bina yapacaklarını, nasıl bir üstyapı yapacaklarını, nasıl altyapı ve üstyapı çalışmaları yapacaklarını belirleyen bir harita olarak 2018 yılında yürürlüğe girdi.

Tabii, bizim açımızdan ve dünyadaki afet yönetimi açısından artık afetlere tekilsel yaklaşım yerine bütüncül yaklaşımlar daha çok önde yani sadece deprem ya da sadece heyelan, sel gibi afetler yerine afetler konusunda yaklaşım var. Türkiye bu anlamda sadece deprem değil, heyelanlar, sel ve su baskınları, çığ ve orman yangınları gibi afetlerle de mücadele eden bir ülke. Türkiye'mizin farklı şehirlerinde farklı afetler görülmekte, zaman zaman artışlar ve azalışlar da meydana gelmekte.

Tabii, aletsel dönem diye ifade edilen -Haluk Hocamız anlatacaktır- 1900'lerden sonraki dönemde Türkiye'de yaklaşık 15 kadar büyük deprem meydana geldi yani yüz yirmi yıllık bir dönem içinde 7'nin üzerinde, can ve mal kaybına sebep olan birçok deprem meydana geldi. Deprem tehlike haritası açısından bakıldığında da aslında Avrupa'nın deprem tehlikesi en yüksek olan ülkesi çok net bir şekilde Türkiye'dir diyebiliriz. Türkiye, İtalya, Yunanistan ve Romanya, Avrupa açısından depremselliği yüksek olan ülkeler. Yine, komşumuz olan İran ve devamındaki Afganistan... Biz, depremselliği, büyük fay hatları olan, büyük kara parçaları, dünya üzerinde Anadolu plakası, Arap plakası, Afrika plakası gibi plakaların birbirini ittiği ve farklı fay hatlarıyla deprem üretme potansiyeli olan bir coğrafyada yaşıyoruz.

Bizim açımızdan afet yönetimi aslında bir döngü ve dünyada da bu artık hep böyle ifade ediliyor, afet yönetim döngüsü, "disaster management cycle" diye ifade ediliyor. Bizim coğrafyamız ve aslında bütün dünya için afet yönetim döngüsü bitmeyen bir çalışmalar zinciri. Otuz, kırk yıl öncesine kadar daha çok afet sonrasındaki müdahale konuşulurken artık sadece müdahale ve sonrasındaki iliştime faaliyetleri değil, risk azaltma yani afet öncesindeki 2... Genelde şöyle somutlaştırayım: 2 süreç afet öncesindeki çalışmalardır, 2 süreç de afet sonrasındaki çalışmalardır. Afet öncesindeki süreçler planlama ve risk azaltma süreciyle hazırlık sürecidir. Afet sonrasında ise müdahale ve iyileştirme süreçleri vardır. En önemli ve en fazla can ve mal kaybını koruyabileceğimiz, azaltabileceğimiz alan planlama ve risk azaltma çalışmalarıdır; tehlike haritalarının belirlenmesi, risk haritalarının belirlenmesi, toplumun bu konuda eğitilmesi, mevzuatların bu konuda düzenlenmesi... Ki Türkiye'nin 99'dan sonraki süreçte yaptığı en önemli çalışmalardan bir tanesi bu yönetmelik değişiklikleridir,

mevzuat değışiklikleridir, AFAD'ın kurulmasıdır, DASK'ın kurulmasıdır, 2 defa değışmiş olan Türkiye Deprem Bina Yönetmeliğı'dir, yine, afet sigortacılığının gelmiş olmasıdır, DASK'ın gelmesidir. Ki depremler sadece o anki can ve mal kayıplarından olmuyor, sonrasında ekonomik çöküntülere sebep olabiliyor. Kentsel dönüşüm bu anlamda 2012 yılından beri 6306 sayılı Kanun'la Türkiye'de afet yönetimi ve aslında depreme karşı da en önemli kanunlardan bir tanesidir. Yine, kamu binalarının güvenliğı bizzat kamu tesislerinin, okulların, hastanelerin, yolların, viyadüklerin güvenli olması da aslında deprem yönetimi, afet yönetiminin önemli bir parçasıdır. Risk azaltma dediğimiz en fazla can ve mal kaybını azaltabileceğimiz alan bu aşama. Sonraki aşamada hazırlık süreçleri var. AFAD'da, 26 lojistik depomuzda ve 81 ilin tamamındaki cep depolarımızda çadırımızdan battaniyemize kadar malzemelerimizin devamlı hazır olduğı, bakımlarının yapıldığı bir süreç yürütüyoruz biz.

Toplanma alanları bazen medyada çokça gündeme geliyor. Belediyeler tarafından belirlenen toplanma alanlarının standartlarının belirlenmesi ve onların ilan edilme sürecini yürütüyoruz.

Tatbikatları artırıyoruz -haberli tatbikatlar, habersiz tatbikatlar- başta kurumlarımız için.

Gönüllülük sistemini başlattık, 230 binden fazla gönüllü başvurusu aldık. 30-40 bin civarında gönüllümüz ilk eğitimlerini tamamladılar. 50 bin civarında gönüllümüz eğitimlerini devam ettiriyorlar.

İkaz ve alarm sistemlerinin kurulması ve güncel tutulması, burada belli bir tehlike ve risk algısına göre süreçlerimizi yürütüyoruz. Yine, incinebilir gruplar için yürüttüğümüz çalışmalar var.

Tabii, müdahale süreçleri çok daha görünür süreçler; yakın zamanda İzmir'de de müşahade ettik. Arama-kurtarma çalışmaları, bunun koordinasyonu, ekiplerin envanteri, ekiplerin ekipmanı ve hazırlık süreci ve sonrasındaki iyileştirme sürecinde de şu an mesela Elâzığ'da iyileştirilme süreçlerindeyiz. İlk olarak, geçici barınma merkezleri olarak çadır alanları kurulması, konteyner alanlarının kurulması, sonra kalıcı konutların yapılması, oradaki hak sahipliğı süreçlerinin yapılması ve finansal yönetimi konusu diyerek aslında özetleyebilirim bizim nasıl yaptığımızı.

AFAD, 2009 yılında kurulmuş olan, Başbakanlığa bağılı olarak sekiz yıl faaliyet yürüten, arkasından sistem değışimiyle beraber iki yıldır İçişleri Bakanlığına bağılı olarak faaliyetlerini sürdürmekte olan bir Başkanlık olarak faaliyet gösteriyor. Sıfırdan kurulan bir kuruluş değil AFAD, daha önce Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskân Bakanlığına bağılı Afet İşleri Genel Müdürlüğü ve Başbakanlığa bağılı Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğünün birleştirilmesi ve büyümesiyle beraber kurulmuş bir kuruluş. Türkiye'nin tamamında il müdürlüklerimiz var, bazı illerde o ilin afetselliğı, nüfusu gibi parametrelere bakarak arama kurtarma birlik il müdürlüklerimiz var.

Depremlerin izlenmesi konusunda Türkiye'de AFAD ve Kandilli 2 ana aktör diyebilirim. 1.100 tane istasyonumuz var, deprem gözlem istasyonumuz var. Depremin bizim açımızdan ne anlama geldiğini ifade etmek için sadece geçtiğimiz yıllardaki depremlere bile baktığımızda 2017 yılında 38 bin deprem ölçtük. 2018 yılında 22 binden fazla, 2019 yılında 23 binden fazla, 2020'de ise tabii, bir deprem olduktan sonra 5-6 bin civarında veya daha fazla artçı depremler de meydana gelebiliyor. Bugüne kadar 2020 yılında 30 binden fazla deprem ölçtük. Burada da depremin nerede olduğı, lokasyonu, büyüklüğü ve derinliğini yine bize gelen, AFAD'ın istasyonlarından edindiğimiz bilgileri çözümleyerek ilan ediyoruz. Burada, tabii, sadece istasyonlar değil, Marmara Denizi'nde derin kuyu sismometreleri konusunda çalışmalarımız var hem fay hatlarını daha iyi anlamak hem onların hareketlerini daha yakından gözlemek üzere.

Depremlerin uyarılması konusunda 7/24 arkadaşlarımızın nöbet tuttuğı bir sistematiğimiz var. AFAD Başkanlığında Deprem İzleme ve Değerlendirme Merkezimiz var, oraya gelen veriler hem otomatik olarak çözümlüyor hem arkasından manuel olarak çözümlüp teyit ediliyor ve ondan sonra ilan

ediliyor. “AFAD-RED” isimli deprem hasar ve kayıp tahmin sistemlerimiz var. Bu, dünyada, başka ülkelerde de kullanılan sistemlerden bir tanesi. O yerin hem jeolojik yapısı hem nüfusu, yapısı, yapı bilgileri, kriz tesisleri, altyapılar, diri faylar gibi parametreleri göz önüne alarak olası deprem senaryolarımızı üretmemize yarıyor. Böylece, Türkiye’nin 81 ilinin 81’inin içinde ayrı senaryolar, fay hatlarına olan uzaklıklar, o şehirde yaşayan kişilerin gerek nüfus bilgisi gerek yapı bilgisi gibi verileri kullanarak bizim depremler için daha net senaryoları ortaya koymamıza sebep oluyor, buna yarıyor. Bunda da ne kadar tahminî hafif, orta, ağır ve yıkık bina olabilir, ne kadarlık bir hasta yükü çıkabilir, hafif yaralı sayısı, ağır yaralı sayısı, can kaybı sayısı, geçici barınmaya ihtiyaç duyabilecek kişi sayısı gibi verileri bir formüller zinciriyle beraber bulmaya çalışıyoruz.

Yine, burada kriz tesisler... “Nereler etkilenebilir, hangi okullar, hangi hastaneler etkilenebilir, hangi yollar etkilenebilir; petrol hatları, su hatları, doğal gaz hatları gibi hangi hatlar etkilenebilir?” gibi parametreleri çıkarmaya çalışıyoruz. Bu, bizim depreme hazırlık aşamasında da işimize yarıyor, ilgili kuruluşları bu konuda uyarmaya çalışıyoruz. Böylece, aslında, sadece AFAD olarak değil, bütün bu temas ettiğimiz yani hastaneler konusunda Sağlık Bakanlığıyla, okullar konusunda Millî Eğitim Bakanlığıyla topyekûn bir afetlere hazırlık süreci yürütmeye çalışıyoruz. Tabii, bu ifade edeceğim sadece bizim söylediğimiz değil, birçok jeofizik, jeoloji ve jeodezi alanında çalışan akademisyenimizin de tespit ettiği bir çalışmalar bütünü. Türkiye’nin farklı noktalarında başta Kuzey Anadolu fay hattı, arkasından, Doğu Anadolu fay hattı ve Ege’de fay kırıkları olmak üzere yüzlerce fay hattımız var; aktif, diri fay hatlarımız var. “Bazı noktalarda sismik boşluklar var.” diye ifade edilen yani “İstanbul’da -uzun uzun- deprem olabilir.” denmesinin sebebi o Kuzey Anadolu fay hattında bir boşluğun biliniyor olması ve o boşluktaki enerjinin zamanını bilemediğimiz yani bugünkü teknolojiyle gerek -Amerika gerek Japonya açısından- zamanını bilemediğimiz bir periyotta deprem oluşturma ihtimali var. Tabii, zaman parametresi önemli bir parametre ama bilmediğimiz bir parametre. Ne yazık ki Kuzey Anadolu fay hattının Erzincan’ın doğusundaki bir bölgesi için de geçerli, Doğu Anadolu’da Adıyaman-Maraş hattındaki bir bölge için de geçerli, yine, Ege’deki fay kırıkları için de geçerli. Tabii, hiçbirini için ne zaman olacağı konusunda bir bilgimiz yok. Ama Türkiye diye ifade ettiğimiz bu coğrafyada binlerce yıldır meydana gelen depremler var. Bu açıdan bakıldığında da özellikle bu bölgelerin deprem üretme ihtimalinin diğerlerine göre biraz daha fazla olduğunu düşünüyoruz.

Başta da ifade etmiştim, tehlike haritasıyla başlıyor aslında afetleri anlamak yani sadece depremler için değil, heyelanlar, su baskınları için. Önce, ilk olarak tehlike parametresini anlayarak başlıyoruz. Bizim bu ortaya koymuş olduğumuz, daha önce bölgeler olarak ifade edilen, sonra artık her bir koordinat için ortaya koyduğumuz harita tehlike haritası. Aslında, biz 3 kelimenin çok iyi bilinmesi gerektiğini afet yönetimi açısından düşünüyoruz: Bir tanesi, “tehlike” kelimesi, 2’ncisi de “risk” kelimesi, 3’üncüsü de “kriz” kelimesi çünkü bazen birbirinin yerine kullanılabilir. Biz, burada, aslında, fay hatları, o fay hatlarının büyüklükleri, o fay hatlarına olan uzaklıklarla beraber bir renk skalasıyla tehlike parametresini ortaya koymuş oluyoruz. Hâlbuki Bingöl mesela, 2 tane büyük fay hatlarının birleştiği bir yerdir, Bingöl’de depremselliğine uygun olarak yapılmış bir binanın afet riski, deprem riski daha düşük olacaktır. Ancak nispeten daha az olan, diyelim Antalya’daki, Konya’daki, Ankara’daki ama depreme göre daha dayanıksız yapılmış olan bir binanın deprem riski daha yüksek olacaktır. O yüzden, bazen tehlikeleri bertaraf edemezsiniz yani fay hattını oynatamazsınız, o fay hattı oradadır. Ama sizin şehrinizi, sizin birey olarak kendinizi, ailenizi ona göre hazırlamanız gerekir, bu durumda riski azaltabilirsiniz. O yüzden, dünyada tehlike azaltma yerine risk azaltma kavramı daha çok kullanılmaktadır. Bu haritada, Türkiye’nin 6’ncı deprem tehlike haritası, gitgide gelişerek ortaya

konmuş olan bir harita. Artık bölge kavramı yerine her bir nokta için bir ivme değeri üreterek inşaat mühendisleri, mimarlar ve bu konuda teknik çalışacaklar için bir değer veriyoruz. Özür diliyorum, 8'inci kez, arada 2 tanesi çok küçük değişikliklerle geçmişti.

Bu Deprem Yönetmeliği'yle beraber, ayrıca deprem tehlike haritası ve yönetmeliğini yayınladık. Farklı malzemelerin, yani sadece betonarme malzeme değil, hafif çelik malzemenin, ahşabın, yüksek ve yalıtımlı binaların kullanılması için bölümler eklendi yeni yönetmeliğimize; düzenli, yerinde, dökme betonarme binaların tasarımları için kurallar eklendi, özel uzmanlık gerektiren konularla alakalı -bu bazen yüksek katlı olabiliyor ki onunla alakalı- hem tasarım gözetim kontrolü hem de yüksek katlı binalar için yapısal izleme sistemi zorunlu hâle getirildi. Yapısal olmayan bina elemanlarına yönelik de daha kapsamlı bir yaklaşım sergilenmesi 2018 yılında yayınlanan, 2019 Ocağından itibaren yürürlüğe giren Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği'nde kullanılmaya başlandı.

Yapısal izleme sistemi nedir? Bu, özellikle yüksek katlı binalar için getirdiğimiz yeni bir yaklaşım. Sistemin ana amacı ivme ölçümlerinin analizlerinden elde edilen dinamik özelliklerin kullanılarak deprem sonrası binada güvenliği tehdit edecek bir hasar olup olmadığının direkt sistemleri eliyle yani bir sistem yerleştiriyorsunuz binaya ve direkt sistem eliyle o binada depremden dolayı "herhangi bir problem var mı yok mu, bir hasar var mı yok mu"yu özellikle yüksek katlı binalar için izleyebiliyorsunuz.

Benim bu saymış olduğum çalışmalar aslında 2010'dan itibaren çalışmalarına başlanan, 2011'de yayınlanan UDSEP isimli Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı'nın çalışmalarının bir kısmını içeriyor. Bu çalışmalar 2011'de yayınlandı, 2012'den itibaren çalışılmaya başlandı; kısa dönem, orta dönem ve uzun dönem hedefler ortaya konuldu.

Ben, en son neler yaptık, aslında o kısma geçmek istiyorum. Ulusal deprem araştırma projeleri başlatıldı bu UDSEP kapsamında, yani üniversitelerden bize gelen başvurular var, bir hakemli heyet tarafından değerlendiriliyor ve 3 hakemin onay verdiği projeler uygulanmaya başlandı. Türkiye Afet Bilgi Bankası, Türkiye'deki afetlerin -sadece deprem değil diğer afetlerin de- toplandığı bir veri bankası oluşturuldu. Türkiye Deprem Veri Merkezi Sistemi, farklı veri tabanlarına gelen verinin toplandığı bir sistem oluşturuldu. Türkiye Ulusal Deniz Seviyesi İzleme Ağı Veri Kalite Kontrol ve Yönetim Sistemi kuruldu, Kandilli Rasathanemiz bu konuda Türkiye'de başat aktör olarak çalışmaya devam ediyor. Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü oluşturuldu, AFAD tarafından yayınlandı, böylece bir dil birliği sağlanmış oldu. Türkiye Diri Fay Haritası MTA tarafından yayınlandı, biz de bu haritayı baz alıyoruz. Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği 2019'dan itibaren yeni Türkiye Bina Deprem yönetmeliği bu kapsamda çalışıldı ve uygulamaya girdi. Türkiye sismotektonik haritası yine yayınlandı, bu da kurumların iş birliğiyle beraber yayınlanan bir çalışma olarak yürürlüğe girdi. Biraz önce de ifade etmiştim, ulusal ve bölgesel tsunami ve deprem izleme merkezi Kandilli Rasathanemiz Boğaziçi Üniversitesi tarafından yürütülüyor. Türkiye deprem tehlike haritası UDSEP kapsamındaki üniversitelerimizin, akademisyenlerimizin beraber çalışmasıyla beraber yürürlüğe girdi. Ulusal deprem gözlem ağları çalışması, gerek bizdeki gerek diğer üniversitelerimizdeki ve Kandillideki çalışmaları artırarak devam ediyorlar. Biraz önce ifade etmiştim, AFAD-RED isimli deprem erken hasar tahmin yazılımı hem senaryo üretimi konusunda hem kurumlarımızın yapması gerekenler konusunda bizim yol göstericimiz oluyor. Ulaşım ve dağıtım tesisleri için deprem yönetmeliği yayınlandı. Sadece AFAD tarafından değil, başka kurumlar tarafından yapılan çalışmalar da UDSEP kapsamında verilen ödevler arasında. Geçen sene başlattığımız afetlere hazırlık yılı çalışmamız oldu, burada da topluma yönelik afetler öncesindeki alınması gereken bazı basit tedbirler, önlemler konusunda bir iletişim çalışmamız oldu. DASK'ın kurulması ve Zorunlu Deprem Sigortası'nın yaygınlaştırması bu konuda

gerçekleştirilen çalışmalardan bir tanesi oldu. Özellikle, 1904 California depreminden sonra afet sigortacılığı yaygınlaşıyor çünkü Amerika’da o depremten sonra bir ekonomik çöküntü oluşuyor ve artık “afet sigortacılığı” kavramı dünya literatürüne girmeye başlıyor.

Bizim için çok heyecan verici bir proje olarak İRAP’lar İl Risk Azaltma Planları çalışması başlatıldı. İlk olarak Kahramanmaraş İl Risk Azaltma Planı’nı çalıştık. Bu risk azaltma planında şunu hedefliyoruz: Her bir il için, 81 ilin 81’inde ayrı özellikler var; kiminin deprem, kiminin sel, kiminin heyelan, kiminin birkaç afet türü birden tehlike ve riskleri var. Her bir il için bunun tespit edilmesi ve buna göre eylem planlarının hazırlanması gerekiyor. İlkini Kahramanmaraş’ta yaptık, 6 ilde daha çalışmalarımız devam ediyor, 2020 sonuna kadar 7 il bitmiş olacak inşallah, gelecek sene, 2021’in sonuna kadar da 81 ilin tamamında İl Risk Azaltma Planlarımız çıkmış olacak ve o ildeki kamu kurumları, belediyeler, özel sektör, organize sanayi bölgeleri, sivil toplum kuruluşları için eylem planları tanımlanmış olacak.

Yine Sağlık Bakanlığı tarafından hastane afet ve acil durum planları, HAP diye kısaltılan planların çalışması devam ediyor, güncellemeleri devam ediyor. İl sağlık müdürlükleri tarafından il sağlık afet ve acil durumları planları çalışılıyor.

Geçen sene yine başlattığımız bir proje olarak AFAD gönüllülük sistemi çalışmaya başladı. Bu kapsamda biz iki konuyu hedeflemiştik: Bir, bu vesileyle eğitim verdiğimiz kişi sayısı artmış olsun; iki, afetlerde bizim yanımızda olacak ve eğitim almış bireylerin sayısı artmış olsun diye. İlk defa bu sene Giresun’daki selden sonra Ordu, Giresun’a gönüllülerimizi davet ettik, onların eliyle vatandaşlarımızın iş yerlerinin temizlenmesinde bir hizmet üretmiş olduk. Yine, İzmir’de de birçok gönüllümüz faaliyetlerimize destek verdiler.

Yine, Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun yani kentsel dönüşüm kanunu da aslında bu UDSEP kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlerden biri olarak hazırlanmıştı.

2005 ve 2015 yılları afet risklerinin azaltılması açısından önemli tarihler. Biri Hyogo Sözleşmesi’nin çerçeve planı, diğeri de Sendai çerçeve planının konuşulduğu toplantılar. 2015’deki Sendai toplantısında öne çıkan başlıklardan bir tanesi de Afet Risklerinin Azaltılma Platformunun kurulmasıydı ülkeler bazında, biz de onu bu sene kurduk ve faaliyete geçirdik. Tabii, bu platformun da bu risk azaltma faaliyetlerinin de önemli bir yaklaşımı şu: Sadece kamu kurumları değil, birçok kuruluş, yani özel sektörden sivil toplum kuruluşlarına kadar birçok kamu kuruluşunun, hem merkezî yönetimlerin hem yerel yönetimlerin beraber çalışmasını hedefleyen bir yaklaşım. Biz de Türkiye Afet Risklerinin Azaltılması Platformunu Türkiye’de kurduk ve ilk toplantısını gerçekleştirdik.

Biraz önce ifade ettim: İl Afet Risk Azaltma Planı, kısaca İRAP diye ifade ediyoruz, bunların çalışmaya başlanması bizim için çok heyecan verici. Çünkü Sayın Başkanım, kıymetli milletvekilleri; her ne kadar biz afet sonrası bütün çabamızı ortaya koyarak müdahale çalışmalarını en üst seviyede gerçekleştirmeye çalışsak da aslında bir şehrin risk azaltmasını ne kadar iyi yapabilirsek, biz, bütüncül afet yönetimi anlamında o kadar daha etkin olacağımızı düşünüyorum. O yüzden bu İl Risk Azaltma Planları bizim için çok heyecan verici çalışmalar. Yine Kahramanmaraş İRAP -biraz önce ifade ettim- hedefleriyle, eylemleriyle ilk olarak hazırladığımız il risk azaltma planı.

Toplanma alanları, yine bu konuda medyada da sık sık konuşulduğu için hızlıca ifade edeceğim. Bugüne kadar Türkiye genelinde 18.925 adet toplanma alanı ilan edildi. Belediyelerimiz eliyle beraber... Alanlar zaten belediyeler tarafından belirlendi, bizim il afet müdürlüklerimiz bu alanların uygunluğunu kontrol ederek sonra kabul ettiklerini artık tabelalandırarak ilan etmeye başladı. İlk defa İstanbul’da da Kâğıthane ve Zeytinburnu’ndan başlayarak her bir binaya bu sağ tarafta görmüş olduğunuz afiş ararak o binaya en yakın 3 toplanma alanını ilan etmeye başlıyoruz ve buna göre de önümüzdeki günlerde

atbikat hazırlıklarımız var. Biz illerde haberli ve habersiz tatbikatlar gerçekleştiriyoruz. Yani ekibimiz yola çıkıyor, beş dakika kala valiye diyoruz ki: “Sayın Valimiz, birazdan ilinizde afet olacak.” ve o ilde valimiz ve ildeki il müdürlükleri, belediyeler, kimler varsa onlarla beraber habersiz tatbikatlar gerçekleştiriyoruz. Böylece kurumlarımızın afete hazırlığını, afete karşı yaptıkları önlemleri habersiz olarak da -bu bazen sabahın erken saati oluyor, bazen akşamın geç saatleri oluyor- kontrol etmiş oluyoruz. Bölgesel tatbikatlar, yerel tatbikatlar ve merkezî tatbikatlar olmak üzere, ulusal tatbikatlar olmak üzere farklı seviyelerde tatbikatlar gerçekleştiriyoruz.

Tabii, İstanbul özelinde yürüttüğümüz çalışmalar var, Sayın Bakanımız da birçoğuna bizzat eşlik etti, bizzat toplantılara başkanlık etti. Bizim Türkiye Afet Müdahale Planı kapsamında -buna çok değinmedim- 2014’den itibaren afetlere müdahaledeki bizim rehberimiz olan TAMP diye kısalttığımız Türkiye Afet Müdahale Planı var. Afetlere müdahale sürecini yönettiğimiz, o afet anında oluşan kaosu engellediğimiz, 28 tane çalışma grubuyla tanımladığımız -bu, merkezî olarak ulusal çapta- yerel çaptaysa 26 tane çalışma grubuyla, yani, beslenmeden kim sorumlu olarak, arama kurtarmadan kim sorumlu olacak, yangından, KBRN’den, barınmadan, güvenlik ve trafikten, ulaşım altyapıdan, hepsini saymayayım, 26 tane çalışma grubunun her birini; yani bu bazen belediyenin bir kuruluşu oluyor, bu bazen il Emniyet müdürlüğü oluyor, bazen il çevre müdürlüğü oluyor, her bir kuruluşun o ildeki muhtemel senaryo gereği yaptıkları hazırlıkları dinlediğimiz bir çalışmalar bütün aslında. Kurumlarımızın kendini hazırlaması için neye göre hazırlayacağım dediğinde Türkiye Afet Müdahale Planı ve o ile özel senaryoyla hazırlık yapmalarını bekliyoruz. Tabii, İstanbul Türkiye’nin en kalabalık şehri, İstanbul Türkiye’nin gözbebeği, bu anlamda da Sayın Bakanımız bizzat çalışmaların birçoğuna katılıyorlar. Bugüne kadar, son bir yıl içinde, yani 2019’daki, geçtiğimiz yılki depremden sonra 500’e yakın toplantı gerçekleştirdik, grupların kendi arasındaki toplantılarıyla oluşan toplantılar serisi aslında. En nihayetinde hazır olduklarında il müdürlüklerimiz, Sayın Bakanımız, Bakan Yardımcımız, bizler, hep beraber gidip onların sunumlarını dinledik. Farklı açılarla yani açıkçası toplantılar biraz zorlu toplantılar ve açıkçası eleştirel gözle baktığımız, hazırlıklarını daha da iyileştirmeye çalıştığımız toplantılar serisini gerçekleştirdik İstanbul özelinde.

Sayın Başkanım, Türkiye genelinde 26 lojistik depomuz var, bunlar büyük depolar, fotoğrafta da görünen depolar, ayrıca da küçük cep depolarımız bulunmakta. Şu an 93 bin çadırımız var ama sadece çadır değil, okullarımız, spor salonlarımız, misafirhanelerimiz de bizim barınma anlamında kullandığımız barınma merkezleri.

“Afete Hazır Türkiye” isimli bir eğitim projemiz var. Bugüne kadar 13 milyondan fazla kişiye eğitimler verdik. Biz açıkçası 2020’yi bir eğitim yılı olarak planlamıştık ama pandemi sebebiyle yüz yüze eğitimlerden dolayı aksadı. 2021 için hazırlıklarımız var. Pandemi elverdiği ölçüde, inşallah, daha fazla kişiye ulaşıp afet bilinci eğitimi, afet farkındalık eğitimleri vermek istiyoruz.

AFAD Gönüllülük Projesi’nden bahsetmiştim, bunlar uzaktan eğitimle beraber başlayan, sonra saha eğitimlerine çağırdığımız bir sistem.

TÜRKSAT’la beraber yürüttüğümüz bir yazılım sistemimiz var, bu da sadece AFAD’ın kullandığı değil, birçok kurumun kullandığı, veri alışverişi yaptığı bir sistem.

Arama kurtarma konusunda Birleşmiş Milletlerin bir standardı var INSARAG diye hitap ettiğimiz, o standartlarda ekiplerimiz çalışıyor. Bu, hem kullandıkları ekipmanlar hem bir enkaza nasıl girecekleri konusunda dünyada hangi standartlar kullanılıyorsa bizim ekiplerimiz de o standartları kullanıyorlar.

Müdahale anlamında arama kurtarma köpeklerimiz, farklı seviyelerdeki arama kurtarma araçlarımızla biz bu çalışmalarımızı yürütüyoruz.

İyileştirme konusunda, 1960'ta Afet İşleri Genel Müdürlüğü kurulduğundan bugüne kadar 311 binden fazla afet konutunu inşa ettik. Tabii, bazı yıllar Van depreminde olduğu gibi, 2012-2013 gibi, bazı yıllar daha fazla konut inşa edildi. Burada tabii 1999 depremi süreci yok. 2000, 2001, 2002 yılları daha fazla konutun inşa edildiği dönemler ama afet konutları konusunda da yine İyileştirme Dairemiz çalışmalarını yürütüyor.

Bazı konuları belki bir daha özetleyerek sunumumu da bitirmek isterim. Biraz önce de aslında ifade ettim, afet yönetiminin risk azaltma kısmı afet yönetiminin en önemli kısmı, o yüzden risk azaltıcı tedbirlerin öncelenmesinin önemli olduğunu düşünüyoruz. Sayın Bakanlarımızla -özellikle Giresun'dan sonra da gündeme geldi- "Afet Risklerinin Azaltılması Kanunu" isimli bir mevzuat çalışması yapmaya başladık. Burada sadece deprem değil, afete dair alınması gereken birçok önlemin hem zamana göre hem Türkiye'nin farklı afet özelliklerini kapsayacak bir afet risklerinin azaltılması kanununun Türkiye'nin afet yönetimi anlamında çok önemli olduğunu düşünüyoruz.

Doğal Afet Sigortaları Kurumu DASK'ın katılımcılığının artırılmasının önemli olduğunu düşünüyoruz, şöyle ki: Şu an DASK sadece şehir merkezlerindeki konutlar için geçerli ama hem kırsal alan için hem deprem dışındaki afet türleri için hem de iş yerleri için belki de zorunlu olarak çünkü aslında o an için belki bir sigortayı yaptırmanın zorunluluğu olumsuz bir şey gibi gözükse de aslında afet sonrasında ortaya çıkan ekonomik kaybin karşılanmasında çok kıymetli olabiliyor, ödenen küçük küçük meblağlar bir havuzda biriktiği için sonrasındaki bir ekonomik kaybın önüne geçilebiliyor. Sigortacılığın bu konuda çok önemli olduğunu düşünüyoruz. Sadece binalar açısından değil, hem iş yerleri hem araçlar yani afetten dolayı hasar görebilecek her türlü menkul ve gayrimenkul için sigortacılığın yaygınlaşmasının afet yönetimi açısından önemli olduğunu düşünüyoruz.

Türkiye gibi, afet türü olarak en yüksek, en büyük tehdit olan depremin olduğu bir ülkede kentsel dönüşüm ve güvenli yerleşimin afet yönetimi açısından önemli olduğu düşünüyoruz ve o konudaki mevcut sistemin belki de daha geliştirilmesinin faydalı olacağını düşünüyoruz.

Toplumsal farkındalığın teşvik edilmesi anlamında biz gerek Milli Eğitim gerek medya kuruluşlarıyla yürütmeye çalıştığımız çalışmalar var, bu anlamda gerek RTÜK olsun gerek başka kurumlar olsun destek veriyorlar ama bunun daha da artırılması konusunun önemli olduğunu düşünüyoruz.

Bir de son olarak Sayın Başkanım, yeni bir finans modeli yani afet yönetimi, risk azaltma konusunda burada saydığım bütün maddeler için aslında ben hep şunu ifade ediyorum: Afet yönetimi dediğimiz şey aslında aynı zamanda bütçe yönetimidir, aynı zamanda duygu yönetimidir ve de zaman yönetimidir. Tabii zaman, bilmediğimiz bir parametre ama özellikle bütçe yönetimi anlamında yeni bir finans modelinin Türkiye'de afet yönetiminin bugüne kadar getirdiğimiz çok önemli adımları var ama bu bitmeyen bir süreç ne yazık ki, devamı için de önemli olduğunu düşünüyoruz.

Saygılarımla arz ederim Sayın Başkanım, kıymetli milletvekilleri. Bilmiyorum süreyi geçtim mi ama?

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Yok, çok güzel bir zamanlamayla tamamladınız.

Teşekkür ediyoruz, çok değerli bilgiler de paylaştınız.

Şimdi, tabii, değerli milletvekillerimizin de soruları olacak, soru-cevap şeklinde, inşallah, hem bu sunumla ilgili hem de vekillerimizin, değerli üyelerimizin çeşitli sorularını, görüşlerini paylaşacağız.

Öncelikle ben bir soru sorayım. Şimdi, Sakarya depremini yaşamış bir inşaat mühendisi olarak, deprem anında o manzaraların içinde bulunmuş, insanların enkazdan yaralılarını elleriyle çıkarmaya çalıştığı, hiçbir makine, ekipman, teçhizata ulaşamadığı, hatta normal bir motorlu araçla bazı mahallelere dahi giremediğiniz, işte asfaltların kabarıp patladığı, enkazların sokakları kapattığı, bina enkazlarının

birbirinin içine girdiği, bazı binalarda yangınların çıktığı bir tabloda, çok yaygın bir tabloda endişe duyduğumuz şey şu: Hepimiz İstanbul depremiyle ilgili tabii büyük bir endişe yaşıyoruz. Tabii, Allah göstermesin, İzmir’de yaşadığımız depremde çok güzel arama kurtarma çalışmaları yürütüldü, çok güzel haberler aldık, doksan bir saat sonra bile, bir başarısıdır, literatüre geçecek bir başarıdır, Ayda bebeğimizi kurtardı arama kurtarma ekiplerimiz, Allah hepsinden razı olsun. Bu kadar imkânın ulaşmadığı, geniş bir yaygın alanda depremin yaşandığı, enkazın çok daha geniş bir alana yayıldığı bir durumda özellikle işte bu toplanma bölgeleri, toplanma bölgelerindeki birtakım gönüllülerin organizasyonu, onların işte bazı teçhizata ulaşmaları, kendi imkânlarıyla yapabilecekleri ilk andaki arama kurtarma noktasındaki çalışmalarının -ben 99’u yaşamış biri olarak- çok önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü çok zor bir durum, yani insanlar bir kazmayı, bir küreği dahi bulamıyorlar, elleriyle, artık ne bulurlarsa onlarla canlarını kurtarmaya çalışıyorlar, sevdiklerini çıkarmaya çalışıyorlar, Cenab-ı Allah bir daha göstermesin. Bu noktadaki hem bu özel parantezle birlikte, İstanbul için yapılan, AFAD’ımızın yaptığı, hem RED kapsamında hem de Kahramanmaraş örneğini verdiniz İRAP kapsamında İstanbul için yapılan özel çalışmalar nedir, onları da hemen kısaca alalım, değerli vekillerimize de söz vereceğim inşallah.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Sayın Başkanım, biraz önce de aslında ifade etmeye çalıştım, hem İstanbul Afet Müdahale Planı’nı bu anlamda en mükemmele getirmeye çalışıyoruz çünkü Sayın Bakanımızın da bizim de şöyle bir yaklaşımımız var: İstanbul’daki hazırlığımız bizim bütün Türkiye’deki hazırlığımızın bir öncüsü olacak. O yüzden başta İstanbul’daki müdahale planının iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yürütüyoruz. Bir de biz AFAD’da gerek İzmir’de gerek Elâzığ’da gerek Giresun’da şöyle bir çalışmayı benimsiyoruz: Sadece bir ildeki değil, bütün ülkedeki kaynakların kullanımı yani gerek insan kaynağı gerek makine ekipmanı, bütün kurumların kaynaklarının kullanılması gibi bir yaklaşımı benimsiyoruz. Bu, İstanbul için de böyle, İstanbul’un planlarını çalışırken sadece İstanbul’daki hazırlıklarını değil, aslında “Bütün Türkiye’den kaç saatte kim nereden gelebilir? Hangi ekipman gelebilir? Hangi depo kullanılabilir? Hangi yolda ne olursa alternatif nedir?” gibi bayağı teferruatlı bir çalışmayı yürütmeye çalışıyoruz. Kaldı ki İzmir’den hemen bir örnek vereyim müsaadeniz olursa: İzmir’de ilk haberi duyduğumuz andan itibaren başta İzmir ekibimiz, arkasından arama kurtarma birliği olarak Bursa ve Afyon ekiplerimiz, arkasından uçakla Ankara’dan ekiplerimiz, Diyarbakır’dan ve Erzurum’dan uçakla ekiplerimiz, bölgedeki iller, hemen Diyarbakır’a, kimi Erzurum’a kimi Ankara’ya toplanarak daha gece olmadan her bir enkazda yüzlerce kişi çalışmaya başlamıştı. Tabii, bunun içinde İstanbul’a dair çalışmalarımız var, İstanbul’da tabii, ayrıca 500 kadar konteyner -özellikle arama kurtarma konusunda- bir proje kapsamında, içindeki arama kurtarma malzemeleriyle beraber var ama şunu da müsaadenizle ifade etmek isterim: Bu Komisyonun isminde de geçen, umarız ki hep beraber yürütülecek olan çalışmalar böyle bir ana hiç müsaade etmeden mümkün olan en az sayıda enkaz olacaktır ya da hiç enkaz olmayacaktır ve “Aslında bunların bu hazırlıkları yapıldı ama gerek kalmadı.” diyeceğimiz bir afet yaşarız. Böylece, aslında Türkiye’de afet yönetimini daha üst seviyeye çıkarmış oluruz ama bizim yaklaşımımız, afet yönetiminde şöyle bir atasözü var: “En kötüsüne hazırlan, en iyisini um.” diye. Biz en kötüsü olacaktı gibi “Hazırlıklarımız ne olur?” diye de çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Teşekkür ederiz.

İşte, en kötüsüne hazırlanma noktasında bütün vatandaşlarımızın -Allah korusun- ilk anda ulaşabileceği o konteynerler çok kıymetli. Onlar daha önce uygulandı ama herhâlde üzerinden zaman geçti, eksilmeler oldu, bakımsızlıklar oldu, takibi gerçekleştirilemedi çok önceki dönemlerde, 99’dan

sonra. Şimdi onu güncelleyip toplanma bölgelerinin duyurulmasıyla beraber işte, oradaki, mahalledeki gönüllülerin de küçük bir organizasyonu o ekipmana ulaşmaları da bir şekilde farkındalıkla duyurulmasında fayda var diye düşünüyorum.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Başkanım, o zaman, birkaç somut bir şey daha ifade etmek istiyorum.

Mesela, İstanbul’da polis için “PAK (Polis Arama Kurtarma)” diye bir yapı kuruyoruz ve onlara ekipman da vererek. Sivil toplum kuruluşlarının hem eğitimlerini artırıyoruz hem de onların akreditasyonunu artırıyoruz. “Ben arama kurtarmacıyım.” diyenin enkaza girdiği değil, standartlarının görüldüğü, eğitimlerinin kontrol edildiği, denetlendiği bir sistemle enkaza girsinler istiyoruz.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, tabii.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Yine, İstanbul’daki belediyelerimize, özellikle onların kurdukları arama kurtarma ekiplerinin eğitimleri AFAD tarafından veriliyor yani sadece böyle genel olarak ifade ettim ama İstanbul özelinde belediyeler, polis, sivil toplum kuruluşlarının arama kurtarma konusundaki kapasitesini artırmaya yönelik de ciddi çalışmalar yürütülüyor.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Teşekkür ediyoruz.

Evet, Gökân Zeybek.

Buyurun Değerli Vekilim.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Sayın Güllüoğlu, önce çok teşekkür ederim; güzel bir sunum yaptınız hem de sizin şahsınızda İzmir depremindeki tüm kurtarma ekiplerine teşekkür ediyorum. Benzer düşündüğümüz konulara girmeden 3 konuyla ilgili çok kısa sorularımı soracağım:

1) İzmir depreminde siz, Kandilli Rasathanesi ve Amerika merkezli 3 farklı açıklama geldi: 6,6, 6,9 ve 7. Aslında 6,6 ile 7 arasındaki büyüklük -sismik açıdan bakıldığında- çok ciddi bir büyüklüktür. Neden böyle bir farklılık oldu ve neden düzeltilemedi?

2) Şöyle bir bilgiyi size aktarmak istiyorum: Şimdi, sismometre çok önemli, özellikle son yıllarda; Avrupa’da, hem İsviçre’de hem Amerika’da bu fiber optik kablolar kullanılarak depremi belki birkaç saniye öncesinden sezebilmek ya da o bölgedeki depremselliği önceden tespit edebilmek için sizin koyduğunuz sismometrelerin dışında yeni bir yöntem uygulanıyor; Sayın Albert Andreas Fischer İsviçre’de Zürih Üniversitesi’nde ve bir Türk kızımız Ebru Bozdağ da Colarado Üniversitesi’nde, bilmiyorum iletişiminiz var mı yok mu?

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Yok, biz başka bir ekiple çalışıyoruz, izah edeceğim.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Evet, şimdi benim önerim şu: Adalar ve Avcılar gibi, İstanbul’da çok önemli iki riskli zeminle ilgili, her türlü bilgiye ihtiyaç olan ve bu bölgeyle ilgili TÜRK TELEKOM’un ya da başka fiber optiklerin altyapısından yararlanmayı düşünüyor musunuz?

3) Depremde toplanma alanlarını belirlediniz ama bütün gelişmiş ülkelerde, deprem riski taşıyan ülkelerde deprem toplanma alanlarının tümünde kanalizasyon, su, elektrik gibi altyapıları tamamen hazırlanmış bir mobil konteynerin gelip monte edildiği çözümler var ama bizim hiçbir deprem toplanma alanımızda bu altyapılar yok. Biz yani bir yurttaşımız toplanma alanına gittiğinde tuvalet ihtiyacını nasıl giderecek, su ihtiyacını nasıl giderecek? Telefonunu şarj etmek için enerji ihtiyacını nasıl gidereceği konusunda hâlâ bizde bir model oluşturulmuş değil. O nedenle, genelde deprem toplanma alanı dediğimiz şehir içindeki parklar. Buna ilişkin büyükşehir belediyeleri, ilçe belediyeleri ya da başka kamu kurumlarıyla birlikte bir eş güdümü ve bir ortak süreci yönetecek misiniz?

Teşekkür ederim.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Ben teşekkür ederim.

Başkanım, her bir sorudan sonra cevap vereyim mi? Nasıl uygun görürsünüz?

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Buyurun.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Hızlıca ifade edeyim, sondan başlamak gerekirse: Sayın Vekilim, toplanma alanı bizim için bir nevi “meeting point” gibi yani orada konaklanmasını planlamıyoruz biz. Toplanma alanı başka bir kavram, barınma alanı başka bir kavram. Barınma alanları için aynen bahsetmiş olduğunuz altyapıların hazırlık süreçleri devam ediyor yani biz, her bir belediyeye diyoruz ki: “Daha büyük, daha geniş alanların barınma alanı olmasını istiyoruz.” yani mahalle içindeki bir parkta biz insanların barınmasını istemiyoruz.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Konaklama için sormadım.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Şöyle: Konteyneri koyacağımız yerler...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Mobil tuvalet, mobil kadın-erkek tuvaletleri...

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Toplanma alanlarının çok daha kısa süreli kullanılacağını, onun yerine oradan aldığımız insanları barınma alanlarına sevk ederek daha uzun süre orada konaklamasını hedefliyoruz. O yüzden, toplanma alanlarında aradığımız standartlar bu standartlar değil. Toplanma alanları... İnsanların aile afet planı yapmasını istiyoruz, iletişim kesilirse bizim nerede buluşacağımızı bileceğimiz yerler olsun istiyoruz. Ama barınma alanlarında aynen bahsetmiş olduğunuz altyapı hazırlıkları, su hazırlığı, kanalizasyon, elektrik gibi hazırlıkların olmasını ve insanları barındıracağımız zaman çok hızlı bir şekilde oralara sevk edilmesini hedefliyoruz.

Bir de özellikle, İstanbul özelinde Jandarmamız yeni bir çalışma yürütüyor, uygun olan okul alanlarının, okul bahçelerinin -ki altyapı anlamında daha müsait yerler, özellikle İSMEP kapsamında İstanbul’da çok ciddi bir hazırlık yapıldı bu okullara- okulların bahçelerini toplanma alanı olarak daha fazla değerlendirilmesi konusunda bir çalışma yürütüyoruz. Ama şunu tekrarlamam gerekir: Toplanma alanı bizim için daha kısa süreli kullanılacak bir yer olduğu için o standartları barınma alanları için arıyoruz.

İkincisi, fiber optik kablolar konusunda ASELSAN’la beraber yeni bir çalışmaya başladık. O kablolar aynı zamanda titreşim hissedebilen kablolar olduğu için ASELSAN tarafından yürütülen bir cihazla aynı sismometre gibi kullanılması gündemde, ASELSAN’ın yapmış olduğu bir yazılımla bu konunun pilot çalışmasına başladık, bizi de açıkçası heyecanlandıran bir çalışma; sismometre yerine hâlihazırda fiber optik altyapısı kullanılarak yürütülecek bir çalışma.

Üçüncüsü de, aslında Haluk Hocam benden çok daha nitelikli bir şekilde ifade edebilir ama şimdi bizim elimizdeki 1.100 istasyonumuz ile İzmir’deki veri aldığımız 110 istasyonla beraber tekrar tekrar yaptığımız ölçümler 6,6’yı gösteriyor yani orada bir “Yanlışlık, düzelttik.” gibi bir şey değil. Bazen revizeler olabilir çünkü otomatik ölçüm, manuel ölçüm ama biz tekrar tekrar ölçtüğümüzde orada kullanılan ölçüm metotları, istasyonlara uzaklıkları gibi aslında birçok parametre var.

Şunu da ifade etmem lazım: Sayın Başkanım, kıymetli milletvekilleri; afet yönetimi açısından aslında kaç olduğunun emin olun önemi yok yani 6,6 olmasıyla 6,9 olması bizim afet yönetimimiz açısından yani oraya yapacağımız bütün kaynak aktarımı açısından, ekip aktarımı anlamında hiçbir fark oluşmuyor ikisi arasında. Ama bazen, ne yazık ki biz hani, özellikle düşük göstermeye çalışıyormuşuz gibi bir algı var, inanın hiçbir alakası yok, tamamen teknik bir konu. Ben tıp doktoruyum yani siz aynı anda iki farklı laboratuvara iki kan tüpü verin ikisinde de aynı sonuçlar çıkmaz. Biraz onun gibi teknik

bir konu var yoksa hani, oraya manuel olarak müdahale edilip “Arkadaşlar, bunu 6,6 yazalım.” gibi bir şey yok ortada. Belli formüller var, otomatik çözüm var, dediğim gibi, Haluk Hocam benden çok daha iyi bir şekilde anlatacaktır, biz kendi aramızda da Kandilliyle bu anlamda sık sık konuşuyoruz. En sonunda vardığımız şey şu oldu: Normalde bizim kanunumuzda “Bunun resmî olarak açıklaması AFAD tarafından yapılır.” denmesine rağmen diyoruz ya Kandilli bizim kadim kuruluşumuz yani onların yaptıkları bir ölçüm var, biz dedik ki: “O ölçüm de aynı şekilde devam etsin.” Bu biraz bilimsel bir alan, teknik bir alan ama şunu tekrar vurgulamam gerekir: Buradaki ölçüm farkının afet yönetimine hiçbir etkisi bulunmamaktadır.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Çok kısa bir şey söyleyeyim: Ama depremin büyüklüğü aynı zamanda orada meydana gelecek olan, deprem şiddetinin yaratacağı tahribatının da önceden öngörülmesine yol açar.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Sayın Vekilim, bizim öngörülerimiz yani her bir yerde biz en kötüsünü alıyoruz.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Öür dilerim, 6,6 büyüklüğündeki bir depremin yaratacağı tahribat ile 7,4'lük bir depremin yaratacağı tahribat AFAD'ın yapacağı hazırlıkların, planlamayı mutlaka ilgilendirecektir.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Sayın Vekilim, biraz önce de ifade ettim...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – O nedenle ben bunun bilgi açısından yani sizin 6'lık bir depreme karşı duyarlılığınızla 7 büyüklüğündeki bir depreme karşı aynı olabilir mi?

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Vekilim, şunu bir daha ifade etmem lazım, doğru ifade edemedim anlaşılan: Şimdi, bahsettiğim şey olmuş olan bir depremin ölçümü, bu başka bir şey. Bizim hazırlıklarımızda ise biz, en kötü senaryoyu zaten önümüze koyuyoruz. Oradaki hesaplama ve parametreler başka parametreler, olmuş olan bir depremin ölçümündeki konuya başka bir konu. Yani şöyle düşünün: Bir kişi hastalandığında hangi ilaçları verelim diye çalışmak başka bir konudur, karşınıza gelmiş olan bir kişinin kan tahlilini almak başka bir konudur. Biz buradaki 6,6'yla 7 arasında, bu olmuş olan bir deprem. Bizim afet yönetiminiz açısından bir şey ifade etmiyor. Biz hazırlıklarımızda ise bunun çok daha fazlasını hesaplıyoruz. Yani biz 7,5'luk için hazırlık yapıyoruz, 6,6 olmuş oluyor yani bizim bu hazırlıklarımız arasında inanın bir fark oluşturmuyor. Olmuş olan bir depremin ölçümü konusunda... Kaldı ki Sayın Başkanım, İzmir depremi sırasında şöyle de bir iddia oldu: 7 büyüklüğündeki bir depremde yapmamız gerekenler başka olduğu için biz onu düşük gösterdik. Hâlbuki hiçbir mevzuatımızda böyle bir şey yazılı değildir. Büyüklükle alakalı tanımlanmış hiçbir şey yoktur. Bizim için can kaybı, kaç binanın yıkıldığı gibi parametreler tanımlanmıştır. O yüzden bunu gönül rahatlığıyla ve net bir şekilde söyleyebiliyorum. Depremin büyüklüğü afet yönetimi açısından bir şey ifade etmiyor. Hazırlıklar anlamında -söylediğiniz konu önemli- biz de ölçtüğümüz depreme göre hazırlık yapmıyoruz.

Yine, Haluk Hocama refere edeceğim, hani bir hocamız otururken ben ifade ediyorum ama bir depremin ne kadarlık fay üretebileceği onun periyodu, onun uzunluğu, fay tipi gibi parametrelerle ölçülüyor. Yani benim ölçtüğüm bir şey değil o, orada paleosismolojik çalışmalar, ne kadar yılda bir, kaç yüzyılda bir deprem olmuş, nasıl bir fay tipi var, fay uzunluğu ne kadar... Fay uzunluğu arttıkça depremin oluşturabileceği büyüklük artıyor.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Benim sorum o değil.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Hayır ama dediniz ya “Hazırlığınızı neye göre yapıyorsunuz?” diye.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Tekrar sorayım: 6 büyüklüğünde bir deprem Van’da meydana geldiğinde AFAD bütün Türkiye’deki ekiplerini yönlendiriyor ama 7 büyüklüğünde bir deprem olduğunda da yönlendiriyor. 6’da yönlendirdiğiniz insan sayısı ve 7 aynı değil.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Şöyle: 6,6’da neyi yönlendiriyorsak 7’de de aynısını yönlendiriyoruz. Orada bir afet yönetilirken 4 seviyede yönetilir; birinci seviye, yerel seviyede yönetilir; ikinci seviye, bölgesel seviyede yönetilir; üçüncü seviye, ulusal seviyede yönetilir, dördüncü seviye, uluslararası yardım gerekir. İzmir depremini 6,6 aldığımız anda biz zaten üçüncü seviyede ilan ettik ve bütün ülke kaynaklarını seferber ettik, hepsini hazır hâle getirdik.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, teşekkür ediyoruz.

Yine, söz isteyen İzmir Milletvekilimiz var, Kamil Okyay Sındır.

Buyurun Değerli Vekilim.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, tabii, ben bir İzmir Milletvekili ve İzmir depremini... Sayın Başkanın Sakarya’da depremi yaşamış birisi olması gibi biz de bu son yaşanan, bundan önceki İzmir’de yaşanan bir çok depremleri yaşamış birisiyim. Bu konuda yaşadığımız birkaç sıkıntıyı özellikle belirtmek istiyorum. Bunlardan bir tanesi şu: Deprem olduktan hemen sonra ben ilk görüntüler sosyal medyadan ulaşmaya başlayınca olayın vahametini anladığım an evden çıktım ve deprem bölgesine, vatandaşların olduğu yere gitmeye çalıştım ve gidemedim. Bir saat, bir buçuk saate yakın trafikte takıldık kaldık, kilitlendi. Bu çok büyük bir sorun. Ki gündüz vakti falan. Yani burada ben şunu merak ettim, olsa iyi olur muydu acaba dedim: Böyle, mobilize ekipler, motosiklet, bisiklet gibi alana, olay yerine daha kolay ulaşmak için... Bu konuda bir çalışma var mı? Bu aklıma geldi. Bu bir notunuz içerisinde kalsın.

Şimdi, Yapı Sağlığı İzleme Sistemi dediğiniz. Hangi kriterlere göre bu yapı sağlığı, nasıl belirleniyor? Kısaca belirtirseniz sevinirim. İmar barışıyla ilgili bir kanun düzenlemesi yapıldı. AFAD’a görüş soruldu mu? Ya da görüş sorulduysa AFAD’ın imar barışı düzenlemesiyle ilgili... Yani ruhsatsız, imarsız, kaçak binalara yapı kayıt belgesiyle ruhsatlıymış gibi resmî bir belge verilerek varlığını sürdürmesine verilen bu izin süreci konusunda AFAD bir görüş ortaya koydu mu? Bu önemli diye düşünüyorum.

Şimdi, afet durumunda bir koordinasyon sorunu var mıdır? Mesela ben hep şunu düşünürüm. Bornova’da Belediye Başkanlığı yapmış birisi olarak bunu özellikle belirtmek istiyorum: Böyle, depremselliği yüksek olan bölgelerde bir laboratuvar kurulması, deprem etüt merkezi gibi, yapı kontrol laboratuvarı gibi laboratuvarların kurulması veya sadece deprem değil, bütün afetleri düşündüğünüzde bütün yerel yönetimlerde bir AFAD koordinasyon birimi, AFAD’la koordinasyon sağlayacak bir birim ya da yerel yönetimin kendi içinde doğrudan AFAD’la ilişki kurabilecek bir birim kurulmasına ve böyle bir birime bir gereksinim olduğunu düşünür müsünüz? Yani bu toplanma alanlarının belirlenmesi vesaire... Koordinasyonu sadece o fiziki durum üzerinden değerlendirmek pek doğru olmayabilir ama böyle bir birimle daha sağlıklı yerel yönetim ve AFAD ilişkisi kurulabilir. İzmir’de bunun eksikliğini gördüğümü söylemek isterim.

AFAD, bütün kurumunuza sonsuz teşekkür ediyorum. Gerçekten AFAD’ı orada... Yani canını hiçe sayan arkadaşlarımız, bütün ekibiniz gerçekten bizleri gururlandırdı, gözlerimizi yaşarttı. O anlamda, AFAD’a UMKE’ye ve bütün merkezî birimlere teşekkür etmek isterim ama yerel yönetimlerle koordinasyon sorunu... Hatta belki de –burada biz bizyiz, konuşuyoruz- biraz daha siyasi bir çekişme gibi bir duruma doğru sürüklenen bir şey yaşadık. Bakın, mesela 6,6; 6,9... Kandilli Rasathanesi de 6,6 dedi ama daha sağlıklı, daha doğru bir büyüklük, moment büyüklüğü olarak belirttiği 6,9’du yani

doğru olan yerel büyüklükten ziyade moment büyüklüğü, 6,9. Hani daha doğru bir veri olarak onun kullanılması belki daha doğru olabilirdi. Şimdi, 6,6 ile 6,9 arasında AFAD açısından, olaya müdahale açısından belki bir farklılık olmayacaktı ama toplum nezdinde işte “6,9 değil ya da 7 değil, 6,6’da bu binalar yıkıldı. İşte Cumhuriyet Halk Partili belediyeler...” falan filan gibi başka siyasi etkileri oldu. Belki sizin açınızdan bir etkisi olmadı ama konu belki burada siyasi bir meseleydi, onu belirtmek istedim.

Ondan öte, bir de bu, çok şükür ki gündüz oldu ve hava soğuk değildi, enkaz altında da yaşama uygun bir ortam sıcaklığı vardı ama gece olması, çok soğukta, ayazda, Van Erçiş’te olduğu gibi, Van depreminde olduğu gibi... Orada da ciddi bir aydınlatma sorunu yaşandı. Elektriğin ve doğal gazın hemen kesilmesi, bunların hepsinin, tabii, yerel yönetime doğrudan bir talimatla anında bunun yapılması koordinasyon meselesi. İletişim sorunları, bunların hepsi deprem esnasında yaşanmıştı.

Yani bunları, aklımıza gelen, soru olarak yönelttiğim şeyleri yanıtlayabilirseniz...

Teşekkür ediyorum.

Tekrar nezdinizde kurumunuza şükranlarımı sunuyorum.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Teşekkür ediyorum.

Bir çok soru soruldu. O yüzden kısa kısa, hızlıca ifade edeyim.

Yine, sondan başlamak gerekirse “Siyasi bir çekişme yaşandı mı? Yerel yönetimlerde afet koordinasyon birimi kurulması gerekir mi?” Biz açıkçası, İzmir’de, İzmir Büyükşehir Belediyesiyle yakın bir çalışma sergiledik yani başta Genel Sekreterimiz olmak üzere, Belediye Başkanımız sık sık toplantılarımıza geldi ama tabii, belediyenin icracı bir yapısı olarak Genel Sekreterlik olmak üzere ve İzmir’deki ilçe belediyelerini de İzmir Büyükşehir Belediyesi koordine ederek bence iyi bir çalışma gerçekleştirdik.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Ama deprem sonrası. Yani benim söylediğim, önceden bir düğmeye bastığınız anda yerel yönetim ve AFAD koordineli bir çalışma disiplini sağlamak adına... Yani bu depremi bırakın, İzmir depremini, siyasi mesele bir yorumdu benim için, soru değildi ama...

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Ama hani onda da memnuniyetimi ifade etmek için söylüyorum, biz beraber çalışmaktan mutluyduk açıkçası. O yüzden niye öyle bir algı oluştu bilmiyorum ama emin olun, biz alanda bir çok sorunu, barınma alanlarından enkaz alanlarındaki ihtiyaçlara kadar beraber giderdik, bundan da mutluyduk.

Şunu ifade edeyim: Belediyelerin afetle alakalı, ilgili bir çok müdürlüğü var yani fen işleri müdürlüğü var, imar müdürlüğü var, beslenmeyle alakalı konuda başka müdürlükleri var. O yüzden, o, belediyeler tarafıyla alakalı ama biz belediyelerle beraber çalışmaktan çok büyük sıkıntı yaşamıyoruz.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Bakın, fen işleri müdürlüğü, yapı kontrol müdürlüğü vesaire, bu müdürlükleri sayabilirsiniz ama bunların AFAD’ın çalışma disiplini, içeriği, kapsamı içerisinde yer alan çalışmaları yok, yetersiz. Ama AFAD’da bir koordinasyon, AFAD’ın koordinasyonunda bir AFAD birimi oluşturulması diyorum ben. Yoksa birkaç kişinin o yerel yönetimde, bu afet durumundaki süreci AFAD’la koordine edecek, o koordinasyonu sağlayacak bir eğitim, bir yetkilendirilmiş kişi olmasında çok büyük fayda olduğunu düşünüyorum.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Anladım. Tabii, hani bu başka bir yapının parçası olduğu için hepsine ben cevap veremeyebilirim belki ama şunu örnek olarak verebilirim sadece: İstanbul Büyükşehir Belediyesinin “AKOM” diye bir yapısı var mesela.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – İzmir’de de AKS var.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Ama mesela İstanbul'daki çalışmalarda sadece AKOM'la çalışmıyoruz yani Mezarlıklar Dairesinden Sağlık Dairesine kadar, Ulaşım Dairesinden başka iştirak şirketlerine kadar birçoğuyla çalışıyoruz; o yüzden, AKOM olsa bile biz diğerleriyle çalışmaya devam ediyoruz.

Yapı kontrol sistemi ve laboratuvar kurulması konusu da yine açıkçası benim çok cevap verebileceğim bir alan değil; bu çalışmalar Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde yürütülüyor, hem Kentsel Dönüşüm Genel Müdürlüğü hem Yapı İşleri Genel Müdürlüğü konusunda.

“İmar barışıyla alakalı AFAD'a görüş soruldu mu?” Yani, tabii bu kanunun çıkma sürecinde ve sonraki süreçte, burada kendine ait başka süreçler var. Yine, afet yönetiminin parçası olarak biz gene koordinasyon yapıyoruz ama şehircilikle alakalı her bir belediyenin... Ve hani ayrı bir Bakanlık var bu konuda, o yüzden, tek başımıza bizim görüş sürecimiz değil, kanunun kendi süreci içinde yürüdü.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Yok, evet anladım.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Müsaadeniz olursa da yapısal izleme sistemiyle ilgili ayrıca bir bilgi notunu size ulaştırmak isterim, en azından o bölümle alakalı.

Trafik konusunda mobilize ekipler; bu, bizim de gündemimizde ancak şöyle bir şey var: Bizim araçlarımız ve kullandığımız ekipmanlar motorla taşınabilecek ekipmanlar değil yani sadece bir kazma kürek değil. Kesme ayırma cihazları, jeneratörler gibi hani başka bir araçla -direkt herhangi bir araç bile değil- giden aletler ve uluslararası standartlar da böyle açıkçası. Yani, diyelim bir 112 hekimi, mobilde bir motorla gidebilir ama bizim arama kurtarma ekibimiz tek başına motorla gidemez, uluslararası standartlar anlamında sahip olması gereken aletleri taşıyamaz. O yüzden...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Gözlemci olarak gidebilir.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – O anlamda hem Emniyet ekipleri hem 112 ekipleri hem bizim ekipler ulaşıyorlar ama arama kurtarmaya başlaması için o ekipmanlarla çalışması gerekir diye düşünüyorum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Donanımlı bir şekilde gitmesi lazım, evet.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – En son şunu ifade ederek bitireyim: İstanbul'da ve Bursa'da yeni bir sistem var, bunu Türkiye'de yaygınlaştırmaya çalışıyoruz. Sismometrelerden aldığımız ilk P dalgasıyla yani birinci dalgaıyla beraber bu doğal gazların ve elektriklerin otomatik olarak kesildiği ve daha ikinci, yıkıcı dalga gelmeden aslında doğal gazın kesildiği, elektriğin kesildiği, havaalanlarına bilginin verildiği bir sistem üzerinde çalışılıyor.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Güzel.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – İstanbul'da İGDAŞ ve Kandilli Rasathanemizin ortaklığında, Bursa'da bizim ekiplerimizin ve Bursa'daki gaz şirketinin ortaklığında bu çalışmalar yürütülüyor. Şimdi bunu bütün Türkiye'ye yaymak üzere çalışıyoruz ki böylece “ikinci afet” dediğimiz yangınlar çıkmasın, elektrikten kaynaklı kazalar çıkmasın. Bu da bizim bütün Türkiye'de, inşallah çok uzun süre geçmeden, yaygınlaştıracığımız bir sistem olur.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, teşekkür ediyoruz.

Yine, soru soracak olan milletvekilimiz, Hatay Milletvekilimiz Lütfi Kaşıkçı.

Buyurun.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Evet, teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Başkanım, öncelikle bu bilgilendirmeniz için çok teşekkür ediyorum. AFAD'ı bizler de yakından takip ediyoruz, ilimizden kaynaklı, Hatay'ın deprem bölgesi olmasından dolayı kurumla çok sık bir araya geliyoruz; bölgede yaptığınız çalışmaları da biliyoruz. Burada, aynı zamanda bölgelere atıf yapacağız ama kendi şehirlerimizi iyi bildiğimiz için kendi illerimizin üzerinden örnekler vereceğiz. Biraz önce İzmir Milletvekilimiz İzmir'i, İstanbul Milletvekilimiz İstanbul'u ön plana çıkardılar ki bence o şehirleri iyi bildikleri için bunu ifade ettiler. Ben de aslında burada Hatay üzerinden örnekleri verip "Türkiye genelinde ne yapılabilir?" diye birkaç soru soracağım.

Öncelikle, sizlerin, bizlerden yani Türkiye Büyük Millet Meclisinden bir talebiniz var mı, ben onu öğrenmek istiyorum. Sahayı çok iyi biliyorsunuz. Türkiye'de yangın, deprem ve diğer bütün afetlerde hepimizin gözünün aradığı ilk, ana kurum sizsiniz. Sahada da yaptığınız çalışmaları iyi biliyoruz. Düzelmesi gereken noktalara ilişkin sizin, Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak bizlere yani yasama faaliyetini yapan kuruma yönelik tavsiyeleriniz olacak mı, bunu bilmek isterim.

Onun dışında, Maraş'taki bu İRAP çalışmasını -aynı zamanda gidip bölgede gözlemleyen biri olarak söylüyorum- çok önemli buluyorum. "6 tane ilde daha çalışma yapılıyor." dediniz, o illerin isimlerini alabilir miyim?

İkincisi, 81 ile şamil bu çalışmayı ne zaman bitireceksiniz, o konuda bir tarih verdiniz ama tarihi tam olarak alamadım.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – 2021 sonuna kadar.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – 2021 sonunda, Türkiye'nin her yerinde, Maraş'taki bu çalışmanın bir benzeri daha gerçekleşecek.

AFAD BAŞKANI DR. MEHMET GÜLLÜOĞLU – Evet.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – "İncinebilir gruplar için yaptığımız çalışmalar var." dediniz Başkanım. Bu çalışmaların detayı... İsterseniz bunu yazılı olarak da alabiliriz.

Ve bir konu daha var; hep gözümün önüne olası Hatay depremi geliyor ve şehrin yapı stokunu az çok yerinde gören biri olarak da bundan büyük bir tedirginlik yaşıyorum, kimi zaman bunu sizinle de paylaşmıştım. Şimdi, böyle olası bir deprem anında -biraz önce Gökhan Bey'in ifade ettiği- o deprem toplama merkezlerini siz "Çok kısa bir zamanlı kullanacağız." diyorsunuz ama Sayın Başkanım, İzmir'de yıkılan bina sayısı belli ancak daha üst bir riskle karşı karşıya kaldığımız zaman, muhtemelen ki, o deprem toplanma alanlarını biz birkaç saat değil bayağı uzun bir zaman kullanacağız. Yani, siz şu ana kadar yüzlerce binanın yıkıldığı -Allah göstermesin ama- bir riskle karşı karşıya kaldığımız zaman bu insanlara yeni bir barınma yeri bulana kadar geçen süre daha da uzayacak, iki saat, üç saat değil. Hâl böyle olurken de, bu alanları böyle birkaç saat kullanım alanları olarak değil de -hiç değilse deprem riskinin çok yoğun yaşandığı o 18 ilde- biraz önce Gökhan Bey'in ifade ettiği, Avrupa'daki ve Amerika'daki barınma alanlarına yönelik bir çeviri yapabilir miyiz?

Bir nokta daha var; şimdi biz illere gidiyoruz AFAD olarak, o ildeki bileşenleri bir araya getiriyoruz deprem anında ne yapacağız diye. Valilik, büyükşehir gibi kurumlara çeşitli senaryolar çalıştırıyorsunuz, biliyorum fakat yine olası büyük bir depremde o ildeki bileşenleri bir araya getirmek çok... İzmir için söylemiyorum, İzmir'de hızlı bir araya gelindi ama benim söylediğim daha yukarı bir noktada bir sıkıntıda, bir problemde. Hatay'daki yerel yönetimlerle, Hatay Valiliğiyle, Hatay'daki kurumlara, Hatay'daki AFAD'la çalışıyoruz ama bir deprem tehlikesiyle karşı karşıya kaldığı zaman onların bir araya gelmesi, onların koordine olması bayağı uzun bir zaman alacak. Bundan dolayı, iller ölçeğinde

hani -Japonya’da böyle bir sistem var herhâlde, badi sistemi- illeri birbirine bağlayabileceğimiz... İşte, Hatay’da olası bir kriz çıktı Kahramanmaraş’taki arkadaşlar veya Osmaniye’deki, Adana’daki arkadaşlar o bölgeye yetişir mi; böyle bir sisteminiz var mı?

Bir de, bizim elimizde çok önemli bir kurum var aslında: Apartman yöneticiliği. Apartman yöneticiliği kurumundan AFAD olarak ne kadar faydalaniyoruz? Bir kanun var hatta bununla ilgili: Kat Mülkiyeti Kanunu. Bu Kat Mülkiyeti Kanunu’nda bir iyileştirme yaparak hiç değilse krizi daha küçültüp, o yöneticileri apartman apartman bu işlerin çözümüne yönelik de kullanabilir miyiz, yöneticilerden faydalanabilir miyiz? Veya hiç değilse apartman yöneticisi olma kriterlerine -böyle deprem riski yüksek illerde- şöyle bir şey ekleyebilir miyiz: “Bir afet anında apartmanı sevk ve idare edecek kişiler burada yönetici olabilir.” Bununla ilgili bir çalışmanız oldu mu, bilmiyorum.

Yine, İdlib’e çok gidip geliyorsunuz, Afrin’e çok gelip gidiyorsunuz; milyonlarca insan yaşıyor orada, kalıcı konutlar yapılıyor şu an. Oranın depremselliğini çok fazla bilmiyoruz ama oranın depremselliği hem Kahramanmaraş’ı hem Kilis’i hem Antep’i hem de Hatay’ı ilgilendiriyor. Oranın depremselliğini de çözebilmek adına oralara birer istasyon kurmayı hiç düşündük mü? Çok büyük bir nüfus var, siz de çok defa geldiniz, gördünüz. Orada büyük bir depremle karşı karşıya kaldığı zaman bizim en büyük tedirginliğimiz o insanların Türkiye’ye doğru yönelmesi. Buna yönelik, aynı bu Kahramanmaraş’ta yaptığınız veya 6 ilde yaptığınız çalışmaları oralara da taşımayı düşünüyor musunuz? Artık biz oralardayız, oradaki insanların sağlığından barınmasına kadar her işiyle uğraşıyoruz, ilgileniyoruz. Bir afet karşısında da oradaki insanlar ne yapmalı? Bu yönde bir çalışmamız var mı?

Benim şimdilik sorularım bunlar Başkanım.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Sayın Başkanım, tabii, Vekilimizin yine birçok sorusu oldu ama ben de hızlıca ifade etmeye çalışayım.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – 1’inci soru önemliydi ama. Bizden istediğiniz bir şey var mı?

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Müsaadenizle en sonda da onu ifade edeyim.

6 ilimiz... Yanlış hatırlamıyorsam farklı illerimizi seçmeye çalıştık, farklı afetsellikleri olan iller seçmeye çalıştık. Tekirdağ deprem ve endüstriyel kazalar, taşkın riskinden dolayı; Rize, sel, heyelan, deprem ve orman yangını tehdidinden dolayı; Afyonkarahisar deprem, meteorolojik afetler, taşkın tehlikesinden dolayı; Samsun, yine, taşkın, deprem, salgın hastalıklar, heyelan ve yangından dolayı; Sivas ve Adana... Türkiye’nin farklı coğrafyalarından küçük şehir, büyükşehir farklı afet türlerinden olan bu 6 ilimiz bu sene sonuna kadar bitecek. Önümüzdeki sene sonuna kadar da tamamı bitecek.

İncinebilir gruplar konusunda... Gerek afet eğitimlerinde gerek AFAD gönüllüğünde ve arama kurtarma ekiplerinin çalışmalarında bir yerde engelli olması, yaşlı olması, farklı engellilik türleri ve hatta evcil hayvanlar konusunda hem arkadaşlarımızın hem gönüllülerin -ve diyelim işitme engelliler için ya da görme engelliler için- afet eğitimleri konusunda Avrupa Birliği projelerimiz ve kendi iç çalışmalarımız var.

Barınma alanları konusunda... Şöyle Sayın Vekilim: Hem İstanbul’da hem Türkiye’nin farklı noktalarında, bizim, toplanma alanlarından sonra barınma alanları için aslında 2 tane temel çözümümüz var. Bir tanesi, sağlam yapılmış okullar, yurtlar -ki özellikle son yıllarda yani 2000 sonrasında yapılmış birçok sağlam okulumuz, yurdumuz bulunmakta- bizim birinci olarak önerdiğimiz barınma alanları. Bazen vatandaşlar korkabiliyor, onlar için de çadır alanları. Ki Elazığ’da da biz toplanma alanlarından sonra Jandarmayla, gönüllerimizle saatler içinde binlerce çadırı kurabildik. Barınma dediğimiz şey, ilk gecedan itibaren ama peyderpey, ihtiyaç da olan bir şey. O yüzden barınmada, toplanma alanlarında diyelim üç saat, beş saat, on saat durulur, sonrasında çadır alanları hazır olmaya başlıyor. Hızlı bir

çözüm olarak beklerken hakikaten en azından son 2 depremde bunu gördük. Kaldı ki mesela İzmir’de -sayın vekillerimiz de bilecektir- yurtlar boş kaldı, gitmediler. Sağlam yurtlar, hiçbir problemi yok, sıfır hasar; vatandaşlarımız gitmedi. Misafirhaneler, oteller... İsmi vermekte mahsur var mı bilmiyorum ama Hilton mesela odalarını açtı, vatandaşlarımız kullanmadılar. O yüzden barınma alanları konusunda Türkiye’nin her yerinde çok hızlı bir şekilde kapasite ortaya konulabiliyor ama bazen vatandaşlarımız korktuğu için -bu tabii bir şey, bunu da garipsemiyorum- oraya gidemiyor ama çok hızlı bir şekilde emin olun, bunu en azından son 3-4 olayda çok net bir şekilde ortaya koyduk.

Yerel yöneticiler de afettede olursa ne yapacağız? Biraz önce ifade etmiştim. Biz afetler için “En kötüsünü düşün.” diye bir yaklaşım ortaya koyuyoruz. Bu da bizim senaryolarımız arasında yani o ilin valisi, o ilin emniyet müdürü, o ilin AFAD müdürü afettede olabilir, yaralanabilir, vefat edebilir yani bunlar başımıza da gelen şeyler. O durumda en yakındaki ilin başta il müdürü ya da valisi veya bizim “destek çözüm ortakları” dediğimiz... “Destek iller” diye tanımladığımız bir yapı var. Bu, bütün konular için geçerli; barınmada da geçerli, beslenmede de geçerli. “Destek il” olarak tanımlanmış kim varsa onun geçtiği ve sevk ve idareyi aldığı bir yapımız var. Bu, enkaz alanları için de geçerli yani bir enkaz alanı düşünün. Oraya giden ilk şube müdürü ya da birlik müdürü o enkazın koordinasyonunu alıyor. Gelen sivil toplum kuruluşları, gelen AFAD ekipleri artık onun koordinesine girmiş oluyor. Bu, diğer çalışma grupları için de geçerli. Hatta şöyle örnek vereyim: İzmir’de mesela Elazığ’dan tecrübeli vali yardımcılar ve kaymakam arkadaşlarımız vardı. Dedik ki: İlk uçakla beraber gelin buraya, şu alanın koordinasyonunu size veriyoruz. Böylece, hani İzmir’deki arkadaşlarımız başka işlerle uğraşırken onlar zaten tecrübeliydi bu konuda direkt koordinasyonu onlara verdik; böyle bir çalışmamız var.

Apartman yöneticiliği konusunda açıkçası çok aktif yaptığımız bir çalışma yok. Ben hem o kanunu hem nasıl bir iş birliği kurulabilir o konuda çalışarak...

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Başkanım, “Zeytinburnu’nda çalışma yapıldığını” söylediniz.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Kâğıthane ve Zeytinburnu’nda.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Apartmanların giriş kapılarına, dış kapılarına birer afiş asarak, deprem olduğu zaman gidebileceği yeri gösteren bir afiş... Şimdi, ben konuyla bu kadar alakalı bir insan olduğum hâlde Hatay’da hangi mahallelerde toplanma merkezi var, hepsini bilmiyorum. Zeytinburnu’nda yapıldı, çok iyi oldu. Sizi mi beklememiz lazım, AFAD’ın bütün illerde bu çalışmalarını yapması için o zamanı mı beklememiz lazım? Yoksa bizler, mesela Hatay için söylüyorum: Hatay’a gittiğim zaman büyükşehir belediyesi CHP’de, olsun, gider görüşürüm, ilçe belediyelerle görüşürüm AFAD’ın Zeytinburnu’nda uyguladığı bir çalışma var, bunu Hatay’da hemen uygulayalım diye. Bu konuyla ilgili bir bilgi verebilir misiniz? Sizin yapmanız mı gerekir, yoksa yerel belediyeler mi? Ben bunu zevkle, seve seve yapacaklarını düşünüyorum çünkü.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Sayın Vekilim bu da yapılabilir. Bu toplanma alanlarını birinci olarak belirleyen yapılar, il ve ilçe belediyeleri, o yüzden tabelalandırmaları da onlar yaptılar; açıkçası biz onlara bir yol göstermek üzere böyle bir çalışmayı yaptık, yoksa illa AFAD tarafından yapılan bir şey değil; bu, ortak sorumluluğun bir parçası.

Diğer konuda, İdlib, Afrin konusunda... İstasyon kurmamıza ihtiyaç olduğunu düşünmüyoruz çünkü bizim istasyonlar aslında belli bir çaptaki veriyi ölçebiliyor. O yüzden Hatay, Osmaniye, Kilis’deki yani o sınır hattındaki istasyonlarımız oradaki depremleri ölçebilecek kapasitede.

İRAP konusunda ise bizim önceliğimiz tabii ki Türkiye. Öncelikle Türkiye’deki İl Afet Risk Azaltma Planlarının çalışması sonraki ilerleyen yıllarda ihtiyaç olursa değerlendirilecektir ama şu an için bizim önceliğimiz Türkiye’deki İRAP’ların tamamlanması.

İsteğimiz -aslında sunumun son slaytında biraz onu ifade etmeye çalıştım- gerek bütçe konusunda gerek risk azaltılması konusunda gerek kanunun gerek DASK'ın yaygınlığının artırılması. Ama her bir kuruma dokunan afet risklerinin azaltılmasıyla alakalı tedbirlerin -biz şu an bir mevzuat çalışması yapıyoruz sizlere Türkiye Büyük Millet Meclisimize arz edeceğiz ama onun- Türkiye'deki yaygınlığının artırılması, illerdeki sahipliğinin artırılmasının çok önemli olacağını düşünüyoruz.

Uzattığının farkındayım, özür dilerim. Son cümleyle şunu ifade edeyim: Biz müdahaledeki başarımızın farkındayız ama o olmadan aslında afeti yönetebilmeyi temenni ediyoruz.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Teşekkür ediyoruz.

Değerli milletvekillerimiz, süremiz daralıyor o yüzden sorularımızı daha kısa ve daha öz soralım.

Yine, burada İstanbul Milletvekilimiz Hulusi Şentürk söz istemişti.

Buyurun Değerli Vekilim.

HULUSİ ŞENTÜRK (İstanbul) – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Öncelikle AFAD Başkanımıza ve yönetimine gerçekten uygulamış oldukları üstün başarıdan dolayı milletimiz adına teşekkür ediyoruz. Örnek kuruluşlarımızdan, Rabb'im sayılarınızı artırsın. Daha güzel çalışmalar yapmanıza da vesile olsun ama gerçekten bu işe profesyonelce yaklaşan sınırlı sayıdaki kurumlarımızın başında geliyorsunuz.

Benim değineceğim birkaç tane husus var. Son sözünüzde aklımdakilerin bir kısmından bahsettiniz. Bu, gündeme getirdiğiniz, gelmesini istediğiniz konularda afet risklerinin azaltılması kanunuyla ilgili bir hazırlığınız var mı diye soracaktım, varmış onu bir an önce bize taslak hâlinde bile iletirseniz Komisyon çalışmalarında bize ışık tutar.

Yine, burada yeni bir finans modeli oluşturulmasıyla ilgili sizin geliştirdiğiniz bir öneri var mı, varsa eğer bunu da bizlere yazılı olarak sunarsanız bundan çok memnun olurum.

Ben burada özellikle 3 hususu... Biri Gökhan Bey'in, İzmir Milletvekilimizin de Hatay Milletvekilimizin de dile getirdiği... Bakın, değerli arkadaşlar, doğma büyüme İstanbulluyum. Allah ülkenin hiçbir yerinde bir sıkıntı bize yaşatmasın ama hepimiz şunu biliyoruz: Ülkenin bir yerinde bir sıkıntı varsa İstanbul, Kocaeli bölgesi Allah'ın izniyle orayı tutar ve kaldırır ama İstanbul, Kocaeli bölgesi çöktüğü anda tüm Türkiye'yi toplayın, kaldıramazsınız bunu arkadaşlar, ne ekonomik olarak ne insan kaynağı olarak kaldıramazsınız. Dolayısıyla biz, olası bir depremde önce, yirmi yıllık zaman geçti üzerinden yani çok zaman da kaybettik bu arada birçok tedbirler alma açısından, geldiğimiz güzel noktalar var ama almamız gereken bazı mesafeleri alamadık.

İstanbul'a kadar yaklaşan Sakarya depreminin ne olduğunu hep beraber gittik orada gördük, Allah o günleri tekrar yaşatmasın ama o depremin benzerinin İstanbul'da olması durumunda ortaya çıkacak facianın boyutu simülasyonlarla bile kolay kolay görülemez. Bakın, her şeyden önce bu deprem gündüz mü olacak, gece mi olacak bilmiyoruz; yaz sıcaklarında mı yoksa her yer kar altındayken mi olacak bilmiyoruz. Korkunç bir hengameyle karşılaşabiliriz, “Şu an toplanma yeri, birkaç saat” dediğiniz yerler eğer uygunsuz hava koşullarında ve yüksek şiddetli bir deprem olursa inanın bir gün, iki gün, üç gününü insanların geçirmek zorunda olduğu yerler olacaktır. Şimdi, elbette her şeyi AFAD'dan bekleyecek değiliz, özellikle de AFAD'ın görevinin deprem sonrası müdahale olduğunu düşündüğümüzde. Ama AFAD'ın, bu konuda yetkili bir kurum olarak ve deneyimlerine de dayanarak bir şeyleri bize tavsiye etmesi gerektiğini düşünüyorum. Ben bir belediyeceyim ve bu Komisyonunda birçok arkadaşımız Belediyelerle ilgili –çok amiyane olacak ama- “Bir para basamazlar, bir adam asamazlar.” sözü çok meşhurdur. Belediye başkanları istedikten sonra birçok şeyi, her şeyi değil ama birçok şeyi yapma bilgi, beceri ve kabiliyetine sahiptir. Şimdi, bizim belediyelerimizin “toplanma yeri”

diye gösterdikleri parklar var, doğru mu? Çok mu zordur bu parklar için her türlü gerekli gereksiz yatırımı yapan belediyelerin bu parklarda kadın, erkek, çocuk ve engellilerle ilgili deprem durumunda da yıkılmayacak tuvaletleri bugünden yapmaları, bugünden oraların su ihtiyaçlarını, çeşme ihtiyaçlarını karşılamaları? Bakın, Sakarya depreminde biz neyi görmüştük? Hepimiz deprem bekliyorduk ama – yanlış anlamayın- Sakarya depremine kadar biz depremde kadın bezinin bu kadar önemli olacağını bilmiyorduk; o gün gördük ki ekmek kadar, su kadar önemliymiş meğerse. Dolayısıyla, bunları yaşamış bir toplumuz. Şu an bizim Komisyon olarak da bunu yapmamız gerektiğini düşünüyorum ama sizlerin de destek olmanız gerekiyor: Yerel yönetimlerin en azından belli ölçekteki parklarında depreme yönelik olmazsa olamaz standartları getirmemiz gerektiğini düşünüyorum. Örneğin, 500 metrekare ve üstü parkların tamamında bunu belediyelerin bir an önce yapmalarını şart koşabiliriz. Yine, açık alan otoparkların belli büyüklükte olanları yani 10-20 araçlık olanları kastetmiyorum ama 50 araçlık, 100 araçlık, 200 araçlık açık alan otoparkların tamamında depreme yönelik bu önlemlerin alınmasını zorunlu hâle getirelim ve kusura bakmayın, ne belediyelerin bütçesine bir etkisi olur ne de otopark sahibinin bütçesine ciddi bir sıkıntı olur. Bunlar basit şeyler ama deprem günü bu basit şeylere çok ihtiyacımız olabilir. Bunlar bizi kolaylaştıracaktır. Bu konularda bize deneyimlerinize dayanarak önerilerde bulunmanızı sizlerden istirham ediyorum.

Bir de değerli arkadaşlar, aslında İzmir Milletvekilimiz de değindi, tamam, İstanbul’da AKOM var vesaire ama belediyelerimizde –gerçekçi olalım- ilçe belediyelere gidildiğinde çalışmalar hiç de profesyonel düzeyde gitmiyor çünkü belediyelerimiz daha çok günübirlik, günlük sorunlarla uğraşmayı tercih ediyorlar. Elbette işte Mustafa ağabey gibi belediye başkanımız beni mazur görsünler ama kendisi de bana hak verecektir; uygulamada, birçok belediyenin de dışında belediyelerimiz kendileri şu an kanuni zorunlulukları olan afet planlarını bile birine vermişler görevi, her sene onu kendi kafasına göre adam revize ediyor, koyuyor oraya; uygulamayı bilen yok. Mesela bu anlamda bizim belediyelerin AFAD’ın öncülüğünde bu konuda daha etkin rol almalarıyla ilgili kanuni zorunluluklar getirmemiz gerektiğini düşünüyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HULUSİ ŞENTÜRK (İstanbul) – Özellikle de Allah korusun o gün geldiğinde o konteynerler bize lazım. Bu o gün lazım.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Sesi açabilir miyiz Sayın Başkan.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – IP’yi tanımıyor. Arıza var.

HULUSİ ŞENTÜRK (İstanbul) – Bitiriyorum zaten.

Dolayısıyla yerel yönetimlerin, burada zaten yerel yönetimlerin önemi büyük, bu konuda belediyelere zorunluluk da getireceğimiz, onları işin içine katabileceğimiz önerileri geliştirmeliyiz. Tamam, AFAD’la ilgili... Biz de o zaman Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığına... Allah muhafaza, o gün yaşandığı zaman, inşallah yaşanmaz, en kötüye hazırlıklı olalım. İnşallah en kötüsünü görmeyiz ama en kötüsü, İstanbul’da olursa, Allah muhafaza, önlemlerle o güne hazır olalım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU - Teşekkür ediyoruz Sayın Şentürk.

Buyurun Sayın Güllüoğlu.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Teşekkür ederim.

Hemen ifade edeyim Sayın Başkanım.

Tabii, belediyelerin afet planı ya da belediyelerin dahli konusu bizim temenni ettiğimiz bir şeydir çünkü afet temelde yerelde yönetilir, en ideal şekli budur dünyadaki örneklerle de baktığımızda. Toplanma alanı için standartlar, o da bence kabuldür ama özellikle bir şey söyleyeyim: “Bizden ne istersiniz ya da ne tavsiye edersiniz?” diye hem Sayın Vekilim sordu hem siz ifade ettiniz. Ben Japonya’ya birkaç defa gittim, dünyanın farklı ülkelerindeki afet çalışmalarını da izledim hem toplantılar vesilesiyle hem çalışmalar neticesinde mesela Japonya’nın başarısı çok iyi toplanma alanları ya da çok iyi ara kurtarma ekipleri olduğu için değil, aslında depremsellik gibi bir afetiniz varsa iş dönüp dolaşıp kentsel dönüşüme ve sağlam binaya çıkıyor. O yüzden sizden de birinci olarak isteyeceğimiz -aranızda hem belediye başkanlığı yapmış vekillerimiz, büyüklerimiz var hem inşaat mühendisliği kökeninden gelenler var- aslında ne yapıp ne edip Türkiye’de kentsel dönüşümün etkisinin artırılması ve yine sizlerin eliyle geçtiği için ifade ediyorum ki -bizim de yarın bütçe toplantımız var- aslında bütçe konusunda da kentsel dönüşüm konusundaki çalışmaların artırılması. Bu, İzmir için de geçerli -vekillerimiz biliyorlar- bu, İstanbul için de geçerli; bu, Hatay için de geçerli. O yüzden kentsel dönüşüme vereceğimiz önem aslında afet yönetimi ve depreme karşı önlemlerde de birinci sırada yer alacaktır.

Yeni bir finans modeli konusunda da... Tabii, hani finans konusunda birçok parametre var ama şunu ifade edebilirim Sayın Vekillerim, Sayın Başkanım, bizim için çok önemli bir şey bu, yapılan yüzlerce araştırma şunu söylüyor: Deprem öncesinde ya da bir afet öncesinde alacağınız 1 liralık tedbir afet sonraki 7 liralık harcamanın önüne geçmiş oluyor. Yani bu plan ve bütçe yapılırken de bu konuda artırılacak olan ödenekler yani risk azaltmaya dair yapılacak olan yatırımların artırılması, aslında 7 liralık sonrasındaki can kaybı, mal kaybı, iş gücü kaybı, sözleşmelerin iptali gibi direkt ve dolaylı maliyetlerin önüne geçecektir. O yüzden sizlerin eliyle beraber yani burada belki vatandaşın talep edilecek yeni bir meblağ bile olsa aslında o sonrasındaki bambaşka kayıpların önüne geçebilecek olan bir yaklaşıma getirecektir.

Risk azaltma konusunda çalışmalarımız açıkçası yeni başladı, orada da hem dünya literatürünün taranması, farklı gruplara bölündük ve akademisyen hocalarımızla beraber hem uzman kuruluşlar, Bakanlık temsilcileri ve akademisyenlerle beraber bu çalışmayı yürütüyoruz. İnşallah taslak aşamasına gelince başta Komisyonumuz olmak üzere sizlerle de paylaşabilirim diye umut ediyorum.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sayın Başkan, bir şey söyleyebilir miyim.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Buyurun Değerli Vekilim.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Soru değil de “kentsel dönüşüm” diyoruz, çok doğru, katılıyorum. İzmir depreminin olduğu alan, İzmir’de kentsel dönüşüm yapılacaksa belki de en son sırada, en son gelecek alandır, dikkatinizi çekerim; tamamı ruhsatlı, imarlı, yolları şeyleri yani bir çarpık kentleşmenin hiç olmadığı, yerleşimin de kentsel dönüşüm açısından belki de en son düşünülmesi gerekebilecek alandı. Orada bu yaşandı maalesef onu özellikle belirtmek istiyorum.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Şu bilgiyi paylaşabilir miyim Sayın Başkanım.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Buyurun.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Şimdi, şöyle: Deprem tehlikesinden sonra riske giderken parametreler var yani bir nevi formül var. Bizim elimizde tehlike parametresi diyelim, çarpanlardan bir tanesi, A çarpanı, sonra B çarpanı geliyor yani binayla alakalı veriler, binanın yaşı gibi, evet, mesela o Konak’a giderken ya da Bornova’nın içinde hakikaten tek katlı, iki katlı “gecekondu” diyebileceğimiz çok kötü evler var, hani ilk başta aklımıza belki o gelebilir ama bir başka parametremiz de var o da zemin parametresi. Yani Bayraklı’daki bu enkaz...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Ben katılıyorum, o konuda bir itirazım yok size.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Yok, şöyle, şunu kastedeceğim: Eğer o parametreler artarken çarptığımızda belki Bayraklı’daki o binalar da öncelikli olabilirdi. Hani o risk haritası açısından baktığımızda da...

HULUSİ ŞENTÜRK (İstanbul) – Aslında aynı şeyi söylüyoruz, farklı literatürde farklı anlamı var. Yapıların sağlıklılaşması için...

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Evet, doğru zemine doğru binanın konmuş olması.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Şimdi, yine soru soracak olan İzmir Milletvekilimiz Sevda Erdan Kılıç...

Buyurun Değerli Vekilim.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Teşekkür ederim Başkanım.

Ben de öncelikle İzmir’de vermiş olduğunuz emekten dolayı hem size hem ekibinize çok çok teşekkür ediyorum. Siz de her gün sahadaydınız. Hatta böyle görünce ilginç geldi, hep saha kıyafetleriyle sizi görmeye alışmıştık. Çok çok teşekkür ediyoruz, emeğinize sağlık.

Benim birkaç sorum olacak. Sunumun bir kısmına yetişemedim, Genel Kurulda 25 Kasım’dan dolayı konuşmam olduğu için. Belki de cevaplamışsanız kusuruma bakmayın. Az önce vekilimiz de değindi; bu, deprem sonrası ya da öncesi için kadınlar, çocuklar ve engelliler için özel bir çalışmanız var mı? Bu birinci sorum.

İkincisi, bu afetzedelerin bilgilerinin güncellenmesine ilişkin bu sorum. Şimdi, bizim telefonumuzu birçok afetzede arıyor -bizim telefonumuz çok kolay bulunabiliyor ve ulaşabiliyorlar- biliyorsunuz, depremde yıkılanların dışında, sonradan da ağır hasarlı birçok bina yıkıldı ve afetzede arttı. Onlar da bize şimdi Büyükşehirin ya da farklı kurumların yardımlarından almak için başvuru yaptıklarını söylüyorlar ya kira ya da konut yardımı fakat listede kendilerini göremiyorlar ya da güncellenmemiş mi oluyor? Ben de bununla ilgili -size az önce bahsettim- Genel Sekreterimiz Buğra Bey’le görüştüm, kendisi de bu bilgilerin AFAD’dan alındığını açıkladı, hatta sizinle uyumlu çalışmasını da bana aktardı; ben de ayrıca teşekkür ediyorum bu uyum için. Bu güncellemeler nasıl yapılıyor, bu bilgilere nasıl ulaşılıyor ya da saatlik mi, günlük mü? Çünkü gerçekten çok sayıda telefon alıyoruz.

Bir diğer sorum apartman görevlilerine ilişkin. Bunlar, biliyorsunuz hem evlerini hem işlerini kaybetti ayrıca sizin görevli arkadaşlarla birlikte de yıkılan binaların başında durup teşhiste bulundular ve psikolojik olarak etkilendiler. Bu apartman görevlilerine ilişkin ayrı bir liste, ayrı bir kayıt tutuluyor mu ya da bunlara ilişkin ayrı bir çalışmanız var mı? Bunu da ayrıca merak ediyorum.

Bir de, belki de sizi en zorda bırakan şeylerden biri bilgi kirliliği. Az önce de bahsettik sosyal medya. AFAD’ın sosyal medya çalışmasına ilişkin belki daha efektif, belki daha bilgilendirici, belki daha halk dilinde ya da daha sık paylaşımla bir çalışmaya gidilmesi... Bu bir öneri. Çünkü inanın Twitter’da her görülen şey için biz milletvekilleri arandık. Aslında, işte, az önce söylendi belki 6,6; 6,9; 7,2... İşte “7 olsaydı başka bir bölge ilan edilecekti, yardımlar farklı olacaktı.” diye bize de ulaştı. Bence sosyal medya çalışmasına ilişkin AFAD’ın belki başka bir bakış açısına ihtiyacı var insanlara ulaşma konusunda; bu, bir öneri.

Ayrıca ben kendim yaşadım, bu AKUT’la bir protokolünüz var, iş birliği protokolünüz ama sahada birkaç AKUT görevlisinin ayakkabıları yırtılmıştı ve giremiyorlardı enkaza. Biz, hemen müdahale ettik orada, yerel yönetimleri aradık, istedik ama bu ekipman desteği ya da sahada çalışırken ki iş birliğiniz nasıl? Bunu da ayrıca merak ediyorum.

Bunun dışında da gerçekten emekleriniz için çok teşekkür ediyorum. Soracaklarımın birkaçını da daha önce arkadaşlarım sordu, kolaylıklar diliyorum bundan sonrası için.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Çok teşekkür ediyorum.

Kadınlar, çocuklar, engelliler için, biraz önce de ifade ettim aslında, eğitim programı anlamında özellikle engelliler özelinde bir eğitim çalışmamız var. Çocuklar açıkçası bizim eğitimde daha öncelikli hedef kitlemiz çünkü hem yeni neslin gelmesi anlamında hem daha önceki Denizli-Manisa depreminde hem İzmir depreminde şunu gördük: Bizim doğru hareket diye dünya literatüründe geçen “çök-kapan-tutun”u birçok yetişkin yapamadı, yapmadı ama çocuklarımızın neredeyse istisnasız hepsi “çök-kapan-tutun”u yaptılar. “Çök-kapan-tutun” da şu yüzden önemli: Afet anında sakin kalıp, hacminizi küçülterek yaralanma ve ölme riskinizi, tehlikenizi azaltıyorsunuz. O yüzden çocuklar bizim eğitimde de özel kitlemiz. Kadınları açıkçası yetişkin grupta değerlendiriyoruz ama engelliler ve çocuklar başta olmak üzere.

Ağır hasarlılar için nasıl bir sistem var? Çevre ve Şehircilik Bakanlığımız tarafından “hasartespit.csb.gov.tr”den ilan ediliyor. Bu da açıkçası, kaymakamlıklarda ve Bayraklı özelinde, her bir mahallede kurduğumuz noktalarımız var, irtibat noktalarımız var, koordinasyon noktalarımız var. Bir itiraz varsa, bir soru varsa orada da alıyoruz. Siz de Sayın Vekilim, hem kaymakamlıklara hem o irtibat noktalarına kişileri yönlendirebilirsiniz. Bugüne kadar 10 binden fazla talep geldi bize. Kimi mükerrer talep, kiminin evet haklı talebi var; sistemde problem olunca hepsi de giderildi ama bir eksikimiz varsa da kaymakamlıklara ve o noktalara erişebilirler vatandaşlarımız. Biz Türkiye’nin farklı yerlerinde bu konuda çalışmış arkadaşlarımızı getirdik, o noktalara koyduk. Yine, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının tespit ettiği, belirlediği isimler var, onlar da oradalar vatandaşlarımızın sorularına cevap vermek üzere. Bunların önemli olduğunu düşünüyorum çünkü afet sonrası vatandaşlarımızın bir sürü sorusu var. Onların giderilmesi noktasında da biz bu irtibat noktalarını hem Elâzığ’da hem Giresun’da hem İzmir’de yoğun bir şekilde kullandık.

“Apartman görevlilerine özel bir çalışma var mı?” Şunu ifade edebilirim: Tabii, apartman görevlileri apartmanda çalışıyor, o apartman ağır hasarlı ya da yıkık, görevli dışarıda kalmış. Biz, onların kiracılığına ya da ev sahipliğine bakmadan, onları konteyner kente yerleştirmek konusunda öncelikli gruplardan biri olarak değerlendirdik; hani, o şehirde belki bir evi yok ama dışarıda kalmış ailesiyle beraber. Onları, konteyner kente yerleştireceğimiz gruplar arasında öncelikli grup olarak değerlendirdik ve bugün itibarıyla yanlış hatırlamıyorsam 100 civarında ailemiz yerleşti, 9’u apartman görevlisi vatandaşlarımızdan.

Önerinizi aldım, sosyal medya daha çok etkin olmalı. Açıkçası, ben üç yıldır bu vazifedeyim, üç yılda bir mesafe katettik ama hâlâ almamız gereken çok yol var.

AKUT görevlisinin ayakkabısının yırtılması konusuna üzüldüm açıkçası. Şöyle ki: AKUT’la çok sıkı bir iş birliğimiz var keşke haberimiz olsaydı çünkü biz sahada... Huzurunuzda ben de teşekkür etmek istiyorum AKUT Başkanımız Recep Hocamıza; kendisi bir öğretmen aynı zamanda. Ekibiyle Türkiye’nin birçok noktasında çok sıkı bir iş birliğimiz var. Haberimiz olsaydı biz onu hızlı bir şekilde giderirdik.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Var yani bu ekipman...

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Tabii, tabii. Yani şöyle: Biz, bazen... Ulaşımından eğitimlere kadar ilk akredite ettiğimiz 3 grubumuz oldu: JAK, AKUT ve İHH arama kurtarma ekipleri. Hatta biz, bazen başka ülkelere bile giderken, onlar da aynı zamanında INSARAG standardı... Yani omuz omuza çalıştığımız bir kurum AKUT bizim için. Haberimiz olsaydı biz onu giderirdik, demek ki sahada haberimiz olmamış.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, teşekkür ederiz.

Van Milletvekilimiz Muazzez Hanım da söz istemişti.

Geçmiş olsun diyoruz, hoş geldiniz.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Teşekkür ederim.

Söz istemedim gerçi ama...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Bir ara yandı mikrofonunuz sonra sistemde bir karışıklık oldu, bazıları sarıya döndü mikrofonların, o yüzden sordum.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Sistemde bir karışıklık olmuş.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – İsterseniz buyurun.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Teşekkür ederim.

Öncelikle bu ayrıntılı sunum için teşekkür ediyorum.

Hepimiz biliyoruz, sizler de sunumunuzda aktardınız, gerçekten Türkiye, ülkemiz bir deprem bölgesi ve birçok bölgesi de ciddi anlamda riskli bölge, Van da bunlardan biriydi, İstanbul da bunlardan biri. Van'da yaşanan deprem çalışmalarının sekiz ay içinde yer aldık. Gerçi o günden bugüne, yine biliyorsunuz Şubat'ta Van'da tekrar deprem oldu. Hem Başkale... Aslında İran'da gerçekleşen deprem aynı zamanda Başkale'yi, Saray'ı ve Özalp ilçelerini de etkiledi ve sonrasında yine Saray, Özalp merkezli bir deprem oldu.

Şimdi, burada AFAD'a ilişkin bazı sorular sormak istiyorum: Hani, birçok yerde çalışmalarınız olduğunu söylediniz ancak acil müdahale esnasında çok ciddi eksiklikler yaşanıyor. Mesela, AFAD sivil toplum örgütleriyle, yerel yönetimlerle bir kriz koordinasyonu çerçevesinde çalışmayı neden hedef almıyor? Yani merkezinde elbette ki kendisi olacak, AFAD olacak bu noktada bir sıkıntı yok ama şöyle bir eksiklik de yaşanıyor: AFAD biraz daha teknik konular üzerindeyken sivil toplum örgütleri bire bir halk içinde olduğu için, halkla birlikte yani toplumun içinde olduğu için oradaki hassasiyetleri, halkın psikolojisini vesaire daha iyi biliyor. Koordineli bir çalışma daha erken, zamanında yerine ulaşma sorunları daha da kolaylaştıracaktır.

Yine, AFAD personellerinin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz, özellikle AKUT kurtarma merkezlerinin? Yani, bir yerde deprem olduğunda başka illerdeki ya da bölgedeki kurtarma ekipleri gidiyor ama bu kurtarma ekipleri... Aynı anda başka bir yerde de deprem olma ihtimali ya da sel, başka bir afet olma ihtimali var. Hani, bunu yeterli görüyor musunuz?

Yine, arama kurtarma ekiplerinin aslında ciddi yaşam riski de var, bütün hayatlarını ortaya koyarak bu çalışmaları yürütüyorlar. Gerçi bu soru size değil, belki hani burada onların adına, haklarıyla ilgili bir söylemde bulunmak istiyoruz. Gerçekten, hem özlük koşulları noktasında ciddi sıkıntıları var hem hayati riskleri var, bununla ilgili en azından kurumunuz olarak onların haklarıyla ilgili... Ve yine yıpranma payı mesela çalışma süreleri içerisinde yok. Bununla ilgili, kurum olarak çalışanlarınızla ilgili bir çalışma süreciniz var mı?

Yine, Van depremiyle ilgili şunu söyleyeyim: Zemini açısından çok riskli bir alan yani ıslak zemin. Hani, kentsel dönüşüm dediniz, bu Van için nasıl... Bunun üzerinde bir planlamanız var mı? Hem İran sınırında olmasından kaynaklı depremler etkili oluyor hem kendisi bir deprem fayı hattı üzerinde. Burada, bununla ilgili, Van'da kentsel dönüşümle ilgili ya da yapıların güçlendirilmesiyle ilgili bir şey var mı? Biliyorsunuz, Van depremi 2011 Ekim ve Kasım'da gerçekleşti, şu anda bile ağır hasarlı olarak tespit edilen 15 bin bina var ve bu binalarla ilgili hâlâ bir işlem yapılmadı, bu binalarda binlerce insan hâlen ikamet etmekte ve yaşamakta. En ufak bir depremde yaşanacak tahribatı ve can kaybını söylemeye gerek yok sanırım. Bununla ilgili bir çalışmanız var mı ya da bununla ilgili bilginiz var mı, ne yapmayı planlıyorsunuz?

Teşekkür ediyorum.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Sayın Başkan, ben hızlıca ifade edeyim isterseniz.

“Neden STK’ler ve yerel yönetimlerle birlikte çalışılmıyor?” Açıkçası niye böyle bir intiba oluştu bilmiyorum Sayın Vekilim ama biz muhtarından belediye başkanına kadar, sivil toplum kuruluşlarına kadar yakından çalışıyoruz. Hani en yakın örneği İzmir’di. İzmir’de, Elâzığ’da, Van’da, Bingöl’de, Erzurum’da, Malatya’da -hani yakın zamandaki- bunların her birinde hem muhtarlarımızla hem sivil toplum kuruluşlarıyla yakın çalıştık açıkçası, niye öyle bir intiba verdik bilemedim ama biz yakın çalışıyoruz; bunu net bir şekilde ifade edebilirim. Ben, hem Özalp’ta hem Saray’da hem Bahçesaray’da kendim bizzat köylerdeki muhtarlarımızı ziyaret ederek kaç çadır ihtiyacı var, ne gibi ihtiyaçlar var, kimin durumu iyidir gibi -yani yönetime kadar çünkü bazen suistimaller bile olabilir- hepsini muhtarlarla beraber yürüttük. O yüzden o anlamda belki yanlış bir intiba bırakmış olabiliriz ama öyle olmadığımı net bir şekilde ifade edebilirim.

“AFAD personeli yeterli mi?” Bizim zaten yıllık olarak bu personel planlaması konusunda yapılan çalışmalarımız var. Emekli olan personelimizi, görev değiştiren personelimizi ve ihtiyaçlarımızı iletiyoruz hem Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımıza hem de personel genel müdürlüklerine; o konuda da kapasitemizi artırmaya çalışıyoruz.

Özlük koşulları konusunda, tabii, ilgili sendikalarımızın yürüttüğü çalışmalar var. Biz de ilerletmeye çalışıyoruz ama özellikle sendikalı birçok çalışanımız var, onlar tarafından yürütülüyor.

“Zemin açısından Van’a özel bir planınız var mı?” Bu, hem yerel yönetimlerimiz hem Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yürütülen çalışmalar kapsamında, o yüzden orada bizim bir çalışmamız yok.

“Van depreminde 15 bin bina ağır hasarlı diye.” ifade ettiniz ama o rakamdan ben çok emin olamadım çünkü Van depreminde 30 bine yakın bağımsız bölüm yıkılıp yeniden vatandaşlara verildi. 15 bin gibi bir rakam bizim envanterimizde yok ama ben özellikle bir daha baktıracağım; böyle bir rakam en azından bizde değil. Kaldı ki afet yönetimini “Bu, bir döngü.” diye ifade etmiştim. Bir yerde afet olduktan sonra -afet yönetiminde bir atasözü gibidir- o yerde mutlaka afet tekrarlayabilir. O yerde yapılan yeni sağlam konut aslında o yerin risk azaltması anlamında da önemli bir yaklaşımdır. Elâzığ’da, Malatya’da, şimdi İzmir’de, başka yerlerde -ki vekillerim de Marmara depreminden hatırlayacaktır- yeni yapılan konutlar sağlam yapıldığı için aynı zamanda risk azaltımı yapılmış oluyor. O yüzden o rakamı özellikle bir kontrol edeceğim ama “15 bin ağır hasarlı bina yıkılmadı, duruyor.” gibi bir veri bizde bulunmuyor.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Söz isteme sırasına göre söz vermeye çalışıyorum Değerli Vekilim, size de döneceğim.

Müzeyyen Şevkin, Adana Milletvekilimiz.

Buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle gecikmemden dolayı özür diliyorum.

Bugün 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele Günü nedeniyle konuşmamız vardı, o nedenle sizin sunumuzu izleyemedim, özür diliyorum; gerçekten izlemeyi çok istediğim bir şeydi.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Estağfurullah.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Ben de bir teşekkürle başlamak istiyorum. Ben de İzmir’de altı gün kaldım; AFAD’ın gerek çadır ve gerekse ilk müdahaleler konusundaki başarılı çalışmalarından dolayı sizi tebrik ediyorum.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Teşekkür ederiz.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Tabii, ülkemizde afet yönetim sistemine ilişkin en yaygın kanı, sizin sanki sadece afet sonrası önlem aldığınıza ilişkin ama bu konuda da eleştiriler var. Afet öncesi alınacak önlemlere odaklı olmaması ve risk azaltmaya yeterince önem verilmediğine ilişkin eleştiriler de var bu konuda. AFAD, bu eleştiriyi haklı çıkartırcasına önceliğini Türkiye Afet Müdahale Planı’na vermiş ve 2014 yılında bu planı hazırlamıştır. Oysa önceliğimizin Türkiye Afet Risk Azaltma Planı olması gerekir ve bu planlara neden öncelik verilmemiştir diye bir soru yönelteyim. Bu ne zaman yürürlüğe girecektir? Bahse konu planların hazırlık sürecinde kapsayıcılık ve katılımcılık sağlanıyor mu? Buna ilişkin bir sorum var.

Örneğin, ben Adanalıyım ve jeoloji mühendisiyim; şu anda Adana’daki toplanma alanları neresi bilmiyorum, belki benim de eksikliğim ama. Hani bunu bir vatandaşın, en ücra köşedeki vatandaşın bilmesine dönük, mesela kamu spotlarının en çok izlendiği dönemde kamu spotu olarak verilmesi ve -belki söylediniz bunu bilmiyorum ama ben kaçırdığım için- eğitimin ilkokullardan başlayarak bu konuya dönük afet sırasında, afet öncesinde ve sonrasında ne tür önlemlerin alınacağına ilişkin köklü bir şekilde verilmesi gerektiği düşünüyorum.

Bir de en çok yaşanan sorun, bu acil durum anında yani afet anında bağlantının kesilmesi, telefon bağlantılarının en az iki saate yakın kesilmesi. Örneğin, 112 gibi acil ulaşılması gereken hatların açık kalmasına dönük bir çalışmanız var mı? Ben bunun çok önemli olduğunu düşünüyorum çünkü belki o anda, enkaz altında insanların ulaşması gerekiyordur ama hatlar kesik olduğu için ulaşamıyordur. O bağlantı yollarının, trafik yollarının açık olması konusunda ne tür çalışmalarınız var?

Yine, afet ve acil durum süreçlerinin elektronik ortamda takip edilmesi, yönetilmesi ve yöneticilere karar desteği sunulması amacıyla oluşturulan ve Türkiye Afet Müdahale Planı’nın bilişim altyapısını oluşturan Afet Yönetim ve Karar Destek Sistemi kurum içi kapalı devre bir sistem midir yoksa sahada kullanılan bir sistem midir? Elâzığ ve İzmir illerinde etkili olan depremlerde veya Giresun ilindeki taşkınlarda bu kullanılmış mıdır? Kullanılmış ise ne tür sorunlarla karşılaşmıştır?

Afet ve acil durum süreçlerinin elektronik ortamda takip edilmesi, yönetilmesi ve yöneticilere karar desteği sunulması amacıyla oluşturulan ve Türkiye Afet Müdahale Planı’nın bilişim altyapısını oluşturan Afet Yönetim ve Karar Destek Sistemi (AYDES) eğer sahada kullanılan bir sistemse farklı bölgeler için deprem senaryoları yapılmış mıdır buna ilişkin? Örneğin, İzmir ili için, jeolojik araştırmalarla belirlenen farklı deprem odak mekanizmaları için deprem büyüklüğü ve şiddeti farklı mertebelerde bir deprem senaryo çözümü yapılmış mıdır? Eğer bu kapsamda bir simülasyon yapılmışsa afet sonucu yaşanacak kısa-uzun dönem tahmini ekonomik kayıp ve afet durumunda yaşanacak tahmini ölüm, yaralanma ve yapı zararı -az hasarlı da olsa tahmini evsiz kalacak ve göç edecek vatandaş miktarı dâhil- ortaya çıkarılmış mıdır? Bu durumda, özellikle, mevcutta suya doymuş ova zeminde oturmaya

devam eden İzmir halkının bir bölümü yaşayacağı kısa ve uzun dönem zararlar konusunda uyarılmış mıdır? Son durumda yapılacak bu simülasyon kapsamında deprem güvenliğinin sağlanması veya iyileştirilmesi adına hangi önlemlerin alınacağı belirlenebilmiş midir, bunlar nelerdir? Yani bilmiyorum belki bunların tamamını sonra yazılı da verebilirsiniz, şu anda bunların tamamına cevap verilemezse.

“Kentsel dönüşüm” adı altında mevcutta sismik riskin bulunduğu, depremler sonrasında sürekli yıkıma uğrayan, yılın büyük bölümü suya doygun ve en önemlisi Anayasa’mız kapsamında tarım dışında kullanılamayacak olan ova türü zeminlerde yeniden yapılaşma yapmak ne kadar doğru? Çünkü Çevre ve Şehircilik Bakanlığının sunumunu izledim ben Plan ve Bütçe Komisyonunda; aynı alana yeniden rezerv alanlar -ve üstelik şunu da göstermek isterim size- yapılıyor, fay hattının geçtiği alan rezerv alanının içinden geçiyor arkadaşlar; bunu da göstermek isterim. 2 fay hattı doğrudan rezerv alanın içinden geçiyor ve maalesef hastanenin de buraya, bu rezerv alanı içerisine yapılması gibi bir çalışmanın olduğunu öğrenmiş bulunuyoruz.

Yine, Giresun’da benzer şekilde, taşkın alanı içerisinde kentsel dönüşümün yapıldığını görüyoruz, bunu da buradan kayıtlara geçsin diye ifade etmek isterim.

Jeolojik anlamda sağlam zemin seviyesinin birkaç on ve hatta birkaç yüz metre derinlere kadar indiği alanlarda yapılacak zemin iyileştirme nitelikleri ne kadar akılcı ve doğru olacaktır? Ayrıca, ülke kaynaklarının, zayıf mühendislik özelliklerine sahip zemin birimlerinin iyileştirilmesine harcanmasını doğru buluyor musunuz? Buluyorsanız bu politika sürdürülebilir ve uygun mudur?

Amacı, depremlerin neden olabilecekleri fiziksel, ekonomik, sosyal, çevresel ve politik zarar ve kayıpları önlemek veya etkinliklerini azaltmak ve depreme dirençli, güvenli, hazırlıklı ve sürdürülebilir yeni yaşam çevreleri oluşturmak olarak belirlenen Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı’nın yürürlükte olduğu dokuz yılda hedeflere ulaşma konusunda ne tür sorunlarla karşılaşıldı? Altı aylık dönemler hâlinde gerçekleştirilmesi öngörülen UDSEP-2023 İzleme ve Değerlendirme Sistemi için kaç toplantı yaptınız, yapılan toplantılar sonucunda kaç değerlendirme raporu hazırlandı? Bu değerlendirme raporlarını Komisyonumuza sunmanız mümkün müdür? Yani eğer bunu yazılı verebilirseniz memnun oluruz. Deprem gibi toplumun can ve mal güvenliğini yakından ilgilendiren bir konuda izleme ve değerlendirme sonuçlarını kamuoyuyla paylaştınız mı?

Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik, Başkanlığımızın mı yoksa Çevre ve Şehircilik Bakanlığının mı uhdesindedir? Bunu öğrenmek isteriz.

Heyelan, taşkın, sel, çığ düşmesi, kaya düşmesi riskini azaltacak tehlike haritalarının hazırlanması, planlama ve yapılaşma süreçlerinde kullanımına ilişki yasal altyapı bugüne kadar neden oluşturulmamıştır? Başkanlığımızın bu yöndeki girişimleri var mıdır, nelerdir? Çevre ve Şehircilik Bakanlığıyla gerekli koordinasyon sağlanmakta mıdır?

AFAD Başkanlığı 2019-2023 Stratejik Planı hazırlık çalışmalar başladığında Başbakanlık bünyesinde bir Başkanlık iken sonradan İçişleri Bakanlığına bağlı bir Başkanlık olarak yapılandırılan AFAD’ın “Afet ve acil durumlara ilişkin süreçlerin etkin yönetimi için gerekli çalışmaları yürütmek, ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak ve bu alanda politikalar üretmek.” olarak belirtilen misyonunu yerine getirebildiğine inanıyor musunuz?

Stratejik Plan 2019-2023 kapsamında bugüne kadar gerçekleşen bütçelerde risk azaltmaya yönelik faaliyetlere ayrılan ekonomik kaynaklar ne kadardır ve hangi projeler için ayrılmıştır?

7269 sayılı Yasa'nın 3'üncü maddesi gereğince yer kayması, kaya düşmesi, çığ gibi afetlere karşı hangi meskûn yerlerde ne tür önleyici tedbirler alınmış olup bu tedbirler için ne kadar harcama yapılmıştır? 1'e 7 harcama olduğunu siz ifade ettiniz az önce, hani baştan önlem almadığınız zaman 7 katı masrafa neden oluyor.

UDSEP kapsamında kurulması öngörülen deprem bilgi bankası kurulacak mıdır ve bu, süresi içinde tamamlanacak mı?

Son dönemde deprem güvenliğine yönelik ilgili bakanlıklar ve kamu kurumlarınca alınan kararlarda katılımcılığa özen gösterilmediği, ilgili tarafların görüş ve önerilerinin alınmadan kararların üretildiği görülmektedir. Örneğin Başkanlığınızca yürütülen Türkiye bina deprem yönetmeliği hazırlık çalışmalarında da bu yönde eksiklikler yaşanmış, meslek odalarının görüş ve önerileri alınmadan yönetmeliğin hazırlandığı konusunda eleştiriler kamuoyuna yansımıştır. Ulaştırma Bakanlığı tarafından yol boyu mühendislik yapıları için hazırlanan deprem yönetmeliklerinde de bunun tekrarlandığı yönünde eleştiriler bulunmaktadır. Her kurum kafası estiği şekilde mi deprem yönetmeliklerini hazırlıyor? AFAD Başkanlığının koordinasyon görevi yok mudur burada? Buna ilişkin düşüncenizi öğrenmek isterim.

Toplumu doğrudan ilgilendiren deprem yönetmeliklerinin kapalı kapılar ardında olmaması gerektiğini, üniversitelerin, meslek örgütlerinin, ilgili kurumların görüşlerinin dikkate alınmadan uluslararası norm ve standartlara aykırı şekilde hazırlanması doğru değildir. Bunu da buradan ifade etmek isterim.

Uzun sorduğumu biliyorum ama son olarak çok önemli olduğu için birkaç şey daha soracağım: Amerika Birleşik Devletleri'nde 1972, Yeni Zelanda'da 1990'lı yılların sonunda, Avrupa ülkelerinde de aktif fay zonlarının sakinim bandı içinde bina ve bina türü yapıların yapılmasına kapatılmış olmasına rağmen, tüm uyarılarımıza rağmen –benim bu konuda da 3 kanun teklifim var- AFAD Başkanlığı olarak siz neden bu konuda hâlâ önlem almıyorsunuz? Yan o fay zonlarının boşaltılmasına ilişkin bir fay yasası çıkması gerekiyor elbette. Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği içinde bunu neden düzenlemediniz?

Yerel yönetimlerin yaşadıkları kentleri depreme hazır hâle getirmeleri ve bu konuda ülkedeki yetişmiş insan kaynağından destek sağlamaları konusunda yerel yönetim birimleri içinde deprem ve zemin daire başkanlıklarının kurulmasına ilişkin düşünceniz nedir? Bu konuda yürüttüğünüz bir çalışma var mıdır?

Teşekkür ediyorum.

Uzun oldu ama kusura bakmayın çok...

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Estağfurullah.

Sayın Başkanım, ne yapacağımı bilemedim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Tutanağı alıp yazılı...

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Ama şunu özellikle söyleyebilirim: Sayın Vekilim, keşke sunumumuzda olsaydınız, açıkçası cevapların bir kısmı bizzat sunumda vardı.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Doğrudur, özür dilerim ondan dolayı gerçekten.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Estağfurullah.

Müsaadeniz olursa sadece bir iki tanesine hızlıca cevap vereyim. Fay yasası konusunda bu afet risklerinin azaltılması kanunun bir bölümü olarak faylarla alakalı bir çalışma yürütüyoruz ama şunu da ifade edeyim: Jeofizik Mühendisleri Odası tarafından verilen görüşte fay yasasına aslında ihtiyaç olmadığı... Yani aslında mesleki olarak da tartışılan bir konu bu, bizzat resmî olarak da bize bildirildi ama biz çalışmamızı yürütüyoruz, o kapsamda ben de notlarımı aldım.

Geri kalanları da müsaadeniz olursa yazılı olarak ifade edelim size.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Teşekkür ederiz.

Samsun Milletvekilimiz Bedri Bey ayrılacağı için ona hemen söz veriyorum.

Buyurun.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Tabii, bütçe görüşmeleri var, KİT Komisyonu toplantıları var; saatler hep birbirine karıştı, oradan oraya koşuyoruz, şimdi de Meclis Genel Kurulunda konuşmamız var. Tabii, kusura bakmayın, ben de dinleyemedim ama en azından enerjik bir AFAD Başkanını görmekten mutlu olduğumu ifade edebilirim.

Şimdi, ben aslında bunu üç bölümde değerlendirelim diyorum: Deprem öncesi yapılacaklar, deprem anında yapılacaklar, depremden sonra yapılacaklar. Dolayısıyla, buraya çağırdığımız uzmanlara daha çok kendi uzmanlık alanlarıyla ilgili konularda sorular sorup görüş alışverişinde bulunabilirsek ben şahsen daha faydalı olacağımı düşünüyorum, benim fikrim bu yönde.

Şimdi, ben AFAD diye baktığım zaman da hani Sayın Başkana biz desek ki Kentsel dönüşümü nasıl yapacaksınız? Bunun çok fazla bir önemi yok. Daha çok belediyeler, çağırdığımız diğer uzman arkadaşlarımızla bunu daha rahat tartışabiliriz, daha da faydalı olabilir; kendi uzmanlık alanlarında bize daha doğru bilgiler verirler diye düşünüyorum. Mesela bununla alakalı yani “AFAD” dediğimiz zaman ilk anda müdahale ekipleri gibi geliyor; AFAD, sadece depremle ilgilenmiyor, aynı zamanda, diyelim sel oldu, ne bileyim, heyelan oldu, çığ düşmeleri oldu, bilemiyorum salgın hastalıklar da sizin ilgi alanınıza giriyor mu ama neticede olağanüstü bir hâl meydana geldiği zaman AFAD burada devreye giriyor. Şimdi, dolayısıyla daha çok deprem anında size işler düşüyor ama deprem öncesinde de mesela bununla ilgili eğitim çalışmaları, organizasyonlar, işte “Nasıl bir araya gelebiliriz?” “Bir deprem anında nasıl hareket ederiz, nasıl koordine oluruz?” gibi, bunlar da sizin alanınıza giriyordur. Hani sunumunuzu da tam dinleyemedim, belki de bunların hepsi vardır ama ben bunların önemli olduğunu düşünüyorum. Mesela eğitimin... Ben daha önce de 99 depreminde bulunmuştum, o zaman da Parlamentodaydım, mesela üniversitelerde trafikle ilgili böyle bir bölüm yoktu, ben Gazi mezunuyum, ilk defa Gazi Üniversitesinden bir hoca çağırmıştık, hocamızdan en azından deprem, özellikle trafikle ilgili bir bölüm açmasını rica etmiştik. Dolayısıyla bu işin 99 depreminden sonra ilkokuldan itibaren başladığı... Sizin de çocukların özellikle bu hayat üçgenini çok iyi kullandığını söylediğiniz gibi yani bu eğitim çalışmaları önemli.

Bir de bir sürü yardım kuruluşu var yani AFAD var, ne bileyim, diğer gönüllü kuruluşlar var, bunların organizasyonu var. Hani askerde bir yumurtayı 10 kişi taşır ve sonunda yumurta kırılır; bu koordinasyonlar çok önemli. İşte, belediyelerin var, Jandarmanın var, Sivil Savunmanın var, sizler varsınız. Bu koordinasyonların ben önemli olduğunu düşünüyorum.

Yine, özellikle bu işin bir sahibinin olması lazım. Mesela ben özellikle deprem anı için bunu söylüyorum, bütün bu organizasyonların patronu herhâlde AFAD olmalı yani gıdadan tutun, elektrik, su, iletişim de dâhil bunların biri tarafından organizasyonunun yürütülmesi lazım.

En önemli konulardan biri mesela trafik, o an oraya ulaşmak çok önemli. Bunlar daha önceden bilinirse en azından deprem anında hangi yolların ne şekilde, ne amaçla kullanılabileceği... Veya sosyal medya artık çok önemli yani anında bir anonsla binlerce insan bir araya geliyor. Mesela bir kan anonsu oldu İzmir’de, inanılmaz bir şey oldu, artık “Ya, gelmeyin, stoklarda fazlasıyla var.” gibi tekrar böyle bir anons oldu. Demek ki sosyal medyayı bu manada çok etkin kullanabilirsek faydalı olacağını düşünüyorum. Yine gıda organizasyonu, giyim organizasyonu yani Türk milletinin biliyorsunuz bu afetlerde yardımseverlik duygusu inanılmaz yüksek yani bunlar koordine edilebilir mi?

Bu işin psikolojisi var deprem sonrası yani o anı yaşayanların inanılmaz farklı psikolojileri var yani özel hayatlarından tutun iş hayatlarına kadar ayrı bir psikolojik boyutu var. Yetişkinlerin var, çalışanların var, işte, bina görevlilerinin var. Bunlar da AFAD’ın kapsamına giriyor diye düşünüyorum. Dolayısıyla, bunlarla ilgili nasıl bir organizasyonlarınız var?

Şimdi, tabii, İzmir’de netice itibarıyla yıkılan, araştırma yapılan bina sayısı 8 veya 9; ağır hasarlıları söylemiyorum. Allah korusun, bir İstanbul depremini düşünün, binlerce binanın yıkıldığını düşünün; bununla ilgili asıl imtihan orada aslında; Allah korusun, biz olmasını hiçbir zaman arzu etmeyiz ama olduğu anda... İşte, bilim adamları diyor “Otuz yıl var önümüzde.” diye, bunu 99’da söylüyordular, yirmisi geçti, on yıl kaldı. Dolayısıyla, AFAD cephesinden bunlarla ilgili muhakkak organizasyonların olması lazım.

“Toplanma alanı” derken insanların gelip dikildiği alan olarak ben şahsen algılamıyorum, burada kimse de öyle algılamıyordur yani orada, toplanma alanında altyapısından tutun da işte, orada lavabosu, tuvaleti, yemekhanesi, ibadethanesi, barınma merkezleri dâhil bunların daha önceden planlanması lazım. İşte bunlar tam da AFAD’ın yapacağı şeyler. İşte konteyner, barınma faslı adı altındaki çadır madır organizasyonları... Mesela arada bir tatbikat yapsanız, Allah korusun “İstanbul’da diyelim ki küçük bir deprem oldu, hadi minimum 20 bin kişiyi toplanma alanlarında bir toplayalım, bunlar da burada bir ay barınsınlar.” gibi hani böyle belli simülasyonlar yapılsa katkı sağlayacağını düşünüyorum.

Netice itibarıyla ülkemizin yüzde 67’si şöyle veya böyle deprem kuşağının içerisinde yani bizler depremle yaşamayı öğreneceğiz, bundan başka şansımız yok. Bunun önüne geçmek mümkün mü? Mümkün, gelişmiş ülkelerde 7 şiddetinde depremlerde insanlar dışarıya çıkma gereği bile duymuyorlar. Dolayısıyla, ben size binalarla ilgili, zeminle ilgili, jeofizikle ilgili, fay hatlarıyla ilgili, kentsel dönüşümle ilgili bir soru yöneltmek istemiyorum; daha çok sizin ilgi alanınızla ilgili soruları yöneltmeye çalışıyorum. Mesela, bu iletişim; bir anda telefonlar melefonlar kesildi, bununla ilgili mobil baz istasyonları, şunlar bunlar muhakkak kullanılabilir.

Tabii, 99’dan sonra, bu büyük depremden sonra belli organizasyonlar oldu; ilk anda müdahalede bunu sahada da görüyoruz. Zaten depremde biliyorsunuz ilk yirmi dört saat çok önemli, ondan sonraki kırk sekiz saat, yetmiş iki saat; artık yetmiş ikiden sonra ümitlerin hep bittiği an, ne yapılabilecekse o arada... Hayat her şeyden daha önemli. Buralar da tam sizinle alakalı olan şeyler. Mesela teknolojiler de değişiyor; değişen ve gelişen sisteme göre AFAD kendini yenileyebiliyor mu? Eskiden köpeklerle aramalar vardı, şimdi kameralardan tutun daha farklı kurtarma metotları var, farklı yöntemler var veya bunlarla ilgili bizim Komisyonumuzdan bir destek istiyor musunuz? “Şunlar artık bizim yapabileceğimiz şeyler değil, yönetmeliklerle, kanunlarla biz şunu aşamıyoruz.” AFAD açısından söylüyorum, böyle bir öneriniz var mı? Yani “Şöyle şöyle olursa, şu kanunlar çıkarsa, şu çalışmalar olursa...” Çünkü burası da sizin söylediğiniz bir merkez; sizi de dinleyeceğiz, diğer arkadaşları da dinleyeceğiz; buradan oluşturduğumuz bilgilerle de bir sonuca gitmeye çalışacağız. Bu manada sizin öneriniz var mı “Şu, şu, şu konularda da adım atılırsa iyi olur.” diye? Çünkü netice itibarıyla depremin

ne zaman, nasıl, hangi vakitte bizlerle muhatap olacağını bilmiyoruz. Mümkün olduğunca bu işlerin bugün değil, dün yapılması lazım gelir kanaatindeyim yani o aşk ve şevk içerisinde problemlerin çözüm önerilerini ortaya koymamız lazım gelir diye düşünüyorum.

Başkanım, öncelik verdiğiniz için de ayrıca teşekkür ediyorum.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Ben teşekkür ederim.

Buyurun.

AFAD BAŞKAN MEHMET GÜLLÜOĞLU – Yani, açıkçası Sayın Vekilimizin de tabii, birçok konuda sorusu var ama en azından birkaçını hızlıca ifade edeyim.

Öncelikle -biz demek ki kendimizi eksik anlatıyoruz- iki konudaki yaklaşımı bir ifade etmem lazım. Bir tanesi, AFAD olarak biz sadece afet müdahalesinin alanında çalışmıyoruz, hem öncesindeki risk azaltma ve hazırlık alanında çalışmaları yürütmeye ve ilgili kuruluşların çalışmalarını koordine etmeye çalışıyoruz. O yüzden de aslında Sayın Vekilin de ifade ettiği afet eğitimlerini yaygınlaştırmaya çalışıyoruz, o anlamda medya yoluyla halkın bilgilendirilmesi konusunda çalışmaları yürütmeye çalışıyoruz. Depo hazırlıklarından ekiplerimizin hazırlığına kadar olan çalışmaları -bunlar da afetten öncesinde yapılması gereken çalışmalar- yürütmeye çalışıyoruz. Afet sonrasında da sadece müdahale değil, iyileştirme konusunda da bizim yine yürüttüğümüz çalışmalar var. Aslında Sayın Müzeyyen Vekilimiz de ifade etmişti, risk azaltma konusunda tehlike ve risk haritalarının hazırlanması konusundaki çalışmalar yine bizim tarafımızdan yürütülüyor. Ama kentsel dönüşüm, tabii özel bir konu, özel bir genel müdürlüğü var, bir Bakanlık altında yürütülüyor; onun çalışmaları orada yürütülüyor ama onlarla da yakın bir şekilde çalışıyoruz, bazı parametreleri yani deprem tehlikesi ivme değerini yine biz veriyoruz onlara. Yakın bir iş birliği var, o yüzden AFAD sadece arama, kurtarma ve afet müdahalesi değil, aslında afetin her sürecinde vazife alan bir kuruluş.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Muhakkak diğer kuruluşlarla irtibat hâlinde olacağınız noktalar olacaktır.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Öncesindeki çalışmalarda da sonrasındaki çalışmalarda da var Sayın Vekilim.

Değindiğiniz konularda, aslında, Türkiye Afet Müdahale Planı kapsamında yürütülüyor çalışmalarımız. Güvenlik ve trafikten Emniyet müdürlüklerimiz, gıda ve beslenmeden Kızılay, giyim ve aynı yardımdan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımız ve illerdeki vakıflarımız, psikososyal hizmetlerden yine Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımız bünyesindeki psikologlarımız sorumlu.

Sayın Başkanım, bir de “toplanma alanı” ve “barınma alanı” kavramını biz herhâlde eksik anlatıyoruz. Toplanma alanı, daha kısa süre kullanılacak yerler yani evinde hiç hasar olmayan bir insan da orada buluşabilin diye. Barınma alanı deyince daha geniş alanlar okullar ve tesislerden bahsediyoruz, o geniş alanların altyapısıyla alakalı çalışmalarımız yürütülüyor.

Sayın Başkanım, iletişim konusu zor bir konu, bu dünyanın tamamı için geçerli. GSM sisteminin belli limitleri var yani bu Türkiye’yle alakalı değil, Amerika için de geçerli, Japonya için de geçerli. Afet olmasa bile mesela bayram vakitlerinde de iletişimde zorluk yaşıyor çünkü o bir yol gibi ve o yoldan geçebilecek olan arama sayısı ya da araba sayısı belli; bu afet anında da geçerli. Buna dair de şöyle bir çalışma yürütüyoruz biz; kamu spotlarıyla, deprem yerinde gönderdiğimiz SMS’lerle, yaptığımız bütün basın açıklamalarıyla hep şunu vurguluyoruz: “Cep telefonlarıyla arama yapmayın, SMS ve internet tabanlı yazılımları kullanın.” Bu konuda Amerika’da da aynı uygulama var, Japonya’da da aynı uygulama var.

Trafik konusunda da ilk altı saat -özellikle Sayın Bakanımız ısrarla bunu vurgulamaya çalışıyor ve bizim, bu mesajı toplumumuza sizler vasıtasıyla da vermemiz gerekiyor- özel arabalarla trafiğe çıkılmamasını, ilk altı saatte özellikle arama kurtarma ekipleri, trafik ekipleri, 112 ekipleri gibi araçlara öncelik verilmesi konusunu biz de vurgulamaya çalışıyoruz. Aksi hâlde bu konular sadece kamunun gücüyle yapılabilecek olan bir şey değil, kesinlikle vatandaşın katılımıyla yürütülmesi gereken bir süreç.

AFAD kendini yeniliyor mu? Kesinlikle yeniliyoruz. Biraz önce bahsettim INSARAG standardımız var. INSARAG, Birleşmiş Milletlerin uluslararası bir standardı. Belli dönemlerde geliyorlar, sınavlar yapılıyor, zorlu sınavlar yapılıyor ve ekipmanınız ona uymak zorunda. Hani, sanki biraz geride kalmış gibi ifade ettiniz ama köpekler konusunda ise köpekler bizim hâlâ en iyi dostumuz.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Köpeklerin üzerine ne koydunuz, ondan bahsettim.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU - Kameralar kullanıyoruz, termal kameralar kullanıyoruz, endoskopik kameralar kullanıyoruz, sismik dinleme aletleri kullanıyoruz ama açıkçası köpeklerin yerini hiçbir şey tutmuyor; Japonya’da da Amerika’da da bizde de köpekler en önemli dostumuz.

“Bize bir öneriniz var mı?” Biraz önce afet risklerinin azaltılması, kentsel dönüşümün yaygınlaştırılması konusunda ifade etmiştim açıkçası. Biz müdahale konusunda kapasitemizi gitgide artırıyoruz. Yine -bilmiyorum var mıydınız- sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlerdeki arama kurtarma kapasitesini artırmaya çalışıyoruz ama “illaki risk azaltma” deyip kısa keseyim.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU - Evet, teşekkür ediyoruz.

AFAD Başkanımızın sunumunu dinlemeyen Bedri Bey, Müzeyyen Hanım; masalarınızda AFAD sunumumuz ciltlenmiş vaziyette var, onu da sizlere sunmuş olalım.

Evet, şimdi, İstanbul Milletvekilimiz Cemal Çetin Bey, buyurun.

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Sayın Güllüoğlu’na ve ekibine çok teşekkür ediyorum, çok faydalı açıklamalar yaptılar.

Sayın Başkanım, benim soracağım soruları değerli milletvekillerimiz sordu. Yalnız daha verimli çalışma açısından Başkanlık Divanına bir teklifim olacak.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Buyurun.

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Bence milletvekillerimize soruyla alakalı bir süre tanırsak iyi olacak çünkü dinleyeceğimiz birçok kurum var. Pandemi ortamında çalışıyoruz, dolayısıyla burada hepimiz risk altındayız. Sorulacak soruları tekrarlama olmasın, önceden dinlemediyse yeterli bilgiyi önceden alsın ve bence bir süre koyalım soruyla alakalı

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, tabii AFAD bizim en önemli kurumumuzdu ve bu noktada Komisyonumuzun da ilk dinlediği, önemli bir sunumdur. Tabii, değerli milletvekillerimiz bu konuda hem görüş beyan etmek hem soru sormak arzusu içinde oldular ama tabii süreç içerisinde, bundan sonraki sunumlarda, öncelikle milletvekillerimizin sorularını alıp ondan sonra ilgili sunumu yapan kişi tarafından hepsinin bir arada cevaplanmasını isteyeceğiz.

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Şimdi, ben de konuşurum yarım saat. Anlatırım Sakarya’yı, Erzincan’ı; ne bileyim bunları da ifade edebilirim, iki saat konuşurum yani.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – O yüzden istirham ediyoruz, milletvekillerimiz de zaten tekrara düşmeden, sorulara odaklanarak görüşlerini tabii mutlaka ekleyebilirler. Bu şekilde yaparsak hem zamanı verimli kullanacağız dediğiniz gibi hem de bu pandemiyle ilgili de hiç kimseyi riske atmamış olacağız.

Evet, teşekkür ediyoruz.

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Ben teşekkür ediyorum.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Sivas Milletvekilimiz Ulaş Karasu, buyurun Değerli Vekilim.

ULAŞ KARASU (Sivas) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sunum için de Sayın Başkana teşekkür ediyorum.

Çok kısa keseceğim, İzmir’le ilgili birkaç soru sormak istiyorum. İzmir’le ilgili AFAD’ın yayınlamış olduğu afetzedeler için soru ve cevaplar bölümü var. Burada soru ve cevaplarda, özellikle evleri yıkılan, birden fazla konutu yıkılan kişilerle ilgili ifadeler var. Bunların, mülkiyet hakkı nasıl telafi edilecek? Çünkü “Şehir merkezindeki evlere, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve TOKİ tarafından yerinde dönüşüm yapılacak.” diyorsunuz. Bir kişinin orada 5 tane dairesi varsa 1 tanesine kredi veriyorsunuz, yerinde dönüşüm gerçekleştireceksiniz, diğer dairelerin yapımı konusunda mülkiyet sahibi nasıl bir yol izleyecek? Sonra, oradaki arsada onun payı mevcut yani orada milyonluk daireler mevcut, insanların mağduriyeti nasıl çözülecek? Rezerv alanında yapılacak konutları anlıyorum ama yerinde yapılacak konutlarla ilgili böyle bir sıkıntı var.

Ayrıca elden nakit para verilmesi söz konusu değil. “AFAD sizi konut maliyeti üzerinden borçlandıracak.” diyorsunuz. Burada da yine Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve TOKİ tarafından yapılacağı için ve kişiyi de borçlandıracığından dolayı AFAD... Genelde, TOKİ 21/B’ye göre ihaleleri gerçekleştiriyor ve maliyetler normal maliyetlerin üzerinde çıkıyor. Bununla ilgili de müteahhitlerin de önü açılrsa daha iyi olmayacak mı? Burada, en azından maliyet noktasında sorunlar giderilebilir.

İzmir’le ilgili yine esnafın ciddi sorunu var, özellikle iş yerleri yıkılan esnaflarla ilgili bir düzenlemeniz var mı, bir yardımınız olacak mı? 27 bin lira veriyorsunuz orta hasarlı binalarda güçlendirme için yani bu yardımların bu binaların güçlendirilmesini sağlamayacağı ortada. Bununla ilgili orta hasar konusunda da zaten sürekli tartışıyoruz, orta hasarlı binanın tarifi nedir, nasıl olacak orta hasarlı binalar?

Gözükən, özellikle deprem anı ve deprem sonrasında ilgili deprem riski yüksek olan illerde ciddi anlamda eğitime ihtiyaç var; vatandaşlarımızın eğitilmesi gerekiyor, bu konuda daha yoğun çalışmalar yapılması gerekiyor, belki sosyal medyanın basının, televizyonların bu konuda kullanılması gerekiyor.

Bir de yapı sağlığı izleme sistemi 105 metreden yüksek binalarda mecburi yapıldı 2019’dan itibaren. Yani ülkemizde 105 metreden yüksek çok fazla bir bina yapılmıyor, belli illerde yapılıyor ama sismometre konusunda da ciddi bir maliyet mevcut gözüküyor şu anda ülkemizde. Bununla ilgili metrede bir düşüklüğe gidip ya da projelerde metrekaşe mecburiyeti getirilip -sonunda 100 bin metrekaşlık konut projeleri var- bu maliyetler konusunda da bir teşvik olabilir, bir düzenleme olabilir. Türkiye’de biraz rekabet konusunda sıkıntı yaşıyor bu sistemle ilgili, bununla ilgili de bir çalışmanız var mı, teşvik edilmesiyle ilgili?

Teşekkür ediyorum.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Hızlıca ifade edeyim isterseniz Sayın Başkanım.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Buyurun.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Tabii, o yapısal izleme sistemindeki aldığımız parametreler, dünyada kullanılan parametreler yani 105 metre olsun, diğer parametreler olsun kendimizin belirlediği parametreler değil, dünyadaki belirlenen parametreler. Ama bir başka vekilimiz de sormuştu, onunla alakalı da Komisyona ayrıca bilgi ifade ederim.

Birden çok konut sahibi olanlarla alakalı konu ya da orta hasarlı veya iş yerleriyle alakalı bütün konular aslında bizim kanunumuzda tanımlanmış durumda yani bizim AFAD olarak ortaya koyduğumuz bir inisiyatif değil.

Orta hasarla alakalı kredi konusunda, o kredinin güncellenmesi bizim de gündemimizde çünkü artan inşaat maliyetleri var. Ama diğerlerinin hepsi yani bir kişinin 3 dairesi vardı, 3'ü de yıkıldı ya da 3'ü de ağır hasarlı... Kanunun ruhu şöyle açıkçası: Kişinin başını sokacak bir yeri olsun yani kişinin bütün mal varlığının tazmini değil... “Bir daire yapılır.” diye bizzat kanunda tanımlanmış durumda. Yasama tarafından, sizin tarafınızdan bir başka değişiklik gelirse biz onu uyguluyoruz.

ULAŞ KARASU (Sivas) – Burada, arsa payı kişiye ayrıldı mesela, 10 daire yapıldı, 5 tanesinin arsa payı var, bu nasıl yapılacak?

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Doğru Sayın Vekilim. Orada da açıkçası Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bu mağduriyeti azaltmak üzere yine daire yapacak ama şu da var: Aynı yerdeki... Bu biraz Çevre Bakanlığı ve imarla alakalı bir konu çünkü 8-9 katlı binalar vardı ama onun belki kat düşüklüğü, kat sayısı azaltılabilir. Dediğim gibi, bizim AFAD açısından 1'inci mesuliyetimiz kişiye başını sokacak bir yer verilmesi ve hak sahipliği adına yürütülen sürecin tamamı böyle...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Mülkiyet hakkının da ihlal edilmemesi gerekir.

NECİP NASIR (İzmir) – Çevre ve Şehircilik Bakanlığının konusu bu. Bende cevap verebilirim yani orada mülkiyet hakkı ihlal edilmiyor.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Buyurun devam edelim Sayın Başkan.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Vatandaşlarımızın eğitimi konusunda biz 2020'de bir plan yapmıştık ama pandemi sebebiyle istediğimiz miktara ulaşamadık, 2021'de çok daha fazla kişiye ortaklarımızla Millî Eğitim Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, sivil toplum kuruluşlarıyla ulaşmayı hedefliyoruz.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Teşekkür ederiz.

Önümüzdeki hafta Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın 6 birimini inşallah burada ağırlayacağız, dinleyeceğiz sunumlarını; orada da bu konuları değerlendireceğiz inşallah.

Söz isteyen İstanbul Milletvekilimiz Mustafa Demir, buyurun.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Bir defa Değerli Başkanım, sizi ve ekibinizi tebrik ediyoruz gerek afet öncesi gerek afet esnasında o dinamik duruşunuz, tüm kurumlarla organize olup müdahale etmeniz takdire şayan; bunun için size teşekkür ediyoruz.

Sunuma baktığımda, şimdi, afet acil durum yönetim süreci var 6'ncı slaytta, orada deprem öncesi ve deprem sonrası diye ayırım yapmışsınız. Deprem öncesinde planlama ve risk azaltma var, deprem öncesinde hazırlık var, depremde müdahale, iyileştirme, planlama ve risk azaltma diye ayırmışsınız. Deprem sonrasındaki iyileştirmede, evini yapana yardımı (EYY) iyileştirmeye koymuşsunuz; olabilir yani ev hasar gördüğünde şüphesiz depremden sonra destek verilebilir ama hekimsiniz, onu koruyucu hekimlik gibi düşünersek eğer onu planlama ve risk azaltmaya almamız gerektiğini düşünüyorum. Yani sadece “kentsel dönüşüm” adı altında biraz da böyle mülk sahiplerini beklentiye sokacak ve aslında da

gerçek anlamda deprem dönüşümünün önüne engel oluşturacak bu terimlerin yerine -kişisel düşüncem bu benim- yani “kentsel dönüşüm” terimi yerine de “deprem dönüşümü”nün kullanılmasında son derece fayda var, hem psikolojik etkisi açısından hem beklentileri azaltma açısından bunların yapılmasında fayda olduğunu düşünüyorum. O süreçte yani planlama ve risk azaltmada evini yapana yardım yani ada bazında değil, “kentsel dönüşüm” adı altında büyük projeler içerisinde değil ama imkânı olanların ve gerçekten riskli olan binaların veya parsellerin üzerindeki yapıların önünün açılmasının mutlaka elzem olduğunu düşünüyorum. Yapılmış, örnek kentsel dönüşümlere baktığımızda, aslında, süreç içerisinde şehirlere katma değer sağlayacak, faydaya dönüştürecek yerlerin yoğunluğunun artırıldığını da görüyoruz. Yani o konuda da ciddi bir sıkıntı var. Netice itibarıyla evini yapana yardımı planlama sürecinde hemen onlara destek verecek... Sizin en son slaytta söylediğiniz gibi, iş dönüp dolaşıp ekonomik yönüne ve krediye geliyor. Netice itibarıyla, Sayın Başkanımızın Başkanlığında yapılan bu çalışmalarda da ağırlık o yöne doğru kayıyor. Biz, inşallah, tüm arkadaşlarımızın desteğiyle ve şüphesiz Genel Kurulun onayıyla o konuda bir destek verilebilirse eğer bu, evini yapana yardımın son derece önemli olduğunu düşünüyorum.

Bir başka önerim daha var. 29’uncu slaytta, Türkiye Afet Risklerinin Azaltılması Platformu son derece güzel. Fakat onlar sıralanırken işte, kamu kurumları, STK ve meslek kuruluşları, üniversiteler, sonra yerel yönetimler geliyor. Şimdi, aslında, yerel yönetimler -Hulusi Bey’in de söylediği gibi, yok şu anda burada- çok dinamik yapılar ve siyasetçiler bunlar yani kendi bulundukları yere hizmet yapma açısından son derece potansiyele sahipler. Yani yerel yönetimlerin çok ciddi potansiyelleri var; önemli olan bunun hayata geçirilmesi, önemli olan onların eksiklerinin sizin tarafınızdan tamamlanması ve önlerinin açılması. Ben, yerel yönetimlerin de bu konuda dirsek teması değil, böyle hani sıralamada 4’üncü sırada falan değil, gerçekten gerek AFAD gerek Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından son derece iyi değerlendirilmesi gereken kurumlar olduklarını düşünüyorum.

Bir de Van Erciş depreminde bir deneyimimiz oldu bizim. Mesela, bu toplanma alanları, barınma alanları falan kolay şeyler. Yani toplanma alanlarının tespiti büyükşehirlerde sıkıntı yapıyor ama neticede bunların barındırma alanlarına dönüştürülmesi... Bizim toplumumuzda, iyilik yapmanın çok yüksek düzeyde olduğu bir toplumda, bunlar çok zor şeyler değil. Ama küçük nüanslar var, onları ben sizle paylaşmak isterim tecrübelerimden. Biz, şimdi, 8 tane köyün altı aylık sürecini yönettik, bütün ihtiyaçlarını karşıladık, Van’la Erciş arasındaki köylerde. Mesela, hiç aklımıza gelmeyen bir şeyle karşılaştık, çamaşırhane... Yani kadınlar o iptidai şartlarda, çadırların içerisinde nasıl yapacaklar? Sırf çamaşırhane konteynerleri oluşturduk ve onları bir merkezde değil, daha çok kadınların rahat gidip gelebilecekleri yerlere konumlandırıdık. Tuvalet, işte kadın erkek ayrı ve yine insanların farklı yerlerden oraya ulaşımalarını gerçekleştirdik. Mesela, duş; kadın ve erkeklerin farklı alanlardan, farklı yollardan ulaşabilecekleri bu sistemleri çok rahat bir şekilde yani bir konteyner alıyorsunuz, çok kısa zamanda bunları dönüştürebiliyorsunuz. Bu, hem deprem sonrasında yaşayan insanların o psikolojilerini nispeten rahatlamak hem kamunun, yerel yönetimlerin, devletin o acılarına dokunmaları açısından, psikolojik açıdan son derece değerli olduğunu düşünüyorum ve teşekkür ediyorum size.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Ben teşekkür ediyorum Sayın Vekilim, Sayın Başkanım.

İki şeyi sadece ifade etmek isterim: Evini yapana yardım aslında bir terminolojiyi ifade ediyor ve bizim kanunumuzda geçen iyileştirme sürecinin parçası. Yani ağır hasarlı bir binanın vatandaş eliyle yıkılıp yeniden yapılsamı kasteden bir terminoloji anlamına geliyor. Yoksa kentsel dönüşümdeki bir süreç değil, bizzat bizim kanunumuzda tanımlanmış bir ifade.

Yerel yönetimler konusunda da o slayt aslında bir sıralama slaydı değil; yani kamu kurumları birinci sıradadır, STK'ler ikinci sıradadır, üniversiteler üçüncü, yerel yönetim değil. Aslında biz biraz da onu yatay olarak ifade etmeye çalıştık. Şunu da net bir şekilde ortaya koyayım: Afetin en kritik kurumu yerel yönetimlerdir. Eğer bir sıralama yapacak olsaydık o olurdu. Biz de yerel yönetimlerle daha fazla çalışmaya çalışıyoruz hatta Sayın Başkanım, Türkiye Belediyeler Birliğiyle beraber belediyeler için bir eğitim programı planlıyoruz. 800 bin belediye çalışanı var Türkiye'de. Belli sıralamadan başlayarak yani imar, fen işleri gibi alanlardan başlayarak afet yönetimi konusunda onlar için bir eğitim programını... Taslak olduğu için ifade etmedim ama bizim için önemli bir proje olacak.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Başkanım, eksik bir şey kaldı, çok önemli olduğunu düşünüyorum, müsaade ederseniz.

Yine, yanılmıyorsam, hafızam yanıltmıyorsa beni, 2010 yılında konteynerler konuldu merkezî idare tarafından. O konteynerler içerisinde acil müdahale ekipmanları var; işte, kırıcı, ayırıcı, kompresör, jeneratör, jeneratör yakıtları vesaire. Biz onları yaparken yürüme mesafesinde insanların ulaşabileceği yerlere ve genellikle muhtarlıklara zimmetledik çünkü hani onların korunması falan da son derece önemli. Ben onların ilk etapta önemli işler göreceğini düşünüyorum ancak onların yeniden kontrol edilmesi ve yeniden desteklenmesi gerektiğine inanıyorum.

Teşekkür ediyorum.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Sayın Başkanım, 500 tane konteyner var İstanbul'da, biraz öncede aslında ifade etmiştim: Onlar kontrol ediliyor, eğer kilidi kırılmış, çalınmış olan varsa yerine konuluyor. Anahtarların bir kısmı AFAD'da bir kısmı muhtarlıklarda duruyor ama belki şunu ifade etmek lazım: Tabii, haklı olarak hem müdahale hem iyileştirmeye alakalı sorular geliyor ama birkaç vekilimiz sordu “Bizden ne istersiniz” diye. Aslında öncesindeki konuların... Biz müdahale konusundaki eksikliklerimizi, onlarla yüzleşmeye varsa tamamlamaya, iyileştirmeye, geliştirmeye hazırız. Ama öncesindekilerin belki daha çok daha fazla yatırıma dönüşmesini istirham ediyoruz.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Şimdi, Başkan Vekilimiz, aynı zamanda Kocaeli Milletvekili İlyas Şeker.

Buyurun.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Evet, teşekkür ediyorum Başkanım.

Öncelikle, AFAD Başkanımıza teşekkür ediyorum sunumundan dolayı ve görevdeki başarılarından dolayı da gerçekten tebrik ediyorum.

Sayın Başkanım, sunum yaparken özellikle afet acil yönetim sürecini genel olarak iki aşamaya ayırmıştınız; planlama ve risk azaltma, müdahale ve iyileştirme şeklinde. Büyük bir ihtimalle, sizin çalışmalarınızın belki yüzde 70, 80'i ikinci kısımda, birinci kısımda da var ama daha az. Tabii, burada son kısımdaki müdahale ve iyileştirmelerde de en önemli kısımlardan bir tanesi deprem yaşandıktan sonra arama kurtarma; gerçekten orada zamanla yarışıyoruz, saniyelerle yarışıyoruz, çok önemli. İşte bu arama kurtarma ekipleri bu kadar düzenli çalışmasaydı, disiplinli olmasaydı, belki doksan birinci saatte, doksan ikinci saatte Ayda bebek kurtarılamazdı. Bunun sıkıntısını yaşamış ve o anları çok rahat bir şekilde değerlendiren birisiyim. Yani 99 depreminden sonra en yakınınıza dokunabildiğiniz hâlde saatler geçiyor, çıkaramıyorsunuz ve sonuçta hayatını kaybediyor.

Tabii, burada, yine arama kurtarma konusunda az önce özellikle okullardaki çocuklara verilen eğitim konusunu gündeme getirdiniz. Bence arama kurtarma konusunda da çocuklardan başlamak lazım. Yani o yaşlarda çocukların zihnine biz bunu yerleştirirsek daha sonra onu geliştireceklerini

düşünüyorum. Şöyle söyleyeyim: Yine 99 depreminde tamamıyla komşuların yardımıyla enkazdan çıkarılan birisi olarak söylüyorum bunu, arama kurtarma ekiplerinin önemini vurgulama açısından. Dolayısıyla, arama kurtarma ekip sayılarını bizim ciddi anlamda çoğaltmamız lazım Sayın Başkanım.

Şimdi, ben az önce internete baktım; Türkiye’de yaklaşık 6,5 milyon riskli binanın olduğu söyleniyor, bunun 1,5 milyonunun İstanbul’da olduğu söyleniyor, 300 bininin de çok acil olarak hemen iyileştirilmesi konusunda genel bilgiler var. Şimdi, Allah korusun, İstanbul’da olası bir depremde bırakın 300 bin binayı 30 bin, 50 bin bina yıkıldığı an, oraya o kadar arama kurtarma ekibini nereden getireceğiz? Bunun bir planlaması var mı? Artı -İstanbul’u bilen birisi olarak söylüyorum- İstanbul’da bir sokakta 2 tane bina yapıldığı zaman o sokağa araçla girme şansınız mümkün değil. Az önce arkadaşlarımız söyledi “Ulaşım aracı olarak motosiklet kullanılıyor mu?” diye. Aslında bu anlamda bir çalışma yapmanın gerekli olduğunu düşünüyorum özellikle İstanbul bazında. Birçok yere İstanbul bazında... Allah korusun, gerçekten uykularım kaçıyor, İstanbul’da oluşacak bir depremde mahalleye girme şansımız olmaz, karadan girme şansımız olmaz, girersek havadan gireceğiz, üstten ya helikopterle veya başka araçlarla. Bu anlamda bir çalışma yapılması lazım diye düşünüyorum.

İkincisi, tabii, İstanbul depremi sadece İstanbul’la kalmayacak. 99 Kocaeli-Gölcük depremi Yalova’yı da etkiledi, Sakarya’yı da etkiledi, Düzce’yi de etkiledi, İstanbul’un Avcılar’ını da etkiledi. Dolayısıyla, olası İstanbul depreminin İstanbul’la sınırlı kalmayıp Marmara Bölgesi’ni tamamıyla etkileyeceğini düşünüyorum. Özellikle, 99 öncesi yapılmış olan binaların birçoğunun da ayakta kalmayacağını düşünüyorum. Az önce yine sunumunuzda il bazlı çalışmalardan, projelerden bahsettiniz. Bence, İstanbul depremiyle ilgili il bazlıdan ziyade, belki bölgesel bazlı da bir çalışma yapmak lazım çünkü İstanbul depremi olduğu an kesinlikle Kocaeli de bundan ciddi anlamda etkilenecek, Sakarya da etkilenecek, Düzce de etkilenecek, Bursa da etkilenecek, Yalova da etkilenecek, Tekirdağ da etkilenecek. Böyle bir riskle karşı karşıyayız. Özellikle ulaşım açısından bu konularda yeni ARGE çalışmalarının yapılması gerekir diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Açıkçası, İstanbul ve İstanbul’da arama kurtarma, İstanbul’un hani bir nevi... Literatürde de böyle geçiyor çünkü 1504’deki deprem küçük kıyamet diye tarif ediliyor. O yüzden sizin de böyle ortaya koymuş olduğunuz bu tabloya dair yürütme çalışmaları var ve kara yollarının kapanacağı, deniz yollarının etkilenebileceği de hepsi planlanarak hem hava yolu hem bölge... Bu söylediklerinizin hepsi bizim gündemimizde olan başlıklar, başta onu ifade edeyim Sayın Vekilim. Ama bir hekim olarak da şunu ifade etmem gerekir: Biz bu olası arama kurtarma ekip ihtiyacı, sadece ekip değil ekipman ihtiyacı... Diyelim o ekipleri bulduk, bu ekiplerin oraya sevkı yani nasıl gelecekler, nereden gelecekler ve nasıl ulaşacaklar; bu soruların hepsi bizim de önümüzde ve işte, bu biraz önce ifade etmiş olduğum Türkiye Afet Müdahale Planı’nda bu enkazların her birinin güvenliğinden enkazlar içinde kullanılacak olan... Yani o kadar uzun detaylar var ki her bir enkazın aydınlatmasından her bir enkaz için yetecek kadar ekibe ve bu ekiplerin vardiyasına kadar... Çünkü yirmi dört saat esaslı çalıştığımız konular. Biz bir taraftan buna dair çalışma yürütüyoruz ama şunu bir hekim olarak ifade etmem lazım: Bir toplumda –bu dünyanın neresi olursa olsun- kanser olması muhtemel insan için cerrah yetiştirmek bir tarafa, bir taraftan da kanseri azaltmaya çalışmak lazım. Benim de biraz önce ifade etmeye çalıştığım yaklaşım buydu. Biz yeterli arama kurtarma ekibini geliştirmek üzere o yüzden İstanbul’dan başladık, İstanbul’un belediyelerinden başladık. Eğitim almış, ekipmanı var, o ekipmanı nasıl kullanacağını biliyor ve birbirini yedekleyebilen belediyelerde ekipler olsun diye. O yüzden polisten önce İstanbul’daki ekiplerle beraber başladık. O yüzden İstanbul’daki sivil toplum kuruluşlarının eğitimini daha öne aldık. Ama tabii, 30 bin bina, 50 bin bina diye siz ifade ettiniz,

bunların her biri yüz binlerce insanın çalışması demek oluyor. Biz bir taraftan onu yaparken de ısrarla o yüzden kentsel dönüşümü, ısrarla o yüzden bu risk azaltma çalışmalarını ve afet eğitimi vurgulamaya çalışıyoruz. Şöyle ki: Her bir toplantıda göstererek ifade ettiğim bir şey var, şöyle ihtiyaçlar var, böyle kapasite var, bir taraftan bunu artırırken bir taraftan da ihtiyaçları azaltacak çalışmalar gerekiyor. Aksi hâlde, evet, biz en kötü senaryoya hazırlık yapmaya çalışıyoruz ama öyle senaryolar yazabilirsiniz ki kapasiteniz yetmez. O zaman o senaryoyu daha iyileştirmeniz lazım. Türkiye için 99 depremi, Erzincan depremi gibi böyle aslında nişane noktalar var. Bugüne kadar yapılanlar, AFAD’ın kurulması dâhil olmak üzere, aslında hep bu derslerden alınmış konular ama yol uzun bir yol, devam ediyor. Mesela İstanbul’da kamu binaları için “İSMEP” diye bir yapı var, “İPKB” diye bir yapı var; İstanbul Proje Koordinasyon Birimi. Bunu niye örnek olarak sunuyorum? Bu benim şahsi görüşümdür, kurumsal bir görüş değil ama bu konulara kafa yoran birisi olarak ifade ediyorum, lütfen böyle anlayın. Mesela İPKB İstanbul’daki kamu binalarının dönüşümü konusunda özel bir yapı olarak çalıştı; okulların, hastanelerin, yurtların, kamu binaları başta olmak üzere dönüşümü konusunda çok özel bir hızla, finansmanı direkt kullanılarak İstanbul’da binlerce binanın ya yıkılıp yeniden yapılmasına ya da güçlendirilmesine vesile oldu. Depremin etkileri vesaire, belki hepimizin göz bebeği İstanbul’un kentsel dönüşümü için de böyle özel bir yapı kurulabilir. Aksi hâlde sizin ortaya koyduğunuz tablo bırakın Türkiye’yi, ne Japonya’nın ne Amerika’nın, kimsenin altından kalkamayacağı bir tablo yani sizin çizmiş olduğunuz tablo ve 99 depremi açısından da bakıldığında da bu olabilecek bir şey.

Biz kapasitemizi artırmaya çalışıyoruz ama öteki taraf için de nasıl corona var; normalde bundan bir sene önce densesydi ki “Sokağa çıkma yasağı gelecek.” hiçbirimiz kabul etmezdik ama özel koşullar, özel yaptırımlar ya da özel tedbirleri gerektiriyor. İstanbul’un bu özel yaklaşımı için de belki böyle özel çözümleri düşünmek gerekebilir. Hani konunun dışına çıkıyorum Başkanım ama kendimi ifade etmek istedim.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Kendi ilimde STK’leri ziyaret ettiğim zaman, hemşehri derneklerini ziyaret ettiğim zaman kendilerine özellikle söylüyorum: “Arkadaşlar, kendi üyelerinizi arama, kurtarma, ilk yardım konusunda bilgilendirin. Bu konularla ilgili gidin, kurumlarla da görüşün, desteğe ihtiyacınız varsa biz de yardımcı olalım. Yani bunu bir seferberlik hâline getirmek lazım, yoksa başka türlü o kadar insanı, ekibi tabii ki oraya göndermek mümkün değil. Ne kadar yapabilirsek...

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Bir de bir istirahatım olabilir mi Sayın Vekilim hem şahsınızdan hem de bütün vekillerimizden. Ben de on üç yıl İstanbul’da yaşadım, hem yakınlarımdan hem de STK’leri ziyaret ettiğimde bir ricada daha bulunuyorum: “Ne olur sizin ve sevdiklerinizin oturduğu bina güvenli mi? Bundan emin olun.” diye ricada bulunuyorum.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Onu her zaman söylüyoruz.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Çünkü esas orada kitleniyor ve o kişilerin oturduğu bina iyi değilse arama kurtarma eğitimi almış olsalar bile gelemiyorlar zaten.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Çoğu kiracı ama. Kötü binaların çoğunda kiracılar oturuyor.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Bina seçerken Sayın Vekilim, doğru binayı seçebilirler.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Teşekkür ediyoruz.

Şimdi de söz isteyen İstanbul Milletvekilimiz Sayın Emine Gülizar Emecan.

Buyurun Değerli Vekilim.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Başkanım.

Öncelikle sunumunuzun için teşekkür ediyorum.

Sizin nezdinizde, AFAD çatısı altında canla başla çalışan tüm arkadaşlarımıza, tüm ekibinize de özellikle bu afetlerde ve depremde göstermiş oldukları özveriden dolayı çok çok teşekkürlerimi, şükranlarımı sunarak başlamak istiyorum.

Şimdi, Sayın Başkan, sunumunuzun da ismi “Acil durum yönetimi, depremlere hazırlık ve önlemler” ve siz çalışma başlıklarınızı “planlama, risk azaltma, müdahale ve iyileştirme” olarak açıkladınız. Hakikaten çok geniş bir çalışma alanınız var, size kolaylıklar diliyoruz, çok da önemli ve güzel çalışmalar yapıldığını da görüyoruz. Ancak bu çalışmaların içerisinde benim zihnimi kurcalayan bir şey oldu, özellikle bu İzmir depreminde şiddetin belirlenmesiyle ilgili yaşanan farklılıklardan kaynaklı; sorum da bu nedenden, tek bir soru soracağım zaten. “Depremlerin izlenmesi ve analizi” başlığı altında bir de “Türkiye Deprem Gözlem Ağı” çalışmalarınız kapsamında 1.100 deprem gözlem istasyonu bulunduğunu sunumunuzda ifade ediyorsunuz. Şimdi, aslında, bu başlık sizin genel görev alanınızın biraz dışında kalıyor gibi. Şimdi, İzmir depreminde de depremin şiddetiyle ilgili “6,6 mı yoksa Kandilli Rasathanesinin açıkladığı gibi 6,9 mu?” olduğu tartışmaları kamuoyuna yansıdı. Biraz önce Sayın Gökhan Zeybek’in sorusuna verdiğiniz cevap belki sizin açınızdan kabul edilebilir, onu kabul edebiliriz; biz şiddet öyle de olsa böyle de olsa hazırlığımızı oradaki yıkımlara göre yapıyoruz ve seviyatımızı ona göre yapıyoruz ancak onun dışında başka bir problem var. O süreçte bir yandan deprem müdahaleleri takip edilirken bir yandan insanların “Bu şiddet neden böyle farklı açıklandı?” diye kafasında soru işaretleri oluştu ve bu aslında toplumda bir güven zafiyeti yarattı. “Acaba bir tespitler yanlış mı yapılıyor, şu mu oluyor, bu mu oluyor?” Şimdi, uzun yıllardır bu konuda özellikle depremlerin izlenmesi ve şiddetinin belirlenmesi konusunda çok köklü bir üniversitemiz, Boğaziçi Üniversitesi çatısı altında Kandilli Rasathanesi zaten bu görevi yürütüyor yıllardır ve çok da doğru bir adres olduğunu düşünüyorum; sonuçta bir üniversite çatısı altında bilim insanları var; başında da çok değerli bir bilim insanı var, siz de biraz önce hakkını verdiniz. Ben şunu sormak istiyorum: Kandilli Rasathanesi bu çalışmaları yürütürken AFAD çatısı altında bu deprem gözlem istasyonlarının kurulmasına neden ihtiyaç duyuldu? Çünkü baktığımız zaman, aslında, bunun bir anlamda açıklamalarda da farklılıklara sebep olduğunu gördüğümüz zaman bir kamu kaynağı israfı gibi bir görüntü ortaya çıkıyor. Acaba oraya yapılan yatırımlar gerek insan kaynağı gerekse teknik donanımlarla yapılmak yerine sizin şu çok önemli diğer alanlarınıza kaydırılsa ve o alanlardaki güçlenmenize katkıda bulunsa daha iyi olmaz mıydı? Çünkü zaten bir kurum var, bu konuda çok da başarılı olan bir kurum. Eğer ihtiyaç varsa -bilmiyorum Haluk Hocam birazdan sunum yapacak, buna o da cevap verebilir- orada bir teknolojik yenilenme, şudur budur o kaynaklar oraya aktarılsa... Ben Kandilli Rasathanesinin kaç gözlem istasyonu olduğunu da sormak istiyorum bu arada çünkü farklı farklı ve ayrı istasyonlar olduğunu biliyorum, eğer yanılmıyorsam. Açıkçası bu konuya bir açıklık getirirseniz sevinirim. Çünkü önümüzde hakikaten -ben de İstanbul Milletvekiliyim- çok büyük sorunlar var, sizin bu konuda hazırlık yapıyor olduğunuzu duymak da tabii bizleri rahatlatıyor. Bizlerin de o konuda elimizden gelen desteği sizlere her zaman vereceğimizi söylemek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Sayın Başkanım -Haluk Hocam da ifade edecek ama- sismik ölçüm yapabilen 250 civarında, yer istasyonlarıyla beraber de 450 civarında -yanlış ifade etmediysem- istasyon var. Tabii, 2009 yılında AFAD kurulurken, sonrasında da Cumhurbaşkanlığı sistemine geçilirken hem kararnamede hem de kanunumuzda bizzat Deprem Dairesine bu görev tanımlanmış durumda. Yani bu görev bizim görev alanımız dışında bir şey değil, bizzat tanımlanmış durumda. Tabii, depremin ölçümü, izlenmesi ve değerlendirilmesi de afet yönetimi yapan kurulların

bir parçası olarak bizim de ülkemizde tanımlanmış durumda. Dünyada farklı örnekleri var, Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi bizim de önemine inandığımız bir kuruluş ama ben “Kamu kurumunda bu niye var?” diye bir yaklaşımın çok doğru olacağını düşünmüyorum. Bu tabii, hem vaktinde tercih edilmiş hem de biz Boğaziçi’nden, İTÜ’den, Türkiye’nin farklı üniversitelerinden mezun yüksek lisanslı, doktoralı arkadaşlarımızla çalışıyoruz; bu böyle kıyaslanacak bir şey değil. Bu “Bir yerde laboratuvar var, başkasına ne gerek var?” gibi bir yaklaşım açıkçası ama biz 1.100 istasyonla -siz yokken de ifade etmiştim- Türkiye’nin her yerinde çok yaygın bir ağa sahibiz. Daha önceden başka üniversitelerimizin de ağı vardı; onlardan devam eden oldu, etmeyen oldu ama biz şunu da istemiyoruz -biraz önce de ifade ettim, tekrar olacak ama- Kandilli de ölçümlerine devam ediyor, bilimsel araştırmalar yapıyor, birçok çalışma bu anlamda yürüyor, biz de bununla devam ediyoruz ve -bir daha ifade edeceğim- buradaki kaynaklar israf ediliyor değil, oradaki üretilen verinin kullanıldığı bambaşka alanlar var yani bu sadece ilan edilecek bir rakamla alakalı bir şey değil. Doğal gaz için oradaki istasyonun verisinin “B2B” denilen yani makinelerin konuştuğu bir sistemle orada başka bilgiler üretebiliyorsunuz, doğal gazı kapatabiliyorsunuz; birbirini tetikleyen sistemler. Bizim de kanunumuzda bizzat tanımlanmış. Biz de 7/24 bu sistemi yürütmeye devam ediyoruz ama Haluk Hocam da kendi sunumunda ifade edecektir. Ben bunun birbirini ikame edecek yani “O olmasın, bu kalsın.” gibi olduğunu düşünmüyorum.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Çok teşekkür ediyoruz AFAD Kurumu Başkanımız Değerli Doktor Mehmet Güllüoğlu’na.

İki buçuk saati aşan bir sunum oldu, soru-cevap oldu. Birçok konuda gerçekten önemli çalışmalar sürdürülüyor USDEP’ten tutun da İSMEK’e kadar. İnanıyoruz ve biliyoruz ki afete müdahale noktasındaki teknik, kapasite noktasındaki bütün kabiliyetimizi artırıyoruz. Siz de özellikle gündeme getirilecek son sayfalarda aslında bizim de Komisyonumuzun en fazla üzerinde duracağı hem mevzuattaki değişiklikler hem yeni finansman modelleri bulabilmek, bunlarla ilgili kentsel dönüşümün önünü açmak ve bu konuda teşvik edici her türlü düzenlemeyi hayata geçirebilmek için ve afet risklerini azaltmak için gayret edeceğiz. Bunlarla ilgili önerileri, sizlerin de güzel çalışmaları ışığında inşallah raporumuza yansıtacağız.

Çok teşekkür ederiz, emeğinize sağlık, kolaylıklar diliyoruz.

AFAD, bizim için gerçekten yeri geldiğinde bu toprakların dışında, Suriye’de bile, her coğrafyada ismini görmekten, ay yıldızı oralara taşımaktan gurur duyduğumuz bir kurumumuz hâline geldi. Allah başarılarınızı daim etsin. İnşallah, bütün memleketimiz için, Türkiye’miz için, dünya mazlumları için çalışmaya devam edeceğiz.

Teşekkür ediyoruz, sağ olun.

AFAD BAŞKANI MEHMET GÜLLÜOĞLU – Ben çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Arkadaşlar, yaklaşık iki buçuk saati geçti, çok kısa bir ara verelim istersiniz ve arkasından hemen Doğal Afet Sigortaları Kurumumuzla devam edelim.

Bu arada salonumuzu tamamen havalandıralım.

Arkadaşlar, 17.25’te buluşmak üzere ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.11

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 17.42****BAŞKAN: Recep UNCÜOĞLU (Sakarya)****BAŞKAN VEKİLİ: İlyas ŞEKER (Kocaeli)****SÖZCÜ: Selahattin MİNSOLMAZ (Kırklareli)****KÂTİP: Lütfi KAŞIKÇI (Hatay)**

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Değerli milletvekillerimiz, değerli arkadaşlar; şimdi Doğal Afet Sigortaları Kurumu Yönetim Kurulu Üyesi ve Koordinatörü Erdal Turgut Bey’in sunumunu dinleyeceğiz. Ayrıca değerli vekillerimiz, masalara DASK’ın ilgili sunumunun olduğu kitapçıklar da bırakıldı.

Buyurun Erdal Bey.

2.- Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK) Yönetim Kurulu Üyesi ve Koordinatörü Erdal Turgut’un, deprem olmadan önce ve depremden sonra DASK’ın yaptığı çalışmalar hakkında sunumu

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Değerli Başkanım, değerli vekillerim; saygılarımı sunuyorum.

Ben ilk defa Meclis çatısı altında bulunuyorum, benim için ayrı bir onur, mutluluğumu da paylaşmak isterim.

Biz gelen sorulardan da bir sunum hazırladık, onların gidişatına göre de biraz değişik anlatayım. Siz de müsaade ederseniz gelen soruları da karşılayarak gideyim istedim.

Bildiğiniz gibi biz Türk Reasürans olarak üç ay önce DASK’ın yönetimini devraldık. Meclisimizin çıkardığı bir kanunla kurulan Türk Reasürans bir buçuk sene önce göreve başladı. Son teknik işleticinin görevi ağustos gibi bitti, biz devraldık, üç aylık gibi bir süredir başladık. “Çalakaşık ne yapabileceğiz?” diye başladığımız bir dönemde maalesef ki İzmir depremini karşımızda gördük. Güzel bir tesadüf, böyle bir Komisyon kuruldu; biz “Acaba neleri, nasıl yaparız?” diye uğraşırken de böyle bir fırsat doğdu, bunu da bir fırsat olarak değerlendiriyoruz.

Başkanım, DASK cephesine 2 farklı yönden bakılabilir: Birincisi, deprem olmadan önce DASK neler yapabilir? Bir de depremden sonra neler yapabilir? Aslında çok basit 2 tane cevabı var bunun: Bir tanesi depremden önce sigortalılık oranını yüzde 100’e çıkarabilir, depremden sonra da sigortalılarımızın tazminatlarını hemen ödeyerek hayatlarına devamını sağlayabilir; bu 2 temel noktanın bir sürü açılımı var altlarında. Ben biraz tersten başlayacağım. Bugüne kadar neler yoktu? Biz gelir gelmez neler yaptık? Sıcaklığına İzmir örneğinden gideceğim.

Önceki depremlerden bir öğreti olarak -bize aktarılan tecrübelerden- deprem bölgesinde DASK’ın fiziken bulunmayışının bir sorun olduğunu tespit ettik; yönetim kurulunda da böyle bir karar aldık ve “Bir deprem olduğunda hemen bölgeye intikal edelim ve ofis açalım.” dedik ve maalesef -kötü, acı bir tecrübe diye diyorum ya- hemen gerçekleşti. Biz depremin olduğu günün beşinci saatinde AFAD gibi hemen anında bölgeye intikal ettik. Çevre ve Şehircilik Bakanlığımız ve AFAD Başkanımız sağ olsunlar, bu konuda biz de çok desteklerini gördük. Bize hemen Çevre ve Şehircilik Bakanlığının içinde bir tane ofis tahsis ettiler, İstanbul’dan ekiplerimizi oraya yönlendirdik. Hasarı inceleyecek, ilk etapta sigortalılarla muhatap olup onları yönlendirecek çalışmalara hemen başladık, sabahında başladık. Bir ofisi de -baktık o yetmiyor- iyilik bölgesinde kurduk, sağ olsun belediyemiz de orada çok

yardımcı oldular; 2 tane ofis hemen çalışmaya başladılar. Biz pazartesi günü -yani cumartesi sabahı kurduk- sigortalılarımıza 1,2 milyon ödeme yaptık, o günden başlayarak bugüne kadar 76 milyona çıktı yaptığımız ödeme. Bu örnek çok önemli çünkü bundan önceki depremlerin 10 katı civarında bir hız var burada yani 10 milyon ödenirken şu anda 76 milyon ödeme yapıldı; bu da 5-6 bin dosya yapıyor, 20-21 bin civarında da ihbar aldık biz bugüne kadar, almaya da devam ediyoruz Başkanım.

Şimdi, bugüne gelmeden başka neler yapmıştık? Başkanımızın da dediği gibi biz kötü senaryoya göre hazırlanıyoruz. İstanbul özelinde birinci bölge denilen bir bölüm var -İstanbul depremi bizim için en kötü senaryo- orada yaklaşık 340 milyar civarında bir sigortalı değer var, teminat var. Uluslararası şirketlerle, bizim kendi araştırmacılarımız, kendi deprem uzmanlarımızla yaptığımız çalışmalarda en kötüyü düşünerek, bundan öncekilerin üzerine daha da tedbirli davranarak bundan önce 25 milyar olan DASK'ın korumasını 40 milyara çıkardık yani bir kısım itibarıyla -ki çok ilginçtir, o tarih de tam deprem anı neredeyse- 40 milyara çıktı. Yani bundan önce 25 milyar ödeme gücü vardı DASK'ın, o günden itibaren -yaklaşık yirmi beş gündür- 40 milyar ödeme gücü var, bunu tedricen daha da artırmayı planlıyoruz.

Aslında bilenler bilir, hani normal şartlarda paranız çok büyürse sigortaya ihtiyacınız kalmaz, kendi finansmanınızı kendiniz yaratırsınız. Burada biz DASK'ın 11 milyarını sigortalılardan topladığımız fonlarla oluşturduk, üzerine aldığımız 40 milyara ulaşan kısım da reasürans piyasalarından aldığımız koruma; bunları uluslararası reasürans şirketlerinden sağlıyoruz. Dolayısıyla biz her sene fonumuzu büyüttükçe oradaki ihtiyacımızı da azaltıp nihayetinde artık kendi korumasını kendi yapabilen bir kurum hâline getirmeyi amaçlıyoruz.

Aslında bu Komisyondan çıkacak kararlar ne kadar güzel, ne kadar iyi uygulanır olursa da DASK'a ihtiyaç da görece o kadar azalacak. Biz hani hep canlar değil, depremden sonra hayatın nasıl gideceğine dair, ondan sonra insanların hayatını kolaylaştıracak çalışmalar yapıyoruz.

En başta söylediğim o yüzde 100'lük sigortalılık oranı kısmı; her ne kadar adında zorunlu geçse de bizim zorunluluğumuz da bir yere kadar. Biz vatandaşımıza metazori "İlla bu alınsın." diye değil, kendi istekleriyle, kendi bilinçleriyle olsun istiyoruz. Bugüne kadar bizim gelir gelmez gördüğümüz şöyle bir sıkıntı vardı aslında: Su bağlatılırken ya da tapu devredilirken alınan bir belge gibi görülüyor halkın gözünde, bunun araştırmasını yaptık; bir de ulaştırılması zor oluyor yani 150 liralık bir poliçe yaptıracağınız, gidip bir acente bulmanız lazım, bir yere başvurmanız lazım, bu gerçekten külfet olmaya başlıyor. Bu 2 temel konuda çalışmalarımız başladı: Bir tanesi -belki burada da böyle bir sonuç çıkabilir- DASK'ın kapsamını biraz genişletmek; işte bunun içine diğer doğal afetleri de koymak, seli koymak, başka şeyleri de koymak. Belki sağlık, belki ferdî kaza, belki o anki taşınma yardımı, kira yardımı gibi ek teminatları da -buna tabii paydaşlarla da konuşarak bir karar vermek istiyoruz- onları da ekleyerek poliçenin gerçek bir poliçe hâline dönmesi. Dolayısıyla hani yeni bir araba aldığınızda kaskosunu yaptırmadan acenteden çıkarmıyorsunuz. Dolayısıyla hiç oradan çıkarmayacağınız, eve girerken tapunun zorlamasıyla değil de vatandaşın almak zorunda hissedeceği bir sigorta hâline getirmeyi planlıyoruz; bunun için de çalışmalarımız var, ilgili kurumlara sunacağız zaten, size de gelir muhtemelen.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – E-devlet üzerinden mi?

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – E-devlet de bunlardan bir tanesi zaten o kısımda. Başka paydaşlar da olduğu için biz doğrudan satıcı olmak değil yine sigorta şirketleri olsun, acenteler olsun orada büyük bir çalışma var. Onları da baypas etmeyeceğimiz bir çözüm üzerinde çalışıyoruz. Vatandaşın kolay alabileceği bir dünya yaratmak üzerine çalışıyoruz o kısımda. Geldiğimiz nokta burası, ben ufak ufak şeyin üzerinden de geçeyim.

Dediğim gibi 25 milyarı biz 40 milyara çıkardık bugüne kadar. 32 sigorta şirketiyle 17 bin acenteyle çalışıyoruz. DASK'taki en büyük sıkıntılardan bir tanesi, aslında o bahsettiğimiz büyük İstanbul depreminden sonra ne olacak kısmı. İşte, sokaklar kapanacak, şeyler nasıl gidecekler? Bizim DASK kurumu olarak böyle bir afet durumunda hasarları ödeyip vatandaşa, sigortalıya ulaştıracak insan sayısını rezerve etmemiz mümkün değil. Sunumun biraz ilerisinde bahsedeceğim. Yaklaşık 3 bin kişi tahmin ediyoruz. Yani büyük İstanbul depreminde, 3 bin kişilik bir ekibin bu hasar dosyalarını tasfiye edip kişilere ödemesiyle ilgili. Bununla ilgili farklı çözümler peşindeyiz. Yine parametrik çözümler var, başka şeyler var. Burada hani sigortalıyı da mağdur etmeyecek bir şekilde ilerlemeye çalışıyoruz alternatiflerinden. Bir çalışmamız da -bu 32 sigorta şirketini de sürece dâhil edebileceğimiz- ortaklaşa nasıl yapabiliriz? Çünkü onların insan kaynakları bizimkinden çok daha fazla. DASK çok büyük bir kurum ama ben size söyleyeyim: 25 kişilik bir kadroyla dönüyor. Gerçekten kendi içinde dünya üzerinde de çok başarılı. Yani sigortalılık oranına baktığımızda yüzde 55'lerde, çok düşük gibi söylüyoruz ama dünyada örneği de yok bu arada. Yani yüzde 55-56'lar çok iyi oranlar, Japonya'da da yok, Amerika'da da yok, Türkiye de yüzde 100'e de çıkarmaya çalışıyoruz. Diğer paydaşlarla, işte, sigorta şirketleriyle bir araya gelebileceğimiz olağanüstü bir durumda herkesin biraz bölüşebileceği bir operasyon hâline dönüştürmek için uğraşıyoruz bu taraftan.

DASK neleri kapsar? Demin Başkanım dedi ya: "Köy yerleşim yerlerini aslında kapsasa iyi olur." Gerçekten biz de aynısını düşünüyoruz. Artık özellikle pandemi döneminden sonra köyler ikinci bir yerleşim yeri hâline döndü, yazlıklar özellikle. Köy statüsündeki yerlere insanlar çok fazla gitmeye başladılar. O yüzden bu kısım çok önemli, köyleri DASK'ın statüsü altına alabiliriz diye düşünüyoruz.

Deprem açısından... Başkanım bahsetmişti. Bu seneye has gerekli kurumlara gerekli tekliflerimizi götüreceğiz. Bugünün bir sözü olarak değil bu. Daha kesinleştirmedik ama tarife prim artışında bu sene hem deprem hem pandemi ikisi bir arada geldi. Tarifelerde bir artış olmaması... Bu seneyi bu anlamda DASK'ın hani bir deprem seferberlik yılı yapalım, bu da herkesin sigorta yaptırmasına bir vesile olsun diye bir çalışmamız var, ilgili karar verici kurumlara sunacağız bunu da.

10 milyonu geçtik çok şükür. Şey çok kötü bir tecrübe... Hemen birkaç slayt sonraya gideceğim. Şimdi, depremlerin kendisi bilinçlenme açısından çok çarpıcı şekilde çalışıyor ve maalesef kötü bir şey ama öyle oluyor. Bakın, İzmir'de 56'ydı oran, şu an 61, hemen yükseldi; Elâzığ'da 35'ti, 51 oldu; Malatya'da 38'di 51'lere çıktı; mesela, Bolu'ya bakın 95'lerde; Yalova 90'larda. Deprem yaşamış illerde bu farkındalık artıyor. Bunu bütün Türkiye'ye yaymak en büyük hedef olabilir diye düşünüyorum. Poliçemiz, işte, bu artışlardan dolayı 9,5'lardaydı, 10 milyonu geçtik geçen gün, bizim için mutluluk vesilesiydi. Ortalama 112 bin lira teminatı var, 240 bin liraya kadar çıkabiliyor binanın büyüklüğüne göre, 160 lira bir primi var DASK'ın. Bu, bina büyüklüğüne göre değişiyor. Bugüne kadar 500 milyon TL ödedik, 240 milyon civarı Elâzığ'da. İzmir'de burayı geçeceğimizi tahmin ediyoruz. İlk tahminlerimiz 600'ler civarındaydı ama oralara ulaşmayacak gibi görünüyor şu anda. Aslında biz daha da çok ödemek isteriz ama sigortalı sayısı maalesef o kadar fazla çıkmıyor, yarı yarıya düşünebilirsiniz. Ödemeci gücümüzden bahsetmiştim. İllerdeki sigortalılık oranlarımız, ortalama primler; fena değiliz ama çok da iyi değiliz, yüzde 100'lere gelmesi gerekiyor diye düşünüyoruz bunun. Yüzde 90'ı aşan bir bilirliliği var, DASK itibari bir kurum, gerçekten vatandaşımız çok itibar ediyor, fazla itibarın bir sıkıntısını yaşıyoruz. Burada bazen devletin yerine geçtiği düşünülüyor vatandaş tarafından. Burası da sonuçta bir sigorta havuzu, sigorta şartlarına göre hareket ediyor. Dolayısıyla, devlet gibi görüyor vatandaş DASK'ı, her durumda bir para almak istiyor. O da aslında oradaki sigorta satın alma bilincinin çok fazla olmadığını, bir durum olduğunda "Bana ödeyeceksin." diye düşündürmüş vatandaş cephesinde. O da bizim kırmamız gereken durumlardan bir tanesi.

Demin bahsettim Elâzığ'da 236 milyon, 240 milyonlara geldi. Burada güncel veri 76 milyon İzmir'de, çok hızlıca ilerliyor. Bu arada İzmir ekibimizin bir tanesi de -Çevre Şehircilik Bakanlığındakilerin hepsi- karantinaya alındı üç dört gündür. Otellerinden çalışmaya devam ediyorlar ama hiç ara vermedik kimseyi mağdur etmemek için.

Diğer kurumlarla çok şey çalışıyoruz... Özellikle AFAD ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığıyla. Bazı önceki depremlerde yaşanan sıkıntıların birçoğunu burada giderdik. Onların tespit edip yıktığı ama DASK'ın tespit edemediği durumlar vardı. O, vatandaşa ödemede gecikme sebebi oluyordu. Bu sefer o kadar güzel koordine olduk ki aynı anda gitti oraya, aynı ofisten hareket ettik, aynı ekserle gittik. Hepsıyla o kısımları da çok hızlıca hallettik ve yıkılacak o binaları hiç bekletmeden, anında biz de görerek onlar da görerek hemen yıkılmalarını sağladık. Bina yıkılması derken en büyük sorunlardan bir tanesi, demin de söylediğim yüzde 56'lık oranlar aslında binalara da yansımış durumda. Binanın yarısının sigortası var, yarısının yok. Bizim ödediğimiz paralar aslında yeniden konut yapımına dönmüyor genellikle, en büyük şikâyetlerimizden biri bu mesela. Yeniden konut yapımına maalesef dönemiyor. Biz ödüyoruz, sigortası olmayanın herhangi bir şeyi olmuyor elinde. Binayı yaptırmakta sıkıntı yaşıyor. Demin Başkanım dedi aslında. Önceden alınmış bir tedbir 7 birimi engelliyor ya, bizde sigorta da aslında 40 birimi, 50 birimi engelliyor. Yani bugün verdiğiniz 150 liralık prim size inanılmaz bir bedel olarak geri dönüyor, orası da çok önemli. Bu anlamda bir talebimiz olacak. Sizler söylediniz "Bizden bir isteğiniz var mı?" diye. Bizim aslında en önem verdiğimiz konulardan bir tanesi konut envanterinin oluşturulması ki bununla ilgili ciddi bir çalışma var. Biz DASK olarak hangi konutları ne yapacağımızı, sigortalayıp sigortalamayacağımızı, onların kalitelerini, hepsini bilebilirsek çok daha hızlı davranabileceğiz, her konuda davranabileceğiz. Bir de konut sigortasından, konuyu bağımsız bölümden binaya çevirmek gerektiğini düşünüyoruz çünkü binaya çevirmediğiniz durumda, işte, yarı sigortalı yarı sigortasız ve bizim ödediğimiz 50, 100, 150, 200 neyse o para vatandaşın kullanım aracı hâline geliyor ve bina, bina şeklini almıyor ama konuttan ziyade binanın kompleksi sigortalabilir olursa zaten biz, doğrudan konutun yapımına kadar giden bir süreçte tamamıyla vatandaş, sigortalıyı mağdur etmeyecek bir dünyayı daha iyi yaratabiliriz diye düşünüyoruz açıkçası.

İş birliklerimiz çok iyi sonuç verdi dediğim gibi. En büyük konulardan bir tanesi o size söyleyebileceğimiz. Hasar tespit metodolojisinde sıkıntılarımız vardı. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, AFAD ve bizim bakışımızla biraz farklılıklar vardı. Onların, bu İzmir depreminde birlikte çalışarak çoğunu törpüledik, çok az durumlar kaldı, inşallah onlar da bundan sonraki dönemde geçecektir diye düşünüyoruz.

Ben süreyi idareli kullanmak açısından hızlı hızlı gittim, bir eksik varsa tamamlamak isterim.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, teşekkür ediyoruz. Bu verimli sunumun zaman açısından uygun olması açısından da teşekkür ediyoruz.

Şimdi, değerli milletvekillerimiz, soru soracak olan arkadaşlarımızın arka arkaya sorularını hızlıca alalım. Lütfen, görüş beyan etmek şekline dönüşmeden sadece sonuç odaklı olarak sorulara odaklanırsak daha iyi olur. Daha sonra da hepsinin cevaplarını inşallah Erdal Bey'den alacağız.

İlk söz isteyen Sayın Zeybek, buyurun.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Teşekkür ederim.

5 tane sorum var:

1) Tapulu ve hisse tapulu arsa üzerinde bulunan meskenler DASK'tan yararlanabiliyor mu?

2) Kamu arazisi üzerinde yapılan kaçak yapı sahipleri olan meskenler DASK'tan yararlanabiliyor mu imar barışından yararlanmış olma koşuluyla? Yani bir ve iki temel koşul imar barışından yararlanan...

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT - Doğrudan evet diyeyim o zaman size.

Evet, efendim, ikinci sorunuz...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Yani belediye ya da vakıf arazisi üzerindeki, bir yapı üzerindeki bina kaçak yapılmış kamu arazisi üzerinde ama imar barışından yararlanmış, bu kişiler DASK’tan yararlanabiliyor mu?

3) Ruhsat ve eklerine aykırı olarak yapılmış yapılar: Bir parselde bir bina yapılmış 3 daire üzerine, yerine 3 daire üzerine 7 katlı bina yapılmış. Yani ruhsatı 3 daire, yerinde var 20 daire, bu yapılar yararlanabiliyor mu?

4) Kat mülkiyetine sahip bir konut DASK primini satın alırken ödedi, sonra ödemeyi durdurması durumunda tekrar hangi işlemi yapıyorsunuz?

5) TOKİ ya da Emlak Konut -siz demin biraz girdiniz o konuya- sigorta primleri doğrudan olarak dönüşüm hesaplarına yatırılabilir mi? Yani siz vatandaşa elden teslim ettiğinizi söylediniz. Bu, konutların yeniden yapılması konusunda sıkıntılar yaratabilir. Burada, işte İzmir örneğinde olduğu gibi, TOKİ ya da Emlak Konut bir ay içinde arsalar üzerinde bina yapmaya başladığında siz doğrudan vatandaşın alacak hanesine bu paraları yatırabiliyor musunuz ya da bununla ilgili bir yasal düzenlemeye ihtiyaç var mı?

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Erdal Bey, şöyle yapacağız: Tüm soruları alalım, siz sonra hepsine birlikte cevap verirsiniz.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT - Tamam, teşekkür ederim.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Müzeyyen Hanım, buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Sunumunuz için teşekkür ederim.

2018 yılı faaliyet raporuna göre DASK oranının ortalama yüzde 50-55 civarında olduğunu siz de ifade ettiniz. Kurulduğundan bugüne yirmi yıllık süreyi göz önüne aldığımızda, zorunlu deprem sigortasının hâlâ bir toplumsal projeye dönüşmemesi... İnsanların yani hepimizin bu sosyal sorumluluktan payımızı almadığımızı söyleyebilir miyiz, bunun üzerine bir araştırmanız var mı? Öncelikle bunun sonuçları nedir, onu öğrenmek isteriz.

7269 sayılı Yasa’nın 29’uncu maddesinde “Zorunlu deprem sigortası kapsamındaki binalar için, bu Kanundan ve ilgili diğer mevzuattan doğan Devletin konut kredisi açma ve bina yaptırma yükümlülükleri, zorunlu deprem sigortası yaptırılmamış olmasının tespit edilmesiyle birlikte ortadan kalkar.” ibaresi var. Ama, yine aynı kanunun geçici 26’ncı maddesinde “...bu Kanunun 29 uncu maddesinin sekizinci fıkrasında belirtilen hususlar aranmaksızın işlem yapılır.” hükmüyle bu geçersiz kınıyor. Yani aynı kanunda bir madde diğerini hükümsüz kılıyor ve altı boşaltılıyor. Bu konuda değerlendirmeniz nedir, DASK’ın bunu düzeltmeyle ilgili girişimleri oldu mu 7269 Yasa’yla ilgili?

Üçüncü sorum: DASK hasar belirleme sistemi ve tam kapsamında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı teknik ekiplerince gerçekleştirilen hasar tespit raporları arasında bağlantı söz konusu mudur? Her iki sistemde üretilen raporlar, tespitler arasında fark gözlenebiliyor mu, nedir bunlar?

DASK’ta jeolojik ve jeoteknik araştırmalarda sakıncalı olan alanlar -işte fay hattı, sel, afet riski altında olup- için sigorta yapıyor musunuz? Eğer yapıyorsa neden, hangi teknik, idari ve hukuki kararlar yapıyorsunuz bunu? Oysa yukarıdaki ifadedeki alanlardaki binalar için zorunlu deprem sigortasının

yapılmaması, bu alanlarda yapılaşmanın teşvik edilmemesi gerekiyor. Yani çünkü DASK yapmak da bir nevi teşvik oraya ve dolayısıyla afet riskinin azaltılması süreçlerine de destek olunması gerekmez mi bunu şey yaparak?

Bir de DASK'ın sadece prim toplayan değil deprem risklerinin azaltılması faaliyetlerinin de bir parçası olması konusundaki değerlendirmeleriniz nedir? Örneğin, orta hasarlı binalarda DASK tarafından güçlendirme desteği verecek misiniz veya doğrudan kentsel dönüşüm projelerine destek verebilme olanağınız var mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Kocaeli Milletvekilimiz İlyas Şeker, buyurun.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sunumunuzda, özellikle deprem sonrası yaptığınız ödemelerde “Binanın tamamı sigorta kapsamında olmadığı için maalesef bazen yapıya dönüşmüyor, para başka amaçla kullanılıyor.” diye ifade ettiniz. Şöyle bir paket sunabilir misiniz: Örnek olarak, alternatif olarak olası bir afette bina yıkıldığı zaman isterse parasını alsın, isterse ona eş değer daire alsın, bunu siz organize edebilir misiniz, öyle bir paketiniz olabilir mi?

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, 8 soru oldu, bunların cevaplarını alalım.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT - Başkanım, şöyle sıralayayım, eksik de not almış olabilirim: Öncelikle, hisseli tapu ve tapu olanların hepsi alabiliyor DASK ama şey için araştırmam lazım Sayın Vekilim. Kamu arazisi üzerindeki yere bir imar barışı verilmişse buna bakmamız lazım. Bu, karşıma gelen bir konu olmadı bugüne kadar. Aslında oraya imar barışı verilir mi, onu da bilmiyorum, o yüzden buna bir bakmam lazım, size bununla ilgili ayrıca döneyim ben.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Diyelim ki ruhsata aykırı ekleri varsa...

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT - Evet, ruhsata aykırı ekleri...

Şeyi gösterecektim, aslında kapsam dışı binalar kamu, kurum ve kuruluşlarına ait binalar. İşte buradaki kamu kurum ve kuruluşlarına ait bina mı sayılır o kamu arazisine yapılmış olan, onu söylemek lazım. Bizim kurallarımız içinde değil. Evet, biz kamu kurumlarıyla yapmıyoruz zaten de hâlâ onun varlığı...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Değil, yasal açıdan değil çünkü emlak vergisi ödüyor.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT - Ödüyor, evet.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Kira geliri varsa gelir vergisi ödüyor.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Ecrimisil ödüyor mesela.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Evet.

Sonra şey söylemiştiniz; birazı ruhsatlı, birazı değil. Bunlara yapmıyoruz, ruhsat olması şart. Özellikle 1999 tarihinden sonra inşa edilmiş ancak ilgili mevzuat çerçevesinde inşaat ruhsatı bulunmayan binalar bizim kapsamımız dışında.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – İmar barışından yararlanmışsa...

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT - Yararlanmışsa geçiyordur, biz tapusuna bakıp yapıyoruz. Arkadaki şeye çok dikkat ettiğimizi sanmıyorum Vekilim, onu da tekrar teyit edeyim size ama tapu üzerinden gittiğimiz için tapu kaydını esas alıyoruz ve yapıyoruz onu.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Kat mülkiyetine dönüşmüş bir yapı satın alınırken prim ödendi, tapu dairesi zaten DASK poliçesini şart koşuyor, sonra bir iki sene ödedi, durdurdu, nasıl başlayacak? İki yıl ödedi, sonra ödemiyor ama şimdi deprem riski var.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT - Bizim en büyük sorunlarımızdan bir tanesi bu Vekilim. Aslında yenileme oranları yüzde 54-55’lerde. Belki bu da zaten ilerleyen dönemlerde konu edeceğimiz bir şeydi. Normal şartlarda bir defaya mahsus bu. Bu aynı dediğiniz şeyde de var; aslında elektrik, su, bütün kullanımlarda var; ilk defaya mahsus açılırken yaptırılıyor ve sonrasında yenileme yapılmıyor ve bunun da bir yaptırımı yok, belki bu anlamda kontrol noktalarının artırılması, her sene için bunun şartı koşulabilir. Orada dediğiniz dünyada, yeni gelen, yeni yapılacak işlemlerde geçmişe dönük bir sürprim uygulayarak yani normal zamanda deprem poliçesini yaptırmış kişinin haklarını da savunacak şekilde, sonradan ara vermiş kişilere sürprim uygulayarak geriye dönük yaptırma şartı gibi şartlar getirilirse o zaten muhtemelen teşvik edici olacaktır diye düşünüyoruz. Aynı konu, dediğim gibi, elektrik, su ve doğal gaz dünyasında da var.

Yalnız orada -sizin sorunuzdu sanıyorum- bir sıkıntı var, hani teşvik ediyoruz, tam bununla ilişkili de. Biz aslında sigortalı beyanını esas alıyoruz. Normal şartlarda yıkılan bazı binalar ekspertiz çalışması yapılsa deprem sigortası yapılmayacak belki de bu binalarda ama biz sigortalılık beyanını esas alıyoruz. Bu sigortalı beyanını esas almadığımız durumda da oradaki yatıran vatandaşları mağdur etmiş olacağız yani elektrik alamayacak, su alamayacak, hiçbir şey alamayacak, o binaya girilemeyecek. Yani bu DASK poliçesinin aslında tetiklediği bir nokta değil, sonradan DASK’ın... Aslında konunun baştan tespit edilip bizim o tarafa yaptıramıyor olmamız lazım. DASK bunun başlangıcı, olmamalı, eğer böyle uygulanırsa çok büyük mağduriyetler doğacaktır. Demin bahsettiğimiz üzere, işte binaların yarısı kentsel dönüşecek falan, o zamana kadar geçen sürede eğer biz bunu uyguluyor olsak bir sürü insan mağdur olacaktır diyebilirim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – O zaman kurumlar arasında eş güdüm sağlanmalı.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT - Evet, efendim. Bu aslında şu şeyden bahsettim ya, bina envanteri çalışmamız sonuçlandığında hayata geçecek bir dünya. Orada belki o binaların künyesi olacak, deprem raporları olacak, ratingi olacak. onun sonucunda da “O bina gerçekten yapılmalı mı, yapılmamalı mı?” konusuna o saatten sonra belki biz karar veriyor olabiliriz diye bağlayayım bu cümleyi.

2000’den başladı, evet, biz her sene... Ben gösterebiliyor muyum Başkanım sunumdan bir şeyi? Sunumdan bir şey göstereceğim.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Bilgisayar bağlantısını sağlayalım lütfen arkadaşlar.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Sunumda göreceğiniz gibi Vekilim, çok ciddi bir artış var aslında. Baktığımızda 9 milyon 490 bin poliçeye ulaştı, her sene ciddi şekilde artıyor, şu anda 10 milyonu geçtik size söylediğim gibi. Trendi de zaten “Nasıl yüzde 100’lere getiririz?” diye çok ciddi bir çalışmamız var bu dönem içinde.

Şeyi biz de düşündük aslında “Deprem olmadan önce biz ne yapabiliriz -güçlendirme, ortak alan- nasıl destek olabiliriz?” bu anlamda diye. Ama takdir edersiniz ki bizim fonumuz büyük gibi görünse de aslında çok da büyük bir fon değil, 11 milyar para var. Biz burada ödeme gücünün çoğunu

reasürans kapasitesiyle satın alıyoruz. Dolayısıyla bu fondan yapacağımız her kullandırım bizi çok mağdur edecektir sigorta ödemelerinde. Şu anda, mesela İzmir’de başlar başlamaz... Bizim yurt dışındaki sigorta şirketlerine başvurabilmemiz için belli bir limit var, ona kadar olanı cepten ödüyoruz. O fonları da mümkün olduğu kadar zaten -herhangi bir büyük depremde- likit tutmaya çalışıyoruz,. Orada sağlayacağımız krediler çok uzun vadeli olacaktır. Onlar da aslında bizim hani altından kalkabileceğimiz bir fon büyüklüğü olmayacaktır diye cevap verebilirim size.

Deprem sonrası için deprem ödemesinin yerine, hani bina gerçekten çok iyi fikir. Aslında bunu bazı şeylerle de birleştirmek lazım. Devlet bir yardım veriyor, biz bir teminat veriyoruz, tazminat veriyoruz. Bunların belki birleştirilerek hepsinin bir konut hâline dönüştürülmesi... Ya da hani araba örneği vereyim, mesela kaskoda alıyorsunuz, parçayı yerine takıyorsunuz, yapıyorsunuz, onun gibi ya da yerine araba veriyorsunuz neyse. Yerine koyma gibi, bu gibi bir çalışma olabilir ama o DASK özelinde değil belki TOKİ’yle birlikte ya da Emlak Konutla birlikte yapabileceğimiz genel bir çalışma olabilir diye düşünüyorum Sayın Vekilim.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Şimdi, ben hemen bir hususa değineyim. 26 Eylül 2019 İstanbul 5,8 Silivri açıklarındaki depremle alakalı ödenen hasar tutarı 30 milyon lira. Şimdi, bu hasarlar 15 bin dosyada, ödenmiş. Ne hasarlarıydı bunlar? Yani evdeki, yapıdaki az hasar, orta hasar, güçlendirme ya da basit onarım, tamir, tadilat ya da içindeki yapısal olmayan başka hasarlar mıydı?

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Bunların çoğunluğu, dediğiniz gibi, yıkılma değil, genellikle binanın yarım hasarlı, az hasarlı diyebileceğimiz, o da güçlendirilmesi için ya da tamir edilmesi için olan hasarlar çoğu.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Siz o zaman orta hasarlı yapılara güçlendirilmesi için de sigortalıysa bir ödeme yapıyorsunuz?

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Evet, sigortalıysa yapıyoruz, tabii Başkanım.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – 15 bin başvuru mu, 15 bin dosyaya ödediğiniz mi?

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Dosya, ödenen evet, ödenen.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – 2 bin lira yani.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT - Ama orada şey yıkımı çok az yani komple binaların pert olma durumu çok az. Dolayısıyla az olduğu için de çok daha az miktarda ama bazı dosyaların hepsine o kadar ödenmiyor, bazıları ufacık çizikler, çatlaklar ve yüzde 2 de bir muafiyet var ya orada, çoğu da muafiyetin altında kalıyor o tür hasarların, o yüzden kaynaklanıyor.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Şimdi 16 daireli 4 katlı bir yapı düşünün; yarısı DASK sahibi, yarısı değil. Binada hasar var, güçlendirme gerekiyor, sadece 8 daireye güçlendirme için bir ödeme yapıyorsunuz.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Evet Başkanım.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Geri kalan... Binaların komple taşıyıcı sistemini göz önüne aldığımız zaman 8 daireye yaptığınız ödeme bütün binanın güçlendirmesine yetmiyor.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Yetmiyor, yetmez Başkanım.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Bu durumla karşılaşıldı değil mi İstanbul’da?

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Tabii tabii çok, zaten demin söyledim...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Peki, burada o zaman yaptığınız ödeme güçlendirmeye harcanmıyor demektir.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Demin zaten tam sunumda bahsettiğim buydu Başkanım. Bizim ödediğimiz paraların çoğu bina sigortası komple olmadığı için, vatandaşa, sadece konuta yapıldığı için hayatın başka yerlerinde kullanılıyor yani bir de depremde sonrasında konut ihtiyacını hemen karşılama gibi bir şey olmadığı için zaten o para o arada çekiyor gidiyor o kişiden, harcanıyor ve maalesef öyle oluyor. En önemli talebimiz ve teklifimiz o bizim, bina sigortası yani binanın komple için yapılması gerekiyor diye düşünüyoruz.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – O yüzden İlyas Bey’in sorusuna da böyle cevap oldu yani bir şekilde yapıya dönüşmesinin önünün açmak lazım. Komple bir bina sigortasına dönüştürülmesi lazım.

Evet, diğer soruları alalım. 3 milletvekilimiz var soru sormak isteyen.

Samsun Milletvekilimiz Bedri Bey, buyurun.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Özellikle bu “Devlet binaları DASK’tan istifade etmiyor.” diyorsunuz. Depremde maalesef ilk önce devlet binaları yerle bir oluyor. Dolayısıyla burada kanunda kaynaklanan bir sorun mu var? Dolayısıyla bununla ilgili bir kanun çıkarılabilir mi? Çünkü devlet de aynı şekilde kendi binaları için belli prim ödeyerek bunları DASK sigortası kapsamına alabilir mi; birinci sorum bu.

İkincisi, mesela bu kentsel dönüşümlerde bina sakinlerinin yüzde 70’i bir araya gelirse otomatikman kentsel dönüşüme giriyor, yüzde 30’unda Çevre ve Şehircilik Bakanlığının organizasyonunda bina yıkılıyor. Aynı şekilde sizde de hani belli oranda binanın yüzde 50’si, 60’ı DASK yaptırmışsa otomatikman diğerlerinin de yaptırma zorunluluğu gelebilir mi? Zaten Sayın Başkanım ve Başkan Yardımcısının sorduğu sorular da bu yönde sorular.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Çok iyi fikir Başkanım.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Çünkü siz de söylediniz para araya gidiyor yani küçük ödemeler veya işte binanın 1-2 dairesinde varsa bu tam ihtiyacı karşılamıyor. Dolayısıyla asıl hedef oraya yeni bir binanın yapılması, bunu da bu kapsama alarak özellikle sigorta kapsamında bu bina vatandaşa hiç dokunmadan yenilenebilir mi?

Tabii, binalar güçlendirilerek DASK kapsamına alınabilir mi? İşte belli oranda prim topluyorsunuz, hani gittiniz dediniz ki: “Bu bina depreme dayanıklı değil, dolayısıyla bunu bizim sigorta etmemiz mümkün değil.” Benim “Topladığınız primleri nasıl değerlendiriyorsunuz? diye sorum vardı ama onu bir miktar cevapladınız. Mesela bu topladığınız bu primlerle, gerçekten küçük operasyonlarla bina depreme dayanıklı hâle geliyorsa en azından teşvik babında biz bu kadar da kredi veriyoruz... Yine onu da yurt dışında aldığınız oranlardan daha yüksek verebilirsiniz, ben gelirlerinizin oranları yurt dışında değerlendirdiğiniz zaman çok yüksek olduğunu düşünmüyorum. Bunlar da en azından DASK kapsamına almak açısından teşvik edici olmaz mı?

Bu ödemeler... Parayı ödediniz, çatlaklar falan var diyorsunuz, bunları takip edebiliyor musunuz ?

Son sorum Müzeyyen Hanım'la aşağı yukarı aynı yani İzmir'de de oldu, bu depremle ilgili Çevre ve Şehircilik Bakanlığının hasar tespitleri var. Hiç sağa sola lafı çevirmeden ya Çevre ve Şehircilik Bakanlığının tespitleri, bunlar neyse biz de ona aynen bire bir uyuyoruz, dolayısıyla aynı yoldan giderek bu hasar ödemelerini yapıyoruz diyebilir misiniz? Çünkü genel manada sigorta şirketlerinin yüzde 90'ı -hani bunu sizin için söylemiyorum- parayı ödememek kırk dereden kırk suyu her zaman getirirler yani gerekçe oluştururlar. Dolayısıyla bu konuya da cevap vererseniz memnun olurum.

Teşekkür ederim Başkanım.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Hemen cevap vereyim mi Başkanım?

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, alalım hızlıca o zaman, sıcaklığına olsun, zaten az süre var.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Sayın Vekilim, öncelikle gerçekten tamamen aksini düşünüyoruz “Nasıl ödesek?” diye bakıyoruz. Mesela İzmir'de şöyle bir şey yaptık: Daha önceki depremlerde uygulanan “eksik sigorta” diye bir şey var, işte sigortalı gitmiş metrekaresi düşük gösterilmiş, atlanmış, yanlış olmuş bir şey. Hiç bunlara bakmadık, oransal olarak bir düşürme de yapmadık, hiç kimseyi mağdur etmemek adına hemen ödemelerini çıkardık. Biz, sigorta şirketlerinin aksine biraz kendimize hani kamu tarafında da görerek bir yerde konuyu amme hizmeti gibi görüyoruz, o yüzden hiç öyle bakmıyoruz.

Dediğiniz konuda, Başkanım orada en büyük sıkıntı kentsel dönüşümden kaynaklanıyor. Belli bir grup yer kentsel dönüşüm olarak belirleniyor ve maalesef sıkıntı da aslında şu: Deprem olduktan sonra bu yapılıyor, deprem olmadan kentsel dönüşüm olarak orası belirlense zaten depremden kaynaklı bir yıkım olmadığı için kimsenin aklına DASK'tan para talep etmek gelmeyecek. DASK'tan para talep etmek orada akla geliyor çünkü orada 5 bina yıkılmış “Diğerlerini de katalım, hepsini birlikte kentsel dönüştürelim.” Evet, dönüştürelim ama orada ki diğer binaların depremden dolayı bir yıkılması yok, mağduriyeti yok yani korozyonlar olmuş, şeyden olmuş. Hakikaten biz ciddi profesörlerle çalışıyoruz, oraya giden insanlar bakıyorlar, hiç şey yok. Biz bunu bu depremde Elâzığ'a kıyasla gerçekten çok azalttık yani ortak bir noktayı bulmak adına çok azalttık ama hâlâ böyle bir farkımız maalesef var. Hani biz sigortacı olarak parayı ödemediğimiz için, sigortacı mantığında ödenmemesi gerekiyor. Hani bunu DASK olarak biz ödeyelim, vatandaş mağdur etmeyelim diyebiliriz ama bu sefer de bizim sigortalılarımızın o havuzunu mağdur etmiş duruma geliyoruz. Orada bıçak sırtı bir durum var maalesef, tamamıyla çözemedik ama konunun da üzerindeyiz. İzmir'de azalttık; inşallah, bundan sonrasında daha da yaklaşacağız diyebilirim burada.

“Binanın yüzde 70'i toplanırsa yapılsın.” fikri kesinlikle çok destekleyeceğimiz bir fikir. Gerçekten demin söylediklerinizin aslında bir şeyi olabilir. Demin konuşulmuştu, binaların bir yöneticileri var; gerçekten bu çok güzel bir oluşum ve yöneticiler üzerinden giderek, binayı komple muhabata alarak, yönetimi daha doğrusu muhatap olarak kesinlikle bu yapılır Sayın Vekilim.

“Devlet binaları” dediniz, evet kanunda yok. Şöyle bir şey söyleyeyim, belki ince hesap edilip daha iyi sonuç verilebilir ama sigortacı mantığı çoklu sayılardan çalışır yani devlet bütün binaları sigortalatmaya kalksa çok ciddi maliyetler gelecektir, belki ondan dolayı da yaptırmıyor olabilir. Zaten “Yıkılan benim olsun, çoğunu ben yaptıracağım, çok prim ödeyeceğime...” Sonuçta ticari baktığınızda -orada, devlet tarafında- böyle bir ince hesabın yapılp belki ona göre bir şey yapılması lazım. Biz yine de bir deneyelim bunu, bakalım, pilot bölgede deneyebiliriz belki DASK'a da bir kaynak olur, ekstra bir şey olur. Devlet tarafını da koruyacak bir dünya geliştirebiliriz inşallah.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – İstanbul Milletvekilimiz Cemal Çetin.

Buyurun.

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

İsmi “zorunlu deprem sigortası” ama gönüllülük esasına göre yapıldığını söylediniz. Bu gönüllülük esası zorunlulukla çalışmıyor mu? Öğrenmek istediğim bu, birinci sorum.

İkincisi; şimdi, bina sigortalarını bina sahiplerinin beyanlarına göre yaptığınızı söylediniz yanlış anlamadıysam.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Doğru.

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Peki, riskli binada oturan size beyan etti ve sigorta yaptınız ama risksiz binada oturan da sigortalandı; bu, risksiz binada oturanlara haksızlık değil mi? Herhangi bir hasar oluştuğunda o havuza haksızlık değil mi? Bunu nasıl dengeleyebilirsiniz?

Teşekkür ediyorum.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Hemen cevap vereyim Sayın Vekilim.

Dediğiniz doğru, gerçekten, zorunlu kısımda bizim onu takip edip bir alacağı hâline getirme durumumuz farklı bir dünya yaratacak burada. Biz normal şartlarda -pratikte demin bahsetti vekilimiz-e-devlet üzerinden bir poliçeyi vatandaşın talebi olmadan bile rahatlıkla düzenleyip, adresine gönderip parasını tahsil etmeyi isteme gibi bir dünyamız olabilir normal şartlarda. Ama bu gerçekten çok büyük mağduriyetler yaratacak bir dünya. Eğer bu şey şartları doğal gazdı, elektrikti, tapuydu bütün...

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Zorunlu değil gönüllü...

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Zorunluysen 56 yaptık Sayın Vekilim, gönüllü olursa muhtemelen çok daha düşük olacaktır bu oran.

Ama gerçekten gidişat güzel, o anlamda çok az kalan şu bina konusunu da halledebilirsek orada çok az bir kaçak olacağını, aslında böyle gidip de kapılarda “İlla yapacaksın” a getirmeden halledebileceğimizi düşünüyorum. Beyana dayalı kısımda da yine hep aynı yere geliyoruz. Diğer türlü birçok binanın maalesef, buradan geçme ihtimali yok ve hayatlarına devam edemeyecekleri dünyalar var. Bu envanter çıktıktan sonra biz hani “Kral çıplak!” diyebileceğimiz bir dünyaya gelip bundan sonra artık “Evet, bu bina yapılamaz.” deyip karar vericilerin önüne getirerek onun çaresine de o zaman bakacağız inşallah diyeyim. Şu an çünkü bir sürü şeyi engelleyebilecek bir dünya, şu an yapılabilecek bir şey değil.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Teşekkür ederiz.

Lütfi Kaşıkçı, Hatay Milletvekilimiz, Kâtibimiz.

Buyurun Değerli Vekilim.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Bir sorum var sadece. “Afet sonrası ödenen poliçe tutarıyla vatandaşlarımız konutlarını yenileyemiyor.” dediniz. Bunun bir sebebi DASK tarafından verilen tutarın konut ya da binanın yenilenmesi için yeterli olmaması olabilir mi? Eğer buysa maksimum poliçe tutarı yapının tekrar inşasını sağlayabilecek bir rakamla taban uygulaması yapabilir miyiz?

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Teşekkür ediyorum Sayın Vekilim.

Öncelikle, aslında, ödenen paranın düşük oluşu değil, 240 bin liraya kadar para ödüyoruz. Biz bunları her sene Bayındırlık Bakanlığının metrekare birim fiyatları üzerinden ödüyoruz.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Muhtemelen yeterli bir rakam değil, muhtemelen tekrardan yapının yeniden inşası için yeterli bir rakam değil, güncel rakamlar.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Şöyle söyleyeyim. Bir sene öncesi belirlenen 1 milyon 134 bin lira bir bedel var.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – 1’inci sınıf inşaatlarda...

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – 1’inci sınıflarda evet. 1.134 biz veriyoruz doğru, üstüne aslında ihtiyari ihtimali de var sigortalıların ama bu genelde atlanıyor, sadece DASK’la bitiyor konu. Belki -demin bahsettim ya- DASK’ın artık işe poliçe mantığıyla alınması durumunu yaratma kısmı içinde bu da vardı. Vereceğimiz ekstra teminatlardan bir tanesi de binanın kalitesinin artırılması da bir teminat. Dolayısıyla biz 1.134’ü verdiğimizde normal bir bina, dediğiniz gibi -ben İstanbul üzerinden vereyim, İzmir’i çok fazla bilmiyorum- Bağdat Caddesi’ndeki binanın yapımını karşılamayacak muhtemelen, ortalama bir yerde karşılayacaktır. Yalnız şöyle bir yanlgı var...

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Mümkün değil.

ULAŞ KARASU (Sivas) – Hiçbir yerde karşılamaz, köyde bile karşılamaz.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Şimdi, Başkanım, Erdal Bey, tam bu noktada sorunun devamı: Maksimum proje tutarı ne? Yapının tekrar inşasını sağlayabilecek bir rakamla taban uygulaması yapılabilir mi?

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Yapılabilir gerçekten, bu da yapılabilir. Şöyle bir yanlgı olmasın yalnız: Sizde muhtemelen yoktur ama bize çok geliyor diye bu soru: “Daire satış fiyatı 500 bin lira, sen 150 bin lira ödüyorsun.” Biz yapım maliyeti ödüyoruz sadece, arsa payına bir katkımız olmuyor orada. Büyük bir sıkıntı da aslında şeyden kaynaklanıyor: Binanın kompleksi için bir sigorta olsaydı biz zaten ortak alanlar, bodrum, yukarısı hepsini birlikte değerlendirip...

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Vatandaşın kendi imkânlarıyla yapacağını düşünüyoruz ama muhtemelen, o vatandaş inşaattan anlamadığı için bir müteahhide verecek.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Verecektir.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Müteahhit de bunun üzerine ekstra bir...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Emlak Konut...

ULAŞ KARASU (Sivas) – Bayındırlıkta 2.250 lira, birim fiyatları 2.250 liraya çıkmış. 1.134 oldu, nasıl olacak?

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Bu geçen seneydi, şeyler yükselecek zaten orada, bu sene de.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Çok özür dilerim.

Bizim oluşturacağımız bu yeni Komisyon şu önermeyi yapsa: Dediniz ki “Bir apartmanda 10 daire var, 10’u da DASK’tan yararlanmış.”

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Yararlanmış olsun.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Yararlansın. TOKİ ya da Emlak Konut ya da başka bir kurum da geldi, bu binayı yıkıp yerine yenisini aynen yapmayı da hızla kabul etti. Siz DASK olarak, direkt bu poliçeyi ilgili kuruma aktararak vatandaşın cebinden 5 kuruş çıkmadan bu inşaat yapılabilir mi?

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Konut sahibi yapılabilir. Kesinlikle olabilir.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Yani önemli olan -Sayın Lütfi Bey de çok doğru bir soru sordu- burada vatandaş, evini kaybetmiş kişinin ek bir mali yükümlülüğe girmeden poliçeyle birlikte...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Onun için yapamıyor Gökan Bey. O dediğiniz sebepten yapamıyor.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Benim kastım o değil. Biz yasaya “DASK’ın primi ödenmiş binanın maliklerinin tamamı poliçe yatırmışlarsa ilgili kamu kurumu tarafından yapılır ve bedeli DASK tarafından ödenir.” diye bir hüküm getirmeyi önerebiliriz biz.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Aslında Sayın Vekilim, deminki öneri burada uygulanabilir. Mesela, binanın yüzde 70’i “Evet, biz kendimiz gerçekten istiyoruz, yerine yapılınsın.” diyebilir ya da “Parasını ver, biz başka müteahhitte çalışacağız.” da diyebilir. Belki öyle bir karar da alınabilir.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Şimdi, karşılaştığımız tablo aynı zorunlu trafik sigortası poliçesi ile kişinin kendi yaptırdığı kasko poliçesinin kapsamı arasındaki farklar, poliçelerin teminat altına aldığı kısımların farklılıkları. Biz DASK’ı geliştirsek DASK bir kaskoya dönüşür, bir finans kaynağı da oluşturur ve yapının da yeniden yapılmasını sağlayacak bir araç hâline gelebilir ama bunun önünde engeller var. Hem yüzde 100 sigortalılık, hem konut envanterinin oluşturulması hem burada DASK’ın daha etkili kullanımı için bütün riskli yapı, şerh, ipotek bilgilerine ulaşabilecek altyapının sağlanması ve bu kapsamın genişletilmesi, nihayetinde bu. Yani şu anda biz DASK’ı zorunlu trafik sigortası gibi, zorunlu tuttuğumuz ve belli teminat sınırları olan, belli çerçeve içinde bir sistemde kullanıyoruz. Vatandaş da bunu alıp konutunu depreme güvenli hâle getirme noktasında, bu kaynağı kullanma noktasında da aslında yeterli değil. Ama depremle ilgili birtakım ihtiyaçları giderme noktasında sonuçta işleyen bir sigorta sistemi ama bunu mutlaka geliştirmek lazım ki o noktada bize de bir model, bir kaynak, bir sigorta yapısı hâline dönüşsün.

Şimdi, son sorumuzu almadan önce ben şunu sorayım: Binanın güvenli yapı özelliğini kaybetmiş olması sebebiyle oluşan hasarların ZDS kapsamında olmaması diye burada sunumunuzda not var ve korozyon hasarları şeklinde. Yani şimdi binanın güvenli yapı özelliğini kaybettiğini, güvenli yapı olmadığını siz ne zaman tespit ediyorsunuz, bina hasar aldıktan sonra mı, yıkıldıktan sonra mı?

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Aslında, bakarsanız, pratikte bu, şu anda her depremden sonra tespit ediliyor.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – O zaman, vatandaş: “Sizin bu binanız depreme karşı güvenli değilmiş, o yüzden hasar almış ya da yıkılmış. Biz size zaten bu poliçe tutarını ödeyemeyiz, bu teminatı ödeyemeyiz.” gibi bir cevapla mı karşılaşıyor?

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Yok, aslında o bina güvensiz olsa da DASK ödüyor onun parasını, orada DASK’ın...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – “ZDS kapsamında olmaması” demişsiniz de sunumunuzun sondan 2’nci sayfasında ve “Korozyona bağlı hasarlar dolayısıyla binanın güvenli yapı özelliğini kaybetmesinden dolayı ZDS kapsamında olmaması.” demişsiniz. Bu ifade nedir?

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Bu tabir şu Başkanım: Demin bahsettiğim gibi, kentsel dönüşüm alanlarında bir bölgeyi yıkılım, kentsel dönüştürelim, yenisini yapalım denen bölümde bizim tespitlerimiz, oradaki birçok yapı -mesela,

Silivri’de de bunu çok gördük- aslında incelendiğinde depremde kaynaklanan bir hasardan dolayı güvenli bina olmaktan çıkmamış; otuz beş yıllık bina, zaman içinde korozyona uğramış, kolonlar yıpranmış, demirler atmış...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Şimdi anlaşıldı yani deprem dolayısıyla hasar alan ya da yıkılan bina değil bu...

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Evet, deprem dolayısıyla değil Başkanım.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – ...kentsel dönüşüm dolayısıyla yıkılan ve poliçe sahibinin de başvurup “Benim binam yıkıldı, ilgili teminatı ödeyin.” dediğinde karşılaşılan bir durum.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Ödüyoruz Başkanım, yıkıldığı zaman ödüyoruz; yıkılmadığı durumdan bahsediyoruz.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Anladım, yıkılmadığı durumda, depremde kaynaklanan bir hasar olmaması durumunda.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Evet. Depremin hemen ardından bu çalışmanın yapılması Başkanım. Başka zaman baktığınızda deprem konu bile olmuyor.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Tamam, anlaşılmıştır.

Şimdi, söz isteyen İzmir Milletvekilimiz Kamil Bey, buyurun...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Başkanım, katkıda bulunabilir miyim?

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Kamil Bey’e söz verdim, hemen sorusunu alalım, ondan sonra son bir toparlarız, bitiririz inşallah.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Teşekkür ediyorum.

Aslında birçok şey konuşuldu ama netlik kazansın diye, belki ben anlayamadım: 6306 sayılı Kanun çerçevesinde tanımlanan riskli alanlar ve riskli yapılar var. Bu yapılar ve bu alanlar üzerinde farklı bir prim uygulaması var mı, yok mu yoksa sadece coğrafik bölgeler üzerinde mi?

“İmar barışından yararlanan yapılara verilen yapı kayıt belgesi var, tapusu da varsa bu DASK’tan yararlanıyor, tapu esas.” dediniz değil mi?

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Evet.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Ama yapı kayıt belgesi o yapının sağlıklı bir yapı olduğunu göstermez, hatta tam tersine riskli olduğunu ifade eden bir belgedir yapı kayıt belgesi. Yapı kullanım belgesini demiyorum, yapı kayıt belgesini diyorum. İmar barışından yararlandığı için devletin yapıya verdiği, ruhsat yerine geçen geçici bir belge, tapusu da varsa bunu da alıyor.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Zaten geçici yapı kullanım belgesi...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – “Yapı kayıt belgesi” diye geçiyor kanundaki adı. 3194 sayılı Kanun’un geçici 16’ncı maddesinde tanımlanmış olan yapı kayıt belgesi. Kaçak, imara aykırı yapılara, biliyorsunuz, imar barışıyla yapı kayıt belgesi düzenlenerek devlet tarafından verildi. Bu yapıların tapusu da var şahsa ait, yapı kayıt belgesini de almış yani bu yapı kullanma belgesiyle eş değer bir belge niteliği var. Sadece bir kentsel dönüşüm yapılacağı zaman bunların itiraz hakkı yok, direkt bunlar yıkılıp kentsel dönüşümüne girmek zorundalar. Bu yapı kayıt belgesi olan yapılar için -tapusu da olsa- bir prim farkı uyguluyor musunuz? Herhâlde uygulamıyorsunuz ki böyle bana bakıyorsunuz.

Bir de sizce uygulamada eksik gördüğünüz ve iyileştirme gerektirdiğini düşündüğünüz yasal düzenleme gerektiren bir husus var mı? Bunu da öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Sayın Vekilim, bina grupları 7 bölgeye ayrılıyor.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Bölgeden bahsetmiyorum ben, yapı riskinden bahsediyorum.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Söyleyeceğim. Dedğiniz bölümler için ayrı bir prim uygulaması yapılmıyor dediğiniz gibi, farklı bir şey yapılmıyor. Zaten bunu tersten düşündüğümüzde, iskânı olmayan binalarda da uygulanmıyor, iskânı olanda da uygulanmıyor; ikisinin arasında öyle bir fark yok şeyde.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – İşte, o zorlayıcı bir neden oluyor.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Ama geçici bir ruhsat verilmiş oluyor o binaya zaten. Hani, iskânı olmayana da yapıyoruz ya deprem sigortası, o da öyle. O beş yıl sonra alabiliyor o iskânı, o süre zarfında da aynı şekilde davranmak durumunda oluyoruz ikisine de, iskânı olmayan için de aynı durum.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – İkisi farklı şeyler tabii. Yani ben bir yere kaçak bina yaptım; projesiz, ruhsatsız öyle bir bina yaptım, imar barışından da yararlanıp o binaya yapı kayıt belgesi aldım devletten.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Ama artık resmîleşmiş oluyor bizim için o.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Siz o binayı ruhsatlı bir bina gibi, aynı yapı sağlamlığında, aynı nitelikte, diğerlerinden hiç farkı olmayan bir yapı olarak kabul ediyorsunuz.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Biz değil, onu zaten devlet de öyle kabul ediyor, biz de artık onu öyle kabul ediyoruz.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Sigortalananabilir hâle geliyor.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Evet, sigortalananabilir hâle geliyor.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Yani burada kişilerin o yapıda oturma riski falan sizin şeyinizde değil anladığım kadarıyla.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Demin de söyledim ya Vekilim, biz beyana dayalı... Yani onu herhangi bir başka bina için de düşünebilirsiniz, otuz beş yıllık normal başka bir bina için de düşünebilirsiniz. O ayrımı onda da yapmıyoruz, burada da yapmıyoruz dolayısıyla.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Peki, teşekkür ederim.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Yani yapı kayıt belgesi yok ama binası var, ruhsatlı değil; bu da yapılabilir değil mi?

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – O yok, ruhsatı yoksa yapmıyoruz.

Uygulama değişikliği için de Sayın Vekilim, demin bahsettiğim şey kısmı, bina şeklinde bir sigortalama imkânı doğması aslında en çok arzu ettiğimiz konu. Bir de şey olabilir: Bununla birlikte başka... Aslında Başkanım da çok güzel ifade etti “kaskoya dönüştürmek” dedi, orada kaskoya dönüştürmek gibi, bu sigortayı gerçekten bir sigorta poliçesi hâline, arzulan bir sigorta poliçesi hâline getirmek için de ekstra teminatların bu sigortaya ilave edilebilir olması diye özetleyebilirim aslında.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Dolayısıyla sağlıklı bir yapı envanterine ihtiyaç duyuyorsunuz.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – O çok lazım.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Şimdi zaten, değerli milletvekillerimiz, son slayt kitapçığının son 3 sayfasında güzel bir şekilde bunları da ifade etmişler. Tabii, biz istiyoruz ki DASK, öncelikle deprem güvenli konut üretiminde, kentsel dönüşümde, afet sonrasında da bizim için önemli bir havuz olsun; tam manasıyla kurumsallaşarak diğer bütün birimlerle de tam entegre bir şekilde, hasar tespitinden tutun da riskli binaların önceden tespiti, bu gibi verilere ulaşması ve tam kapsamlı bir sigorta modeline dönüşerek deprem güvenli konut üretimi noktasında bize kaynak oluşturan ve riskleri azaltan bir yapı şeklinde işlesin. Diğer dünya örnekleriyle kıyasladığınızda böyle bir sigortalılık oranı, böyle bir teminat büyüklüğü olmadığını, başarılı bir noktada olduğumuzu da söylediniz. İnşallah, biz şimdi yapacağımız çalışmalarda DASK’ın böyle bir modele evrilmesi için; deprem güvenli konut üretimine, deprem risklerinin azaltılmasına, kentsel dönüşümde de kaynak sağlayacak bir sigorta modeline, havuzuna ve işleyişine dönüşmesi için sizin de burada bahsettiğiniz önerileri dikkate alarak teklifleri inşallah raporumuza yansıtacağız. Bununla ilgili, biraz daha uzmanlarımızla çalışıp geliştirdiğimizde de tekrar bir araya geliriz inşallah.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Olur, çok memnun oluruz Başkanım. Çok daha tecrübeli arkadaşlarımız vardı, dediğim gibi, onlarla birlikte gelmek isterdim, hepsi karantina oldukları için gelemediler.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Çünkü DASK’ın kapsamının genişletilmesi, teminat miktarlarının artırılması, prim miktarlarının artırılması, bunların diğer etkileri, işleyiş yani toplumda buna karşılık verilecek yaklaşım vesaire, bütün bunları iyi hesap ederek bu modeli iyi bir şekilde evirmemiz lazım. Bizim, deprem güvenliği noktasında bize katkı sağlayan, işleyen bir kaynak hâline getirmemiz lazım. Onun da belli aşamaları, belli süreçleri olacaktır diye düşünüyorum.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Evet Başkanım.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Bir vekilimiz daha söz istedi, İzmir Milletvekilimiz.

Buyurun Değerli Vekilim.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Teşekkür ederim Başkanım.

Soru değil de bir öneri olabilir belki. Tabii, oran iyi gözüküyor, diğer ülkelere göre de iyiymiş ama vatandaştaki algı şu: Alım satımda ya da aboneliklerde gereken bir evrak.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Tam öyle söylemiştim Vekilim, hatırlarsanız.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Gereken bir evrak, öyle bir algı var; belki bunu yıkmak adına sosyal medya çalışması yapılabilir, televizyonlarda bir kamu spotu olabilir. Yani DASK’ı yaptırmak ile yaptırmamak arasındaki farkı vatandaşa anlatmak gerekiyor; belki orada eksik bırakılmış olabilir yoksa gerekli bir evraktan çıkarmak gerekiyor. Ondan sonra da -belki bizim Komisyon raporumuza da yansır- o kapsam öyle genişletilebilir, toplumdaki algı da değişebilir böylece.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Sayın Vekilim, aynı düşüncedeyiz. Sosyal medya konusunda da çalışmalarımız var gerçekten.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Yüzde 100 sigortalılığa yaklaşma mı?

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Evet.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Siz de burada zaten onunla ilgili şeyleri de sıralamışsınız.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Yazmıştık, hani sürprizi de bozmamak adına şimdi açıklayamayacağım bazı şeyler var.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Teşekkür ederiz; çalışmalarınız için de İzmir’e koyduğunuz katkılardan dolayı da çok teşekkür ederiz, sağ olun.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Çok teşekkür ederiz, çok sağ olun.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Hasarsızlık indirimi var mı?

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Var, yenileme indirimi.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Yüzde 10.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Evet, yüzde 10.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Bedri Bey, buyurun.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ederim Başkanım.

Benim bir önerim var. Şimdi, genelde beyana dayalı sigorta yapıyorsunuz, DASK’ı beyana dayalı yapıyorsunuz. 99 yılından sonra yapılan binalar bir nebze depreme dayanıklılık konusunda fena değiller. Bundan önceki binalarla ilgili bir takvim koyabilirsiniz, mesela dersiniz ki: “20 yaşındaki bir bina için, son iki yıl.” Ne bileyim “25 yaşındaki bina için son bir yıl” gibi, artık bunu deprem kapsamına almak için. Yani bir noktada bu satın alan tüketicinin de bir günahı yok yani tüketicilerin hiçbirisi kalite kontrol uzmanı değil, inşaatların nasıl yapıldığı konusunda da bir fikri yok, bir şekilde şu kadar...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Olacak ağabey. Araba alırken motorcuya götürüyorsa, onu alırken de mühendise gösterecek.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Öncesi için söylüyorum, bugün için doğru ama biliyorsunuz 99 depreminden sonra bu bilinçler daha fazla çoğaldı. Ben eskilerin sisteme dâhil olması açısından bunu söylüyorum yani siz zaten şu an beyan edilen şey üzerinden bunu yapıyorsunuz, yenisine, eskisine de bakmıyorsunuz. Dolayısıyla belli bir takvim konulursa -eski binalarla ilgili özellikle bunu söylüyorum- belki bir katkı sağlayabilir çünkü devlet burada sosyal devlet anlayışı içerisinde bunları karşılamak zorunda. Yani insan emekli maaşıyla 99’dan önce zor bela bir tane bina almış, yıkıldığı an o da altında kalıyor. Yani buna bir kapsamla, belli bir takvimle bir şey yapılabilir mi? Dolayısıyla bu teşvik eder, en azından “Süre azaldı, bir an önce yapalım, bu kapsamın içine girelim; ne olur ne olmaz.” babında. Tabii, birim metrekaresiz tespit ederken sadece tapunun üzerindeki metrekaresiz yeterli değil; yani adamın dairesi 150 metrekaresiz, o 150 metrekaresiz daireyi oluşturmanız için otoparkı şusu busu, merdiven boşluğu falan filan... Yaklaşık -şu an için söyleyeyim- neredeyse bire bir gibi giriliyor veya eski tip konutlarda yüzde 30, yüzde 40 gibi giriliyor yani tapuda beyan edilen miktar yapılacak inşaat alanını yansıtmıyor. Dolayısıyla ortak hacimlerinden gelen inşaat alanları da var, onlar da gözden

geçirilerek bir sistem tespit edilirse... Burada amaç şu: Nasıl ki insanın arabası kaza yaptığı zaman yenisini alma şansı var, evini kaybettiği zaman da en azından o standartlarda bir eve sahip olacak şartların oluşması lazım.

Teşekkür ederim Başkanım.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Vekilim, çok güzel söylediniz. Aynısını biz konuşmalarımızda kendi aramızda söylüyoruz gerçekten. Dediğiniz gibi, o ortak alanlar, bir binanın tam tapusunu yansıtmaması kısmı yine binayla ilgili, hallolacak; bina tarafını halledemezsek belki bir yüzdeyle, yüzde 10 artırarak bir şeyler yapılabilir ama benim bu Komisyondan en büyük beklentim özellikle bu bina konusunun çıkması. Belki milat konma konusu da buradan çıkan bir sonuç olabilir. Biz uygulamakta beis görmüyoruz ama sizler her tarafından konuya baktığınız için, orada da Başkanımızın da dediği gibi, vatandaş tarafı da o tarafı da nasıl karşılanacak, ne yapacak, kaç tane eskiye dönük bina var, bunun suyunu mu keseceğiz?

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Orada öncelikle envanterin çıkması gerekiyor.

Müzeyyen Hanım, buyurun.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Kayıtlara geçsin diye daha önceki toplantıda da ilk toplantımızda da bahsetmiştim. Aslında bu deprem sigortasının yapı denetim firmasının yerine geçmesi gerektiğini düşünüyorum. Yani bu DASK uygulamasının, depremden sonra hasar ödemek değil, zeminden başlayarak binanın tasarımında da... Eğer sigorta firması etkin hâle gelirse, bence yıkılacak bir binaya o sigorta para ödeyecekse o binanın sağlıklı yerde, sağlıklı zeminde yapılıp yapılmadığını da kontrol eder. Yani müteahhitlerin de KİK'ten, zannediyorum kurayla yapı denetim firmaları şu anda belirleniyor, öyle değil mi?

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Havuzdan sistem olarak atanıyor.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Havuzdan seçmek yerine direkt o binadan, zemininden başlayarak binanın tasarımı -ve tamamlanmasına kadar- sigorta kapsamında olursa, böyle bir sistemin geliştirilmesini önerebilirsek bu deprem Komisyonunda, bence daha sağlıklı bir yapılanmaya doğru gideriz diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Kesinlikle olabilir, desteklerim Vekilim, yalnız bir maliyet sorunu olabilir orada. Biz 150 liraya poliçe yapan bir kurumuz, o yüzden diğer o bahsettiğiniz kurumların giderleri belki...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – DASK'a ödenen parayı, özür dilerim, yapı denetime ödenen parayı...

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Yapı denetim, evet, paylaştırılabilirse ya da bir şey olursa...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Çok teşekkür ediyoruz Erdal Bey, Doğal Afet Sigortaları Kurumu Yönetim Kurulu Üyemiz, aynı zamanda Koordinatörümüz.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Ben teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Emeğinize sağlık. İnşallah daha sonraki süreçlerde de irtibatlarımız devam edecek.

Çok teşekkür ederiz sunumlarınız için ve geldiğiniz için.

DASK YÖNETİM KURULU ÜYESİ VE KOORDİNATÖRÜ ERDAL TURGUT – Ben teşekkür ederim Başkanım. Burada olmak çok gurur vericiydi.

BAŞKAN RECEP UNCUGÖLU – Estağfurullah; sağ olun, biz teşekkür ederiz.

Şimdi, arkadaşlar, isterseniz hemen devam edelim.

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğümüz burada; kıymetli Genel Müdür Yardımcımız Ercan Demiryürek ve Jeoloji Etütleri Dairesi Yer Bilimleri Araştırmaları Koordinatörü Doçent Doktor Selim Özalp bizimle beraber.

Komisyonumuza hoş geldiniz.

MTA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERCAN DEMİRYÜREK – Hoş bulduk.

BAŞKAN RECEP UNCUGÖLU – Teşekkür ediyoruz.

Ercan Bey mi başlayacak önce?

MTA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERCAN DEMİRYÜREK – Başkanım, ben başlayayım.

BAŞKAN RECEP UNCUGÖLU – Tamam, buyurun.

3.- Maden Tetkik ve Arama (MTA) Genel Müdür Yardımcısı Ercan Demiryürek'in ve MTA Jeoloji Etütleri Dairesi Yer Bilimleri Araştırmaları Koordinatörü Selim Özalp'in, Türkiye'de depreme yönelik olarak MTA Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmekte olan ve planlanan çalışmalar hakkında sunumu

MTA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERCAN DEMİRYÜREK – Sayın Başkanım, değerli milletvekillerimiz; öncelikle heyeti şahsım ve kurumum adına saygılarımla selamlıyorum.

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü olarak asli görevimiz olan maden arama ve araştırma faaliyetlerimiz kapsamında yine yer bilimleri konusu olan deprensellikle ilgili de çeşitli çalışmalarımız var, çeşitli ölçeklerde ve temalarda haritalar yapmaktayız ve başta UDSEP 2023 olmak üzere, üzerimize verilen diğer görevleri ifa etmekteyiz. Şimdi, bu çalışmalarla ilgili olarak kurumumuzda Koordinatörümüz Doçent Doktor Selim Özalp tarafından kısa bir sunum hazırladık.

Arz ederiz.

BAŞKAN RECEP UNCUGÖLU – Teşekkür ediyoruz.

Buyurun Selim Bey.

MTA JEOLJİ ETÜTLERİ DAİRESİ YER BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI KOORDİNATÖRÜ SELİM ÖZALP – Sayın Başkan, değerli vekillerim; Komisyonunuzu şahsım ve kurumum adına saygıyla selamlıyorum.

Bugün Deprem Araştırma Komisyonunuza Türkiye'nin deprenselliğine yönelik olarak Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmekte olan ve planlanan çalışmalar hakkında öz bir bilgi hazırlayarak geldik.

Yansıda da göreceğiniz gibi, dünyada 2 tane önemli aktif deprem kuşağı var: Bunlardan ilki -ateş çemberi olarak da tanımlanan- Amerika Kıtası'nın hem Kuzey hem Güney Amerika Kıtası'nın, doğu yarısından başlayarak Alaska'nın güneyinden, Japonya, Yeni Gine ve Yeni Zelanda üzerinden bir çember şeklinde gelen pasifik deprem kuşağı. Dünyadaki depremlerin yaklaşık yüzde 80'i bu kuşak üzerinde meydana gelmekte. Bir diğeri ise dünyadaki, yeryüzündeki depremlerin yaklaşık yüzde 17'sinin meydana geldiği, Endonezya'dan başlayarak Himalaya-Zagros kuşağı, Türkiye'de Akdeniz üzerinden Atlantik Okyanusu'na ulaşan Alp-Himalaya deprem kuşağı. Bu yıl yaşadığımız önemli 3 depremde de gördüğümüz gibi, ülkemiz bu anlamda gerçekten aktif bir konumda.

Bu kapsamda özellikle 1999'daki o 2 önemli büyük deprem, 17 Ağustos ve 12 Kasım 1999 depremleri sonrasında -ki o depremler gerçekten her anlamda deprem konusunda ülkemiz için bir milat oldu- gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda 18 Ağustos 2011 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulunca da onaylanan Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı yürürlüğe girdi ve bu kapsamda da kurumumuza 4 konuda sorumluluk verildi. Sorumlu kuruluş olarak gösterildik. Ben şimdi bunları tek tek burada okumayacağım, zaten, açarak devam edeceğim. Burada sadece derli toplu gözükmesi bakımından gösterdim.

Bunlardan ilki “Deprem bilgi altyapısının geliştirilmesi” hedefi altındaki “Eylem A.1.1.2.” olarak adlandırılan “Yer kabuğunun yapısı ve jeodinamik evriminin anlaşılması yönündeki çalışmalara devam edilecektir.” eylemi. Bu eylemden gelen sorumluluk dolayısıyla 2013 yılından itibaren Genel Müdürlüğümüz tarafından Türkiye yer kabuğu özellikleri ve Jeodinamiğinin Araştırılması Projesi başlatıldı. Bu proje kapsamında ülkemizdeki belli başlı ana tektonik yapılarla dik olacak şekilde, bunun yanı sıra yine neotektonik havzalara ve aktif faylara mümkün olduğunca dik olacak şekilde veya dike yakın şekilde kesecek biçimde 20 tane profil hattı belirlendi ülkemizi boydan boya kateden ve şu ana kadar, 2020 yılı sonu itibarıyla bunlardan 13 tanesi tamamladı. Önümüzdeki 2021 ve 2022 yıllarında da geri kalan 7 profil tamamlanarak bu proje kapsamındaki arazi çalışmaları tamamlanacak ve buradan elde edilen veriyle, buradaki çalışmalar sonucunda -ki bunlar hem jeolojik hem de çok disiplinli jeofizik araştırmalar kapsamında yapılıyor- bunlardan elde edilen verilerle kabuk yapısı bir anlamda ortaya konacak.

Burada yine bu proje kapsamında yapılan çalışmalara ilişkin arazi çalışmalarından görüntüler izlemektesiniz.

Bir başka sorumlu olduğumuz eylem ise “Deprem tehlike analizleri ve tehlike haritalarının geliştirilmesi” hedefi altındaki “Bölgeler için büyük ölçekli diri fay haritaları ve sismotektonik haritalar hazırlanacak, ayrıca faylarla ilgili bilgiler ve güncel veriler uygun istatistiksel, yöntemlerle coğrafi bilgi sistemi bazında hücresel olarak hesaplanacaktır.” eyleminden hareketle kurumumuz 2 haritanın tamamlanması konusunda talimatlandırılmıştır. Bunlardan bir tanesi Türkiye diri fay haritasının güncellenmesi, bir diğeri de Türkiye sismotektonik haritasının yapılması.

Şu özeti geçerek devam etmek istiyorum: MTA 1935 yılında kuruldu bildiğiniz gibi. 1935 yılından özellikle 1970 yıllarının ortalarına kadar her büyük yüzey kırığı oluşturacak deprem sonrasında ilgili uzmanlar araziye giderek fayın geometrisini, uzunluğunu ve buna benzer jeolojik bilgileri toplayarak raporlamışlardır. 1970'li yılların ortasından itibaren ise yine kurumumuzda başlatılan bir projeye Türkiye diri fay haritasının yapılması anlamında çeşitli projeler yürütülmüştür. Bu kapsamda 1987 yılında ilk rapor yayınlanmış ve 1992'de de ilk Türkiye diri fay haritası yayınlanmıştır.

Bunun sonrasında, yine sözlerimin başında bahsettiğim gibi, 1999'daki depremler sonrasında bu haritanın artık bir anlamda yeterli olmadığı dikkate alınmış ve bu “UDSEP” kabul edilmeden önce, 2004 ile 2011 yılları arasında Türkiye diri fay Haritasının Güncellenmesi ve Veri Tabanının Oluşturulması Projesi kurumumuz tarafından hayata geçirilmiştir. Bu kapsamda, ilk etapta 2010 ile 2012 yılları arasında...

Şunu belirteyim, onu atladım: İlk olarak biz bu haritalamayı 1/25.000 ölçekli topoğrafik paftalar üzerinde yaptık yani şu anda elimizdeki veri tabanı 1/25.000, temel veri tabanı. Daha sonra buradaki fayların geometrisinin bozulmadan gösterilebileceği ölçekse 1/250.000 ölçek olduğu için ilk etapta 1/250.000 ölçekli diri fay haritaları, toplam 59 pafta yayınlandı. Daha sonrasında, şu anda yansıda

görmüş olduğunuz -aynı zamanda bir duvar haritası olarak da sık sık belki ekranlarda da görüyorsunuz- Türkiye diri fay haritası güncellendi ve 2013 yılında basılarak bir açıklama kitapçığıyla birlikte kullanıma sunuldu.

Yine, ilk konuşmada AFAD Başkanımız bahsettiler, 1 Ocak 2019'da yürürlüğe giren Türkiye deprem tehlike haritasıda, yine bu haritanın altlıklarından bir tanesi de kurumumuz tarafından üretilen bu diri fay haritasıdır.

Yine bir başka sorumluluğumuz olan Türkiye sismotektonik haritasıysa yine MTA'nın koordinatörlüğünde AFAD, Kandilli ve Harita Genel Komutanlığının büyük katkılarıyla oluşturuldu. Şu anda yansıda yine bu haritanın, duvar haritasının özelliği ve yanda açıklama kitapçığı var. Açıklama kitapçığının ekinde ayrıca bunların dışında 1/500.000 ölçekli, toplam 18 paftadan oluşan tüm Türkiye'nin yine sismotektonik haritası da yayınlanarak kullanıma sunulmuştur.

Bir başka sorumluluğumuz ise A.2.1.3. Eylemi kapsamında “Gereksinim duyulan alanlarda paleosismoloji çalışmalarının yapılması.” olmuştur. Yine bu kapsamda Genel Müdürlüğümüz tarafından 2012 yılında Türkiye Paleosismoloji Araştırmaları Projesi başlatılmıştır. Ben önce kısaca paleosismolojiyi size özetlemek isterim: Paleosismoloji, jeolojik ve jeomorfolojik verilerden yararlanarak aktif faylar üzerinde meydana gelen eski depremlerin yeri, doğası, büyüklüğü ve zamanı hakkında bilgi elde etmeye çalışan bir jeoloji yöntemidir. Biz bu yöntemle eski depremlerin zamanını, büyüklüklerini, her depremde meydana gelen yer değişim miktarını, fay üzerindeki yıllık kayma hızını, deprem tekrarlama periyodunu ve son depremden günümüze kadar geçen zamanı belirlemeye çalışıyoruz, doğanın bize verdiği izin kadar. Bu veriler yardımıyla çalışılan aktif fayın deprem davranış biçiminin ortaya konması ve deprem tehlike değerlendirmesine yaklaşımda bulunması bakımından büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda, ilk etapta, şu anda yansıda gördüğünüz lacivrtle boyanmış olan faylar 2012 yılında bugüne kadar, 2020 yılı sonuna kadar MTA tarafından üzerinde paleosismoloji çalışması yapılmış fayları göstermekte. Bunun yanı sıra, o dönemde MTA mevzuatı uygun olmadığı için üniversiteler de bu işin içine katıldı ve bu kapsamda AFAD tarafından Ulusal Deprem Araştırma Programı (UDAP) başlatıldı ve buradan -yine AFAD Başkanımız da bahsetmişti- üniversitelere projeler verdi. Bu kapsamda ilk etapta Dokuz Eylül Üniversitesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi tarafından şu anda yansıda yeşille görmüş olduğunuz faylar çalışılarak raporlandı. Ancak bunun sonrasında -bilemiyorum- bazı mevzuat nedeniyle ya da başka nedenlerle belli bir süre kesintiye uğradı ancak 2017'den itibaren tekrar üniversiteler bu anlamda projelere açıldı ve davet edildiler. Şu anda da devam ediyor.

Bu proje kapsamında da şu anda yine yansıda görmüş olduğunuz kırmızı dikdörtgenler içerisindeki alanlardaki faylar çalışılarak 2023 yılına kadar bir planlama yapılmış durumda.

Yine burada paleosismoloji çalışmalarıyla ilgili birtakım görseller paylaşmak istiyorum sizinle. Şu anda üstteki uzun fotoğrafta “LIDAR” dediğimiz bir cihaz var. Önceki pilot çalışmaları ve arazideki denetlemelerden sonra paleosismolojik hendek kazısı yapılacak alanda “LIDAR” dediğimiz cihazla mikrotopografi çıkarılıyor. Daha sonra alt soldaki fotoğrafta bu haritalardan bir örnek görmektesiniz. Buna göre kazının yeri belirlendikten sonra sağ alttaki fotoğrafta gördüğünüz gibi iş makineleri yardımıyla ve işçilerin de yardımıyla hendek kazısı tamamlanıyor ve bu duvarlarda üstte solda göreceğiniz temizlikler yapılıyor ve kareajlama yapılıyor. 1 metreye 1 metre kareajlama yapılıyor. Hendeklerimizin uzunluğu 10 ile 20 metre arasında -mümkün olduğunca kısa tutulmaya çalışılıyor- genişliği 5 metre, derinliği de 3-4 metre civarında oluyor. Kareajlama yapıldıktan sonra fotomozaik oluşturmak üzere fotoğraflama yapılıyor ve bu duvarların fotomozaığı oluşturuluyor ve bunlar A3 boyutunda çıktıları alınarak üzerinde çizimler yapılıyor; böylece buradaki jeolojik birimler haritalanıyor, depremlerin fayın

yeri belli olduğu için ona göre tarihlendirilmesi gerekiyor. Sağ alttaki 2 fotoğrafta da kullandığımız iki yöntem var: Bir tanesi karbon 14, bir diğeri “OSL” dediğimiz (optik lüminesans yöntemi) Bunlarla o birimlerin yaşı belirlenmeye çalışılıyor. Biz bu yaşlandırmaları ve karbon 14’leri TÜBİTAK MAM’da yapıyoruz 2017’den beri. OSL örneklerimizi ise Ankara Üniversitesinin Nükleer Bilimler Enstitüsü var, orada yaşılandırıyoruz. Böylece bu birimlerin yaşı belirlenerek geçmişteki depremlerin yaşının detaylandırılmasına yönelik bir yaklaşımda bulunabiliyoruz.

Yine, burada da üstte bahsettiğim fotomozaiik, altta da o duvarın yorumlanmış hâlini görmektesiniz.

Sorumlu olduğumuz 4’üncü eylem ise A.2.1.4 “Deprem kaynaklı hasar verici zemin davranışlarından biri olan sıvılaşma açısından jeolojik, jeomorfolojik ölçütlere dayalı yerel ve bölgesel ölçekte sıvılaşma duyarlılığı haritaları hazırlanacaktır.” eylemidir. Yine bu kapsamda 2013 yılı itibarıyla kurumumuz tarafından Türkiye Bölgesel Ölçekli Sıvılaşma Yatkınlık Haritaları Projesi başlatılmıştır. Bu kapsamda hemen hemen bu gevşek çökellerin çoğunun yer aldığı... İşte son İzmir depreminde de gördük; yapı hasarlarını bir kenara bırakacak olursak yıkımların bir kısmı maalesef bu yüzden oldu. Onun öncesinde Adapazarı’nda meydana gelen hem 1999 hem 1967 depremlerinde görüldü. 1939 ile 1992’deki Erzincan depremlerinde de yine benzer şekilde sıvılaşmadan kaynaklı, maalesef tam fayın üzerinde olmaması rağmen bu sıvılaşmaya müsait alanlarda kurulduğu için binalardaki, yapılardaki hasarlar ve bunun getirdiği maalesef can ve mal kayıpları yaşadık. İşte bunları bir anlamda karar vericilerin hizmetine sunmak amacıyla kurumumuz tarafından böyle bir proje başlatıldı hem de eylemin gereği olarak. Bu kapsamda ne yapıyoruz? Kuvaterner yaşlı dediğimiz, son iki buçuk milyon yıl içerisinde çökelmiş gevşek tortuların da içerisinde yer aldığı kuvaterner yaşlı çökeller haritalanıyor ve bunlar, bölgesel ölçekli sıvılaşmaya yatkın alanların bilinebilmesi anlamında bu çalışmalar önem taşıyor. Yine bu çalışmalar da 1/25.000 ölçeğinde haritalanıyor ve bunlardan ilk örneğini geçen sene... Onu göstermeden önce bu projenin bugüne kadarki yapılmış çalışmalarını gösteren bir yansı var ekranda. Dediğim gibi 2013 yılında başladı, 2020 yılı itibarıyla Karadeniz ile Doğu Anadolu’nun da içinde olduğu bir alan çalışılmakta. Önümüzdeki sene bu projenin arazi çalışmaları tamamlanacak, ondan sonrasında 2023’e kadar kitapçık şeklinde... 1/500.000 sınırında ancak içerisindeki haritalar 1/250.000 ölçeğinde. Şu anda gördüğünüz gibi öncesinde kuvaterner haritaları var olacak, ondan sonrasında bu kuvaternerdeki birimlere bakarak yine yansıda solda görmüş olduğunuz sıvılaşmaya yatkınlık haritaları oluşturulacak. Burada kırmızılar mümkünse kaçınılması gereken alanları bize bir anlamda gösteriyor. Dediğim gibi ilk örnek Zonguldak, 500 binin içerisindeki 4 tane pafta yayınlandı ve geçtiğimiz yıl içerisinde bu kullanıcıların hizmetine sunuldu. Biz kurum olarak hem deprem bilgi altyapısının geliştirilmesi anlamında hem de deprem zararlarının azaltılması anlamında bu çalışmalarla katkı olmayı ve karar vericilerin bundan faydalanmasını temenni ediyoruz.

Arz ederim.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Çok teşekkür ediyoruz Değerli Doçent Doktor Selim Özalp Bey.

Şimdi, özellikle arkadaşlar soru soracak, söz almak isteyen vekillerimiz de var.

Şimdi, Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı 2011’de yürürlüğe girdi ve 2023 hedefleri var bu planın da ve o gün bugün birçok kurumumuz, MTA da dâhil olmak üzere, bu eylem planındaki görevlerini icra ediyorlar ve bugün AFAD Başkanımız sunumunda da, bu UDSEP sayesinde bugüne kadar yapılmış çalışmaları da güzel ikonlarıyla bize sunumunda yansıtmıştı.

Yine gördüğümüz kadarıyla da MTA’nın da yine UDSEP kapsamında şurada 4 ana başlıktaki “A.1.1.2.” “A.2.1.1.” “A.2.1.3.” “A.2.1.4.” başlıklarındaki çalışmaları devam ediyor. Bu noktada biz tabii ki Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında en son kurulan Deprem Araştırma Komisyonunun

önerileri ve o günden bugüne yapılan çalışmaların da kendi raporumuza yansıtma, bu noktadaki gelişimi de tespit edebilme adına bizim için de MTA'nın yaptığı bu çalışmalar da önemli, bunların yansımaları sağlamamak açısından önemli.

Teşekkür ediyoruz.

Müzeyyen Hanım'ın bir sorusu var, daha sonra da söz vereceğim.

Buyurun Değerli Vekilim.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Çok teşekkür ediyorum.

Selim Özalp kardeşim benim için son derece değerli. Çukurova Üniversitesinde hem master çalışmalarında hem doktora çalışmalarında önemli katkılar sunmuş, yolumuzu açmış bir kardeşimiz. Güzel sunumunuz için çok teşekkür ediyorum öncelikle.

MTA'nın da asli görevlerinden olan bazı jeolojik etütleri hizmet alımı yoluyla, taşeron yoluyla yapmak yerine, eski enstitü günlerinde olduğu gibi araştırma nitelikli, usta-çırak ilişkisine dayalı ve mühendislerin de burada değerlendirildiği bir kurum hâline dönüşmesini istiyoruz; taşeronlara ihale etmek yerine, o şekilde... Öncelikle bu dileğimi ifade edip sorularıma geçeyim.

Deprem ve diğer afetlerin yönetim süreçlerinde ABD, Japonya, İngiltere, Yunanistan gibi pek çok ülkede o ülkelerin jeolojik araştırma kurumu niteliğinde olan kurumlar bu görevlerini yerine getiriyor. MTA neden böyle bir yapılanma içerisinde değil? Örneğin, ülkemizin jeolojik araştırma kurumu niteliğinde olan MTA Genel Müdürlüğü'nün deprem araştırmaları ve bu araştırmaların sonuçlarının kamuoyuna aktarılması konusundaki yeri nedir? Diri fay haritası, sıvılaşma risk haritaları, bahsettiğiniz heyelan envanter haritaları ile tıbbi jeolojik risk haritalarının ülkemiz planlama süreçlerinde entegrasyonu konusundaki önerileriniz nedir?

Ayrıca, toplumun bilgilenebilmesi yani deprem aşamasında kurumunuz toplumun bilgilendirilmesi konusunda ne tür çalışmalar yapmaktalar? Örneğin, herhangi bir deprem olduğunda Amerika'da "USGS" dediğimiz "American Geological Survey" dediğimiz kurum hemen bir açıklama yapıyor, Fransa'da BRGM, Japonya'da JGS gibi firmalar bir deprem olduğunda tüm dünya ülkeleriyle bunu paylaşıyorlar. MTA Genel Müdürlüğü neden bu konuda yorumsuz kalıyor, hani tüm diğer kurumlar konuşurken MTA esas araştırmaları yapan kurum olarak suskun kalıyor, bunun nedenini öğrenmek istiyorum.

Deprem araştırmalarının yer bilimsel temeli olmayan kurumlar tarafından yapılamayacağı bilincine mutlaka erişmiş olmak gerekiyor. O ülkeler ile bizim aramızdaki fark nedir? Yani bizim de böyle bir yapılanma içerisinde olmamız gerekir. Aynı zamanda bu deprem araştırmalarının İçişleri Bakanlığı tarafından da... Hani onun ne işi var, kurumsal yapılanmaya ilişkin bu anlamda bir öneriniz var mı? Örneğin, şu anda fay yasasının İçişleri Bakanlığı bünyesinde yapıldığını duyuyoruz.

Yine, Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı kapsamında size verilen görevler içerisinde A.1.2.3. "Tarihsel ve aletsel dönemlere ait deprem katalogları belirli standartlara uygun olarak güncellenecektir." deniliyor. "Deniz seviyesi ölçüm ağı geliştirilecek ve bu seviye ölçümleri yapılacaktır. Gereksinim duyulan alanlarda paleosismoloji... Bahsettiniz, yaptığınızı söylediniz zaten, bu eylem ve faaliyetlerde hangi noktaya gelindiğini ifade ettiniz. Ancak, örneğin, Seferihisar'da yaşanan deniz kabarması ve ilerlemesiyle ilgili gündeme gelen tsunami üzerine kurum herhangi bir çalışma yaptı mı Seferihisar'da ya da yapılmakta mıdır, başlatıldı mı?

Ülkemizde afetlere duyarlı planlama ve yapılaşma konusunda iki temel girdiden biri olan diri fay ve diğeri heyelan envanter haritalarının güncellenmesine yönelik projeleriniz söz konusu mudur? Özellikle diri fayların denizde devamlılığı konusunda planlanmış çalışmalarınız var mı? Örneğin,

Samos fayı alttan İzmir fayıyla bağlantılı mıdır, böyle bir çalışmanız var mı ya da Ecemiş fayı Kıbrıs'ın altına doğru dalıyor mu, böyle bir çalışmanız var mı? Deniz altı jeolojisiyle ilgili, faylarla ilgili çalışmanız var mı?

Yine, bunu açıkladınız gerçi, bunu sormayayım; hani jeolojik, jeomorfolojik ölçütlere dayalı sivilaşma potansiyelli haritaların hazırlandığını ifade ettiniz, sanıyorum 2023'te hazır olacak bu haritalar da, sivilaşma risk haritaları.

MTA'nın afet güvenliğine yönelik yeni projeleri ya da proje teklifleri söz konusu mudur? Diri fay "zone"lerinin sakınım bandı içerisinde... Yani böyle bir sakınım bandı oluşturulması düşünülüyor mu? Burada bina ve bina türü yapıların yapılıp yapılmamasına ilişkin düşünceleriniz var mı? Buna ilişkin dünya örnekleri konusunda ne düşünüyorsunuz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Buyurun Değerli Hocam.

MTA JEOLojİ ETÜTLERİ DAİRESİ YER BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI KOORDİNATÖRÜ SELİM ÖZALP – Birincisi, sorular için teşekkür ederim.

MTA'nın depremde sonra yaptığı çalışmalardan bahsettiniz, ben konuşmam sırasında orayı atladım, böylece tamamlama fırsatı buldum. Biz her yüzey kırığı oluşturabilecek -yani bu genel olarak 6 ve üzeri depremler olarak algılanıyor, biliniyor- her depremde sonra mutlaka araziye elemanlarımızı gönderiyoruz ve orada çalışmalar yapmaları sağlanıyor. Bu kapsamda da güncel İzmir depremi sonrasında da ekibimizden 2 arkadaşımız gitti. Orada her ne kadar yüzeyde fay olmasa da -çünkü denizde, Yunanistan'ın kuzeyindeki bir faydan kaynaklanan bir depremdi- yüzeyde bir yüzey kırığı olmamasına rağmen araştırma yapıldı; hatta raporu şu anda web sayfamızda da görebilirsiniz, orada da var. Onun dışında tsunamiye ilişkin olarak da yine o raporda detaylı bilgileri bulabilirsiniz.

Bir diğeri, sakınım bandından bahsettiniz. MTA'nın yeri, şu anda sakınım bandı... MTA bu konuda herhangi bir şey yapmıyor, sadece diri fay altyapısını biz ortaya koyuyoruz. Bu yasa da Çevre ve Şehircilik Bakanlığı değil AFAD sorumluluğunda yürütülüyor. Ben de şu anda o yasa grubu içerisinde yer alan bir elemanım. O kapsamda çalışmalar sürüyor. Amaç ya da hedefimiz mart ayı içerisinde en azından İçişleri Bakanlığına taslağı sunabilmek, şu andaki hedef bu.

Onun dışında, deniz ölçümlerinden bahsettiniz. Deniz ölçümlerinde MTA sorumlu kuruluş değil ilgili kuruluş olarak yer alıyor. O kapsamda da zaman toplantılar yapıyor. O kısımda ben yokum ama Deniz Araştırmaları Dairemiz var, o kapsamda oradaki arkadaşlar o toplantılara katılarak özellikle -yanlış bilmiyorsam, sorumlu kuruluşun SHOD olması lazım, Seyir Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı sanırım- onların oluşturduğu bir grup kapsamında oradaki toplantılara katılarak bilgi alışverişinde bulunuyorlar.

Diri fay ve heyelanların güncellenmesiyle ilgili... Heyelanlarla ilgili şu anda herhangi bir güncelleme projesi yok ancak diri faylarla ilgili, bu yaptığımız paleosismoloji çalışmaları kapsamında yine diri faylarla ilgili detaylı çalışmalar yapılıyor. O kapsamda bu faylar üzerinde güncellemeler yapılıyor, yeni faylar gözlemleniyor çünkü sonuçta bu kesin bir harita değil, mutlaka güncelleniyor. Sonuçta jeoloji bir bilim, bu bilim kapsamında bu güncellemeler de zaman içerisinde, yeri geldikçe kamuoyuyla paylaşılacak mutlaka.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Son sorduğum bir soru vardı?

MTA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERCAN DEMİRYÜREK – Buna isterseniz ben cevap vereyim.

MTA Türkiye'nin jeolojik "survey"i bildiğiniz gibi ve deprem konusunda da -biraz önce arkadaşımızda anlattı- ciddi çalışmaları var. Açıklama noktasında da, yine biraz önce bahsetti, belki televizyonlara çıkıp, basına çıkıp bir açıklama yapmıyoruz ama web sitemizden, biraz önce bahsettiği Elâzığ, İzmir ve olabilecek, yüzey kırığı oluşturan bütün depremlerle ilgili arkadaşlarımızı ve ekiplerimizi oraya gönderiyoruz, detaylı çalışmaları yaptırıyoruz. Mesela, belki siz de medyadan görmüşsünüzdür, o medyaya da yansıdığı için aktarıyorum, Elâzığ depreminde Fırat Nehri'nde fayın izini, yine hasbelkader bizim arkadaşlar orada inceleme yaparken oradaki gaz çıkışları muhtemelen fay hattı boyunca denizin yüzeyine yansıdığı için onu çektik.

Çok detaylı araştırmalar yapıyoruz, web sitemizden de bunları yayınlıyoruz. Doğrudur, belki basına, televizyona kurumsal olarak çıkmıyoruz, o ayrı bir konu. Tabii, sonuçta biz bir kurumuz, bize bu konuda yönlendirme gelirse ona bakarız ama diğer taraftan her türlü, USGS gibi, çalışmalarımızı yapıyoruz. Yıllara dayalı -biraz önce Selim Bey de anlattı- çalışmalarımız mevcut. Diri fay haritaları... Tabii, belki burada şey de olacak... Sayın kıymetli hocalarımız televizyonlara çıkıyorlar, profesörler, birçoğu da bizim üniversitede, sizlerin hocalığını da yapmışlar ama MTA'nın bütün haritalarını kullanıp MTA'dan da bahsetmiyorlar; o da ayrı bir konu.

Bir diğer konu da -biraz önce, konuşmamın en başında bahsettim- MTA olarak çeşitli ölçek ve temalarda haritalar yapıyoruz. Aslında bizim yaptığımız bütün haritalar Türkiye'nin depremselliğine yönelik haritalar. Mesela jeoloji haritası, jeoloji haritası nedir? Oradaki birimlerin ne olduğu ortaya koyan haritadır. Biz o birimlerle gerek yaş tayinlerini, gerek sınılaşma yatkinlik haritalarını, gerek diğer diri fay haritalarını, hepsini yapıyoruz. Dolayısıyla, o bizim ürettiğimiz haritaların tamamı maden arama araştırma faaliyeti için bile olsa depreme hizmet ediyor yani deprem çalışmalarına daha doğrusu hizmet ediyor. Dolayısıyla tabii, biz nasıl gösteriyoruz kendimizi dışarıdan bilemeyiz ama bizim bu anlamda gerekeni yaptığımızı düşünüyorum.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Yetkin tek kurum olmasını kastediyorum. Her kurumun çıkıp açıklama... Kandilli Rasathanesi ayrı açıklama yapıyor -özür diliyorum, lafınızı bölüyorum ama- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ayrı açıklama yapıyor. Diyelim ki deprem olduğunda USGS gibi tek bir kurumun çıkıp, yetkin olup bu konuda sonuç bildirmesi, kamuoyunu bilgilendirmesi konusunu kastediyorum. Hani bu belki bizlerin Mecliste kanun olarak çıkaracağı bir şey ama kayıtlara geçsin diye özellikle ifade etmek istedim.

Teşekkür ederim.

MTA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERCAN DEMİRYÜREK – Biz teşekkür ederiz.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, Samsun Milletvekilimiz Bedri Yaşar.

Buyurun Sayın değerli Vekilim.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Ben de Sayın Başkanım, basitçe, Türkiye'de deprem oluyor, işte, şu şehir şu fay hattının üstünde... Şimdi, bunun, normal şartlar altında sizin bu çalışmalarınız hakikaten... Bu kuruluşlar zaten köklü kuruluşlar, üç aşağı beş yukarı neyin ne olduğu da belli. Yani işleyiş şöyle: 1/25.000 haritaları daha çok Çevre ve Şehircilik Bakanlığı yapıyor, 1/5.000'leri büyükşehir, 1/1.000'leri de bağlı belediyeler yapıyor. Siz de diyorsunuz ki: "Bu haritalar önceden..." Öyle ya, olması lazım gelenden bahsediyorum. Çevre ve Şehircilik Bakanlığına diyorsunuz ki: "Kardeşim, şu şu alanlar fay hattı üzerinde, böyle bir yapılaşmaya müsaade etmeyin. Buraları da afet bölgesi olarak ilan edin." Zaten afet bölgesi olarak ilan bir yere de Bakanlar Kurulu kararı olmadan bina yapılamıyor. O zaman nasıl oluyor da hâlâ fay hattı üzerinde binalar var? Yani bu bağlı kuruluşlar sizi dinlemiyor mu? Buralarda hâlâ bir yapılaşma varsa...

Yani normal şartlar altında bu fay hatlarını, bu haritaları zaten ilgili, bağlı kuruluşlara gönderiyorsunuz, onlar sizi dikkate almıyor mu? Bu işleyiş nasıl? Veya şu anda fay hatları üzerinde yerleşim birimi var mı? İşte zaten o felaketlerde bir sürü uzman çıkıyor orta yere, noktasal gösteriyor. Biri Elâzığ’a basıyor parmağını, biri İzmir’e basıyor parmağını, biri “Kuzey Anadolu Hattı” diyor, biri “Kuzey Marmara Hattı” diyor, yani o kadar çok uzman var ki, Türkiye’de uzman bolluğu var ama asıl yetkili kurumlar sizlersizsiniz. Dolayısıyla bu eksiklik nerede? Yani biz her seferinde felaketlerden sonra tam fay hattı üstünde... Bu bilinmeyen bir şey değil. Gecekondu mu bu yani? Bu nasıl oluyor, bu konuyla ilgili bir açıklamanız var mı?

MTA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERCAN DEMİRYÜREK – Tabii, Sayın Vekilim, kurumsal olarak bizim diğer kurumlara böyle bir yaptırım gücümüz yok. Ben dersem “Bu olacak.” şeklinde bir yaptırımımız yok. Ama tabii ki haklısınız, bu deprem haritalarının, tehlike haritalarının dikkate alınması lazım. Bir de biraz önceki sunumlarda herhâlde sayın vekillerimizden biri bahsetti. Özellikle 99 depremlerinden sonra gerek devlet politikası olarak gerekse insanlar olarak, bizlerde uygulayıcılar olarak da bilinçlenme ciddi anlamda arttı, yapılaşmanın kalitesi herhâlde o noktada biraz daha arttı. Bu, bilinçlenmeyle alakalı diye düşünüyorum.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Binanın kalitesinin artması farklı bir şey, fay hattının üzerine bina yapılıp yapılmaması farklı bir şey.

MTA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERCAN DEMİRYÜREK - Aynı minvalde söylüyorum. Herhâlde öyle ama dediğim gibi, biz raporumuzu ortaya koyarız ama bu kurumlar üzerinde yaptırım noktasında şu anda, benim bildiğim, bizim bir gücümüz yok yani “İlla bizim dediğimiz şekilde yapı yapacaksınız.” diye.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Kurum görüşü olumsuz olsa bile nihai karar verici istediği planı geçirebilir. Kurum görüşü olumsuz olsa bile.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Bunun bir yaptırım gücü olması lazım. Mesela bununla ilgili bir kanun teklifi olabilir Sayın Başkanım, fay hattına, işte 200 metre mi diyorsunuz -sizin uzmanlık alanınız- burada bina yapıldığı takdirde şu kadar ceza olur gibi... Bir defa, buna müsaade edenler var, bu zaten bir zincir. Yani vatandaş durup dururken gidip oraya bina yapmıyor, muhakkak bağlı bulunduğu belediyeler var, şu veya bu şekilde ruhsat alıyorsa, binayı yapıyorsa, bunun çok ağır yaptırımlarının olması lazım. Belki siz o manada şunu yapabilirsiniz: Bunu yayınlarsınız, “Bak, biz bunu söyledik ama böyle gidiyor.” şeklinde...

MTA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERCAN DEMİRYÜREK – Bizim bütün çalışmalarımız yayınlanmış durumda, herkes ulaşabilir, vatandaşlarımız da ulaşabiliyor.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Şimdi, özellikle 1999 depreminden sonra ve MTA’nın yaptığı diğer çalışmalarla da... Diri fay haritası bugün... Ben tebrik ediyorum, MTA’nın bütün web çalışmaları çok güzel, internet sitesinde tüm depremlerle ilgili raporlar, sismik veriler, hepsi çok rahat ulaşılabilir durumda ve diri fay haritası da hemen hemen her kullanıcının âdeta işte uydu fotoğrafı üzerinden kendi mahallesine, sokağına, caddesine varıncaya kadar fayların hangi durumda olduğunu, nerelere denk geldiğini görebildiği güzel bir çalışma ve yayında şu anda, vatandaşımızın kullanımında, bir cep telefonu mesafesinde bu verilere çok rahatlıkla ulaşabilecek durumda vatandaşımız.

Tabii ki bu imar planlarının çoğunda tespit edilmiş aktif fayların yapılaşma noktasında, bazılarında kat sınırlaması, bazılarında tamamen –ben Sakarya örneğinden biliyorum- yapılaşmaya kapatıldığı “zone”lar hâlinde, şeritler hâlinde bölgeler var ama bütün bunlara rağmen, imar planlarını yerelde, bu

noktada güncellenmemiş ya da aksamış ya da bu noktada koordinasyon ya da denetimde aksak bir husus varsa ilgili mevzuatı tarayacağız hep birlikte, nihai sonuç itibarıyla da bu konuda aksayan hususları tespit edip raporumuza da inşallah yansıtacağız.

Söz isteyen, Kocaeli Milletvekilimiz İlyas Şeker.

Buyurun.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Ben de sunum için özellikle teşekkür ediyorum.

Sunumda bir şey dikkatimi çekti, herhâlde bir yazım hatası “Harita Genel Komutanlığı” diyor ama Harita Genel Komutanlığı yok, Harita Genel Müdürlüğü var.

MTA JEOLJİ ETÜTLERİ DAİRESİ YER BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI KOORDİNATÖRÜ SELİM ÖZALP – Efendim, o dönemde Harita Genel Komutanlığıydı, o yüzden. Sonrasında, o harita çıktıktan sonra Harita Genel Müdürlüğü oldu.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – “Genel Müdürlüğü” olarak geçiyor.

Buradaki hazırlamış olduğunuz haritalarda özellikle, buradaki örneklerin tamamı küçük ölçekli haritalar. Burada gösterilen fay hatlarının konum belirleme hataları ne kadar? Belediyeler 1/1.000’lik çok büyük ölçekli haritalar yapıyor, uygulama haritaları 1/1.000’lik. Tabii, sizin buradaki haritadan veriyi alıp oraya işlemesi mümkün değil. Burada, baktığınız zaman, konum belirleme hatası yaklaşık 500 bin metre civarında, 1 milyon 250 bin metre civarında. Bu, 1.000’lik uygulama haritalarında bir anlam ifade etmiyor. Bunların alt detaylarında veya da hesaplarında nedir konum belirleme hataları? Bunları belediyeler, uygulama imar planlarını yaparken veri olarak kullanabilirler mi? Bunu özellikle öğrenmek istiyorum.

İkinci: Az önce ifade edildiği gibi, normal şartlarda imar planı yapılırken jeolojik etütler yapılıyor, haritalar yapılıyor, fay hatları belirleniyor; bunların imar planında kapatılması lazım. Sakarya kapatmış, Kocaeli de kapattı. Sapanca Gölü’nden Marmara Körfezi’ne kadar 17 kilometrenin tamamı, yer yer 30 metre, yer yer 50 metre, 100 metre genişliğinde alanlar imara kapatıldı. Tabii, şöyle bir problem var, bu da demokrasinin getirmiş olduğu bir dezavantaj mı diyeyim.. Büyük şehir olmayan yerlerde maalesef, belediye meclislerinde şehir plancı, mimar, mühendis olmadığı için –bu, fıkra gibi anlatılır ama yaşanmış olan bir şeydir- belediye, meclis kararıyla fay hattını da 500 metre kaydırabiliyor karşı tarafa. Yani böyle bir problem var aslında. O yapının belki gözden geçirilmesi lazım, o zaman bu sıkıntılar olmaz. Büyük şehirlerde bu olmuyor, büyük yerlerde bu olmuyor ama en azından, orada mimar, mühendis, şehir plancı, jeoloji mühendisi falan olduğu için olmuyor ama küçük yerlerde böyle bir problem var maalesef.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Biz teşekkür ederiz.

Sayın Yusuf Ziya Yılmaz, buyurun.

YUSUF ZİYA YILMAZ (Samsun) – Sivilleşmeye yatkınlık haritası var. Bu harita üzerinde biraz daha açıklama yapabilir misiniz? Son 3 sayfa...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Mesela, Samsun’da...

YUSUF ZİYA YILMAZ (Samsun) – Evet yani bakıyorum da...

MTA JEOLJİ ETÜTLERİ DAİRESİ YER BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI KOORDİNATÖRÜ SELİM ÖZALP – Samsun geçtiğimiz yıl çalışıldı.

YUSUF ZİYA YILMAZ (Samsun) – Şu harita üzerinde biraz açıklama yapabilir misiniz?

MTA JEOLJİ ETÜTLERİ DAİRESİ YER BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI KOORDİNATÖRÜ
SELİM ÖZALP – O Adapazarı ve Düzce. Açıklama yapayım efendim.

MTA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERCAN DEMİRYÜREK – Ben, müsaadenizle, öncesinde
şöyle bir açıklama yapayım sivilaşmaya yatkınlık haritalarıyla ilgili.

Biraz önce bizim çalıştığımız alanları gösterir haritaya baktıysanız orada bu çalışmanın arazi kısmının önümüzdeki yıl sonuna kadar inşallah biteceğini de görürsünüz. Tabii, o harita “Bu arazi kısmı bitti, tamam. Bu iş bitti.” değil. Bunun bir büro aşaması yani bu işlerin sayısallaştırılması, kenarlaştırılması ve ondan sonra, sahada yapılan bu çalışmalar neticesinde ortaya çıkan işlerin raporlanması süreci var. Tabii, bu UDSEP 2023 kapsamında yaptığımız için, planlarımıza göre, 2023 sonuna kadar bu bölgelerin tamamının raporlarını da çıkaracağız. Belki daha sonra da bakarsınız... “Ya, iyi, bizim alanımız çalışılmış, isteyelim.” gibi bir durum olursa... Bunların sayısallaştırılma süreci devam ediyor. Burada örnek sunduklarımız bitirdiklerimiz, sadece bunları bitirdik, diğerlerinin çalışmaları devam ediyor.

YUSUF ZİYA YILMAZ (Samsun) – Bunu biraz daha anlamak istiyorum. Bunu biraz açıklar mısınız?

MTA JEOLJİ ETÜTLERİ DAİRESİ YER BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI KOORDİNATÖRÜ
SELİM ÖZALP – Sayın Vekilim, öncelikle, bahsettiğim gibi, ilgili alanın ya da o alanın 1/25.000 ölçekli detaylı bir kuvaterner jeoloji haritası yapılıyor. Yani son iki buçuk milyon içerisinde çökelmiş, orada birikmiş, genelde gevşek tortulardan oluşan alanların haritası yapılıyor. Biz buna “kuvaterner harita” diyoruz. Ondan sonra, bu kuvaterner haritasındaki tanelerin özelliğine göre, genelde “alüvyon” dediğimiz, “delta” dediğimiz gevşek zeminler üzerindeki alanlar orada kırmızıyla gördüğünüz alanlar.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Zayıf alanlar kırmızı alan mı?

MTA JEOLJİ ETÜTLERİ DAİRESİ YER BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI KOORDİNATÖRÜ
SELİM ÖZALP – Zayıf alanlar yani kırmızı alanlar “Uzak durun.” anlamındadır.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Tarım toprağı değil mi onlar?

MTA JEOLJİ ETÜTLERİ DAİRESİ YER BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI KOORDİNATÖRÜ
SELİM ÖZALP – Tarım toprağı da var, olmayan yerler de var ama gevşek, kurak da olsa gevşek yerler.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Fay hattıyla örtüşmüyor.

MTA JEOLJİ ETÜTLERİ DAİRESİ YER BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI KOORDİNATÖRÜ
SELİM ÖZALP – Sayın Vekilim, mesela, son İzmir depremini düşünün. Mesela, fay hattı oradan geçmiyordu ama evler yıkıldı ya da benzer şekilde, 99 depremlerinde Halkalı’da, Avcılar’da evler yıkıldı, bunlar hep o sivilaşmanın getirdiği...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Sivilaşmanın etkilerini biz Sakarya’da da çok net bir şekilde gördük. Deprem esnasında zemin taneleri arasındaki kapiler basıncın kaybolmasıyla zemin taşıma gücünü yitiriyor, üzerindeki bina âdetâ batıyor. Böyle, binanın zemin artı 1’inci katlarının dahi hasar almadan toprağa gömüldüğü tablolar yaşadık. Tabii, sivilaşmanın zeminin taşıma gücünün yitirmesine yönelik bir etkisi var, bazı yerlerde de deprem etkisini yastıklayarak bazı binalar için de hasarı azalttığı gibi söylemler de var ama sonuçta, sivilaşma olan yerde yapılaşma noktasında son derece sıkıntı var. Bu da yer altı su seviyesinin yüksek olduğu, daha çok alüvyon zeminlerin, çökelti zeminlerin olduğu... Fakat hocalarım burada, kum zeminlerde sivilaşmanın daha az olduğu gözlemlenmiş, nedense daha sıkışabilir olduğundan mıdır nedir, biz deprem sonrasında birçok mahallede, sokakta yer altı sularının

bina temellerinin etrafından âdeta dışarı fışkırdığını yani değişik renkli balçığın toprağın altından çıkarak sıvılaşmanın etkisiyle ayrıışan su muhtevasının sokağa kadar yani asfaltın üzerine çıkacak kadar fazla olduğunu da gözlemlemiştik.

Hocam, buyurun.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Kum sıkışmaz ki.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Kum zemin için demiştim ama...

MTA JEOLJİ ETÜTLERİ DAİRESİ YER BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI KOORDİNATÖRÜ SELİM ÖZALP – Vekilimin bir sorusu vardı ölçekle ilgili.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Buyurun.

MTA JEOLJİ ETÜTLERİ DAİRESİ YER BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI KOORDİNATÖRÜ SELİM ÖZALP – Dediğim gibi, bizim haritalarımız, MTA'nın yaptığı temel ölçek 1/25.000. Yani burada 1 milimetrelilik bir hata, kalemin ucu kadar bir hata 25 metreye karşılık geliyor.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) - Diri fay hatlarını arazide kaç metre hassasiyetle tespit edebiliyoruz, onu öğrenmek istiyorum.

MTA JEOLJİ ETÜTLERİ DAİRESİ YER BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI KOORDİNATÖRÜ SELİM ÖZALP – O, işte, ölçeğin elverdiği ölçüde en hassas şekilde haritalanıyor ama ölçeği siz fotokopiyle büyötmeye kalkarsanız o zaman çok büyük hata yaparsınız. O yüzden...

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Belediyelerin bunu uygulama haritalarında kullanma şansları yok.

MTA JEOLJİ ETÜTLERİ DAİRESİ YER BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI KOORDİNATÖRÜ SELİM ÖZALP – Şansları şöyle var: En azından sayıyı inceleyebilir, ona göre işte belki özel firmalardan, belki üniversitelerden destek alarak...

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Daha detay çalışma yapılması gerekir.

MTA JEOLJİ ETÜTLERİ DAİRESİ YER BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI KOORDİNATÖRÜ SELİM ÖZALP – Onlar daha detaylı, 1/5.000 ölçeği ama gerçek 1/5.000 ölçeğinde ya da 1/10.000 ölçeğinde haritalanması gerekiyor. Yoksa öbür türlü çok büyük yanlışlara götürür.

MTA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERCAN DEMİRYÜREK –Müsaadenizle şöyle bir ekleme yapayım: Bu haritalarla ilgili olarak AFAD'a özgü bir kanun çıktı. Bu haritaların tamamının sayısalını AFAD alabiliyor, dolayısıyla AFAD müdürlüklerine de muhtemelen gönderiyordur. İllerdeki, ilçe ya da il belediyeleri de çok rahat onlarla iletişime geçerek bu, bizim ürettiğimiz jeoloji haritalarının sayısal verilerini oradan alıp gerçeğe en yakın şekliyle kendi haritalarına yerleştirebilirler.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Ölçeğe bağlı kalmaksızın tespit edilen diri fay hatları veya fay hatlarını konum belirleme hatası nedir? Yani 50 metre midir, 30 metre midir, 100 metre midir? Ölçölere göre, haritaya dökölmüş hâlde değil.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Sayısal verileri var ama.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – İşte ne kadardır o?

MTA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERCAN DEMİRYÜREK – Eskiden bu GPS'ler falan çıkmadan önce, tabii, arazi jeologlarımız gidiyordu, arazide –bizler de çalıştık- haritadaki topoğrafyaya göre öyle konumunu belirlemeye çalışıyordu, işte “Kuzey nerede?” falan belirlemeye çalışıyordu yaklaşık olarak, orada bir köy, orada bir cami, orada herhangi bir nirengi noktası belirleyerek yaklaşık olarak konumunu belirlemeye çalışıyordu. Mesela, yükseklikle ilgili 6 metre cihazları falan vardı ama şimdi, yüksek çözünürlüklü GPS'lerle gönderiyoruz araziye. Dolayısıyla fayla bir ötelenme olmadıktan

sonra yani gerçeğe çok yakın. Demin Selim Bey'in de dediği gibi, kullandığımız haritanın ölçeğine göre gerçeğe çok yakın haritalar üretiyoruz ama buna rağmen insani hata kaynaklı olabilir mi? Olabilir. Ama biz bunların hepsini daha sonra -kompilasyon dedikimiz, kenarlaştırma dedikimiz- tekrar detaylı inceliyoruz, raporlaştırmadan önce. Mesela, biz, şu anda tüm Türkiye'nin jeoloji haritalarını bitirmişiz ama yine arazide revizyon çalışmaları yapıyoruz veya kompilasyon çalışmaları yapıyoruz. Daha önce, yıllar önce yapılmış mesela, jeologlarımız gitmiş. Orada çeşitli sebeplerden, imkânsızlık olabilir ya da çeşitli sebeplerden eksik haritalanmış ya da -sadece fay değil- dilimlerin geçtiği çizgilerde yanlışlar, eksikler olan yerleri de o kompilasyon ya da revizyon çalışmalarıyla tamamlıyoruz. Biz aslında sürekli bir güncelleme içerisindeyiz orada bir sıkıntı varsa -insani kaynak- ama şimdi günümüz teknolojisinde, GPS, neredeyse 1 metre, 2 metre farklarla doğru yeri veriyor ve en son onlarla ölçerek bir noktaya geliyoruz.

Sıvılaşma konusunda da -biraz önce aslında ifade ettiniz- yer altı suyunun yükselmesi... Bu sıvılaşmaya yatkınlık haritalarında, bizim "riskli" diye gösterdiğimiz alanlarda eğer yer altı suyunun yükselme olmazsa belki de bir deprem anında o sıvılaşmadan kaynaklı yıkımlar olmayabilir veya sizin söylediğiniz o esnetme durumu olabilir. Ama sonuçta jeolojik yapı gereği, bu taneli, gevşek malzeme "Kuvaterner yaşlı alan" dediğimiz alan riskli bir alandır. Yapılaşmaya dikkat ederken ilçe belediyeleri ya da imar müdürlüklerinin ona göre belirlemeleri gerekir diye düşünüyoruz.

NECİP NASIR (İzmir) – Başkanım bir şey söyleyeceğiz.

BAŞKAN RECEP UNCUGÖLÜ – Buyurun.

NECİP NASIR (İzmir) – Bedri Bey'in dediğine katılıyorum, kurumlar arasında koordinasyonun sağlanması lazım. Haritaları hazırladınız, fay hatları belli, sıvılaşan alanlar belli ama sonuçta, yapılan uygulama planlarında var mı? Yok. Örneğin İzmir. İzmir'in meşhur 17 tane fay hattı var ve İzmir'in kendi ana fay hattı merkezî yerleşimden geçiyor; sağ ve solu, her tarafı, üstü fay hattıyla dolu. İzmir'in bütün fay hatları aynı şekilde. Peki, bununla ilgili bir yaptırım yapıyor muyuz? Planlama yönünde zorlayıcı tedbirler alınması gerekiyor. Şu anda İzmir'in fay hatları tamamen merkezden geçiyor. İlyas ağabey "Büyük şehirler hariç" dedi ama tabii, buradaki esas, en büyük sorun büyük şehirlerde.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Kocaeli'de, Sakarya'da problem yok.

NECİP NASIR (İzmir) – İzmir'de bu anlamda yapılan hiçbir şey yok. Fay hatları belirlenmiş. Ekranda İzmir fay hattını görüyorsunuz, hem de hastanelerin içinden geçiyor, şehrin merkezinden geçiyor. Şimdi burada bizim Komisyon olarak yapmamız gereken, bir yaptırımı gerçekleştirmemiz gerekiyor, zorlayıcı tedbirleri almamız gerekiyor.

Ben kırkıyıllık inşaatçıyım. İlk defa geçen depremden sonra Narlıdere Belediye Başkanımız kentsel dönüşümle ilgili bir hazırlık yapmış, ilk defa bir fay hattını tespit ederek bir düzenleme yaptığını ifade etti. Onun dışında, İzmir'de, düzenlenmiş, fay hatlarına göre dizayn edilmiş hiçbir plan yok. Öyle değil mi Sayın Başkanım? Sayın Başkanım Bornova Belediye Başkanlığı yaptı.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Evet. Şimdi şöyle: Bunu söylerken yani imar plan çalışması yapılırken veya bir değişiklik yapılırken -plan değişikliği- bu, ilgili kurumlara sorulur, MTA'ya da sorulur, Devlet Su İşlerine sorulur, Karayollarına sorulur yani plan üzerindeki görüşleri sorulur. Eğer fay hattı vesaire, oradaki imar ve yapılaşmayla ilgili kurumdan gelen olumsuz görüş varsa zaten o plan yapılamazdı.

NECİP NASIR (İzmir) – Şimdi, Başkanım, bu, o değil de bundan sonra da yapabiliriz biz?

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Bir zorunluluk olmalı.

NECİP NASIR (İzmir) – Mesela, İzmir’de bir zorunluluk olması lazım. İzmir’in bütün fay hatları yerleşim yerlerinden geçiyor -arkadaşlar çalışmıştır, biliyordur- hem de meşhur İzmir fay hattı. Şimdi biz ne yapabiliriz? Komisyon olarak neler yapabilecekseniz, bu kurumlar arasındaki koordinasyonu sağlayabilecek ne tür adımlar atabilecekseniz, onu belirlemeliyiz. Yani MTA yaptı, belirlendi, sınırlanan zeminler belli ama sadece belirlenmekle kalmamalı.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU - Yerel yönetimlerin imar planı hazırlama süreci içerisinde bütün bu jeolojik verilerin planlara yansımaları meselesi, yansımaması meselesi. Önümüzdeki süreçte zaten bununla ilgili mevzuatı tarayacak bütün uzmanlarımız. Mutlaka “Jeolojik, mikrojeolojik etüt yapılmadan plan yapılamaz.” diye plan esaslarında var. Bunların içerisinde çeşitli zamanlarda, çeşitli dönemlerde belediyelere Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından da -önceki dönemde Bayındırlık Bakanlığı- gönderilmiş bazı düzenlemeler olabilir. Bunları tarayacağız, bunları güncelleyeceğiz. Eğer bugün, muallakta kalan, bir esneklik, bir boş alan, gri alan oluşturan ve bu işin, hem diri fay hatlarının hem sınırlama riski olan, jeolojik anlamda risk taşıyan bütün alanların imar planlarına nasıl yansıdığı noktasında bir boşluk varsa onu tespit edip zaten biz doldurulması noktasında buradaki kendi çalışmamıza yansıtacağız. Bu konuyu anladık bu şekilde inşallah.

Bayağıdır bekliyor Kamil Bey, ona söz veriyim.

Buyurun.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Tabii, araya giren birçok arkadaşımız oldu; konu bütünlüğü içerisinde kalsın diye ben de ses çıkarmadım, aynı şeyleri söyleyecektim aslında ama.

Bakın, belediyeler “kent bilgi sistemi” adı altında GIS destekli yani Coğrafi Bilgi Sistemi destekli ve belediyenin ihtiyaç duyduğu -altyapısı olsun, üstyapısı olsun- farklı katmanlarda bir yapı oluşturuyorlar. MTA açık mı mesela, belediyelere veri sunabiliyor mu bu anlamda? Kent bilgi sisteminin içerisine...

MTA JEOLJİ ETÜTLERİ DAİRESİ YER BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI KOORDİNATÖRÜ SELİM ÖZALP – Mevzuat...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Mevzuat o konuda elvermiyor.

MTA JEOLJİ ETÜTLERİ DAİRESİ YER BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI KOORDİNATÖRÜ SELİM ÖZALP – Mevzuat uyarınca elveriyor. Şöyle: Ücreti karşılığı.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – İşte, o ücret olunca...

MTA JEOLJİ ETÜTLERİ DAİRESİ YER BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI KOORDİNATÖRÜ DOÇ. DR. SELİM ÖZALP – Yani mevzuattan kaynaklanan... Hatta kanun da yanımda, isterseniz okuyabilirim. Ondan dolayı ücretsiz veremiyor, bir bağlayıcılık var yani.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sonuçta kamu, yani o da devletin bir kurumu.

MTA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERCAN DEMİRYÜREK – Sayın Vekilim, özür diliyorum.

Aslında biraz önce ifade ettim: Şimdi, AFAD konuyla ilgili bir kanun çıkardı. Tabii, konu afet olunca biz AFAD’a ücretsiz veriyoruz, AFAD da il müdürlüklerine muhtemelen dağıtıyordur bunu. Dolayısıyla o iller AFAD’la iş birliği yaparak şey yapabilir. Ama dediğiniz gibi, kanun değişikliği olursa biz de o kanuna uyarız. Yapacak bir şey yok.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Özür dilerim.

Ben, oradan, dallanıp budaklanarak bir belediye kent bilgi sistemine MTA’nın...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Coğrafi Bilgi Sistemi’ni ücretsiz alma yarasını geçirdik.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) - Ben devam edeyim, yarım kalıyor böyle.

Şimdi, burada bunun olması gerekiyor. Öyle, AFAD, il müdürlükleri, ilçe müdürlükleri falan “Oradan aman veri alayım.”, yok “Veririm, vermem.” değil; doğrudan belediyenin MTA’nın bu verisine, bu sayısal verisine erişebilmesi ve kent bilgi sisteminin içerisine işleyip imar plan çalışmalarını yaparken onu görebilmesi lazım. Bu, bu kadar basit. Aslında Necip Bey’in sorusu da aslında bunun içinde yatıyor yani belediye bunu sorarak değil, doğrudan oradan aldığı veriyle görerek ve onayını alarak yapabilir; bir.

İkincisi: Tabii, sizin alanınız değil, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu var. Bu kanun çerçevesinde, bir de aynı zamanda Türkiye’nin arazi kullanım planları ve haritaları da -ben uzaktan algılamacı ve Coğrafi Bilgi Sistemleri üzerinde çok iyi uzman arkadaşları biliyorum bu konuda çalışan, Türkiye’nin haritalarını da çıkardılar- ayrı bir katman olarak... Tarım alanı ve toprak özelliklerinin yani jeolojik özelliklerin yanında, yer kabuğunun üstündeki toprağın özellikleri itibarıyla detaylı haritalar da var. Bunların hepsinin aslında bir bütün olarak bir şekilde kullanılabilir, erişilebilir olmasında fayda olur diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

MTA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERCAN DEMİRYÜREK – Şunu eklemek istiyorum: Kurumsal olarak, bizim, bu haritaların verilmesi ya da verilmemesi noktasında herhangi bir şeyimiz yok. Tabii ki biz bir şey ürettik, bu ülke için ürettik dolayısıyla ülkemizin bütün kurumlarının kullanması noktasında bizim herhangi bir şeyimiz yok.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Biz Komisyon olarak bir yasa çalışması yaparsak... Bilelim diye soruyoruz.

MTA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERCAN DEMİRYÜREK – Ama sadece vermememizin sebebi, bir yasal düzenleme var, o sebeple biz veremiyoruz.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Siz yanlış anlamayın, biz bunu sormak ve öğrenmek istiyoruz, yoksa sizi sorgulamak değil. Sonuçta, bir yasal düzenleme ihtiyacı varsa bununla ilgili, onu ortaya koyabilmek için öğrenmek istiyoruz.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Biz, tabii, Komisyon çalışmalarımızda, ilgili mevzuatta bu verilerin belediyelere erişimi noktasında bir engel ya da bir sıkıntı ya da bunu zorunlu tutacak, plan aşamasında bu verileri dikkate alıp almamayı keyfiyete bırakacak bir husus varsa tespit edeceğiz bunu, çalışacağız ve bu alanı düzenleyeceğiz. Bu alanın düzenlenmesine dair tekliflerimiz olacak, raporumuza bunları yansıtacağız, inşallah ilgili mevzuata da katmaya çalışacağız.

MTA JEOLJİ ETÜTLERİ DAİRESİ YER BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI KOORDİNATÖRÜ SELİM ÖZALP – Başkanım, müsaade ederseniz şeyi söyleyeyim ben, o bahsettiğim kanunu söyleyeyim kayıtlara da geçmesi anlamında; belki çoğunuz da biliyordur. 19 Ocak 2002 tarih ve 4736 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Ürettikleri Mal ve Hizmet Tarifeleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) - 4736 mı?

MTA JEOLJİ ETÜTLERİ DAİRESİ YER BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI KOORDİNATÖRÜ SELİM ÖZALP – 4736, madde 1...

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – 2002 yılında değil mi?

MTA JEOLJİ ETÜTLERİ DAİRESİ YER BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI KOORDİNATÖRÜ SELİM ÖZALP – 2002, 19 Ocak 2002.

Madde 1'in sonlarına doğru şöyle bir ifade var, işte geliyor cümle: "...diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca üretilen mal ve hizmet bedellerinde işletmecilik gereği yapılması gereken ticari indirimler hariç herhangi bir kişi veya kuruma ücretsiz veya indirimli tarife uygulanamaz." Yani MTA'yı bağlayan bu kanun. Dolayısıyla yani bedeli karşılığında ancak verebiliyoruz.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Diğer kurumlar derken neyi kastediyorsunuz?

MTA JEOLJİ ETÜTLERİ DAİRESİ YER BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI KOORDİNATÖRÜ
SELİM ÖZALP – Kamu kurumları.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Tamam, o zaman belediye kamu kurumu sonuç itibarıyla.

MTA JEOLJİ ETÜTLERİ DAİRESİ YER BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI KOORDİNATÖRÜ
SELİM ÖZALP – Ona bedelsiz veremiyoruz.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Gökân Bey söz istemişti.

Buyurun.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Sayın Başkan, Sayın Sındır'ın söylediği konu önemli bence. Biz -Sayın Mustafa Başkan da burada- Coğrafi Bilgi Sistemlerinin yaygın kullanımı konusunda kamu kurumları, üniversiteler ya da onlarla iş birliği yapan kurumların kullanmasıyla ilgili bir düzenleme yaptık, onları ücretsiz olarak kullanabileceklerdi, bu da bence aynı kapsama giriyor. Zaten tutanaklara da giriyor, bence bu üzerinde durmamız gereken bir nokta.

İkincisi, bu 1/100.000 ölçekli ya da 1/25.000 ölçekli, üst ölçekli planlarda zaten kurumların görüşü alınmadan, hele de MTA ya da zeminle ilgili görüşler alınmadan bu tür çevre planlarının yapılması çok mümkün değil. Ama bir şeyi de not olarak söylemek istiyorum: Sıvılaşma tehdidi olan alanlar yapılaşmaya uygun olmayan alanlar değildir yani her zeminde bina yapılabilir. Burada önemli olan, doğru zeminde nasıl bina yapılacağıyla ilgili plan notlarına ya da uygulamayla ilgili kararların verilebilmesidir. Çok uzatmadan söyleyeyim ama Türkiye'deki diri fayların büyük bir çoğunluğu çoğunlukla nehirlerin, akarsuların geçtiği vadi tabanlarındadır yani alüvyonun yoğun olduğu yerlerdir yani tarım toprağıdır.

YUSUF ZİYA YILMAZ (Samsun) – Mesela Kelkit Vadisi.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Kelkit Vadisi, Yeşilirmak Vadisi, Kızılırmak Vadisi, Gediz, Büyük Menderes, Küçük Menderes, Göksu Vadisi ya da Seyhan, Ceyhan Nehirleri gibi yani aslında üzerinde durulması gereken nokta, biz tarım topraklarının imara açılmasını ne kadar bundan sonra engellersek, aynı zamanda fay "zone"unda bulunan yerlerin de yapılaşmaya açılmasını o oranda azaltmış oluruz. Ancak yapılaşmanın gerçekleştiği, kentleşmenin bittiği ve tarım olma özelliğini kaybetmiş olan şehir merkezlerinde ise burada yükseklik sınırlaması getirilebilir. Şimdi, Adapazarı'nda Çark Caddesi ve Çark Deresi civarında ahşap, kâğır binaların hiçbiri gömülmedi. Yani o kültür, Sakarya'daki, Adapazarı'ndaki yapı ustaları o çürük zeminde nasıl bina yapılacağını çözmüşler; 2 katlı, ahşap.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU - Bunlar da yıkıldı Sayın Vekilim.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Yıkılabilir ama sıvılaşmaya karşı...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU - Yani zemin taşıma gücü noktasında sıkıntı yaratmadı ama depremin genliği o kadar büyüktü ki üzerinde duramadı o binalar.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Yani bağlamak istediğim nokta şu: Özellikle İstanbul açısından konuşuyoruz veyahut da bizim tehdidimiz de orada. Şimdi, İstanbul'da kısa diri faylar var, hep Kuzey Anadolu Fay Hattı'ndan bahsediyoruz ama mesela Avcılar'da yani Küçükçekmece ve Büyükçekmece Gölü'nün iki yanında Kuzey Anadolu Fay Hattı'nı dikine kesen canlı fay hatları var.

MTA JEOLJİ ETÜTLERİ DAİRESİ YER BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI KOORDİNATÖRÜ
SELİM ÖZALP – Onlar haritada gözükmüyor Sayın Vekilim.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – E, gözükmüyor ama mesela Körfez ve Sakarya depreminde Avcılar’ın yıkılmasına neden olan bu küçük fay hatları, buradaki zemin özellikleri. Şimdi, bu nedenle de yani imar planıyla ilgili, biz şimdi İstanbul’un hiçbir yeriyle ilgili yeni bir plan tasarlamayacağız. Buralarla ilgili 1/100.000 ya da 25.000 ölçekli yeni bir plan yapmayacağımız açısından, buradaki zemin özelliklerine uygun yapılarla ilgili de bir düzenlemeye ihtiyaç olduğu ortaya çıkıyor. Yani kent yerleşmiş, 500 bin nüfuslu bir yerleşim biriminden bahsediyoruz; buradaki yapı stokunun deprem odaklı dönüşümünde bütün bu binaları başka bir coğrafyaya taşıyamayacağımıza göre buralarla ilgili de bu açıklamalar gösteriyor ki farklı zeminlere uygun yapı biçimlerinin oluşturulması lazım. Bu da kat sınırlaması olabilir, başka çelik konstrüksiyon yapılar olabilir ama mutlaka zemine uygun yeni yapı sisteminin oluşturulması lazım.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Teşekkür ederiz.

O noktada hem kat sınırlaması uygulandı hem deprem yönetmeliklerdeki değişikliklerle daha derin temeller, h/6 kuralı uygulandı. Böylelikle sivilaşmanın getirdiği devrilme tahkiki vesaire etkiler minimize edildi.

Bedri Bey, buyurun.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ederim Başkanım.

Burada bence en temel mesele -arkadaşlara ilave olarak söylüyorum- 1/25.000’de bu iş bitiyor. 1/25.000’lik proje nerenin? Sanayi tesisinin. Nerenin? Tarım alanının. Nerenin yapılaşma alanı olduğu... Hani lekeleniyor ya noktasal işaretlemelerle, aslında bu 1/25.000’de Çevre ve Şehircilik Bakanlığı yaparken zorunlu olarak MTA’dan bu görüşü alabilir, yani zorunlu. “Siz şuraya bir fay hatlarınızı geçirin, o fay hatlarına şu kadar mesafede, sağ veya sola yapılaşma olabilir.” diye derse bu iş daha ta başında çözülmüş olur. Neticede... Bilgiden daha ziyade imzalasın yani desin ki... “Tamam, şu alanın sağında veya solunda yapılaşma olamaz.” şeklinde net bir ifade konursa...

MTA JEOLJİ ETÜTLERİ DAİRESİ YER BİLİMLERİ ARAŞTIRMALARI KOORDİNATÖRÜ
SELİM ÖZALP – MTA’nın öyle bir yetkisi yok yalnız “Yapılaşma olur, olmaz.” anlamında.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Şu an bizdeki fayları tespit etmeye en yetkili kurum MTA, yoksa böyle bir yetkilendirilsin. Yani burada bu iş çözüldüğü zaman, oradan geçtikten sonra -büyükşehir belediyesi 1/5.000 diyor, bağlı belediyeler 1/1.000- bununla uğraşmasınlar. Daha işin başında, kaynağında nerenin ne olacağı konusunda Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bu yaptığı planları size sunar, sizin denetiminizden geçerse bu iş daha ta başında çözülmüş olur. Devamında, zeminin taşıma gücü farklı bir şey, deprem şeyleri daha farklı. Yani orası deprem bölgesidir, deprem bölgesine de bina yapılabilir, Gökhan Bey’e orada katlıyorum ama buna benzer çok katlı yaparsın, az katlı yaparsın veya 10 metrede zemin farklılık gösterebilir, zeminin taşıma gücü farklıdır. O zaman bunu ancak sondajlarla görebilirsiniz. Yani zeminin taşıma gücünü... Parsel bazlı uygulama yapılır, o parselde sondajlar yapılır, o sondajlara göre kazık da çıkabilir, radye temel de çıkabilir, mütemadi de çıkabilir, çıkabilir de çıkabilir, her şey çıkabilir; bu başka bir şey. Bununla bunu karıştırmamak lazım. Daha 1/25.000’de bu onay alınırsa kendiliğinden çözümler diye düşünüyorum. Buna engel bir şey varsa bununla ilgili bir çalışma yapılabilir Başkanım.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Teşekkür ediyoruz.

Mustafa Demir, İstanbul Milletvekilimiz, ona bir söz verelim, sonra siz toparlarsınız.

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Başkanım.

Şimdi 1/25.000 -çok affedersiniz yani size cevap olsun diye söylemiyorum ama- vesaire hani bomboş bir arazi olduğunu düşünürseniz bunu yaparsınız, 1/100.000’de de yaparsınız, 1/25.000’de de yaparsınız. Ama söz konusu İstanbul ve İzmir’se, Kocaeli’nden Tekirdağ’a bir çizgi çizersek eğer -ki fay hattı oradan geçiyor- orada, İstanbul’la Kocaeli’nin nüfusunun üçte 2’sinin oturduğu yerler bunlar. Dolayısıyla imar planında yapılacak olan değişiklikte veya kurum görüşlerinin alınması şu anda bizim açımızdan maalesef geçmiş zamanda yapılmamış ve şimdi de derdimize derman olacak bir durum olmaktan çıktı. Bence, ta başından beri kurgulandığı gibi, mevcut yapılarımız zemin durumuna göre yeniden değerlendirilebilir vesaire ama bu yapıların bir an önce depreme dayanıklı hâle getirilmesinin sadece kamu kurumları tarafından değil, bireysel taleplerin de gerçekleşebileceği bir strateji oluşturmak açısından önemli olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Biz teşekkür ederiz.

Lütfi Bey, söz istediniz mi?

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Evet Başkanım, kısa bir şey söyleyeceğim.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Buyurun, hemen alalım.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Şimdi tarihi vesikalarda şöyle bir ifade var: 526 yıllarında Antakya’da büyük bir deprem olduğu ve şehrin toprak tarafından yutulduğu ifade ediliyor; aynen ifade bu. Şimdi anlıyoruz ki bu muhtemelen zemin sıvılaşması dediğimiz hadise orada yaşanmış yani Asya deltasında kurulmuş, yaklaşık 1 milyon insanın yaşadığı -hâlihazırda yaşadığı- ve yapı stoku açısından da son derece kötü bir yerleşim yeri Antakya. Ben mesela bu özellikle Hatay kısmını da içeren ben parselin yayınlanmasını gerçekten meraklıyorum.

Bir ikincisi de, Bedri Bey hatırlar, biz geçen yıl Devlet Demiryolları alt komisyon toplantısında iddik, orada Sayıştayın Devlet Demiryollarıyla ilgili bir tespiti vardı. Bir hızlı tren hattı projesi yapılıyor, ihaleye çıkılıyor, ihaleyi bir firma alıyor, süreç içerisinde uygulamaya geçileceği zaman da proje hattı güzergâhında fay hattı olduğu ortaya çıkıyor. Derken proje yeniden revize ediliyor, ilk başlangıç fiyatının neredeyse 2 katı büyüklükte bir ihale bedeliyle bu sefer yeniden... Çünkü güzergâh değişiyor, güzergâh değiştiği zaman köprüler, tüneller, viyadükler ekleniyor. Hatırlar mısınız Bedri Bey, bilmiyorum.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Tabii, hatırlıyorum. Ayaş Tüneli’ydi.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – O zaman kuruma, Devlet Demiryollarına da şunu söylemiştik biz: “Kardeşim, sizin proje ofisinizde bu proje yapılırken MTA’dan hiç mi görüş almıyor musunuz?” Hatta projenin belli bir kısmını da bir köy yerleşim alanının içerisinde geçirmişlerdi. Yine, belli bir kısım barajın rezerv alanı içerisinde kalmıştı. Ama orada beni en çok üzen hadise, fay hattı üzerinden geçen kısımdı. Bu noktada sizin, özellikle kamunun yaptığı büyük çaplı yatırımlarla ilgili önden onları besleyici bir fonksiyonunuz var mı? Bu soruyu sormak istiyorum. Veya kamu bu büyük projelerde, tünel, menfez, köprü, viyadük, hızlı tren gibi bu tür projelerde size danışır mı?

MTA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERCAN DEMİRYÜREK - Teşekkür ediyorum Sayın Vekilim.

Evet, yani kamu, yaptığı bütün projelerde, diğer birçok kuruma olduğu gibi MTA’ya da görüşünü sorar ama biraz önceki sayın vekilimizin ifade ettiğiyle birleştirerek söylersek MTA’nın onay vermesi noktasında...

Şimdi, MTA'nın onay vermesi mümkün değil, şöyle: MTA çalışmasını yapar, tıpkı diri fay haritasını çıkarttığımız gibi “Bu bölgede böyle bir fay var.” der. Ama gerekli tedbirler alındığı takdirde –biraz önce başka bir vekilimiz ifade etti- işte zemin koşulları o inşai faaliyet anlamında oraya uygun bir şey yaptığı takdirde... Yani projeye, inşaatın projesine MTA'nın -zaten uzmanlık alanı değil- onay verme yetkisi yok; en fazla, MTA diyebilir ki: “Bu bölgede diri fay hattı var veya yok.” Yani jeolojik olarak MTA oraya bir rapor verir, “Buranın jeolojisi budur.” şeklinde bir rapor verebilir ama oraya yapılacak projeye onay verme ya da onay vermeme noktasında -zaten kendi uzmanlık alanı olmadığı için inşaat- ona bir şey söyleyemez yani.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Sizden fikir almadan bu ihaleye çıkmış olabilir mi? Uygulamaya geçildikten sonra...

MTA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERCAN DEMİRYÜREK - Bakmak lazım, bilemiyorum.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) - Burada acaba yasal olarak “Büyük ölçekli işlerle ilgili illa ki kurum görüşü alınmalı.” diye bir ibare eklenebilir mi?

MTA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERCAN DEMİRYÜREK - Sayın Vekilim, birçoğunuz biliyorsunuz, zaten, kurumlardan görüş alınması gerekiyor.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Değerli vekillerim, zaman ekonomisi açısından... Bu husus anlaşılmıştır, ilgili çalışmalarımızda dikkate alınacaktır.

Bedri Bey, siz de son cümlelerinizi söyleyin lütfen.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Master planı kapsamında şu an fay hatları üzerinde binalar tabii tespit edilebilir, bu başka bir şey; mevcut, elimizde, çocuk doğmuş, bununla ilgili tabii ki tespitler yapılır ama yine hat belirlenir, gerekli önlemler neyse alınır; buna hiç diyeceğimiz bir şey yok. Ama sonrası, yeni bir şey yapıyorsa da bu kriterler dikkate alınırsa...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Teşekkür ediyoruz.

Değerli Genel Müdür Yardımcımız Ercan Demiryürek Bey'e, aynı zamanda Değerli Hocamız Koordinatörümüz, MTA'nın Değerli Hocası Doçent Doktor Selim Özalp'a çok teşekkür ediyoruz; katıldınız, değerli bilgiler verdiniz.

MTA GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ERCAN DEMİRYÜREK - Biz teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – İnşallah biz de USDEP kapsamında ve diğer hususlarda MTA'nın 2010'dan bu yana yaptığı çalışmalarını da, geldiğimiz noktayı da raporumuza yansıtmaya çalışacağız. Gereği hâlinde tekrar irtibat kurarız, tekrar görüşürüz. Ayağınıza sağlık, emeğinize sağlık, başarılarınızın devamını diliyoruz.

Çok teşekkür ediyoruz. Sunumlarınız için, sağ olun.

Değerli milletvekilleri, Kandilli Rasathanemiz ve aynı zamanda TÜBİTAK MAM Başkanlığımız var.

Şimdi, devam edelim isterseniz, bir ara vermeden sunumları alalım.

Kandilli Rasathanemiz ve Deprem Araştırma Enstitüsü Müdürümüz Değerli Hocamız Profesör Doktor Haluk Özener'e ben sunumunu yapmak üzere söz veriyorum. Aynı zamanda bilgi notları da ulaştırıldı sizlere.

Buyurun Değerli Hocam.

4.- Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Haluk Özener'in, Enstitü tarafından yürütülmekte olan çalışmalar ve projeler hakkında sunumu

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Sayın Başkanım, değerli vekillerim, Genel Müdürüm ve diğer konuklar; ben de teşekkür ederim böyle bir fırsatı kurumumuza verdiğiniz için.

2 tane sunumum var ama süre uzadığı için ben çok hızlı olarak geçeceğim. Elinizdeki bilgi notlarında 2 tane var. Biri, yüz elli yıllık, şu anda 152’nci yılını kutlayan Kandilli Rasathanemizin 150’nci yılında basıldığı kitapçığı var; bir de hatıra pulları var PTT tarafından basılan, onları da size iletacağım. Diğer bir bilgi notu, daha önce sanırım 10 sayfalık filan bir bilgi notu daha var, o da yine yaptığımız çalışmalarını özetleyen bir bilgi notu, çok hızlı geçeyim ben.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Hocam, bu dağıtılan...

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Onu sunmayacağım.

Yani hızlıca geçmek istiyorum: Kandilli Rasathanesi “Rasathane-i Amire” adıyla 1868’de kuruluyor; yıl 1868, aslında bir meteoroloji rasathanesi olarak kuruluyor Kandilli. Daha sonra 1894 yılında bir şey oluyor. Ne oluyor? Bir deprem oluyor, İstanbul depremi, “küçük kıyamet” olarak adlandırılan deprem oluyor ve bu depremden sonra zamanın padişahı II. Abdülhamit Han şöyle bir şey istiyor: “Bu depremin şiddetini, etki alanlarını araştıralım.” diyor, Kandilli Rasathanesi Müdürlüğüne ve Atina Rasathanesi Müdürlüğüne bu görevi veriyor; yıl 1894 yani Kandilli Rasathanesinin ne zaman bu gözlemlere başladığının belirtisi kurum yetkinliğimiz anlamında. 1894’te bu harita üretiliyor, bir şiddet haritası, 1895’te de 2 tane sismometre satın alınarak, 1 tanesi Yıldız Sarayına -ki padişahın, nasıl diyeyim, ikametgâhına- 1 tanesi de o zaman Pera’da olan Kandilli Rasathanesine bu istasyonlar kuruluyor. Dolayısıyla deprem gözlemine 1895’te başlayan bir kurumdan bahsediyoruz. 1868’de Rasathane-i Amire, 1895’te sismometre kuruluyor, 1909’da bir şey oluyor, 31 Mark Vakası ve rasathanenin o günkü binası tahrip ediliyor, cihazları yıkılıyor, kırılıyor, atılıyor. Daha sonra 1911 yılında -1910 yılında Fatin Gökmen Hoca görevlendiriliyor- rasathane yeni yerinde, şu andaki yeri olan İcadiye Tepesi’nde tekrar gözlemlere başlıyor meteorolojik rasatlarla, Kameri ay başları, yeni nesil sismometre alınıyor, 1926’da manyetik rasatlar, dürbün binası, 1936’da Kültür Bakanlığına bağlanıyor, 1940’ta Millî Eğitim Bakanlığına bağlanıyor, 1983’te Boğaziçi Üniversitesine bağlanarak bir enstitü oluyor. Bunun anlamı nedir? Sadece operasyonel görev yapmıyor, aynı zamanda eğitim, araştırma ve uygulama faaliyetlerini de bünyesinde barındırıyor. Fatin Gökmen Hoca... Şu andaki mevcut yapıdan bahsediyorum, ben böyle bir organizasyondan geliyorum yani Enstitü Müdürlüğümüz, 3 tane akademik birimimiz var: deprem mühendisliği, jeodezi ve jeofizik ana bilim dalları, ben aynı zamanda jeodezi anabilim dalı öğretim üyesi ve ana bilim dalı başkanım. Bölgesel Deprem-tsunami İzleme ve Değerlendirme Merkezi 1895’ten itibaren olan birim, Belbaşı Nükleer Denemeleri İzleme Merkezi, Belbaşı’nda, burada bir merkezimiz var bizim. Ankara Üniversitesi Gözlemevinin aynı kampüsü paylaşıyoruz. Türkiye Cumhuriyeti devleti adına nükleer denemeleri izleyip merkezi Viyana’da olan Nükleer Denemelerin Kapsamlı Yasaklanması Antlaşması Örgütü raporluyoruz. Yani bir nükleer denemenin kaç şiddetinde bir depreme karşılık geldiği konusunda raporlamamız oluyor. İzmit’te Deprem Zararlarının Azaltılması Hizmet Merkezi var, o da Kandilli’ye bağlı yani merkeze bağlı. Güneş fiziği laboratuvarları şu anda ülkemizde çalışan en eski dürbün bizde, 1936’dan beri güneş rasatı yapıyor şu anda. Aynı zamanda güneş fiziği bölümümüzde veya diğer bir ismiyle astronomi laboratuvarımız, adli astronomi çalışmaları yapıyor yani herhangi bir yaralamalı veya cinayet davalarında havanın durumunun karanlığı aydınlığı ona göre ceza verildiği için -hukukçular var aramızda daha iyi bilirler- ona bir şey yapıyoruz biz, bilabadel bir danışmanlık hizmeti yapıyoruz. Meteoroloji Rasathanesi 1 Temmuz 1911’den beri aynı yerde gözlem yapıyor; geçen hafta yüzyıllık rasathane Dünya Meteoroloji Örgütü tarafından yüzyıllık rasathane olarak tanımlandık, bunda

da Meteoroloji Genel Müdürlüğümüz Volkan Coşkun'un çok büyük katkısı oldu. Sertifikamızı aldık, aynı yerde ülkemizde ilk defa bize verilen bir sertifika bu. Jeomanyetizma Laboratuvarında diğer manyetik alandaki değişimleri gözlemliyoruz.

Deprem konusuna gelirsek tabii ki popüler gündemdeki konumuz. Yani Kandilli hep deprem yüzüyle tanınıyor. 1999 depreminde, biz sadece 30 tane sismik kayıt istasyonuyla -ki o zamanda, 1999'da AFAD yoktu, Başkanımın söylediği gibi Afet İşleri Genel Müdürlüğünün Deprem Araştırma Dairesi vardı- tüm Türkiye'yi gözlemliyorduk biz. Daha sonra, bugüne geldiğimiz anda 456 tane kayıt istasyonumuz var. Bunların 250'nin üzerindeki sismik kayıt istasyonları, onun dışında -biraz sonra bahsedeceğim- İstanbul Deprem Erken Uyarı ve Acil Müdahale Sistemi var, 2001 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla kurulmuştur, onun istasyonları var, bina izleme sistemleri var, GPS istasyonları var Marmara'da, Marmara'yı kontrol altına aldığımız, deniz tabanı, denizin 1.200 metre altındaki sismik istasyonlarımız var, bunlarla, 456 tane istasyonla tüm Türkiye'yi yedi gün yirmi dört saat gözlemliyoruz. Yansıkiler gözlem istasyonları, 456 adet olan istasyonlar. Dikkat ederseniz oldukça homojen bir dağılım olmasına rağmen,, Marmara Bölgesi'ne doğal olarak daha çok yoğunlaşmış vaziyetteyiz, işte beklenen Marmara depreminden dolayı da diyebiliriz. Onun dışında, istasyonlarımızı tesis ederken tabii ki AFAD'la koordine bir şekilde, aynı yere duplikasyon olmaması için farklı alanlara istasyonlarımızı yerleştiriyoruz. 2015 yılında enstitü müdürü olarak seçilerek atandıktan sonra, tüm verilerimizi -bir kanun maddesidir, biliyorsunuz, 2014 yılında torba yasayla çıkan bir maddeyle- "Tüm devlet gözlemi yapan üniversiteler ölçmüş oldukları verileri eş zamanlı olarak AFAD'a aktarır" diye bir kanun maddesi var -eş zamanlı olarak biz AFAD'a aktarıyoruz. Dolayısıyla, bizim verilerimiz de onların deprem bilgi bankası havuzunda toplanıyor. Dış işlerinde vardır, mütebakak nedir böyle, karşılıklı değişim, bir tek tarafı oluyor...

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Müttekabiliyet.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Bizde tek tarafı. Ümit ediyorum en kısa sürede AFAD'la paylaşacaktır diye düşünüyorum, çünkü tek tarafı veriyor, kanun maddesi "alır" yazıyor "verir" yazmıyor, Başkanım da ara sıra böyle konuşuyoruz, İçişleri Bakanımızla da bu konuyu konuşuyoruz. Dolayısıyla, Harita Genel Müdürlüğüyle birlikte şöyle söyleyeyim: Mareograf istasyonları, onlar işletiyorlar, biz onları alıp kullanıyoruz. Biraz sonra anlatacağım nerede kullanıyoruz. Marmara'da gördüğünüz gibi 258 tane istasyonumuz var, 258 tane farklı sensörden Marmara'yı takip ediyoruz. Bunun içinde deniz tabanı sismometreleri olduğu gibi, deniz tabanı gerilim ölçer cihazlarımız da vardır. Bir İstanbul Kalkınma Ajansı projesiyle, benim yürütücülüğümde, deniz tabanında direkt olarak gerilim ölçer cihazlarımız var. Depremlerin büyüklüğünü, biz, otuz saniyede aslında otomatik olarak belirleme kapasitesine sahibiz. Özellikle, deprem olduğu yerin etrafında çok fazla sayıda istasyonumuz varsa, çok hızlı olarak otomatik çözümle belirliyoruz, fakat bizim bir özelliğimiz var Kandilli olarak, otomatik çözümleri biz "web" sayfasına hızlıca koymuyoruz. Sebebi, deprem dalgaları -aramızda yer bilimciler var, arkada Abdullah Hocam var, o buradayken, ben jeodeziyim o jeofizikçi bana söz düşmez ama -halka şeklinde yayıldığı için, yakın istasyonlar, 3-4 istasyona gelince büyüklük, lokasyon belirleyebiliyorsunuz ama bu dalgalar uzaktaki istasyonlara yayıldığı zaman -bir jeodezici olarak Sayın Vekilim bilirler- yani geriden kestirme yöntemi gibi daha çok istasyondan daha kaliteli veri alabiliyoruz. Dolayısıyla biraz bekliyoruz. Neden bekliyoruz? Otomatik çözüm yapmıyoruz, manuel olarak yedi gün yirmi dört saat Kandilli'de, Kandilli kampüsünde kalan 8 sismolog arkadaşımız var bizim, uzman arkadaşımız; o birimin müdürü dâhil olmak üzere, onlar manuel olarak nöbetçi ve yedek nöbetçi olarak bu depremi çözüyorlar. Dolayısıyla, depremi bizim "web" sayfamıza koymamız altı yedi dakika, kimi zaman on dakikayı buluyor. Bununla ilgili de biraz önce Sayın Vekilim söylemişti, bu sosyal medya falan çok

önemli. “İşte, Kandilli ne yapıyor? Kandilli’dekiler boğazı seyrediyor herhâlde, açmışlar bir şişe, viski içiyorlar.” gibi böyle enteresan yorumlar geliyor ama tabii ki bunları çok ciddiye almamak lazım. Sonuçta çok sorumluluk bilecek arkadaşlarımız orada çalışıyorlar ve ellerinden geldiği şekilde en güvenilir neticeyi vermek istiyorlar. Daha sonra farklı farklı bilgiler geldiği zaman revize kısmımız vardır “web” sayfasına bakarsanız bizim yani revize değerler vardır. Yani revize değer derken, manuel olarak arkadaşımız çözmüştür ama başka bir gelip, başka bir ekip arkadan gelip de çözdüğü takdirde, ufak tefek, 0,1-0,2’lik bir hata olursa onu revize olarak yazarız biz oraya. Farklı deprem büyüklükleri yazarız, bazen kafanız karışıyor, Ms yazarız, yüzey dalgalarına göre lokal büyüklük yazarız, Ml yazarız, Mw belli bir büyüklükteki depremlerde Mw vermek, moment magnitüd vermek daha sağlıklı, onları veririz. Dolayısıyla, bu ayrımları bilmekte fayda var. Bu arada, biz, sadece tabii ki kendi verilerimizi kullanmaktan başka, uluslararası anlaşmalarla bölge ülkelerindeki farklı istasyonları da alıyoruz yani şu anda gördüğünüz gibi 112 tane farklı ülkelerden aldığımız 112 tane istasyonun verisini de katıyoruz eş zamanlı olarak, bir de bunun yanında, üye olduğumuz uluslararası kuruluşlar vasıtasıyla, dünya üzerindeki her türlü gözlem yapılan verileri elde edip farklı ülkelerdeki deprem büyüklüklerini hesaplama şansımız var.

Deprem büyüklükleri şurada gözüktüyor, mesela bazı istatistikler var 1900’den 2020... 17 Ağustos için, 17 Ağustosun yıl dönümünde hazırladığımız bir şey bu. 4’ten büyük toplam 10.965 tane deprem olmuş. Bakın, 4’ten büyük. Demin ayakta konuşuyorduk, deprem büyüklükleri, böyle bir birim arasında 32 kat fark olduğu için, enerji farkı, bazen konuşuluyor yani işte, “Küçük küçük depremler olsun büyük depremin enerjisini alsın ve büyük depremi yaşamayalım.” Teorik olarak doğru ama pratikte mümkün değil yani bir tane 7’lik depremin enerjisini alacak 32 tane 6’lık, bir 6’lığın 32 tane 5’lik, bir 5’liğin 32 tane 4’lük deprem olması lazım yani yaklaşık 32 bin tane 4’lük deprem olacak ki bir tane 7’lik depremin enerjisini alsın. Bakın yansıya, yüz yirmi senede 10.968 tane 4’ün üzerinde deprem olmuş yani dolayısıyla 7’lik, 7’nin üzerinde depremleri bu coğrafya görecektir. Biraz önce Genel Müdür Yardımcımız söyledi, biz çok referans veririz bu arada şeye... Ben biraz üstüme alındım bilim insanı olarak, MTA’ya çok saygı duyuyoruz ve yaptıkları çalışma gerçekten çok önemli bir çalışma, Türkiye’yi karış karış gezerek diri fay haritası çiziyorlar. Türkiye’de 500’ün üzerinde diri fay var, aktif fay, yani potansiyel deprem ürütecek fay. Dolayısıyla, soruyorlar bize “Nerede deprem olacak?” İşte, sayın vekilim, söylemişti “Şurada deprem olacak, biri burayı işaret ediyor, biri orayı işaret ediyor.” Ben diyorum ki Türkiye’nin her yerinde her an deprem olabilir.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – 500 ayrı yerde...

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Efendim.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – 500 ayrı yerde deprem olabilir.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – 500 ayrı yerde deprem olur. Yani 500 ayrı yer derken fayda olabilir yani onun etrafındaki illeri düşünün siz. Bakın, bu da yansadaki -biraz sonra başka bir yere geleceğim. Hatay Milletvekilimin söylediği şeyden aklıma geldi bir not vereceğim- bunlar da yaklaşık deprem sayıları yani bu coğrafyada 7 ile 7,9 arasında ortalama her altı buçuk yılda bir deprem meydana geliyor.

Şimdi soru: Ülkemizde olan 7’nin üzerindeki en son deprem nerede oldu?

ULAŞ KARASU (Sivas) – Van’da oldu.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF.DR. HALUK ÖZENER – Cevap, Van’da oldu. Yıl kaçtı? 2011. Kaç sene geçti? Dokuz sene. İstatistiğin üzerindeyiz. Yani ben, felaket senaryosu olarak çizmiyorum ama hani, altı buçuk yılda ortalama oluyor, şu anda 9’uncu senedeyiz. İstatistik, aynı zamanda bilimsel yalan söyleme sanatıdır, biliyorsunuz. Yani istatistiğin neresinden bakarsanız farklı yerlerinden yorumlarsınız. Espri olsun diye söylüyorum: Seçim olur ama herkes galiptir değil mi? Hiç kimse mağlup değildir çünkü herkes galip çıkacak bir yer bulur. Yani bilimde de böyle. Dolayısıyla, bu rakamları gözümüz önünde tutalım. Hani “Şurada deprem olacak.” diye tahminçiler var, bir de biliyorsunuz, işte, birisi diyor ki “Şurada olacak.” biri diyor “Şu büyüklükte olacak.” Bu yansıya bakarsanız, zaten bu coğrafyada her gün ortalama 3 ile 3,9 arasında bir deprem oluyor, küçük depremleri hiç saymıyorum. Dolayısıyla onlara da çok itibar etmemekte fayda var.

Çözümü yapılan depremlerin dağılımlarına bakın, bazı senelerde yüksek rakamlar görürsünüz. 2017’de 34 bin tane deprem çözmüşüz, neden? Çünkü o yıl, 2017’de, 3 tane deprem oldu. Hangi depremler? Çanakkale Ayvacık depremi, İzmir Karaburun depremi, Bodrum Kos depremi. Dolayısıyla, o depremlerin artçıları -yansıda var mı bilmiyorum ama- 9 bin tane Bodrum depreminin artçısı var. Dolayısıyla, sadece bir depremin artçısı 9 bin. İzmir depreminde 4 binlere falan geldi, 4 binleri geçiyordu en son. Ara sıra böyle istatistikleri paylaşıyorum Twitter’den. Dolayısıyla, bir yılda olan, Türkiye’de geçen sene 17 Ağustos’tan 17 Ağustos’a, 25 bin tane deprem olmuş, farklı yerlerde, bölgelerde. İşte fay hatları var orada dediğim gibi. Nerelerde oldu? Daha çok Ege açılma rejiminde yoğun olarak görülebiliyor.

Bunu da geçeyim. Bu da 4’ün üzerindeki depremlerden bahsediyoruz, bir yılda olan 4’ün üzerindeki depremler. Sonra nereye geçiyoruz? Şunları hızlıca geçeyim, bunlar da çok kitabi bilgiler, bunları geçelim, fazla yormayayım sizi ben.

Şimdi, Hatay’la ilgili kritik bir şey söyleyeyim, birazdan bir GPS hız haritası vereceğim size. Yani aslında Türkiye çok dinamik bir ülke, Afrika, Arabistan plakası aşağıdan bastırıyor, biz de bundan güneybatı yönünde, saat istikametinin tersi yönünde kaçıyoruz ama bu hız her yerde aynı değil. Biz bunu nasıl tespit ediyoruz? GPS yöntemiyle yani jeodezik yöntem, uydu teknolojileriyle tespit ediyoruz. Türkiye’nin her yeri aynı hızda değil, kimi yerde yıllık 1-2 milimetre hız olurken, Ege’de bu hızlar 35-40 milimetrelere kadar varıyor. Bu ne demek? Şurada gösteremeyeceğim ama... Şunu göstereyim, bakın MTA’nın diri fay hattı, bu da biraz önce bahsettiğim bir GPS hız haritası. Bakın, Türkiye’nin bazı yerleri daha hızlı hareket ediyor, bazıları daha yavaş hareket ediyor ama eninde sonunda biz Avrupa Birliğine giriyoruz yani gördüğünüz gibi.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Avrupa bize geliyor.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF.DR. HALUK ÖZENER – Nasıl?

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Avrupa bize doğru geliyor.

KANDİLLİ RASATHANESİ DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF.DR. HALUK ÖZENER – Avrupa Birliğine giriyoruz yani muhtemelen görmeyiz. Hani, bizim görme şansımız yok ama bu bir şekilde görülecek.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Yaklaşmışsınız ama.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF.DR. HALUK ÖZENER – Yaklaşıyoruz.

Bakın şimdi, nerede deprem oluyor diye konuşuyoruz, diri fay haritalarını çıkartıyoruz. Vekilim söyledi, Hatay'da deprem oldu. Ne zaman oldu? Milattan sonra 525, yanılmıyorsam. Kaç kişi öldü?

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – 265 bin.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF.DR. HALUK ÖZENER – 260 bin kişi falan. Bir de 115 yılında olmuş, bakın, orada da 250 bin kişi. Birinde 250 bin kişi, milattan sonra 115'te ve 525'te, toplam 500 binden fazla insan ölmüş. Tabii, eminim ki hepsi Hatay'da yaşamıyordu, o civar yerlerde. Hatay tabii ki bir merkez olduğu için, en yakın olduğu için tarih kayıtları onu öyle geçirmiş ama şunu demek istiyorum: Şu anda herkes sismik boşluklar, işte, Doğu Anadolu fayı diyor, işte Marmara içinde faydan bahsediyoruz, Yedisu diyoruz, işte Palu-Sincik diyoruz ama bakın, her yer aynı hızla hareket etmiyor diyorum ya, her yerin... Ne kadar hızlı hareket ederseniz o kadar çok enerji biriktiriyorsunuz. Dolayısıyla, bazı bölgelerde deprem tekrarlama aralıkları bu hızla ilgili. Yani bir yere bir kovaya su koyuyorsunuz -çok özür dilerim çok basit anlattığım içindakikada 100 litre akıtan ile 10 litre akıtan aynı havuzu aynı zamanda dolduramaz. Dolayısıyla, havuzun dolması için hızlı akan yer, hızlı olan yer daha çabuk dolar, daha çok enerji biriktirir. Dolayısıyla, biz, şu anda belli yerlerde deprem beklerken, belki de hiç... Yani umarım olmaz tabii ki ama Hatay yaklaşık bin beş yüz yıldır uyuyor. Doğru mu?

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Evet.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF.DR. HALUK ÖZENER – 525, şu anda bin beş yüz yıl oluyor. Hatay'daki deprem tekrarlama aralığına bakalım. Yani dolayısıyla Türkiye'nin birçok yerinde, hiç deprem olmaz dediğimiz bir yerde bile deprem olabilir. Bunun için hep söylüyorum: Bizim, depremin nerede olacağından öte -yani en son söyleyeceğim- biz ona ne kadar hazırlıklı olabiliriz, ona bakmamız lazım. Yani şurada olmuş, şu büyüklükte olmuş değil, ne kadar hazırız ona bakacağız.

Sismik boşluklar diyoruz, bakın 39'a. Bazı şeyleri görüyoruz biz. Neyi görüyoruz? 39 Erzincan depreminden sonra batıya doğru deprem geliyor. Yani bir domino etkisiyle batıya doğru geliyor. 67 depreminden sonra bir sonraki depremin batıda olacağı söylenmişti. 99 depreminden sonra, yine Marmara'da sismik boşluk. 1912'de Şarköy-Mürefte depremi var, 1894 var, 1766 depremleri var. Çok detayına girmek istemiyorum ama o boşluklar dolacak, bir gün dolacak. Ne zaman dolacak bilmiyoruz, ümit ediyorum o zamana kadar hazırlıklı oluruz.

Yani bunun için, biz bilimsel çalışma... Ne yapıyoruz, neyi inceliyoruz? Fayın hangi parçası... Bunlar aslında çok detay yani, bakın, aslında yapılması gerekenler bunlar değil. Fayı şu kadar... 500 tane istasyon kurdum, 1.500 tane istasyonum var, ben daha iyi tespit ederim falan bunları... Yani ben bilim insanıyım ama bunları geçmek lazım, bunlar bilimin araştırma konusu. Biz şuna bakacağız: Bir deprem olacak yani depremin büyüklüğü 7,4 olursa çok kötü de 7,2 olursa acayip her şey güllük gülistanlık değil. Dolayısıyla, biz hazır olmamız lazım.

Bakın, ara sıra soruyorlar, bizde kurum olarak şöyle bir kültür geliştirdik: Bizim kurum olarak da böyle sürekli medyada oradan oraya dolaşan bir tarzımız yok, en azından son beş senedir yok, sadece bir basın toplantısı yapıyoruz; bilgileri yani gözlemlerimizi basınla paylaşıyoruz, daha sonra çekiliyoruz, gerekli olduğu zaman da basın bildirileriyle ilerliyoruz. Dolayısıyla, dediğim gibi, depremin ne büyüklükte olacağından öte biz ne kadar hazırız ona bakacağız. Yani şöyle söyleyeyim yine, yapı stokları kötü... Deprem güvensiz yapı stoğu... Bir Bakanımız -isim vermeden söyleyeceğim- işte “7 milyon 500 bin” demişti “Bizim hedefimiz yılda 500 bin konut dönüştürmek.” demişti, hatırlarsınız herhâlde “On beş senede bu işi çözeceğiz.” demişti. Bir başka Bakanımız “6 milyon” dedi “Yılda 300 bin yapacağız, yirmi senede.” demişti. Süper hedefler yani çok iyi hedefler ama bu hedeflerin peşinde

koşup bunları gerçekleştirmemiz lazım. Yani yılda 300 bin çok iyi bir rakam, 500 bin süper tabii... 300 bin de çok iyi ama 500 bin bile olsa on beş sene gerekiyor. Yani tüm Türkiye için diyorum, Marmara için demiyorum. Yani ben de diyorum ki inşallah deprem bizi o kadar bekler. Yani beklemesini ümit ediyoruz, aksi takdirde...

Hani, çok örnek vereceğiz, İzmir’de deprem oldu 6,6 ile 6,9’du ama İzmir’de meydana gelen felaket çok küçük bir alandı ve dolayısıyla ona müdahale etmekte çok başarılı AFAD ekipleri. Yani hakikaten çok takdire şayan çabalar var. Bir kere, millet olarak bu konuda zaten çok fedakâr bir milletiz. Dolayısıyla, her şeyimizi tüm imkânlarımızı kullanıyoruz ama o çok küçük bir deprem yani bizi bekleyebilecek depremler daha büyük depremler. Onun için, bizim çok daha iyi koordine olmamız lazım.

Ya, onunla ilgili farklı modellerim var, düşüncelerimi ben Bakan Bey’le de paylaştım -AFAD İçişleri Bakanlığına bağlandığı zaman kendisi randevu vermişti, anlatmıştım görüşlerimi, Bakan Yardımcısı İsmail Bey de vardı- farklı görüşlerimiz var. Yani çok iyi organize olmamız lazım, koordinasyon çok önemli, başka her şey var bizde, sadece koordinasyon eksikliğimiz var çünkü Mustafa Başkanım da yok burada... Coğrafi bilgi sistemleri sempozyumu vardı, ben oturma başkanıydım, konuşma yapıyoruz, büyükşehir belediyesi bir rakam veriyor binalarla ilgili falan, ilçe belediyesi aynı partinin belediyeleri aslında ama rakamlar arasında tutarsızlık falan olabiliyor. Dolayısıyla, bir koordinasyon, bir iletişim kazası olabiliyor. Bunların üst çatıda, ana tarafta koordinasyonunun çok iyi sağlanması lazım, çok detay vermeyeyim.

Dediğim gibi, Marmara’yı özellikle biz hakikaten avcumuzun içi gibi biliyoruz. Nasıl biliyoruz? Deniz tabanına yerleştirdiğimiz aletlerle fayın -kesit bu- hangi yerinin daha aktif, hangi parçasının daha derinde deprem ürettiği, hangisinin daha üstte deprem ürettiği, hangi parçanın suskun, hangi parçanın daha sismik olarak aktif olduğunu biliyoruz ama sonuçta bunların hepsi bilimsel çalışma yani bunun anlamı şu: Şurada, şu parçada 7,2 olacak da bu parçada 7,4 olabilecek. Tamam ama 7’nin üzerinde deprem zaten olacak. Bugün, şu anda yaptığımız hesaplamalarla 7,2’nin üzerinde enerji birikmiş durumda. Sadece bizim bilmediğimiz... Yani biraz önce musluktan su akıyor dedim, kabın büyüklüğünü bilmiyoruz, ne kadar su aktığını biliyoruz ama kabın ne zaman dolacağını bilmiyoruz, bilesek onu da söyleyeceğiz ama dünyanın hiçbir yerinde o kabın büyüklüğünü söyleyecek bir teknoloji yok.

Tabii, son zamanlarda ne çıktı? Tsunami çıktı. Biz, Bodrum depreminde de “Tsunami var.” demiştik, çok kabullenilmedi, “deniz kabarması” denildi, hafif dalgalar yükseldi; bunun adı tsunami. Hiçbir zaman tabii ki Uzak Doğu’da olduğu gibi tsunami olmayacak ama tarih boyunca bu coğrafyada tsunamiler oldu, yine olacak. Marmara için tsunami, fayın özelliğinden dolayı, doğrultu atımlı bir fay olduğu için sadece deniz tabanında olabilecek heyelanlardan dolayı olabilir. Dolayısıyla çok çok abartılı bir şey beklenmiyor belki ama olacaktır, olabilir. Ege’de, Akdeniz’de tsunamiler tarih boyunca oldu, olacaktır. En son Sisam-Seferihisar depremi diyelim, arada oldu, orada çalışma var.

UDSEP’te –çok fazla girmiyorum o konulara, çok uzatacağım- de bakarsanız, UDSEP 2023’te Kandilliye verilen ana görevler var, Kandillinin yardımcı olduğu görevler de var. Tsunami konusunda, biz 2012’de çalışmalara başladık. Hükümetler Arası Oşinografi Komisyonunda bu bölgenin Ege, Akdeniz, Karadeniz’le bağlantılı denizlerde Tsunami Uyarı Merkeziyiz. Yani “Burada tsunami olur, olmaz.” mesajını veriyoruz. Kime? Türkiye’de AFAD’a, onun dışında bize üye olan ülkelere veriyoruz. Şimdiye kadar 28 tane tsunami uyarı mesajı verdik. 5,5’un üzerinde depremlerde veya kıyıya yakın olan yerde biz onlara diyoruz ki: “Tsunami olabilir, olacaktır, geliyor.” Daha sonra izliyoruz ve mesajımızı ya geri alıyoruz ya da devam ettiriyoruz.

Biz bir proje yaptık Bodrum’da, bu Bodrum’daki depremden sonra. Deniz seviyesi istasyonları kurarak Bodrum’da bir farkındalık projesi yaptık. Tabii ki kolay olmuyor, turizm bölgesi, “Turist kaçır.” falan düşüncesiyle. Gerçeği kabullenmemiz lazım yani ben bir bilim insanı olarak söylüyorum ama bununla nasıl baş edebiliriz, bunun nasıl üstesinden gelebiliriz, ona da cesaretle gitmemiz lazım.

İşte, Kandillinin görev sınırlarını görüyorsunuz. Uyarı mesajlarını veriyoruz, 5,5’tan büyük depremlerde uyarı mesajı veriyoruz.

Marmara’da yine tsunami tehlikesi hazırlık çalışması yapıyoruz. UDSEP’te erken uyarı kurulması falan hep Kandillinin görevleridir bunlar. Ama maalesef, bazen de böyle ufak tefek mevzuat problemlerinden dolayı -yani basın da sağ olsun, kurumları karşı karşıya getirmeyi çok seviyor, “Kandilli uyarı mesajı verdi, AFAD bir şey yapmadı.” gibi- elimiz kolumuz bağlıyor. Biraz önce yine vekillerim soruyordu MTA Genel Müdür Yardımcısına nasıl olur, olur mu? Oluyor.

Bingöl depreminde sahaya gittim, yatılı ilköğretim okulu çöktü, orada çocuklar öldü. Neredeydi ilköğretim okulu? Fayın üstündeydi. Şimdi diyorsunuz ki “Nasıl olacak?” Bu kurumlar vermiyor mu? Veriyor, fay hattını çiziyor yani çok da hassas olarak belirliyor. Sonuçta hep söylüyoruz ya “Allah korusun, Allah korusun.” diyoruz ya bir şey olduğu zaman yani Allah insana akıl vermiş, niye vermiş? Kullan diye vermiş. Şimdi, bu akıllı kullanmayıp kullanmayıp da her şeyi Allah’a havale edersek bunun da bir anlamı yok. Dolayısıyla bilimin ışığında verileri mekanizmalar kontrol edecek. Bunları tabii ki Mecliste kanuna dönüştürecek kişiler sizlersiniz ama bizlerin de sizleri doğru beslemesi gerektiğine inanıyorum.

Erken Uyarı Sistemi, 2001 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla kuruldu. AFAD Başkanım anlatıyor, bazı yerlerde sistem kuracaklar yani bu, 2001’den beri olan bir sistem. Tabii ki kaynaklar daha yoğun, tabii ki bu sistemler geliştirilecektir ama 2001’den beri bu sistem çalışıyor.

Bu da depremin iki tane dalgası var: P dalgası, S dalgası. İkisinin aralarında hız farkı var. Depremin olduğunu belirledikten sonra kritik tesislere uyarı mesajı yollayabiliyoruz ama bu bilgisayardan bilgisayara, “computer”dan “computer” a bir sistem. Dolayısıyla Marmara’da olabilecek bir depremde beş ila yedi saniye vaktimiz var. Dolayısıyla bunu biz erken uyarı olarak vatandaşa Japonya’daki gibi falan verme şansımız yok, Amerika’daki gibi değil. Sadece bu sisteme entegre olan kurumlar, birimler, yapılar bunu kullanabilir. İGDAŞ bunun çok iyi bir örneği. Yani İBB’yle de İstanbul Hasar Kayıp Tespit Projesi var, geçen dönemki belediye başlanan, bu dönemki belediyeyle ürünlerin çıktığı bir proje. İlçe ilçe yayınlandı, belki görmüşsünüzdür yani İBB’nin “web” sitesinde, Deprem ve Zemin İnceleme Müdürlüğü “web” sitesinde var bunlar bina bazlı. Bina bazlı diyoruz ama orada sanırım, 750 metreye 750 metre, yanılmıyorsam, bir karelaç içerisindeki hasar kayıpları veriliyor. Tabii ki oradaki bina envanterinin çok güvenilir olması lazım, zemin bilgilerinin, yapı stokunun, nüfus yoğunluğunun çok iyi tespit edilmesi lazım ki sağlıklı sonuçlara ulaşabilelim.

Erken Uyarı Sistemi biraz önce anlattığım gibi. Bunları alanlar İş Kule -isim veriyorum belki ama burada- Trakya Elektrik, sanayi tesisleri, Marmaray bu sinyali alıyor. Dolayısıyla bunlar kullanılabilir.

Kandillinin yaptığı diğer işler: Afete hazırlık eğitim çalışmaları. AFAD Başkanımız da geçen sene bunu seferberlik olarak ilan ettiler ama bu sene için pandemi dolayısıyla o proje biraz geri kaldı. 1999 depreminden sonra Dünya Bankasından alınan bir projeyle biz bu çalışmaları başlattık. Daha sonra bu merkeze dönüştü. Şu ana kadar 3.893 tane eğitim yapıldı, 500 binden fazla katılımcı katıldı. Bakın, 500 binden fazla katılımcı katılıyor ama biz eğitmen eğitimi veriyoruz ve o kişiler de gittikleri yerde insanlara öğretiyorlar. Yani Kandilli haftada iki gün, çarşamba ve perşembe günleri okulları kabul ederek bunlara afet eğitimi, deprem simülasyonu veriyoruz. Daha sonra isteyen kuruluşlara da Gezici

Deprem İstasyonu Tırımızla ve DEPREMPARK'ta eğitimler veriyoruz. Tabii ki bunların şimdi çok daha modernleri yapıldı. Biz bir üniversiteyiz biliyorsunuz, bütçelerimiz çok mütevazı bütçeler yani Boğaziçi Üniversitesinin adı çok büyük ama bütçesi çok küçük çünkü küçük bir küçük bir üniversite yani bütçeler de öğretim üyesi ve öğrenci sayısına göre geldiği için ancak farklı kaynaklardan desteklerle böyle bir DEPREMPARK eğitim simülasyon odamız var. İşte “Çök, kapan, tutun.” dediğimiz gibi yani gelen öğrencilere, öğretmenlere farklı eğitimler vererek depremden nasıl korunulabileceğiyle ilgili bilgi veriyoruz.

Yansındaki kırmızılı bizim Rektörümüz, Mehmet Hocamız. Bu da Teknofest kapsamındaki deprem tırımız, bir ara DASK'ın sponsorluğuyla “Türkiye Deprem Tırı” diye tüm Türkiye'yi dolaştırmıştık. Belirli büyüklükteki depremi yaşıtıyoruz ve onların nasıl önlem alması gerektiğini anlatıyoruz.

Kandilli olarak çok fazla proje var, doküman da var, tabii ki üniversite olmanın avantajıyla. Avrupa Birliği çerçevesinde yapılan Horizon 2020 veya ERC çerçeve programları kapsamında yapılan projelerde Kandilli aktör oluyor Türkiye’de. Neden? Çünkü çok köklü bir kurum olduğu için depremle ilgili çalışmalarda illaki Kandilli içinde oluyor. Çok fazla Avrupa Birliği projesi, sayısız Avrupa Birliği projesi var, TÜBİTAK projeleri, BAP projeleri var ama bir de proje olmadan da bizim izlediğimiz Ayasofya Camisi, Süleymaniye Camisi, Fatih Camisi, Mihrimah Sultan Camisi, Sultan Ahmet Camisi’ni izliyoruz biz, yapı sağlığını izliyoruz. Köprülerin hepsini izliyoruz, köprülerin durumlarına bakıyoruz, Marmaray’ın tabii ki durumuna bakıyoruz. Bu olası deprem kayıp tahmin senaryoları, bunlarla ilgili çok anlatmayayım, “web” sayfalarında çok detay var, tsunami çalışmaları falan.

Ben isterseniz burada keseyim, sizin herhangi bir sorunuz varsa tamamlarım. Türk-Japon projesi var, tsunami bilgilendirme kitapçıkları Türkiye’de ilk defa çıktı. Dediğim gibi sizleri çok zorlamayayım ben.

Sabrınız için çok teşekkür ediyorum, çok sağ olun.

Sorularınız varsa alabilirim.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Hocam, biz çok teşekkür ediyoruz.

Soru sormak isteyen İzmir Milletvekilimiz, buyurun.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sorudan öte bir konu hakkında görüşünüzü almak istiyorum. Şimdi, son dönemde ülkemizde garip bir şey yaşanıyor, her akşam televizyon programları var farklı farklı kanallarda -hangi kanalın olduğu çok önemli değil- hukukçu tıp alanında konuşuyor, tıpcı mühendislik alanında konuşuyor ama bunların en popülerleri deprem konusu, birçok hocamız çıkıyor, hepsine de çok saygı duyuyoruz ama deprem denildiğinde akla ilk Kandilli Rasathanesi geliyor ve belki de bir araştırma yapılsa günde en çok tıklanan internet sayfalarından biri olabilir.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – 1 milyonun üzerinde.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Hafif sandalye sallansa hemen elimiz gidiyor Google’a, “Kandilli Rasathanesi” yazıyoruz. Benim 12 yaşında oğlum var, bilgisayarındaki ana ekranına etiketlemiş, günde birçok kez bakıyor, hele de bu İzmir’de yaşanan depremden sonra.

Şimdi, her akşam farklı hocalar ya da alanı olmayan insanlar da bu konuda, konuşuyor. Tabii ki yasaklara karşıyız, her şey şeffaf yönetilmeli ama bu konuda en azından bizim Komisyonumuza bir hoca olarak bir talebiniz olabilir mi? Bu tip açıklamaları, bu tip tahminleri belli koşullardan sonra belli kişilerin yapması konusunda bir öneriniz, bir görüşünüz olur mu? Yani bu konuya nasıl bakıyorsunuz? Ben merak ediyorum. Teşekkür ediyorum.

Tabii ki devlet kurumlarının hepsine güveniyoruz, inanıyoruz ama Kandilli Rasathanesi olarak güvenilirlikte belki de en üst sınırlardasınız siz. O yüzden emekleriniz için de çok teşekkür ediyorum.

Sağ olun.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Sağ olun, çok teşekkürler Sayın Vekilim güzel sözleriniz için.

Bu konu aslında Afet ve Acil Durum Danışma Kurulunda da konuşuluyor, belki söz verilseydi AFAD Başkanımız da bahsedirdi. Bu konuda da haklısınız yani ülkemiz öyle bir ülke, tabii ki özgürlükler ülkesi ama mevcut medyaya da haber lazım. Çok özür dilerim, amiyane konuşuyorum, bir köpeğin bir insanı ısırması haber değil ama insanın köpeği ısırması haber. Dolayısıyla böyle enteresan çıkışlar yapan hocalarımız da mesela çok popüler olmak isteyen hocalarımız da çok enteresan sözler söyleyebiliyor. Kurum kimliğimiz, kurum nezaketimiz dolayısıyla, biz, sadece ölçtüğümüzü, gözlemlerimizi paylaşıyoruz ve hiçbir zaman hiçbir hocayla, hiçbir tartışma programına da hiçbir yere de çıkmıyoruz. Çıkmamamızın sebebi çünkü bu işe bir başlarsanız kendinizi kurtaramazsınız orada. Bir de o sarhoşluğa girersiniz muhtemelen dolayısıyla hiç girmiyoruz. Bu konular -tekrar söylüyorum- AFAD Başkanlığımızın da İçişleri Bakanımızın da hep gündemine geliyor. Eminim ki bununla ilgili bir şey çıkacak ama bizim tarafımızdan çıkması çok anlamlı değil. Yetkin olan insanların... Aslında, -AFAD Başkanım söyledi- 2014 yılında torba yasaya atılan bir maddeyle bu kanun tanımlandı ve depremin büyüklüğünü ve yerini resmî olarak söyleme yetkisi AFAD'dadır. Resmî bilgi yani hava durumu tahminlerini bütün kanallar -işte Show TV, Flash TV- vermesine rağmen, aslında kayıtlara geçen Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğüdür. Aynı o şekilde, AFAD'ın kayıtları resmî kayıt olarak Türkiye İstatistik Kurumu gibi kayıtlara geçendir ama maalesef, hocalarımız, herkes konuşuyor bu ülkede; onlar da konuşuyorlar, akademik özgürlükten konuşuyorlar, popülerite çabasıyla konuşuyorlar, belki ajandalarında farklı bir şey var, farklı hedefleri var onun için konuşuyorlar ama haklısınız, bunun bir şeye alınması lazım.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Belki biz raporumuza böyle bir şeyi alabiliriz.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Olabilir yani rapora alınacak çok şey var aslında. Tsunami erken uyarı sistemi -UDSEP'de yazıyor- bunda yetkili kurum Kandilli ama bunu bir türlü kuramıyoruz, kurumlar arası koordinasyon eksikliği var. Tsunami erken uyarı sisteminin Kandilli önderliğinde kurulması lazım. Bunun için tabii ki ne gerekiyor? Bütçe gerekiyor. Küçük bir üniversiteyiz, tabii ki kaynaklarda sağ olsun devlet elinden geldiği kadar bize destek veriyor ama bir üniversite olarak hakikaten ciddi desteğe ihtiyacımız var Kandilli olarak.

Teşekkürler.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Hocam, biz teşekkür ederiz.

Buyurun Sayın Zeybek.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Hocam bir Marmara'daki fayı göstereni ekrana getirirseniz.

Şimdi, Kocaeli-Gölcük depremi olduğunda Marmara'nın kırılması bekleniyordu. Sonra döndü, fay 12 Kasım'da Düzce arası kırıldı yani kırılmamış olan yer kırıldı. Siz de dediniz ki: "7,2 enerji birikimi oldu."

Şimdi, 1912'de de Mürefte-Şarköy arasındaki hat kırılmıştı. Şimdi, Kandilli Rasathanesine göre Kocaeli ile kırılan 1912 arası mı beklenen, yoksa başka bir senaryoya göre bunun Saros'a kadar uzanma ihtimali de var mıdır? Yani kırılmış olan o 1912'nin yeniden kırılma riski mi var, yoksa kırılan bir daha kırılmaz mı? Çünkü sağ ve solu sonra hiç kırılmadı, orada duruyor o kırık hat. Bu uzunluk yani Şarköy ile Kocaeli arasındaki uzunluk 120 kilometre yanılmıyorsa. Bunun yaratacağı depremin büyüklüğüyle daha da uzun kırılması durumunda yaratılacak büyüklük arasında da tabii çok büyük fark var. Görüşünüzü almak istiyorum.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Tamam.

Öncelikle, bu kapsamda bir kurum görüşü çok mümkün değil çünkü biz üniversiteyiz ve üniversitede aynı birimde çalışan 2 hocanın bile çok farklı görüşleri olabiliyor. Yani seçenekler, bununla ilgili yapılmış bir sürü çalışma var, Kandillinin başını çektiği çalışmalar, benim isminin olduğu da bilimsel çalışmalar var. Bizim de saygın bir dergide yaptığımız yayına göre, bu fayın, şimdi, teorik olarak 1912'yi ayrı tutarak Marmara'yı boydan boya geçen 130 kilometrelik bir fay hattından bahsedebiliriz. Tarihinde bu bir kerede kırılmamış yani eski kayıtlara baktığımız zaman bir kerede kırılmamış. Bir kerede kırılırsa 7,7 olabilir, bakın, 7,7 ama tarihte bizim gözlemlediğimiz kayıtlarda baştan başa kırılan bir şey yok. 1766'da peş peşe iki deprem oluyor. Mesela, farklı senaryolar var. Bir senaryodan bahsedeyim yani 7,2; 7,4; 7,6 gibi 3 tane parça kırılabilir ve bunların ikisi peş peşe olabilir -çok kısa zamanda- ama bu veriler tamamen istatistik yani. Dolayısıyla şunu söyleyelim: Bazı hocalarımız "6,6 olur", "6,7 olur" işte "İstanbul olmaz, Tekirdağ kırılır." diyor ama Tekirdağ da kırılrsa yani o parça, fayı 3 parça bakarsak, bir tane şey var, bizim deniz tabanı projesi... Hani kritik olan oydu aslında, size söylemek istediğim. Şuna bakayım, hızlı geçiyorum ama bizim deniz tabanındaki, denizin içindeki fayın özelliklerini anlamamız için deniz tabanına yerleştirdiğimiz Marmara'daki sismometreler çok büyük önem taşıyor. Bunun dediğim gibi avantajı ne? Fayın farklı bölümlerinin -bakın, bu resim- özelliklerini görebiliyorsunuz. Buradan göstermek çok zor tabii ama bakın, 3 taraftan görüyor musunuz yani? Tekirdağ baseni diyoruz, Tekirdağ açıkları, "west and high" dediğimiz yer, "central base"ın, işte Adalar kısmı falan. Bir tanesi üstten görünüş, bir tane de enine kesit. Baktığınız zaman, deprem oluş derinliklerine bakın. Yani 20 kilometreden bir çizgi çizmişiz, o fayın bazı yerlerinde, bakın, depremler çok daha yüzeyde oluyor, bazı yerleri çok daha aktif, bazı yerlerde daha sığ depremler oluyor. Buradan biz bazı öngörülerde bulunabiliyoruz. Dolayısıyla bu fayın 3 farklı parça olduğunu biz düşünüyoruz ve bunların da farklı zamanlarda kırılacağını düşünüyoruz ama bunların enerji biriktirme hızları da farklı, dolayısıyla deprem büyüklükleri de farklı olacak ama burada kurum görüşü olması pek mümkün değil.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Hocam, bu noktada ben bir şey söyleyebilir miyim? Demin dediniz ya: "Kuzey Anadolu Fay Hattı Marmara Denizi'nin içinde yanal atımlı olduğu için, doğrusal atımlı tsunami oluşturması düşük ancak deniz tabanındaki heyelanlarla vesaire... Şimdi, bu "küçük kıyamet" denen 1509 muydu, 1506 mıydı? Hani suların surları aştığı söylenen şey nasıl oldu?

Bir de şöyle şeyler de duymuştum Hocam: Marmara'nın içindeki fay sistemi karmaşık, sadece doğrultu atımlı değil, düşey atımlı hareket de yapabilen faylar da vardır gibi söylemler vardır.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Yani genelde kabul gören fikir -bilimsel olarak doğrultu atımlı faydan bahsediyoruz, Kuzey Anadolu Fayının zaten tipik özelliği o- dediğiniz gibi, tarihte de olmuş. Dediyim

gibi bu da bilimsel bir tartışma konusu yani bilim insanların bir araştırma konusu. Keşke bilseydik de o zamanı yaşayabilseydik ya da o zaman sismograflar olsaydı da tespit etseydi bu fay doğrultu atımlı mı, normal bir faylanma mı, ters bir faylanma mı, neden olduğunu da bilseydik ama -dediğiniz gibi- tarihinde Marmara’da tsunami oluşmuş, -dediğiniz gibi tekrar- surları aşan yükseklikte olmuş. Farklı modeller var, kötü senaryolara göre şimdi de 6 metrelik tsunami dalga yüksekliğinden bahsediliyor. Bir başka çalışma, bizde yapılan bir doktora çalışması, tsunaminin 2-2,20 metre olacağı konusunda bir bilgi var. Aynı zamanda İBB’nin yapmış olduğu -dediğim gibi- önceki dönemde başlayan, bu dönemde bitirilen bir çalışma var, bizim arkadaşlarımızın da olduğu, ODTÜ’den bir hocamızın başı çektiği bir grup var. Onun ilçe ilçe tsunami raporu da var, bakarsanız yani onlara da bakabilirsiniz. Tabii ki bu çalışmalar da geliştirmeye açık çalışmalar yani orada da belli kabullerle gidiliyor ama Marmara’da şöyle diyelim ya da en doğrusu şu: Marmara’daki hasar, yıkım ve kayıplar daha çok tsunamiden değil depremde olacak. Yani depremle olacak kayıplar tsunamiden olacakların yanında çok daha farklı olacaktır.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Teşekkürler Hocam.

Başkan Vekilimiz İlyas Bey.

Buyurun.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Hocam, teşekkür ediyorum, ağzınıza sağlık, gerçekten aydınlatıcı bilgiler aktardınız ve de Kandillinin bu kadar köklü olduğunu bilmiyordum gerçekten.

Hocam, öğrenmek istediğim bir konu var: Şimdi, vatandaş olarak biz şöyle biliyoruz: Kuzey Anadolu Fay Hattı deyince başlangıçtan itibaren bitimine kadar tek bir fay hattı gibi biliyoruz ama aslında öyle değil herhâlde anladığım kadarıyla.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Değil.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – İşte “Kocaeli Gölçük’te kırıldı, Düzce’de kırıldı, şurada kırılacak, burada kırılacak.” deyince, bu birkaç faydan oluşuyor gibi -herhâlde- tahmin ediyorum.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Yani Kuzey Anadolu Fay Sistemi de denilebilir ama Kuzey Anadolu Fayı’nın çizgisel bir yapısı var ama tabii ki bir kerede komple kırılacak değil, farklı parçalara... Belki, büyük bir ihtimalle Abdullah Hocam bana daha çok destek yani o da sunumunda bahsedecektir.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Birbirlerinden bağımsız -örnek olarak veriyorum- 50 kilometrelik, 100 kilometrelik, 150 kilometrelik faylardan mı oluşuyor bunlar yoksa birbirleriyle bağlantılı mı bu faylar?

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Bağlantılı, birbirlerine stres transferi yapan faylardan bahsediyoruz ama birbirleriyle ilintili, dolayısıyla birbirleriyle bağlantısı var. Ama bunlar bakarsanız, işte, tarihte de hep tek parçada kırılan değil, enerji biriktirdikçe parça parça kırılan parçalardan bahsediyoruz yani bir bütünün parçaları bunlar.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Bir de, şimdi, yer gözlem noktalarından bahsettiniz. Az önce AFAD Başkanımızı izledik, onların da bu anlamda çalışması var. Örneğin Kocaeli Büyükşehir Belediyesinin de 41 adet, Kocaeli’ye dağılmış olarak gördüğümüz yer gözlem istasyonları var.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – SASKİ GPS istasyonlarından mı bahsediyorsunuz?

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Bu yer hareketlerini izleyen, tam olarak ismini bilmiyorum da...

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Tamam, sismometrelerden bahsediyorsunuz.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Evet, bunları hatta ben şimdi mesajla da sordum Büyükşehir Belediyesine. Buradaki verileri Kandilli Rasathanesi görebiliyor mu? “Yok, göremiyor.” dediler.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Niye göremiyor, soralım Başkanımıza, görelim biz de yani.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Yani ben de onu sormak istiyorum. Bu bilgiler size gelse artı olmaz mı?

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Kesinlikle artı olur. Yani biraz önce söylediğim gibi aslında şöyle bir şey...

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – AFAD’a bilgi... AFAD görüyormuş ama siz göremiyormuşsunuz.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Ya, bakın, şöyle söyleyeyim Sayın Vekilim: Bu, bir kanun maddesi. Hani, AFAD Başkanımız dedi ya, ya da Kurumun başındakiler “Ücretsiz dağıtmıyoruz.” Bu, bir kanun maddesi. Şöyle bir kanun maddesi olursa... Yani nasıl yazılmış AFAD Kanunu’na? Deprem Dairesi var ve 2009’da kuruldu AFAD yani AFAD olarak farklı kurumların bir araya getirilmesi. 2014’te de bu yasaya ilave edilen bir maddeyle söylendi. Başka bir madde de olabilir yani denebilir ki “Bu veriler açık havuzda, eş zamanlı olarak Kandilliyle de paylaşılabilir.” Dolayısıyla, biraz yasal zorunluluktan anladığım kadarıyla kurumlar da biraz çekiniyor. Yani kurumların çekindiğini düşünüyorum.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Yani aslında burada otorite Kandilli Rasathanesi, bilgilerin orada toplanması lazım, oradan...

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Sayın Vekilim, şöyle diyelim: Otorite Kandilli -sağ olun, çok teşekkürler güveniniz için- ama kanun olarak tanımlanmış yer AFAD.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Ama bu bilimsel bir çalışma sonuç itibarıyla, AFAD’ın dışında olan bir çalışma aslında.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Yani burada farklı modeller var, dünya örnekleri de var ama çok detayına girip girmemek şey değil. Farklı şeyler, farklı modeller oluyor. Şu anda Türkiye’deki sistem AFAD tarafından, yani yetkili kurum AFAD. Dolayısıyla AFAD’da toplanıp AFAD bunu, depremin büyüklüğünü, lokasyonunu veriyor ve tüm kurumlar eş zamanlı olarak topladıkları veriyi AFAD’ın havuzuna atıyorlar ama dediğim gibi, biz karşı... Yani bize gelmiyor eş zamanlı olarak, gelse en azından bilimsel çalışmalarda da çok büyük katkı olabilir. Tırnak içinde söylüyorum; Kandillinin verileri sadece AFAD’a değil, dünya üzerindeki herkese, size de, bu odadaki herkese açık, herkes Kandillinin verilerini alıp bilimsel çalışma yapabilir, veri kalitesini kontrol edebilir, her şeyi yapabilirsiniz. Yani bizim topladığımız veriler herkese açık, bunu özellikle ifade etmek istiyorum.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Teşekkürler.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, söz isteyen İzmir Milletvekilimiz Kamil Bey.

Buyurun.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Teşekkür ediyorum Hocama, ayrıca bu sunumları için teşekkür ediyorum. Kandilli Rasathanesinin aslında ne kadar tarihî, köklü bir kurum olduğunu da sayenizde daha iyi öğrenmiş olduk.

Şimdi, benim 1-2 sorum var. Bir tanesi, bu erken uyarı sistemi, bu geliştirilebilir mi? Yani bir yatırım yapılarak, bir nakdi kaynak koyarak geliştirilebilir mi ve sadece belli kurumlar ya da belli merkezler değil, mesela bölge yerel yönetimleri, örneğin büyükşehir belediyesi veya ilçe belediyeleri, o sisteme dair.

Bir de, bu veri iletimi bu erken uyarı sisteminde fiber optik mi yoksa nasıl bir kanaldan...

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Yani normal, şöyle... Çok özür diliyorum. Tamamlayın isterseniz.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Bir de bir şey daha sormak istiyorum.

Şimdi, bu İzmir depreminde Kandilli Rasathanesi 6,9 dedi, özellikle bu moment büyüklüğü olarak 6,9. Ben o birimlerin ne anlama geldiğine de baktım; Mw, ML, Ms vesaire. Moment büyüklüğü Mw 6,9 ve bunun daha güvenilir bir veri olduğu söyleniyor bilimsel yayınlarda. Dolayısıyla 6,9 iken AFAD 6,6 açıkladı. Ama AFAD'ın bir başka kanalda (EMSC) European Mediterranean Seismological Centre'a sunduğu DDA koduyla -zannediyorum- veriyor onlar da, öyle baktım, oraya 6,9 olarak verilmiş. Yani şunu söylemek istiyorum: Bu neden oluyor? Yani bu 2 kurum bir noktada anlaşabilir mi bu kargaşa ve karışıklığın ortadan kalkması için?

Yani bu 2 soru: Erken uyarı sisteminin geliştirilip geliştirilemeyeceği; yerel yönetimlere bunun, bu verinin sunulup sunulamayacağı.

Teşekkür ediyorum Hocam, sağ olun.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Ben teşekkür ederim Sayın Vekilim.

Erken uyarı sistemi tabii ki geliştirilebilir ve bu veriyi herkes alabilir. Aslında Kandillinin mevcut istasyonları da bu erken uyarı sinyali vermekte yetkin, yeterli ama bir de şöyle var: Mesela İGDAŞ'ın uyguladığı sistem belli bir eşik değeri belirleniyor ivmeölçerlerle, o eşik değerinin üstüne geldiği zaman otomatikman vanalar kapatılıyor. Dolayısıyla bununla ilgili her kuruma, her ihtiyaca yönelik belli prensiplerin belirlenmesi lazım. Uygulanabilir, bunun için de yani biraz önce yine AFAD Başkanının söylediği gibi, bu tarz çalışmalar... Yani şöyle oluyor: Yine Sayın Vekilim söylüyor. MTA Genel Müdürlüğüne diyorlar: “İşte, yapıyorsunuz da niye karar koyamıyorsunuz? Bir dakika, yapmayın.” Türkiye’de işler böyle yürümüyor. Siz benden çok daha iyi biliyorsunuz, ben 53 yaşındayım ama siz bu işlerin içindesiniz. Yani siz ne kadar, ne söylerseniz söyleyin; dinleyen var, dinlemeyen var, farklı dinamikler var Türkiye’de. Dolayısıyla o işler öyle ilerlemiyor.

Ben şimdi dağıldım, bir yerlere gittim.

NECİP NASIR (İzmir) – İzmir depremi 6,6; 6,9...

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Ha, 6,6; 6,9 kısmına girsek şöyle...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Yani şuna gelmek istiyorum: Aslında kamuoyunda veri güvenilirliği yitiriliyor. Yani “Birisi diyor ki kurumun ‘6,6’ öbürü ‘6,9’ yani hangisine güveneceğiz?” diyor. Yani bu güven duygusunu da aslında etkiliyor. Net bir rakam ortaya...

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Şimdi, net bir rakam bu tarzda, öyle bir net... Şimdi, bu da bilimsel çalışma ya net bir şey yok. Bakarsanız, o EMSC'ye baktınız galiba, orada mesela “web”de var, farklı kurumların farklı büyüklükleri var.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – 7 de var, 7,2 de var.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Biraz önceki soruyu aslında belki AFAD Başkanımıza bu detayda sorsaydınız eminim size çok daha sağlıklı bir cevap verebilirdi.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sonrasında baktım, bir inceleyelim dedim.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Anladım.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – O size atıf yaptı Hocam.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Yok ama şu...

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – O sizin cevaplayacağınızı söyledi.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Yani şöyle: AFAD Başkanım topu bana atıyor, böyle ateşten top, kendisi kaçıp gidiyor, sağ olsun. Espri yapayım biraz.

Şimdi, biraz önce söylediğiniz çok farklı bir şey yalnız. O kısmı hakikaten kritik, onun cevabını ben veremem. Mw olarak biz açıkladık, Ms, ML de vardı bizim “web” sayfamıza bakarsanız. Belli bir büyüklükten sonra yine literatürde kabul edilen Mw büyüklüğü. Mesela uluslararası merkezlerde USGS, GFZ, INGV, NOA-Yunanistan, onların da verdiği... O EMSC’yi iyi bulmuşsunuz, orada var. Onlar da büyüklüğü 6,9 veren var, 7’ler var. Bizim 6,9, orada AFAD’ın koduyla...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – “DDA” diye bir kod.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – “DDA” “disaster prevention...” Şimdi, şey yapamadım, kusura bakmayın.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – “DDA” ben buldum.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Orada mesela 6,9 yazıyor, Mw’ya 6,9 verilmiş ama şu anda hani AFAD’ın “web” sitesine bakılınca da MW 6.6 yazıyor deprem raporunda, bu sorunun yanıtını ben veremem, “Neden?” diye soruyorsunuz, cevap bu, bende değil. Ama güvenilirlik konusunda yani hangi kurumunki doğru? Yasal olarak kayıtlara geçecek AFAD’inki, onu söyleyeyim çünkü kanunda öyle diyor, “AFAD” diyor, AFAD’ın verileri gelecek. Farklılık nereden kaynaklanıyor? Aslında aynı istasyonları kullansak dahi –farklı istasyonlara verilere geliyor ya- aynı istasyonlar olsa dahi kullandığımız algoritmalarından fark ediyor. Yani biz diyelim ki kabuk yapısında belli kabuller yapıyoruz, biz de belli kabuller yapıyoruz, AFAD da belli kabuller yapıyor ama aynı kabulleri yapmıyoruz. Bize göre bizim yaptığımız kabuller daha doğru, eminim ki onlar da aynısını düşünüyorlar kendi modelleri için, dolayısıyla böyle bir farklılık çıkıyor. Birlikte yapsanız olur mu olmaz mı? Olabilir. Bunun deneyimini ben yaşadım, 2015’te Enstitü Müdürü olarak göreve başladığımda, o zamanki AFAD Başkanımız, şu andaki Cumhurbaşkanı Yardımcımız Fuat Oktay Beyefendi’yle, ben kendilerini ziyaret ettim, randevu istedim filan, neyse, çok uzun hikâye anlatmayayım, magazine girer, gittik en sonunda, dedik ki: “Ortak yapalım.” Bir kere Kandilli o zaman hiçbir verisini, kanunda yazmasına rağmen paylaşmıyordu benden önce. Ben Enstitü Müdürü olunca dedim ki: “Sayın Başkanım, bütün verilerim şu andan itibaren size geliyor.” Zaten yasal bir zorunluluk, vermemek gibi bir şans yok, şansımız değil, anlamı da yok zaten, herkese açık verilerimiz, AFAD’a niye kapalı, onu anlamamıştım Müdür olduğum zaman. “Hemen verileri ver, ortak havuzda çözelim.” dedik. Bir deprem oldu, 2 kurum anlaştık, bir deprem oldu, 2 kurum oldu, 2 kurum bir araya geldi; depremin büyüklüğü 2 kurumdan da 5,3 çıktı, “Süper! Süper işliyor sistem.” dedim ben.

Tabii, işin aslı öyle değilmiş, işin aslı şöyleymiş: Bizim arkadaşlar, sismolog arkadaşlar işte nöbet tutanlar depremin büyüklüğünü, yetki, sorumluluk oradadır, hemen çözerler “web”e koyarlar, kimseye sormalarına gerek yok, bana da, o merkez müdürüne de sormalarına gerek yok. Depremi çözmüşüz biz hızla, AFAD’la telefonlar koordineli şekilde çalışıyor, bizim arkadaşımız demiş ki: “5,5” AFAD’daki arkadaşımız “5,3” demiş.

Şimdi, “bakkal hesabı” demeyelim ama mühendisiz yani burada mühendislerimiz var, hepsinin bir hata payı vardır yani 0,01’lik hata da hata yayılma yasasında jeodezide de ihmal edilebilecek hatadır, tamam mı. “5,4” dersiniz, bu iş biter fakat ısrarla “5,3” denmiş, sebebi de “Biz yasal kurumuz, bizim dediğimiz olacak.” Dolayısıyla ondan sona böyle bir şey, maalesef, bir daha olmadı yani çok anlamlı değil böyle bir şey diretmek. Çünkü önemli olan bir araya gelip tek bir ses olabilmek ama onu, maalesef, o zaman yapamadık, sonra da defalarca farklı işte biz büyüklükler verdik, AFAD verdi, en sonunda ama sağ olsun Bakanımız, en son toplantıda Afet Acil Durum Toplantısı’nda, Kızılay Başkanımız söyledi hatta “Niye o kurum böyle diyor, bu kurum böyle diyor?” diye. İçişleri Bakanımız Süleyman Soylu Beyefendi de dedi ki: “Biz Bakanlar Kurulunda konuştuk, hatta Cumhurbaşkanımızın da bu yönde tavsiyeleri var, Kandilli saygın bir kurum, uzun yıllardır bu işi yapıyor, AFAD da tabii ki de Kandilli de büyüklüğünü verecek, dolayısıyla 2 büyüklük de ortada dolaşıyor, bu konuda hiçbir sorun yok.” dedi, sağ olsun, biraz da bizi rahatlatmış, önümüzü de açmış oldu, dolayısıyla çok daha rahatlıkla şimdi deprem büyüklüklerini verebiliyoruz.

Burada, tabii şu var, AFAD yasayla tanınmış resmî kurum, tabii ki onun bilgileri, kayıtlara AFAD’ın geçecektir ama isteyen herkes, bilim insanları olsun, kurumlar olsun istedikleri büyüklüğü kullanabilirler.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) - Siz de resmî ve bir bilim kurumsunuz yani sonuçta.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Sağ olun, öyle. Bazen şey yapıyorum ben, biz muz cumhuriyetinin bir kurumu değiliz yani 1895’ten yani Osmanlı İmparatorluğu’ndan kalan bir kurumdan bahsediyoruz.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) - Resmî kurum ve bilim kurumu yani yetki ayrı bir şey. Resmî bir kurumsunuz ve bir bilim kurumsunuz.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Teşekkür ediyoruz Hocam.

Lütfi Bey, sizin bir sorunuz var, buyurun.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Sayın Hocam, çalışma alanlarınızdan biri Nükleer Denemeleri İzleme Merkezi, Ankara’da böyle bir merkeziniz olduğunu ben sunumdan okudum.

Şimdi, “nükleer denemeler” derken muhtemelen nükleer silahlardan bahsediyoruz çünkü bunların oluşturduğu bir deprem meydana geliyor herhâlde bunların ardında.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Ya, onlar yer altında deneme yaptıkları için, onların patlatmalarından dolayı sanki sismik dalga gibi açığa çıkan bir enerji var yani bunu da şöyle söyleyeyim: Yapılan bir denemenin kaç büyüklüğünde bir depreme karşılık gelebileceği, nasıl bir enerji boşalttığıyla ilgili bilgi veriyoruz.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Şöyle bir çalışma var mı acaba: AB’nin ve ABD’nin en tehlikeli nükleer santral ilan ettiği Metsamor İğdır’a 16 kilometre uzaklıkta yani İğdır’a 16 kilometre uzaklıkta, 1977 yılında ve AB’nin de ABD’nin de ifade ettiği gibi, F herhâlde dünyanın en eski teknolojisine sahip bir nükleer tesis yani başımızda duruyor ve fay hattının üzerinde. Kandillinin buradan yola çıkarak bu nükleer santralin bölgeye yaratabileceği riskle ilgili –ki Çernobil’i yaşamış bir ülke olarak söylüyorum– böyle bir bilimsel çalışması var mı? Bu çalışmayı daha sonra uluslararası paydaşlarıyla paylaşmışlığı

var mı? Yani bir kamuoyu oluşturup bu Ermenistan'daki nükleer santralin kapatılması yönünde büyük uğraş var son zamanlarda Türkiye'de. Kandilli olarak siz de Türkiye'nin bu haklı çabasına destek veriyor musunuz, vermeyi düşünüyor musunuz?

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Teşekkür ederim Sayın Vekilim bu soru için.

Şimdi, Ankara'daki merkezimiz aslında, biraz önce söylediğimiz, nükleer santralden bahsediyorum, bizim daha çok ilgi alanımız aslında nükleer bombalardan, silahlardan bahsediyoruz. Dolayısıyla hani Kuzey Kore'nin yaptığı nükleer silah denemeleri filan, onları tespit etmek için.

Bakın, şöyle aslında: Nükleer denemeleri kaydetmek için, tespit etmek için birkaç tane farklı yöntem var: Sismik yöntem, hidroakustik ve radyonüklid diye üç tane sistem var yani teknik var. Dedğim gibi, Birleşmiş Milletlerin bir kurumu bu “CTBT-Comprehensive Test Ban Treaty Organization” Nükleer Denemelerin Kapsamlı Yasaklanması Antlaşması Örgütü ve üye ülkeler, Birleşmiş Milletlerin üye ülkeleri buna imza atıyorlar yani “Biz nükleer silaha karşıyız.” diye ama imza atmayan ülkeler var, o ülkeler de zaten bu denemeleri yapan ülkeler.

Biraz önce söylediğiniz santralle ilgili bir çalışmamız yok ama Türkiye'de yapılmakta olan santrallerle ilgili çalışmamız var yani en azından Akkuyu'yla ilgili sismik gözlemleri, izlemesini yapıyoruz. Dolayısıyla hani o yer bilimleriyle jeodinamik, sismik, hidrolojik filan bu tarzdaki çalışmalar yapılıyor ama sadece Türkiye'deki yeni yapılmakta olan nükleer santrallerden Akkuyu için söyleyebilirim ama sınırlarımızın dışındaki bir yerle ilgili bir çalışmamız yok maalesef. O nasıl yapılabilir yani oraya bir sismik ağ filan kurmak lazım da ona izin verirler mi? Muhtemelen böyle bir şeye izin vermezler.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Daha önce çok eski... Patladığı zaman da, Allah korusun, birinci dereceden etki alanı bizim Doğu Anadolu'daki Kars, Ağrı, Iğdır, bununla ilgili bizim yazılı basında... Aslında bu konu güncel bir konu.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Doğru.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Bu konuda belki bütün uluslararası platformlarda...

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Bizden bir şey talep edildiği takdirde yüzde yüz destek vereceğimizi ben taahhüt edebilirim, kurumum adına taahhüt edebilirim ama bu konuda yine sorumlu Afet ve Acil Durum Başkanlığından bahsediyoruz, eminim ki bu sorunun da muhatabı olarak, Türkiye'nin resmî kurumu AFAD olduğu için, AFAD Başkanımız bu konuda daha yetkin ve yetkili olacağını düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Yani bu nükleer santralin oluşturduğu tehdit noktasında Türkiye'nin birçok platformda girişimleri vardır, olacaktır, devam etmektedir. Bu noktada da o uluslararası bir yaptırımla uluslararası bir komisyon eliyle yapılacak bir çalışmadan geçiyor başka ülke topraklarında olduğu için.

LÜTFİ KAŞIKÇI (Hatay) – Akademik çalışmalara da ihtiyaç var.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Evet, anladım.

Teşekkür ediyoruz.

Bedri Bey, buyurun.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ederim Başkanım.

Tabii, sunumunda, Sayın Hocamız, işte 1 dereceyle 32 kat enerji farkının oluştuğunu, dolayısıyla bu 6,5’le 6,9 arasında, hani, belki noktadan çok fazla önemsenmiyor demiştiniz, dolayısıyla bunun üzerine buradan hareketle vurgu yapmıştınız. Öyle hani matematiksel bir şey değil, tam tersine, karesi, küpü de değil, neredeyse işte şu ana kadar olan depremlerin, 7’nin üzerindeki depremlerle ilgili yeterli enerji boşaltacak şeyin olmadığından bahsetmişsiniz. Dolayısıyla bu 6,5’le 6,9 hep gündeme geliyor ama önemli yani bu farkın orta yerden kalkması lazım. Siz bilimsel olarak bunu böyle ifade ediyorsunuz, AFAD bir şey söylüyor, ben bunu çok fazla doğru bulmuyorum çünkü sizin anlatımlarınızdan bu konunun çok önemli olduğu hissiyatı bende oluştu. Onun için, bunun bir an önce giderilmesi lazım yani bir otoritenin... Aslında, uluslararası arenada da bu yaklaşımlar bizi küçük düşürür. Sizin söylediğiniz, tahmini aradaki enerji boşaltımlarından bahsediyorum. Benim gerçekten çok ilgimi çekti yani bu 30 kat meselesi. Onun için buna da bir çözüm bulunmasında ben fayda görüyorum. Dolayısıyla, nerede, kiminle nasıl görüşüyorsanız görüşün ama uluslararası arenada hiç olmazsa bu konuda bir eksiklik yaşamayalım.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Sayın Vekilim, bu konuda bize düşecek her türlü vazifeye hazırız biz ama biraz önce de ifade ettiğim gibi, bu konu AFAD’ın yetki ve sorumluluğunda. Dolayısıyla, biz bilimsel olarak her zaman kendilerine destek vermeye hazırız.

Teşekkürler.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Onu da yansıtaçız inşallah.

Son, sorusu olan vekilimiz Gülizar Emecan Hanım.

Buyurun Değerli Vekilim.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Başkanım.

Ben de Sayın Vekilimin bıraktığı noktadan aslında başlayacaktım, hemen uzatmamak için bir ekleme yapayım.

AFAD da Kandilli Rasathanesi de çok değerli iki kurum ve bu farklılıklardan dolayı -ki hakikaten bence de önemli bir fark, göz ardı edilebilecek bir fark değil açıklanan rakamlar- bunun üzerinden iki kurumun da yıpranmasına neden oluyor aslında ve iki kurumun da yıpranmaması lazım, toplumda bu güvenin zedelenmemesi gerekiyor çünkü deprem çok önemli bir konu.

Evet, sizin dediğiniz gibi, önleyici neler yapılabilir; belki, bu, depremin ölçülen şiddetinden çok daha önemli ama toplumun bilgilendirilmesi noktasında güven açısından çok önemli olduğunu düşünüyorum. Anladığım kadarıyla, bilgi ve veri paylaşımıyla ilgili şimdiye kadar yapılan konuşmalarda mevzuatla ilgili bir sıkıntı var. Ben Komisyon üyesi arkadaşlarımızın bunu, bu noktayı değerlendireceğini düşünüyorum açıkçası.

Şunu sormak istiyorum: Ben AFAD Başkanına da sordum, kaynakların biraz etkin ve verimli kullanılmasıyla da biraz ilgileniyorum açıkçası ve yani Kandilli Rasathanesi çatısı altında zaten bu ölçümler yapılıyor, neden AFAD da... İşte “kuruluş amacı” dedi, işte “Kuruluşumuzda zaten var bu ölçümlerin yapılması.” dedi ve şöyle bir şey de söyledi: “Ölçümlerin sonuçlarını başka amaçlarla da kullanıyoruz, sadece depremin şiddetini ölçmek için ya da bilgilendirmek, öğrenmek için değil.” Şimdi, Kandilli Rasathanesinden zaten verileri alıyor AFAD, sizin söylediğiniz gibi. Sizin yaptığınız ölçümlerdeki verilerden kullanamıyor mu, bunu yapamıyor mu? Tam da anlayamadım o sırada “Doğal gazla ilgili.” dedi zannederim, tutanaklara da tekrar bakacağım doğru anlamak için ama anladığım kadarıyla... Özellikle, mesela İGDAŞ’la yaptığınız iş birliğinden bahsettiniz biraz önce ama orada

erken uyarı sistemlerinin etkili olduğunu söylediniz. Şimdi, erken uyarı sistemleri AFAD’da da var mı? Hani AFAD Başkanımız burada olsa ona sormak isterdim aslında ama siz mutlaka bilgi sahibisinizdir bu konuda. Bu konuda bilgileri yine sizden mi alıyorlar?

Ayrıca, yine hocam da sordu, benim de sorularım arasındaydı; bu erken uyarı sistemi geliştirilebilir bir durum, şu anda dünya örneklerine, dünya ölçeğine baktığımızda yüzde kaç oranında Türkiye’de gelişmiş durumda uygulanıyor? “Bir Japonya’daki gibi değil.” dediniz “Sadece kurumlarla paylaşılıyor.” dediniz. Daha ileri seviyeye götürülmesi için ne kadar daha bir çalışmaya ya da ne kadar büyüklükte bir bütçeye ihtiyaç var, onu sormak istiyorum.

Bir de yine, mesela USGS örneğini konuştuk, diğer Avrupa ülkeleri örneğini. Dünyada anladığım kadarıyla bu farklı veri paylaşımının örneği yok yani varsa, lütfen siz söyleyin. Diğer ülkelerde bu depremin şiddeti tek bir veri olarak paylaşılıyor. O yüzden işte yani bu algoritma ölçümlerinin farklılıkları şunları bunları... Toplum bunları açıkçası anlamaz, onu da belirtmek istiyorum. Ama merak ediyorum yani hakikaten dünya örneğinde varsa bunu mutlaka öğrenmemiz lazım. Benim şu anda sorularım bu kadar.

Ülke kaynaklarımız sınırlı, etkin ve verimli kullanım açısından böyle iki farklı yapının oluşması noktasını da ben yine eleştiriyorum açıkçası.

Teşekkür ediyorum.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Peki, teşekkürler Sayın Vekilim.

Eleştirilerinizin bize olmadığını düşünüyorum öncelikle.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Hayır. Yok yok

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Bizi eleştirmediğinizi düşünüyorum, teşekkür ederim.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Kandilli yani kuruluş tarihinden itibaren zaten...

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Teşekkürler sağ olun.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – AFAD Başkanı biraz benim soruma alındı gibi. Bir devlet kurumu olarak hani öyle bir şey yapamaz... Ben onu söylemek istemedim, yapamazsın değil ama yararlanılan bir kaynak, bir kuruluş var ise.. Yok yani neden?

Teşekkür ederim.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Çok teşekkürler.

Tabii, bu sorunuzun muhatabı ben değilim. Tabii, bir şey daha sorayım, Başkanı savunmak için değil ama bu kurumu kuran, bu kuruma bu yetkiyi veren Başkan veya o kurum değil. Sanırım bu Meclisten çıkıyor doğru mu?

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yönetmeliklerle...

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Yani Meclisten çıkıyor.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Kanunlar buradan çıkıyor ama yönetmelikler değil.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Şunu söylemek istiyorum, kanun... Evet, Sayın Vekilim, bu bir kanundur. Bir kanundan bahsediyoruz. Biraz önce söylediğimiz yani bu yetkinin kurulması, yetki verilmesi bunlar kanun maddesidir. AFAD’ın kuruluş kanununa bakabilirsiniz, tarihi var. Dolayısıyla, Başkanın da suçu değil, bizim de suçumuz değil, sonuçta bu bir şekilde yaratılmış bir... Yani, en çok alınması gereken sizlersiniz ya da meslektaşlarınız diyelim, vekillerimiz...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Arayalım muhatapları.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Bir de başka bir şey söyleyeceğim, haddimi aşıyorum ama bir işin olmasını istemiyorsanız kurul ve komisyonlara yönlendireceksiniz, doğru mu?

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Yok, biz öyle bir komisyon olmayacağız inşallah.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Şimdi, burada birçok milletvekilimiz var, işte, meslek itibarıyla, tecrübeleri itibarıyla deprem konusunda alınabilecek tedbirlere katkı sağlayabilecek...

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Sayın Başkanım, latife yapmaya çalıştım ama herhâlde...

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – ...kendi görüşleriyle hepsi bir şeyler yakalamaya çalışacak. Biz şimdi sizlere soracağız, sizlerden bilgi alacağız, daha sonra çalışacağız, tekrar aramızda müzakere edeceğiz.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Tamam, ne zaman isterseniz biz kurum olarak emrinizdeyiz.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Sonuç itibarıyla, biz deprem riskini asgariye indirme noktasında öneriler sunacağız, hem koordinasyon hem yeni mevzuat, mevzuatta değişiklikler, uygulamada birtakım fikirler, deprem öncesi, deprem sonrası afetle mücadele kapasitemizin artırılması, bunlarla ilgili birçok öneriyi, inşallah, raporumuzda yazıp sunacağız, ondan sonra da ayrı bir süreç başlayacak. Belki ilgili kurum, kuruluşlar, belki Mecliste Genel Kurul, ilgili bütün siyasi partiler bir araya gelip o yasal mevzuatı hayata geçirmeye, bakanlıklarımız bir gayret edecekler, biz de burada, aslında bir araştırma yaparak bir teklif, bir öneri malzemesini ortaya koyma niyetindeyiz. Yani sonuçta, biz, bu işin çözüleceği... “Nihai nokta olarak çözülmesi istenmediğinde komisyonlara havale edilir.” dediğiniz türden bir komisyon değiliz Allah’ın izniyle.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Eminim, o konuda şüphem yok benim.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – O genelde alt komisyonlar için kullanılır.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Öyle mi? Sayın Vekilim, vekillik deneyimim olmadığı için affınıza sığınıyorum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Estağfurullah.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Sayın Vekilim, erken uyarı kısmı Türkiye’de aslında 2001 yılında çok erken girmiştir, dünyada birçok yerde yokken erken uyarı Türkiye’ye girmiştir. Tabii ki bu sistemin desteklenip geliştirilmesi lazım, entegre edilmesi lazım yani kurumlara entegre edilmesi lazım. Sayın Vekilimizin söylediği gibi, belediyelere, farklı yerlere bu erken uyarı sinyalinin verilmesi lazım. AFAD bu konuda -biraz önce söyledim- kanundan gelen avantajından dolayı ve bütçesinden dolayı bu işi yapabilecek bir yerden bahsediyoruz. Bizim, tabii ki her zaman bilgi birikimimiz, akademik desteğimiz olabilir ama

erken uyarı 2001 yılında Türkiye’de İstanbul’da kurulmuştur, hâlen de sistem işlemektedir, Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü tarafından bu hizmet verilmektedir. Geliştirilebilir, farklı yerlere yapılabilir, aynı sistem kurulabilir. Sadece deprem erken uyarı değil, tsunami erken uyarının yapılması gerekir. UDSEP’de vardır bunlar, hep yazılıdır ama bunların gerçeğe dönmesi lazım. Biz her zaman bunu yapmaya hazırız, yapmaya hazır derken buradaki, Kandillideki bilim insanları bu konuda çaba sarf ediyorlar, bunun için ekstradan bir beklentileri de yok, dolayısıyla işlerinin bir parçası, akademik meraklarından dolayı da bu işe gireceklerdir.

Sonraki sorularda biraz karıştım, ben not da almadım, kusura bakmayın ama.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – AFAD zaten verileri sizden almıyor mu?

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Yani, şöyle: Biz AFAD’a verileri -dediğim gibi- on-line olarak eş zamanlı veriyoruz. AFAD’ın kendi istasyonları var, onları da topluyor. Şimdi, ne kadar çok istasyonunuz olursa diyelim, nasıl diyeyim, ne kadar yoğun bir ağınız varsa daha hassas belirlersiniz depremin büyüklüğünü, lokasyonunu. Yani bundan kaynaklı. Ama onun dışında, topladığınız veriler kabuk kalınlığını hesaplamak için yani dediğim gibi -Abdullah Hocam, o fizikçi, kendisi daha iyi bilgi verecektir- akademik merakı gidermek için, akademik araştırmalar için kullanılacak veriler. Mesela, nasıl, ne yapıyorsunuz siz? Marmara Denizi’nde MTA gemisi dolaşıyor, ne arıyor aslında? Doğal gaz arıyor ama deniz tabanının haritası çıkartıyor, fay haritalarını çıkartıyor. Yani birçok şeye yarıyor aslında. Bir iş farklı çalışmalar da yaratıyor.

“Duplikasyon oluyor mu, olmuyor mu?” Şunu söyleyebiliriz: En azından aynı yerlere biz istasyon kurmuyoruz, onlar da kurmuyorlar, en azından ülke kaynakları yan yana iki istasyon olmadığını söyleyebiliriz. Biz dikkat ediyoruz, onların da dikkat ettiğini düşünüyoruz dolayısıyla bunun olmadığını şey yapıyorum.

“Yurt dışında farklı modeller var depremin büyüklüğünü söyleyen.” Biraz önce söylediğiniz yerlerde kanunla tanımlanmış diyelim.

USGS... Yani Amerika’daki afet yönetim modelinde, biliyorsunuz, FEMA (Federal Emergency Management Agency) var yani AFAD ama onun da deprem dairesi değil USGS’i var. Yani biraz önce sayın vekilimiz, Adana milletvekilimiz -ayrıldı- söylemişti jeolog olduğu için MTA böyle diye. Yani MTA’da olabilir tabii bu. Yani mesela sismik istasyon işletmesini MTA yapıyor olsaydı... Bence MTA çok doğru bir kurum. Burada Kandilli var 1895’ten beri deprem gözlemi yapıyor ama Türkiye’de öyle bir model benimsenmemiş durumda. Yani AFAD deprem dairesi olduğu için o işi de iyi yaptığına inandığı için o işi de yüklenmiş durumda.

“Nasıl olabilir?” Öneri mi soruyorsunuz? Yani şapka kurum olup koordinasyon da sağlanabilir, bu da bir metot yani Amerika’da bunu böyle yapıyorlar. Türkiye’deki model başka bir model, bu da bir tercih meselesi, bu da bir görev tanımı meselesi. Dediğim gibi, AFAD Başkanının da suçu yok, işlerini çok iyi yapıyorlar. Yani hep söylüyorum ben: Deprem, pirinç çuvalında belki bir pirinç tanesi gibi yer çünkü uğraştıkları o kadar farklı konuları var ki AFAD Başkanının yani deprem belki onun çok ufak iş tanımlarından bir tanesi. Yani tabii ki çok önemli ama çok farklı, spektrumu çok geniş. Dolayısıyla onun da yapabileceği bir şey yok.

Başka var mıydı Sayın Vekilim? Tamam, çok teşekkür ederim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Değerli Hocam, çok teşekkür ediyoruz.

Biz bugün güzel sunumlarıyla bizi de bilgilendiren Kandilli Rasathanesi Deprem Araştırma Enstitüsü Müdürümüz Profesör Doktor Haluk Özdenler’e teşekkür ediyoruz, emeğinize sağlık.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF.DR. HALUK ÖZENER – Sağ olun.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Hem Kandilli’yi daha kapsamlı tanıma fırsatı oldu hem bütün bu süreci sizin de deneyimlerinizle daha iyi değerlendirme fırsatımız oldu. Teşekkür ediyoruz, başarılarınız daim olsun Hocam.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF.DR. HALUK ÖZENER – Ben teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Çok sağ olun, ayağınıza sağlık.

Evet, değerli milletvekillerimiz, son olarak da sunumunu yapmak üzere son olarak da TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi Başkanlığı Yer ve Deniz Bilimleri Enstitü Müdürümüz, Kıymetli Hocamız Profesör Doktor Abdullah Karaman’ı ben mikrofona davet edeyim.

Buyurun Hocam, sizi dinliyoruz.

5.- TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi Başkanlığı Yer ve Deniz Bilimleri Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Abdullah Karaman’ın, deprem zararlarının azaltılmasına yönelik yaptıkları çalışmalar ve projeleri hakkında sunumu

TÜBİTAK MARMARA ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANLIĞI YER VE DENİZ BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. ABDULLAH KARAMAN – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, değerli hazırun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin çatısı altında böyle güzide bir toplantıya davet edilmiş olmak ve düşüncelerimizin, neler yaptığımızın sorulmuş olması bizi ziyadesiyle memnun etti. Hepinize, emeği geçenlere çok çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Biz teşekkür ederiz efendim.

TÜBİTAK MARMARA ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANLIĞI YER VE DENİZ BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. ABDULLAH KARAMAN – Gerçekten saygılarımı sunuyorum ve çok değerli bir şey yaptığınızı tekrar tekrar vurgulamak istiyorum.

Bize gelen davet yazısında “Deprem zararlarının azaltılmasına yönelik ne tür çalışmalar yapıyorsunuz ve ne tür projeleriniz var?” Ben konuşmamı özellikle bu meyanda, bizden ne isteniyorsa o kadarını sunmak üzere hazırlık yaptım, diğerlerine sorular olursa gireriz, istediğiniz kadar detayına girebiliriz ama konuşmayı mümkün olduğu kadar sınırlı tutacağım.

Biz, diğer kurumlardan biraz farklıyız. Türkiye’de “deprem” dendiği zaman akla gelen kurumlar var, işte AFAD, Kandilli Rasathanesi, Maden Teknik Arama Enstitüsü. Bunların aslında hepsi farklı görev ifa ediyorlar yani aynı işi yapmıyorlar ve “birbirlerinin mütemmim cüzü” derler ya hani eski tabirle, aslında hepsi birbirinin mütemmim cüzü yani hepsi bir araya geldiği zaman aslında bir şey çıkıyor ortaya. O yüzden, bunu baştan ve peşinen söyleyeyim.

Bizim proje ortaklarımızın arasında TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezinin altında Başkanlığını yürüttüğüm Yer ve Deniz Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğünün proje ortakları aslında Türkiye’deki bütün uzman kurumlar, hemen hemen hepsiyle iş birliği yapıyor. Bunun içerisinde, İTÜ, Boğaziçi Üniversitesi, Kandilli Rasathanesi, Gebze Teknik Üniversitesi, ODTÜ, özellikle MTA, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı, Harita Genel Komutanlığı ve diğer belediyeler, özellikle de belediyeler.

Toplam 22 kişiyiz, bunlar bizim çekirdek kadromuz. İhtiyaç hasıl olduğu zaman proje personelimizi artırabiliyoruz ya da azaltabiliyoruz duruma göre ama bu artık çekirdek bir kadro. Bilmeyenler için, TÜBİTAK ve Yer ve Deniz Bilimleri Enstitüsü çok fazla konuşulmadığı için basında yani bunu için biraz anlatma ihtiyacını hissediyorum ki sizler de sorularınızı sorarken ona göre...

Yer ve Deniz Bilimleri Enstitüsünün normalde yer bilimlerinin hemen hemen her alanında proje yürütebilecek kapasitesi var. Yani biz sadece depremle ilgilenmiyoruz, bunu özellikle dikkatlerinize sunmak istiyorum, arkeolojiden tutun, karbon-14 yaş tayininden tutun deprem konusuna kadar... Arada “deprem” deyince de içinde onlarca uzmanlık gerektiren konular var ve bunların her biri ayrı ayrı çalışmaları gerektiriyor. Bütün bu çalışmaları bünyemizde yürütebilmekteyiz, projeleri bünyemizde yürütmekteyiz.

4734 sayılı İhale Kanunu’na baktığınız zaman, kamu kurumları bizden doğrudan temin yoluyla hizmet satın alabiliyor. Bu önemli. Dolayısıyla biz, kamu kurumlarıyla bir proje ortaklığına girmek istediğimiz zaman bütün o ihale süreçleri bir kenarda kalmış oluyor ve bir devlet kurumuna doğrudan doğruya işi verip hizmeti satın alabiliyorlar.

Bizim bir yumuşak karnımız var. Bunu sayın vekillerimizin ve özellikle Komisyon Başkanımızın çok iyi bilmesini istiyorum, özellikle bilmenizi istiyorum. Bizim bağlı olduğumuz mevzuat gereği bizde kurumsal öz yeterlilik aranıyor. Yani bir anlamda, şirket gibi, çalıştığımız personelin parasını projelerimizden ödüyoruz ve biz bunu karşı tarafa rücu ediyoruz. Yani bir elemanı bir projede iki yıl çalıştırdığımız zaman bunun parasını biz projeyi yaptığımız kurumdan talep ediyoruz. Dolayısıyla bu bizim proje bütçelerimizi biraz şişiriyor ve bu konuda biz, inanın çok fazla şikâyet duyuyoruz “Ya, bu kadar olur mu? Bu kadar pahalı proje olur mu? Ne yapıyorsunuz bu paraları?” falan gibi. Bilmeyenler bazen gerçekten ağır eleştiriler yapabiliyor bize. Affınıza sığınarak bunu dikkatenize sunayım ki bizden beklentileriniz eğer varsa her iki tarafın da dengelenmesi anlamında ve insaf şeyi bozulmadan... Bunu da söylemiş olayım ki kayıtlara geçsin. Bu bizim en zayıf noktamız. Bu, proje bütçelerine de yansıyor dolayısıyla şikâyetler duyuyoruz haklı olarak.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – Peki, Hocam, bunu düzenleme adına ne teklif edersiniz? Yani bunun farklı bir düzenlemeyle daha etkin, verimli ya da normal bir seviyeye düşmesi mümkün olabilir mi?

TÜBİTAK MARMARA ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANLIĞI YER VE DENİZ BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. ABDULLAH KARAMAN – Şöyle: Biz ilgili kurumuz, bağlı kurum değiliz. Öyle olduğu için bize para da vermiyor fakat iş de bekleyebiliyor devlet çoğu zaman. Biz kendi projemizi yazalım ve Türkiye’nin ciddi projelerine parmak basalım. “Eğer o parmağı basamazsak, sorunları çözemezsek kovsunlar bizi.” diyecek kadar ileriye gidiyorum. Şimdi, birazdan örneklerini göstereceğim size, neden bu kadar fevran ettiğimi daha iyi anlayacaksınız Sayın Başkanım. Yani o projelerde neden sıkıntı yaşıyoruz? Bu, bizim yumuşak karnımız, bunu not edelim ve devam ediyorum. Şimdi, bugün 2-3 defa, benden önceki diğer konuşmacılarda çok güzel örnekler gösterdi. Hemen şu sağ tarafta Türkiye’nin deprem tehlike haritasında -AFAD tarafından çok büyük bir emekle, bu çok değerli bir harita benim gözümde, bir yer bilimci olarak çok değerli bir harita, üzerinde çok fazla emek var- evvela ortadaki küçük haritadan başlamak üzere dikkatinizi çekmek istiyorum. Şimdi, İzmir’in hemen güneyinde bir deprem oluyor; bakın, İzmir’e yakın olan yani o depreme yakın olan yerlerde bir hasar olmuyor fakat atlıyor, geçiyor körfezin öbür tarafı yıkılıyor. Şimdi, aynı olay Marmara’da da gerçekleşmişti. Ne olmuştu Gölçük depreminde? Avcılar yıkılmıştı, 120 kilometre uzaklıkta fakat hemen yanındaki Kocaeli’deki binalara o kadar bir şey olmadı, o kadar hasar olmadı. Şimdi, bu çok önemli bir şey, bunu not edin bir kenara. Şu solda bir fotoğraf var. 2 tane bina -keşke bunu ben ekranın

bu kadar küçük olacağını bilmiyordum, bilsem başka bir yol bulmaya çalışırdım- biri elli, altmış, yüz senelik bir bina öbürü yeni, belli yani daha kolonları dikilmiş, depremde birisi yıkılmış birisi ayakta. Yani bunlardan bir tanesi, bilmiyoruz hangisi mühendislik hizmeti belli ki almamış. Bir de alttaki fotoğraf...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Soldaki bir de kâgir mi ne?

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Ahşap kâgir o, Adapazarı.

TÜBİTAK MARMARA ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANLIĞI YER VE DENİZ BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. ABDULLAH KARAMAN – Ahşap kâgir Sayın Vekilim, Adapazarı evet.

Bunu sosyal medyadan buldum. Bu çok önemli, bunları toparlayacağım bir süre sonra. Şuraya geldiğiniz zaman, şu sol alttaki fotoğrafa bir bakın, bu İzmir’in fotoğrafı. Şimdi, bir yönetici, Ben İzmir’in yöneticisi olsam bu anda, belediye başkanı olsam veya orada vali olsam veya vali yardımcısı olsam, herhangi bir sorumluluk pozisyonunda olan birisi olsam ilk ihtiyaç duyduğum bilgi, orada o gördüğünüz dumanlar nereden çıkar? Bir deprem anında depremden önce o dumanlar nereden çıkar? O dumanlar yıkılan binaların tozları biliyorsunuz. Yani, o toz nereden çıkar? Depremden önce ben böyle bir şeyi bilsem, bunun ne kadar değerli bir bilgi olduğunu anlatmama gerek yok. Şimdi, dönüyorum, bu bilgileri verdikten sonra...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Büyükşehir Belediye Başkanımız da o fotoğrafa bakarak yer tespitlerine gitmişler.

TÜBİTAK MARMARA ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANLIĞI YER VE DENİZ BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. ABDULLAH KARAMAN – Öyle mi?

İşte, ya, çok değerli bir şey. Onu önceden de bilmek mümkün, buna ikna etmeye çalışıyorum sizi. Şimdi, bakın, burada demek ki depremin etkisinin uzaklıkla, yakınlıkla sanki alakası yokmuş gibi yani uzak da olan yıkıldı yakın da. Öbüründe ikisi de aynı zemin şartlarında olmasına rağmen biri yıkılıyor, biri yıkılmıyor. Demek ki burada başka bir şey var; yerel zemin koşulları. Şimdi, bu yerel zemin koşulları o kadar önemli ki AFAD’ın hazırladığı -bunu bugün 2-3 defa gördünüz, bu önemli bir harita tekrar ediyorum bunu- haritanın altında görmediğiniz, şurada bir cümle var, orada der ki: “Bu harita, yerel zemin koşullarının neden olabileceği sivilaşma -dikkat edin- büyütme, farklı oturma gibi tehlikeleri içermemektedir.” İşte, demin size gösterdiğim o fotoğraflar ve İzmir örneği, yakın örnek olması hasebiyle orada not edilmiş. Demek ki bizim yerel zemin koşulları çok, çok, çok ama çok önemli. Buna umarım ikna edebildim sizi. Şimdi, bunun için de para harcamamız lazım yani bir iş yapmamız gerekiyor. Biz, Marmara Araştırma Merkezi Yer ve Deniz Bilimleri Enstitüsü olarak geliştirdiğimiz projelerde ölçeğe dayalı, emek yoğun ve çok ağır saha çalışması gerektiren ve çok da pahalı -çok pahalı demeyeyim- olan yerel zemin koşullarının belirlendiği projeler gerçekleştiriyoruz. Bizim farkımız burada. Yani bizim yaptığımız işi diğer kurumlar Kandilli Rasathanesi veya Maden Tetkik Arama Enstitüsü veya bir başka üniversite yapamıyor. Biz, teknik alt yapımız, insan gücümüz ve sahip olduğumuz donanım, böylesine karmaşık ve arazi koşullarında uzun süre proje gerçekleştirebilecek imkânlarla sahip olmamız nedeniyle biz bu projeleri Türkiye’de yürütüyoruz. Bu, son derece değerli bir şey. Bu bilgilerin ışığında -şurada MTA’nın bir haritası var, bunu da zikredeyim size, bu da çünkü çok önemli- diri fay haritaları... Şimdi, bu herhâlde 30’lardan başladı, yavaş yavaş üzerine ekleniyor, yeni şeyler bulundukça bunun üzerine ekleniyor. Biz, bütün bu çalışmalarla, bunları yaparken daha önceden hiçbir emaresi olmayan faylar var, biz bunları da toparlıyoruz. Yani bunlar da bizim bu kayıtlardan çıkıyor. Dolayısıyla hani bu haritayı da tamamlamış oluyoruz bir anlamda. Bunların hepsi yaşayan organizma gibi, bilgi oluşturuldukça bunun üzerine ekliyoruz bunları. O anlamda bu, çok değerli.

Evet, şimdi, yerel zemin koşullarının ne kadar önemli olduğuna ikna edebildiysem sizi, şimdi belediyeler konusuna gireceğim. Şimdi, biz bir belediye, bir il sınırında yerel zemin koşullarını çalışmak istediğimiz zaman ne yapıyoruz? Bir kere, yerleşim olan her yeri bu şekilde, üzerinde şöyle incecik noktalar görüyorsunuz orada 300 500 artık ne kadarsa... Bu, şu an tasarım aşamasında. Bu, Erzurum Projesi'nden bir örnek, daha tasarım aşamasında. Bütün o noktalar şu demektir: Ziyaret edilecek, o noktalarda uzun süre ölçüler alınacak. O noktanın Vs30 dediğimiz kesme dalgası, bir binanın yıkılmasına sebep olan kesme dalgası hızının 30 metreye kadar olan derinliği -bu yönetmelik uyarınca yapılması gereken bir şey- işte oradaki basenin kalınlığı, oradaki zeminin büyütmesi ne kadar olacak? Bütün bunların hesaplandığı böyle bir tasarımı var bizim. Ve biz araziye gidiyoruz, her bir noktada onlarca ölçüler alıyoruz, böyle günlerce süren ölçüler alıyoruz. Şu mesela, bizim bir gravimetremiz. Bunu kullanıyoruz, oradaki basenin, o çökerlerin olduğu o düzlük alanın, havzanın kalınlığı ne kadar onu buluyoruz, sismikler yapıyoruz, sparklar yapıyoruz. İşte bunlar teknik kavramlar fazla girmeyeyim, ihtiyaç olursa sorarsanız cevap veririm. Onlarca değişik ölçüler aldıktan sonra biz bir cevap üretiyoruz, bir tehlike haritası üretiyoruz. Bu tehlike haritasının üzerinde ne var? Oradaki o ili, çalıştığımız ili tehdit etmesi muhtemel ne kadar fay varsa bir kere, bu fayların üzerinde senaryo depremler üreterek bizim yerleşim yerlerimizde muhtemel büyütme ne kadar olacak, ivmeler ne kadar olacak? Bu, şu an o kadar değerli bir bilgi ki bakın, daha deprem olmadan yani örneğin ivmesi 0,1G olan bir deprem daha olmadan, o deprem sanki olmuş gibi simülasyon yapıp onun yaratacağı tehlikeyi görüyorsunuz. Şimdi bu çok değerli bir bilgi. Yani deprem olmadan, düşmeden nasıl düşülür onun simülasyonunu yapıyorsunuz.

Biz bu projeleri yapıyoruz ve bunları belediyelere takdim ediyoruz. Belediyeler bu bilgileri nerede kullanıyor? Belediyeler bu bilgileri her tarafta kullanıyor. İlk yaptığımız yer de Kocaeli Belediyesidir Sayın Vekilim, ilk defa Kocaeli'ye yapmıştık bu projeyi. Bunu nerede kullanıyor? Şimdi, demin konuşmacılar ve sayın vekillerimin çok değerli sorularından şunu anladım mesela: Soruların çoğu, şehrin neresine toplanma alanı yapmalıyız, nereyi imara açmalıyız? Eğer oranın -bu dediğimiz- tehlike haritası elinizde yoksa gider yanlış bir yeri imara açarsınız, gider yanlış bir yeri toplanma sahası yaparsınız. Bu bilgiler, o anlamda son derece değerli. Bu bizim sağladığımız bilgiler, kent planlamacıları için, şehir planlamacıları için olmazsa olmaz, çok değerli bilgiler. Bunu bütün dünya böyle yapıyor. Yani Amerika'ya da gitseniz orada da yapılanlara baksanız onların da ivme haritaları var, tehlike haritaları var, onlar da aynı şeyi yapıyorlar. Şu fay üzerinde 7 büyüklüğünde bir deprem olsa buradaki en büyük ivme değerleri ne olur? Şu kadar olur. Ha, o demek ki kütle x ivme, binaya uygulanan kuvveti gösteriyor. Dolayısıyla, ben dizaynımı yaparken, tasarımı yaparken, binanın tasarımını yaparken benim bu kadar bir kat koymam lazım oraya. Binanızın kat sayısını da belirleyebiliyorsunuz, ona göre betonarmesini, donatısını her şeyini ayarlıyorsunuz.

Evet, şimdi, bizim Marmara Araştırma Merkezi Yer ve Deniz Bilimleri Enstitüsü olarak yaptığımız şey bu. Depremin zararlarının azaltılması konusunda şu illeri çalıştık: İstanbul'un bir kısmı, Kocaeli, Bursa, Balıkesir, bunlar bitti. Şimdi, bilmiyorum burada Çanakkale milletvekili var mı veya Tekirdağ vekilimiz var mı burada? Yani keşke olsa onlarla çok görüştük ama çalışma yapamadık. Aslında, onların da yapılması lazım, oraların da mutlaka çalışılması gerekiyor çünkü boş kaldı orası, gerçekten olmazsa olmaz bir şey. Bu, Marmara civarında yaptığımız yani riski yüksek, nüfusun en yoğun olduğu yer burası. Yani burayı çok ciddiye almamız gerekiyor eğer burada bir başarısızlık yaşarsak Allah muhafaza Türkiye'nin başına çok büyük bela olur burası. O yüzden burası önemli ve çok ciddi bir kısmını çalıştık.

Şimdi, burada diyeceksiniz ki belediyeler niye yapamıyor, niye öbürleri "Evet." demiyor? Bütçe meselesi efendim. Onu da konuşacağız az sonra. Şimdi, Türkiye'nin 2'nci sıkıntılı bölgesi Doğu Anadolu Fayı. Hatay'dan başlıyor, Hatay vekilimi dinledim, başından beri çok şikâyetleriniz,

serzenişleriniz oldu, çok saygıyla dinledim. Sayın Belediye Başkanımıza da proje teklifimiz de çok oldu, gönderdik ama hâlâ cevap bekliyoruz oradan, bilginiz olsun. Buradan, aslında ta Erzurum'a kadar. Şimdi söyleyeceğim, Antep'e başladık, Antep projesi dün başladı. Sayın Bakanımız Mustafa Varank Beyefendi'nin açılışıyla, geçenlerde imzaları atıldı TEKNOFEST günü ve orası başladı. Şimdi, şu Doğu Anadolu Fayı üzerindeki bu illerin hepsinin deprem tehlike değerlendirmesini mutlaka yaptırması gerekiyor. Çünkü ellerinde sayısal veri olacak, coğrafi bilgi sistemi olacak ellerinde ve bütün bu kent planlamasıyla ilgili değerlendirmelerini yaparken "database"ini, coğrafi bilgi sistem veri bankasını kullanarak -özür dilerim arada ağızdan İngilizce çıkıyor, affınıza sığınıyorum bu konuda, çok alışkanlık oluyor- bu bilgi bankasını kullanarak çok değerli planlamalarını yapabilecekler. Burada hangi iller var? Erzurum, Van da dâhil. Sayın Vekilim "Van." diyordu, bahsetmiştiniz, Van da bunların arasındadır. Buradan Hatay'a kadar bütün bu iller. Evet, bunların arasından şu anda Doğu Anadolu'da sadece Gaziantep'e dün başladık, diğerlerinden bekliyoruz. Şimdi, başka ne yapıyoruz?

NECİP NASIR (İzmir) – İzmir'de var mı?

TÜBİTAK MARMARA ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANLIĞI YER VE DENİZ BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. ABDULLAH KARAMAN – İzmir'de şöyle: İzmir yaptırdı. 99 depreminden hemen sonra onu yabancılara -yanlış hatırlamıyorsam- belki... Mustafa Hoca...

NECİP NASIR (İzmir) – 98'de mi?

TÜBİTAK MARMARA ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANLIĞI YER VE DENİZ BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. ABDULLAH KARAMAN – Şeyden sonraydı galiba büyük depremden, Gölçük depreminden sonra yapıldı.

NECİP NASIR (İzmir) – Master planında...

TÜBİTAK MARMARA ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANLIĞI YER VE DENİZ BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. ABDULLAH KARAMAN – Tam detayını bilmiyorum İzmir'in.

Şimdi, gene deprem çalışmalarında, deprem hasarlarının azaltılması konusunda ikinci önemli husus -bir tanesi belediyelerdi, belediyelerin en büyük sıkıntısı ve bu iş belediyelerin üzerine yıkılmış vaziyette ve onların da yapması gerekiyor bunu- depremden sonra, büyük depremlerden sonra artçıların kaydedilmesi. Şimdi, büyük depremler çok sık olan depremler değil. Yani her iki yılda bir bir tane büyük deprem olmuyor. Gölçük'te baktığınız zaman dönüş periyodu otuz yıl. İşte, biraz daha doğuya gittiğiniz zaman, belki güneye indiğiniz zaman, belki, ne bileyim, beş yüz yıl falan gibi oluyor. Dolayısıyla bu büyük depremler çok sık tekrar etmedikleri için, büyük depremlerin hemen ardından meydana gelen o küçük depremler, artçı depremler bizim için o kadar değerli ki altın değerinde, onlar çok değerli bilgiler taşıyorlar. Neden? Biz deprem tehlike analizlerini yaparken, deprem tehlike haritalarını güncellerken o bilgiler bize altın değerinde bilgi katıyor çünkü o bilgiler orada daha önceden -özellikle MTA'nın fay haritasını bir daha gösteriyorum burada- tespit edilmemiş, hiçbir fay yokken eğer orada bir deprem açığa çıktıysa hasbelkader, bu ne demektir? Bunun bir dönüş periyodu var. Bugüne denk geldi diyelim ve orada o şeyi görebiliyorsunuz. O artçı depremler vasıtasıyla onları kaydederek daha önceden bilinmeyen yerleri de anlama imkânımız oluyor ve biz bu bilgileri tekrar toparlayarak tehlike analizlerini yaptığımız hesaplamaların içine katıyoruz ve yaşayan bir organizma gibi demin sözünü ettiğim, belediyelere teslim ettiğimiz o coğrafi bilgi sistem "database"ini sürekli güncelleyebiliyoruz bu şekliyle. Bunlar aynı zamanda ulusal çalışmalar için de önemli bir yer tutuyor. O yüzden, artçı deprem çalışmalarını sürdürüyoruz. Mesela, şimdi İzmir'de bir deprem oldu, hemen akabinde, on iki saat sonra bizim İzmir'in etrafındaki o depremleri çok yakından izlememiz gerekiyor. Şimdi, niye yakından da uzaktan olmuyor? Demin sayın vekilim bir soru sormuştu, bu kadar bin tane istasyon, bunlar ne işe yarıyor? Haklı olarak sordu, doğru yani katılıyorum size ama doğru değil. Çünkü hepsinin fonksiyonu

farklı. Şimdi, ben burada fısıldayarak konuşmuş olsaydım muhtemelen siz duyamayacaktınız ama ben çok bağırmış olsaydım kulaklarınız çınlayacaktı ve gene anlayamayacaktınız. Yani depreme belli bir yakınlıkta olmak gerekiyor, küçük depremleri kaydedebilmek için ve onların tam olarak hangi lokasyonda meydana geldiğini anlayabilmeniz için hemen o depremin olduğu yerin etrafında lokal “network” kurmanız lazım. O olmazsa onu anlayamıyorsunuz yani uzakta duran istasyonlardan onu kaydedemiyorsunuz. O yüzden, uzakta duranlar değerli bilgi veriyor, yakında duranlar başka bir bilgi veriyor. O yüzden işlevleri farklı, yani, kaynak israfı değil. Şimdi, böyle düşündüğünüz zaman, o küçük depremleri hemen depremden sonra lokal bir ağla kaydediyoruz. Mesela çok ilginç bir şey; geçenlerde Niğde’de bir deprem oldu, -bundan bir ay önceydi galiba, hemen İzmir’den önceydi- çok ilginç bir şey oldu, bir de orada gaz çıkışları falan meydana gelmeye başladı, Sayın Valimiz aradı, sorusu şuydu: “Burada ne oluyor? Acaba Hasan Dağı mı patlayacak?” Vali Bey aradığı zaman bizim hâlihazırda istasyonlarımız Hasan Dağı’nın, depremin olduğu yerin tam etrafında, tam dibindeydi böyle. Şimdi, bu o kadar güzel bir şey veriyor ki eğer o istasyonlarımız orada olmamış olsaydı Sayın Vali’ye cevabı veremeyecektik. O istasyonlar bize ne söylüyor? Eğer, alttan bir magma çıkışı olmuş olsaydı, o istasyonlarımızdan yani hemen tepesinde duran noktadaki istasyonlarımızdan imzalarını çok kolay tanıyabildik ama uzaktaki istasyonları kullansaydık bunları anlayamayacaktık, bu mümkün değil. Yani uzakta olanlarla bunu çözemiyorsunuz çünkü hem depremlerin büyüklükleri küçük; 2, 3, 3,5, 5, 0,5 yani böyle küçük olan depremler bunlar. Ama uzakta olanları, bunları hiçbir zaman duyamayacaktık, kaydedemeyecektik. O yüzden, orada mesela, en azından o kısıtlı süre içerisinde öyle bir cevap verebilmiş olduk. Bu, çok değerli bir şey aynı zamanda, oradaki halkı da sakinleştirmek anlamında değerli bir bilgi.

Şimdi, bu depremlerin zararlarının azaltılması konusunda dediğim, bu ikinci proje olarak deprem sonrası –büyük depremlerin- artçıların izlenmesi ve o değerli bilginin veri bankası aktararak güncellenmesi. Şimdi, tabii, Türkiye’nin stratejik yapıları da var. Yani deprem kaydederken biz, sadece hangi fay nerede, bununla ilgilenmiyoruz. Bazen, bizim stratejik yapılarımız var; 3 tane nükleer santral var şu an; bir tanesi Akkuyu’da, bir tanesi kuzeyde Sinop’ta, öbürkü İğneada’da. Bu 3 nükleer santral yerinin... Şu an üzerlerinde santral yok ama inşallah, bir gün olacak, latife olsun diye de bitince fotoğrafını koyacağız oraya, inşallah onu da görürüz. Şimdi, bu, şöyle bir şey: Biz, orada gene aynı şekilde yerel ağlar kuruyoruz, birbirlerine çok yakın yoğun bir yerel ağ kuruyoruz. Bakın, gene ulusal ağla yani Türkiye’nin her tarafına dağılmış olan sismometrelerle bunu yapamıyorsunuz. Hemen o Sinop’un dibinde ve etrafında bir ağ kurup oradaki çok küçük mikro depremleri kaydediyoruz ve orada muhtemel bir fay var mı, ulusal ağın yakalayamadığı, kısık sesle konuşan, deprem üreten bir kırık sistemi var mı orada diye. O yüzden, çok yaklaşıyoruz, hemen dibine yaklaşıp aletlerimizi yerleştiriyoruz. Orada bir ağız var mesela. Bu, ne yapacak? Biz, bunu kullanarak Türkiye’de ilk defa –parayla yurt dışından mühendislik hizmeti satın almaya kalksaydınız çok pahalıya gelen bir proje olurdu- biz bunu kendi imkânlarımızla A’sından Z’sine kadar lisanslama işini yapmak üzere TÜBİTAK Yer ve Deniz Bilimleri Enstitüsü olarak araştırmalarını yaptık ve çok başarılı bir şekilde bunu gerçekleştirdik. Bu, sadece, “Niye depremleri kaydediyoruz?” sorusunun cevabı: Aynı zamanda bu tür stratejik yapıların lisanslama işinde de kullanılıyor.

Şimdi, size bir başka örnek. Bu da gene “belediyeler” dedik, belediyelere yaptığımız işler önemli. Peşinden artçı depremlerin –tekrar vurguluyorum- neden önemli olduğunu söyledim.

Şimdi, bir de bizim deprem zararlarının azaltılması hususunda olmazsa olmazlarımızdan bir tanesi, deniz tabanı sismometreleri. Şimdi, Türkiye'nin üç tarafı denizle çevrili -sadece balık tutabiliyoruz-biraz yeni yeni başladık bu işlere, denizle sismolojik gözlem yapamıyoruz. Şimdi, İzmir örneğini alın mesela, hemen karşımızda Samos –umarım hafızam yanıltmıyordur beni, şu an yorgun- adasıydı galiba. O ada eğer...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – “Sisam” diyoruz biz ona.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Sisam, Samos; onlar “Sisam” biz “Samos” diyoruz.

TÜBİTAK MARMARA ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANLIĞI YER VE DENİZ BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. ABDULLAH KARAMAN – Sisam, eğer o ada bizim olmuş olsaydı, oraya da bir istasyon koyacaktık, demin bahsettiğim o deprem lokasyonlarını doğru bir şekilde elde etme imkânımız olacaktı. Ama oradan öteye gidemediğimiz için sadece karadan gözlem yapmak zorundayız, keza Sinop da mesela. Sinop'ta çok stratejik bir yapının deprenselliğini çalışıyoruz fakat denize atacak deniz tabanı sismometremiz yok. Bu çok büyük bir eksiklikti, bunu Sayın Bakanımıza anlattık; sağ olsun, bizi destekliyor. Daha henüz alım işlemlerini yapamadık, sıkıntılar var ama olacak. Bir de Bakanımıza söz verdik, biz bunu yerleştireceğiz. Yani siz bize birkaç tane alın, bunu yerleştirelim kalanını. Bu bizim kendi tasarımıımız, bu önemli. Şimdi, diyeceksiniz “Diğerlerine fazla benzemiyor.” ama bunun şu üstteki kısmı; yüzdürücü, çok yüksek basınçlara dayanabilen, çok özel bir malzemeden yapılmış bir tür köpük. Bunu henüz Türkiye’de imal edemiyoruz.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Peki, Kandilli’de var mı buna benzer bir şey?

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Marmara Denizi’nin içinde var ama şimdi.

TÜBİTAK MARMARA ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANLIĞI YER VE DENİZ BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. ABDULLAH KARAMAN – Var, üç beş tane var orada.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Var değil mi Kandilli’de?

TÜBİTAK MARMARA ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANLIĞI YER VE DENİZ BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. ABDULLAH KARAMAN – Tabii, tabii ama zarar değil.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Kaç tane var?

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – 15 tane.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – 15 tane...

TÜBİTAK MARMARA ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANLIĞI YER VE DENİZ BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. ABDULLAH KARAMAN – Şimdi, sizin mi onlar yoksa... Hepsi sizin mi? Hibeyle mi geldi size?

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Entegrasyon...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Haberiniz yok mu birbirinizden ya?

TÜBİTAK MARMARA ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANLIĞI YER VE DENİZ BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. ABDULLAH KARAMAN – Kimlerden geldiğini de söyler misiniz? Japonlardan mı?

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Türk-Japon projesiyle...

TÜBİTAK MARMARA ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANLIĞI YER VE DENİZ BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. ABDULLAH KARAMAN – Şimdi, orada bir şerhim var benim. Dışarıdan verildiği zaman şey oluyor. Yani “Elden gelen öğün olmaz, o da vaktinde bulunmaz.” misali böyle bir şey var.

KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. HALUK ÖZENER – Sadece bir düzeltme yapayım. Biz, Türk-Japon projesi gerçekleştirdik. 2018 yılında nihayetlendi, 2013’te başlayan bir projeydi. Aslında, biliyor olduğunuzu düşünüyordum ama o proje kapsamında 15 tane deniz tabanı sismometresi Kandilli envanterine girdi ve bizim personelimiz tarafından bu gözlemler yapılıyor. “Pop-Up” sistemdir. Yani onları göstermedim. Şimdi, sunumu düzeltiyorum, birkaç tane bilgi koyacağım; hangi sistemler olduğunu. 15 tane sistem çalışıyor, aynı zamanda, deniz tabanında ekstansometreler, açılım ölçer cihazlarımız da var. Yani bir fayın iki ucuna koyuyoruz. Bunlar radyo dalgalarıyla birbirleriyle haberleşiyorlar ve oradaki hareketi de yani yer değiştirmeyi de belirliyorlar; ondan 5 tane var. Deniz tabanı sismometresi 15 tane, bir de deniz tabanında manyetometreler var. Detayları daha sonra paylaşırım, var yani. Ama tabii ki burada önemli olan yerli, millî olarak sıfırdan üreteceksek o kısmını ben yüzde 100 destekliyorum ama bu sistemler kullanılıyor Türkiye’de.

Teşekkürler.

TÜBİTAK MARMARA ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANLIĞI YER VE DENİZ BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. ABDULLAH KARAMAN – Evet, şimdi, bunlar... Deniz tabanı sismometresi; bunun yerleşmesi gerekiyor. Şimdi, bunun neden yerleşmesi gerektiğini de söyleyeyim size. Genellikle ortaklıklar yapıldığı zaman... Ben yıllarca yurt dışında proje yaptım, Türkiye’de de çalıştım şunu gördüm: Yabancılarla iş yaptığınız zaman veri onların formatında oluyor, onların gemisinde oluyor ve onların şartlarında toplanıyor. Sonra size bir CD veriyorlar, bir DVD veriyorlar ya da bir harddisk veriyorlar. Ümit ediyorsunuz ki bütün veri onun içerisinde, o sırada ne yaptıklarını bilmiyorsunuz. Yani bir de son cümlele geldiğimiz zaman ne dediğim daha iyi anlaşılacak. Dolayısıyla bu tür sistemlerin, denizde yapılacak çalışmalarda kullanılacak olan sistemlerin orta vadede, kısa vadede değilse bile uzun vadede mutlaka ve mutlaka yerleştirilmesi gerekiyor. Bizim böyle bir projemiz şu an devam ediyor. Öyle ümit ediyoruz ki bir DTS yaparsak ve bunu çalıştırabilirsek sonunda ticarileştirmeye kadar götüreceğiz onu. Aslında, 10 tane, 15 tane Türkiye’nin işini görmüyor; bize 150, en az 200 tane lazım. Yanlış hatırlamıyorsa, İzmir’in karşısında, oradan Yunanistan’a kadar, Yunan adalarına kadar Ege’nin içerisinde 100 küsur tane kara ve deniz aletleri var; bir sürüsü var hemen bizim öbür tarafımızda. Verileri açıyorlar bazen veya açmıyorlar, bilmiyorum; o kısımdan fazla bilgim yok şu an için ama hemen burnumuzun dibinde var. Bir de bu tür sistemlerin şöyle bir güzel tarafı var: Şimdi, diyelim ki Doğu Akdeniz’de Türkiye...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Öbür dilerim ama bir önceki sunumda ya da başka bir sunumda “Biz, Adriyatik’e kadar olan bütün ölçümleri Türkiye olarak görebiliyoruz.” diye aktarıldı.

TÜBİTAK MARMARA ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANLIĞI YER VE DENİZ BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. ABDULLAH KARAMAN – Doğrudur.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Bu ölçümlerde onlardan da yararlandınız mı?

TÜBİTAK MARMARA ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANLIĞI YER VE DENİZ BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. ABDULLAH KARAMAN – Ha, şöyle: Sismoloji verileri, patlatmalar hariç. Çoğu zaman hani orada patlatmanın şiddeti öğrenilmesin diye, askeri patlatmaların, onun haricinde diğerleri paylaşıyor, deprem verileri paylaşıyor.

Şimdi, yalnız bu tür sistemlerin şöyle bir güzel tarafı var: Siz şu anda çıkın mesela yurt dışından, Kanada'dan, başka bir yerden ya da Almanya'dan “Ben Doğu Akdeniz’de petrol araması yapılan yerlerde bir tane deniz tabanı sismometresi atmak istiyorum ve oradaki o dalma batma zonunu izlemek istiyorum.” dediğiniz zaman bu alet size gelmez. Dolayısıyla bunu sizin kendiniz yapmanız gerekiyor yani bu böyle. Ya da mesela “Kıbrıs’ın kuzeyine koymak istiyorum onu.” deyin mesela, “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Türkiye’nin arasındaki o boşluğa koymak istiyorum onu.” deyin, bu alet size gelmez ve onu çok sıkı bir şekilde de takip ederler. Dolayısıyla sizin olması lazım ve baktığınız zaman bizim 100-150’ye yakın bir şeye ihtiyacımız var. Yani 10-15 iyi bir başlangıç ama uzun vadede bize çok lazım bunlardan.

Şimdi, aleti sahada görüyorsunuz, işte böyle vinçle –altında bir ağırlık var- bırakıyorsunuz, iniyor suyun dibine, orada beş altı ay, içindeki güç kaynağı yettiği kadar çalışıyor, daha sonradan bir akustik sistemle suyun üstüne çıkartıyorsunuz ve veriyi aldıktan sonra, pillerini yeniledikten sonra tekrar geri atıyorsunuz. Bu, üzerinde çalıştığımız bir başka proje. Gene bu da deprem zararlarının azaltılmasına ilişkin çalışmalardan.

Şimdi, bir de bu, TÜBİTAK Başkanlık olarak İzmir depreminde alınan bir karar; hemen o gün, o gece, hızlı, deprem odaklı acil destek programı. Şimdi, hocalarımız genellikle şöyle: Bir deprem olduğu zaman gidebilenler gidiyor, yakında olanlar gidiyor, uzakta olanlar; bir, uçak bileti; iki, nerede kalacak; üç, işte paraları kim verecek, işte çoğu zaman maaşıyla gitmesi gerekiyor, üniversitelerin genellikle bu tür destekleri olmuyor. Bu konuda çok ciddi bir sıkıntı vardı. TÜBİTAK Başkanlığı bu konuda böyle bir karar aldı, prensip kararı aldı. Bunu MAM yürütüyor, biz yürütüyoruz bunu yani. Depremde bölgeye gitmek isteyen her kim varsa çok hızlı bir şekilde yani bir saatte, yarım saatte ne yapmak istediğini yazıyor ve bunu yazdıktan sonra, böyle fazla hakemlik süreçlerine girmeden hocamızı doğrudan doğruya sahaya gönderiyoruz. Döndükten sonra bir rapor hazırlamasını istiyoruz ve o hazırladığı raporla, ne yaptığını, hangi verileri aldığını bizimle paylaşıyor. Böylece hem bilgi paylaşımı yapılmış oluyor, bir de çok kritik bir şey yani hocalarımızın neden çok hızlı bir şekilde araziye gitmesi gerekiyor? bakınız efendim, deprem anında her şey taptaze ve bir saat içerisinde, insanları kurtaracağız diye orada başka değerli bilgiler de yok oluyor. Size basit bir örneğini vereyim: Bir bina neden yıkılır diye bir betonarmeciye, yanlış hatırlamıyorsam bir hocamıza sormuştum, bana bir sürü sebep sıraladı fakat bir tanesi çok önemliydi yani benim aklımda, çok etkilendim: Donatılar, etriyeler kolonun içerisinde yukarı doğru çıkarken o etriyeler kirişin içerisine girmedeği zaman orada zayıflık yaratıyor ve bina yıkılıyor yani o bile çok değerlidir. Şimdi, dolayısıyla o kirişler, o beton parçaları kaldırılmadan, bir an önce, bu konuda tecrübe sahibi hocalarımızın gidip o bilgiyi oradan almaları gerekiyor. Nasıl ki ta Amerika’dan kalkıp buraya geliyorlar depremlerde, nasıl ki Fransa’dan kalkıp geliyorlar, bizim hocalarımız da bu sayede sahaya ulaşabilmiş oluyorlar. Bir örnek vereyim size: FEMA, bu Federal Emergency Management Agency, Amerikalıların AFAD’ı yani; onlar bizim 1999 depreminde buraya geldiler ve kendi kodlarını değiştirdiler ondan sonra, kendi yönetmeliklerini değiştirdiler. Çünkü dünyada çok sık, çok büyük deprem olmuyor her tarafta.

Evet, son söz bu olsun: “Ülke yöneticileri, yer bilimlerini, millî çıkar ve millî güvenlik kapsamında stratejik bir konu olarak ele almak zorundadır.” Bunu böyle bütün katıldığım toplantılarda söylüyorum çünkü yer bilimi ülkenin yeri olduğu için önemsedığımızdan dolayı naçizane böyle bir cümleyle kapatıyorum.

Beni dinlediğiniz için çok çok teşekkür ediyorum.

Her birinize saygılar sunuyorum.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, Değerli Hocam biz çok teşekkür ediyoruz. Çok önemli bilgiler de paylaştınız sunumunuz için.

Evet soru sormak isteyen milletvekilimiz var mı?

Bir soru var, buyurun Sayın Emecan.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Başkanım, soru değil de ben bir yorum yapacağım. Çok kısa, arkadaşların daha fazla vaktini almamak için.

Sayın Hocama çok teşekkür ediyoruz sunumuz için.

Benim “Bu kadar istasyona gerek var mıydı?” sorumla ilgili bir yorum yaptınız. Orada bir yanlış anlaşılma olduğunu hissettim. Şimdi, ne kadar fazla doğru planlamayla istasyon kurulursa o kadar hassas ölçüm alınabileceğini ben de biliyorum. Benim oradaki sorumun amacı farklı sonuçlar açıklanmasından kaynaklı -son depremde AFAD’ın ve Kandilli Rasathanesinin- o nedenle bu soruyu sordum. Sorumun cevabını da şöyle aldım Haluk Hocamdan, birbirine paralel değil, birbirini tamamlayan noktalarda ölçümlerin yapıldığı. Ama yine bu, sorunu çözmedi. Bir bütünlük içerisinde bütün sistemin birlikte çalışıp, koordineli çalıştırılıp tek bir sonuç elde edilmesiyle aslanan. Belki bu noktaya gitmek lazım. Yoksa, benim “Neden o kadar çok istasyon kuruluyor?” noktasında değildi sorum. Yani bir yanlış anlaşılma olmasın orada.

TÜBİTAK MARMARA ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANLIĞI YER VE DENİZ BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. ABDULLAH KARAMAN – Günün bu saatinde belki yanlış anlamış olabilirim, affınıza sığınıyorum.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Yok, hayır, tutanaklara da geçtiği için konu aydınlansın diye açıkladım ama hakikaten kurumlar arası bir bilgi akışı ve koordinasyon eksikliği olduğunu sizin sunumdan sonra daha iyi anladık. O konuda da dediğim gibi belki Meclisimize, Komisyonumuza görev düşüyor sizlere daha fazla yardımcı olabilmek açısından, mevzuatların düzenlenmesi açısından.

Teşekkür ediyorum.

TÜBİTAK MARMARA ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANLIĞI YER VE DENİZ BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. ABDULLAH KARAMAN – Ben teşekkür ediyorum.

Efendim, o sorunuzun cevabı aslında çok basit. Yani o soru aslında bir problem değil. İnanınız, çok teknik bir problem, telefonumda bir grafik var, bir bilimsel çalışmadan bir şey. Şimdi, her moment magnitudü bütün depremler için kullanılabilir ama geç hesaplanıyor. Şimdi “body-wave”lerinden üzerinden hesaplanan magnitudler onların her biri farklı; mesela sıfır ila 4 arasında... Mesela 4’ten küçük depremler için “Mw”yi kullanamıyoruz, 5’ten büyük olanlar satüre olmaya başlıyor. Bu teknik bir problem.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Ben anladım Hocam sizi.

TÜBİTAK MARMARA ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANLIĞI YER VE DENİZ BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ PROF. DR. ABDULLAH KARAMAN – Yorgunluğuma verin, yanlış anlamış olabilirim sizi.

BAŞKAN RECEP UNCÜOĞLU – Evet, Değerli Hocam, çok teşekkür ediyoruz.

Böylelikle MAM Yer ve Deniz Bilimlerinin de çalışmalarını gördük, nasıl katkılar sağladığını. Bu konuda daha fazla imkân oluşturularak hem yerel yönetimlerimize hem deprem güvenli konut planlama yapılması maksadıyla da daha fazla nasıl sistem içinde olur ve diğer katkıları nasıl daha fazla artırılır diye inşallah bunları değerlendireceğiz.

Çok teşekkür ediyoruz. Başarılarınız daim olsun inşallah. Emeğinize sağlık, yüreğinize sağlık Hocam, sağ olun, teşekkür ederiz.

Evet, değerli milletvekillerimiz, böylelikle bugün gündemimizde olan sunumları dinlemiş olduk, soru-cevap kısmıyla da değerlendirmiş olduk. Tabii bütün bu tutanakların burada gündeme gelmiş öneri ve sorun tespitlerini inşallah değerli uzmanlarımız da tutanak taraması yaparak ilgili başlıklar altında toparlayacaklar ve diğer rapor, müzakere çalışması aşamasında hep birlikte onları tekrar değerlendireceğiz.

Evet, önümüzdeki hafta da inşallah 14.30’da yine çarşamba günü toplanacağız. Toplantı salonumuz burası müsaitse yine Plan ve Bütçe salonu.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Burası iyi olur.

BAŞKAN RECEP UNCUOĞLU – İnşallah, öyle olması için biz de aynı takibi sürdürüyoruz. Tabii, Plan ve Bütçe Komisyonun görevi bu hafta tamamlanıyor, bütçe görüşmeleri bittiği için kendi salonlarına dönme ya da Plan ve Bütçe Komisyonuna gelen farklı bir torba yasa varsa onu görüşmek için bu salonu kullanıp kullanmayacağı belli değil. O yüzden, bunu hepinize gündemle birlikte ulaştıracağız. Önümüzdeki hafta Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın genel müdürlük ve başkanlıklarını dinleyeceğiz; Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Genel Müdürlüğümüz, Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü, Tapu ve Kadastro, Yapı İşleri Genel Müdürlüğümüz ile Toplu Konut İdaresi Başkanlığımız ve İller Bankasını, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesindeki 6 birimi önümüzdeki hafta dinleyeceğiz.

Katılımlarınızdan dolayı teşekkür ediyoruz. Değerli Hocalarımıza misafirlerimize çok teşekkür ediyoruz. Hepinize hayırlı akşamlar diliyorum.

Toplantımız sona ermiştir.

Kapanma Saati:21.51

